ACŢIUNE ŞI EDUCAŢIE

IAŞI
1977

UNIVERSITATEA „AL. I. CUZA"
IAȘI
COLECTIVUL DE PEDAGOGIE

ORGANIZAȚIA PIONIERILOR
DIN R. S. R.
CASA PIONIERILOR IAȘI

ACȚIUNE ȘI EDUCAȚIE

studii și comunicări

REDACȚIE ȘI COORDONARE
conf. univ. dr. ION STRĂCHINARU
profesor: STELIAN CHIRIAC

IAȘI
1977

Secretari de redacție :
prof. ULPIA MARIA LEU și prof. MARCEL TANASACHI

INTRODUCERE LA „ACȚIUNE ȘI EDUCAȚIE"

Obiectivul principal urmărit de organizația politică a copiilor constă în realizarea educației comuniste întemeiată pe dezvoltarea sentimentului de dragoste față de popor, patrie, muncă și partid. Ca urmare, mișcarea pionierească din România se preocupă de lărgirea orizontului cognitiv al elevilor, de formarea conștiinței lor morale și de integrarea aportului lor specific la construirea socialistă a patriei. Ea caută în același timp să antreneze cadrele ce lucrează cu pionierii la efortul de generalizare a observațiilor și a succeselor pe care le-au acumulat în activitatea educativă. Este de la sine înțeles că perfectarea acțiunilor organizației de pionieri nu se poate lipsi de beneficiul investigării științifice. În această privință s-au elaborat numeroase culegeri de studii ce reflectă sintetizarea experienței concrete referitoare la conținutul bio-psiho-pedagogic al acțiunilor formative desfășurate în cadrul pionieriei. Stilul de muncă al acesteia este caracterizat în mod propriu de termenii de acțiune *și* activizare, *participare și efectuare, aspirație și împlinire, — termeni ce dețin o specificație particulară pentru instrucția și educația școlară actuală. În fapt, de la promovarea spiritului* creativ *și pînă la inițierea în investigarea științifică, de la antrenarea în expediții, întreceri sportive, drumeții și pînă la prestarea unor munci productive, de la cultivarea unor relații de conlucrare între elevi, între profesori și elevi, — totul pare să fi fost gîndit și experimentat în pionierie înainte de a se fi încercat în învățămînt. Firește nu de inventarul numeroaselor elemente de noutate educațională va fi vorba aici și nici de opinia potrivit căreia pionieria ar putea constitui, în unele privințe, laboratorul pedagogic al școlii, ci de adevărul că modernizarea acestei*

mari instituții destinate formării tuturor copiilor patriei ar putea să ia în considerare o bună parte din experiența organizației de pionieri.

Aceasta este perspectiva în care se înscrie publicarea volumului de față, ACȚIUNE ȘI EDUCAȚIE, *ce înmănunchează lucrările simpozionului* „Contribuția caselor de pionieri la educarea multilaterală a pionierilor și școlarilor". *Manifestarea a fost organizată de Casa pionierilor din Iași cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la înființarea sa. Cu toate că activitatea statutară a pionierilor se desfășoară în cadrul unităților constituite la nivelul școlilor, copiii cu aptitudini deosebite își perfectează însușirile cu ajutorul Casei pionierilor — instituție anume creată.*

Lucrările adunate în acest volum sînt elaborate de cercetători din Consiliul Național al Organizației Pionierilor și de cadre didactice din învățămîntul primar, secundar și universitar. Mesajul lor este exprimat în date și idei referitoare la adîncirea conținutului și la valorizarea formelor de influențare educativă în cadrul vieții pionierești. El a permis, prin substanța sa teoretică, diferențierea lucrărilor în patru grupe relativ distincte :

— acțiuni creative și semnificația creativității ;

— investigație științifică, expediție, muncă productivă ;

— joc, sport, drumeții, turism ;

— conducere, evaluare, preorientare ;

I. Progresul economico-social și transformarea omului în procesul vieții contemporane se află în strînsă legătură cu dezvoltarea precoce a virtuților sale creative. Lucrările care abordează problema creativității *acordă o atenție particulară* modalităților pedagogice *de stimulare a spiritului creativ în cadrul activităților și acțiunilor întreprinse, dar sînt preocupate și de* natura actului creativ *ca atare.*

1. Autorii, preocupați de stimularea creativității pe calea educației, se opresc îndeosebi asupra diverselor aspecte ale manifestărilor creative în grupele sau echipele de copii. Firește, în această privință posibilitățile casei pionierilor de a dezvolta imaginația și talentul sînt cu

mult mai variate și mai bogate decît ale școlii. Este suficient să ne reprezentăm diversitatea și seriozitatea angajării efective a ființei copiilor în cercuri cu activități diferențiate. În cadrul acestora, cum și este de așteptat, accentul se pune pe componentele preponderent intelectuale ale creativității, așa cum le indica G. P. Guilford : atracția pentru probleme, flexibilitatea mintală, capacitatea de abstractizare, fluența ideativă, aptitudinea de a restructura, organiza și elabora. Mulți consideră că se poate asigura dezvoltarea creativității prin educarea gîndirii. Această opinie se întemeiază pe interesul cognitiv al copilului, pe setea lui de cunoaștere adesea devorantă.

a. Opțiunea pionierilor în sfera cunoașterii se îndreaptă către investigarea naturii, *a secretelor* tehnicii, *către domeniul* jocului, artelor *și al* muncii. *Ei doresc să pătrundă tot ce ar prezenta interes : de la îmbunătățirea soiurilor de plante și animale pînă la construirea de piese și aparate, de la acțiunile de ocrotire și înfrumusețare a naturii, pînă la cele de adîncire a caracterului uman al relațiilor sociale. De aici posibilitatea de a-i determina să intervină activ în propria lor dezvoltare, valorificînd în practică achizițiile dobîndite în școală, îmbinînd știința cu frumosul și tehnica cu utilul. Imaginația pionierilor reflectă constant capacitatea lor creativă în toate formele de activitate pe care ei le desfășoară, traversînd etapele de pregătire, de efectuare și de verificare. Sînt atrași cu deosebire de funcționalitatea obiectelor, aparatelor și mașinilor, de rolul tehnicii în procesul vieții și al producției sociale în perspectivă. Afirmarea inteligenței și a dexterității mîinilor se conjugă de fiecare dată cu nevoia de divertisment și cu o atitudine romantică în joc și muncă, cu voința de demonstrare a performanțelor obținute. Gesturile și faptele lor atestă ideea de progres moral oglindită în afirmarea virtuților personale, a puterii grupului uman și a poeziei ce însoțește viața și producția omului.*

Generalizînd observațiile făcute asupra creativității grupurilor de pionieri, cercetătorii arată că „preadolescenții înclină spre forme de activitate care le solicită crea-

tivitatea colectivă din dorința de a aduce ceva nou, deosebit, frumos... de a da glas aspirațiilor și viselor, din tendința firească de afirmare în cadrul grupului *în care trăiesc și se dezvoltă" (Gh. F l e a n c u).*

Activitatea pionierească de colectiv, grupă, detașament, formație, echipă, echipaj atestă performanțe sporite sub aspectul creativității comparativ cu rezultatele individuale. Este consecința unei motivații sociale superioare care mai presus de afirmarea individului asigură creșterea spiritului de cooperare și dispoziția copilului de a îmbina factorii constructivi de muncă productivă cu elementul ludic. Creativitatea în grup rămîne să fie însă demonstrată prin noi cercetări dacă admitem că în esența ei de act psihologic nu poate fi decît individuală. În acest sens vom face totdeauna o distincție între produsul creației, incitarea produsului creativ și creativitatea ca atare.

b. Dezvoltarea înclinației copilului de a crea în domeniul artelor se obține pe calea inițierii în cadrul cercurilor de sculptură, artă decorativă, teatru, literatură, artă populară etc. Odată cu formarea deprinderii de mînuire a uneltelor corespunzătoare și cunoașterea normelor de selectare, interpretare și abordare a materialului de lucru, cercurile stimulează găsirea ideilor care să fie obiectivate în produsul artistic realizat. Important rămîne pentru educatori de a ști să asigure copiilor traversarea fără crispare a etapei inerente de oscilații și neîncredere în sine, impulsionînd îndrăzneala și dorința lor de afirmare proprie, de a ști să stimuleze crearea de lucrări sugestive, personale, care să surprindă trăsăturile caracteristice ale fenomenului sau personajului ce concretizează tema propusă (I. T ă m a ș).

Procedee asemănătoare necesită și dezvoltarea capacității copiilor de a înțelege, reproduce și crea modele decorative, de a alcătui și decora diferite obiecte, de a exprima impresii și idei personale, realizări practice concrete. Aceste performanțe reclamă de asemenea așezarea copiilor „în situația de a intui prin contact direct logica realității, de a filtra totul prin sensibilitatea proprie, modelîndu-li-se pe această cale personalitatea, indiferent de valoarea plastică realizată" (A r e t a F r u n z ă).

c. Începînd cu investigațiile lui J. Moreno asupra raportului dintre copil și teatru s-au pus în evidență cu deosebire efectele catarzico-terapeutice ale jocului teatral realizat de copii. Dar valoarea educativă a teatrului se apreciază în legătură cu procesul intim de identificare a spectatorului cu unul sau altul din roluri, iar identificarea psihică echivalează cu intrarea în jocul scenic și, chiar dacă acesta are loc numai pe planul conștiinței, el este efectiv, producînd importante transformări în sfera morală a persoanei. Cînd copilul trece din rolul de spectator în cel de actor, efectele creative sînt cu adevărat profunde, obiectivîndu-se în restructurarea voinței, în echilibrarea conduitei, în relațiile cu ambianța.

Prin mijloacele sale de expresie (rostire, mișcare, dans, jocuri de lumini, decoruri, muzică) teatrul adîncește trăirile sufletești, lărgește sfera cunoașterii și incită resursele creatoare ale copilului. Este adevărat că, în practica teatrală, preadolescenții utilizează multă recuzită, dar ei ne surprind prin inedit și esențializare, fapt ce se leagă de „credința că totul este posibil, că imposibilul din realitatea concretă devine posibil în lumea ficțiunii, iar efortul de imaginație și credință este răsplătit cu o anume stare de satisfacție pentru faptul că, în jocurile lor, condiția de subordonare din viața reală găsește o compensație... prin întruchiparea în ceva sau în cineva ce nu mai este supus altor limite decît ale imaginației" (D a n B o r c i a). De aici procesul pedagogic de a favoriza, odată cu manifestarea creativității actoricești a copiilor, dezvoltarea gustului pentru teatrul autentic și de a forma de timpuriu spectatorul pe care îl dorește un teatru evoluat. Și tot de aici interesul școlii pentru un teatru complex (total) ca una din formele importante de activitate socială cu adîncă influență educativă asupra conștiinței umane, teren de intersecție a unor competențe variate, dar mereu accesibile, ce stimulează și evoluează afirmarea unui anumit mod de existență socială, modelînd în consecință viitoarea personalitate a copilului. În mod particular teatrul pentru copii și tineret redă scenei farmecul jocului ce le deșteaptă interesul pentru contactul cu marile creații ale umanității.

d. Racordarea efortului de educare a creativității copilului la filonul milenar de afirmare a spiritualității poporului constituie calea sigură de a îmbunătăți modurile și formele de manifestare a unei conștiințe sociale elevate și de a introduce creația artistică în toate sectoarele vieții. Evident, în prima fază, cea de sporire a sensibilității față de aceste valori, este necesară receptarea și asimilarea lor ca pe niște fapte de cultură care au făcut cunoscută în lume spiritualitatea românească. În acest sens contactul cu folclorul deține un loc important în rîndul mijloacelor de influențare educativă. Amintim de accesibilitatea lui structurală pentru copiii de orice vîrstă începînd chiar din leagăn. Firește, prin încorporarea creațiilor autentice din cultura poporului se realizează nu numai stimularea capacităților creative ale pionierilor, ci și dezvoltarea sentimentului de mîndrie națională și iubire de patrie (I o n F i c a).

La rîndul ei creația plastică a școlarilor antrenează deopotrivă imaginația și sensibilitatea, simțul cromatic și atitudinea, gustul și interesele, permițîndu-ne o cunoaștere mai proprie a ființei lor. Raportarea observațiilor făcute asupra conduitei copiilor, la datele rezultate din analiza diverselor performanțe realizate de ei în domeniul plasticii, prezintă de asemenea „avantajul de a nu mai aștepta un timp îndelungat surprinderea prin observații succesive și întîmplătoare a caracteristicilor de bază ale subiecților studiați" (S. P a t i ț a).

e. Creativitatea copilului manifestată în sfera tehnicii *pare să ocupe un loc aparte. Se afirmă de către mai toți cercetătorii psihologiei copilului că rigoarea fizico-matematică a creației tehnice reclamă un gen specific de reprezentări care să fie construite îndelung pe bază de modele bine cunoscute, modele greu de imaginat „la moment" de către copii. În realitate, compararea produselor tehnice ale copilului cu cele create de adulți pare să constituie o mare exagerare dacă ținem seama că în substanța acestor creații se întîlnește în mod obișnuit prezența sau mîna „educatorului". Ca urmare, măsurile adoptate de școală pentru stimularea creativității vor cuprinde cu necesitate plasarea copilului în condiția de a*

depăși, pe cît posibil, participarea sa doar la efectuarea unor operații auxiliare sau dirijate, spre a nu fi stînjenită în nici un chip manifestarea firească a personalității sale. Oricum „neluarea în considerare a limitelor creativității tehnice la vîrsta pionieriei și antrenarea copiilor în realizarea unor construcții foarte dificile, înainte de a-și fi însușit alfabetul tehnicii, nu servește educarea creativității" (I a c o b I r i m i a). De aici o seamă de consecințe, deloc lipsite de importanță, cum ar fi: luarea în considerare a relativității probelor tehnice în orice acțiune de preorientare, orientare și selecție profesională și mai ales evitarea aplicării lor la vîrste necorespunzătoare; stabilirea etapei de afirmare a aptitudinilor tehnice (deosebită de etapa creației tehnice) prin diferențierea capacității de execuție *„îndemînatică" față de afirmarea originalității în domeniul tehnicii; cunoașterea procedeelor proprii de educare a spiritului de invenție tehnică la copii; inițierea personalului didactic în conducerea activităților tehnico-aplicative cu eficiență sporită în direcția stimulării creativității elevilor.*

2. Dacă este adevărat că, în actele lor de creație, copiii dezvăluie trăsături caracteristice ale ființei lor integrale și nu numai anumite însușiri ale intelectului, atunci educarea creativității nu poate fi redusă la exersarea inteligenței și a limbajului cum se întîmplă adesea în școală. O asemenea accepțiune intelectualistă ar limita înțelesul creației la un act prin excelență noțional, conceptual.

În realitate, creativitatea, considerată genetic, este legată mai mult de sfera senzorial—perceptivă decît de domeniul gîndirii noționale, abstracte. Noi considerăm că imaginile, luate nu ca simple urme cerebrale ale obiectelor, ci ca proiecții specifice ale unor stări sufletești, oferă o cale propice de explorare a naturii creativității, considerată nu atît ca un fapt de conștiință clară, cît ca un proces al conștiinței liminare incipiente. Este important de a identifica, în actul creației, partea ce reprezintă elementul diferențial, de cunoaștere exterioară, rațională și elementul de cunoaștere interioară, intuitivă. Intuiția este strîns legată de capacitatea de reprezentare spontană prin imagini simbol. În sens larg, imaginile sînt prezente

în actul creației și de durabilitatea lor se leagă ulterior progresul ideilor. Din punctul de vedere afirmat aici, imaginea-simbol diferă de imaginile iconice și se întîlnește deopotrivă în intuițiile plastice și în cele științifice, constituind o modalitate particulară de cunoaștere, insuficient studiată pînă în prezent. Nu de puține ori în influențarea formativă a copiilor se obțin rezultate cu mult mai bune cînd se folosesc mijloace extralingvistice : mimică, gestică, activități manuale etc. Însă folosirea artelor în acest sens este de primă importanță prin experiența pe care o presupune asupra realității.

Încă din stadiul lor primar, imaginile simbol acționează în legătură cu impulsurile motrice și astfel o imagine situațională sau o reacție gestuală spontană constituie prin ele însele surse stimulative ale creativității. Cunoaștem cercetări care au pus în evidență raportul strîns dintre dezvoltarea motorie și cea senzorială în ontogeneză, fenomen cu mult mai semnificativ pentru creativitate decît rolul particular al motricității generale în dezvoltarea capacității reflexive și de adaptare a copilului la solicitările școlare. Valoarea creativă a acestor imagini rezidă în posibilitatea pe care o au de a simboliza relațiile dintre diferitele elemente date sau surprinse și de a structura noi raporturi a căror formă nu este totdeauna verbală. Firește, în procesul de creație sfera stimulilor nonverbali este cu mult mai întinsă decît cea a stimulilor verbali sau noționali, ceea ce impune, ca o primă consecință pedagogică, revizuirea concepției asupra locului disciplinelor concrete și plastice în organizarea învățămîntului, a influențelor educative. În fapt, toți copiii prezintă potențialități creative, însă gradul performanțelor realizate variază pînă la urmă în funcție de diferitele domenii de activitate desfășurată deosebit de trăsăturile individualității, ceea ce reclamă o diferențiere sporită a instituțiilor și tehnicilor de educație.

II. Transformările suferite de educație dobîndesc în epoca noastră o intensitate neîntîlnită în trecut. O dovedește multitudinea acțiunilor de reevaluare a obiectelor, de renovare a conținutului, de dezvoltare a metodologiei și a formelor procesului didactic. Sînt cunoscute preocupările școlii de a problematiza predarea și însușirea materiilor de studiu și mai ales de a înlesni afirmarea spiritului de investigație al elevilor. Ideea învățării pe calea cercetării și a muncii productive e de circulație curentă. Scepticismul de altădată cu privire la posibilitatea școlarilor de a învăța antrenați în cercetare este astăzi depășit. Rămîne să se stabilească etapa de vîrstă la care investigația științifică poate fi practicată ca formă de studiu, precum și caracterul necesarmente didactic al acesteia. Iată însă că cercetările din casele de pionieri oferă școlii, de pe acum, unele experimente interesante care conduc, în ultimă analiză, la degajarea unor noi raporturi între activitatea școlară și cea extrașcolară pe de o parte și disciplinele de studiu pe de altă parte.

1. Mai întîi se face dovada că cercetarea științifică este cu putință la nivelul pionieriei dacă admitem că a demonstra un lucru necunoscut de elevi înseamnă a cerceta și dacă învățarea și cercetarea sînt laturi ale aceluiași proces. Practicienii metodiști ne asigură că a ignora posibilitățile de investigare ale copilului ar fi o eroare, iar a nu lua în seamă potențele formativ-educative ale muncii de cercetare ar fi o eroare și mai mare. Nimic nu poate contribui mai bine decît activitatea de cercetare la formarea unei gîndiri riguroase, la încordarea voinței proprii, la cultivarea inițiativei, cutezanței și generozității.

a. Chiar dacă nu ar fi vorba decît de o simplă ucenicie în practica cercetării, valoarea ei tot nu ar putea fi subestimată. „Instruiți de conducători competenți..., copiii pot aduce reale foloase științei prin colectarea unor materiale etnografice, folclorice, documente scrise, fapte lingvistice, onomastice și toponimice, mostre geologice, biologice, date biografice etc. din toate zonele țării (Marcel Tanasachi), mai mult, ei pot stabili componența specifică a elementelor de floră sau faună în diverse anotimpuri (Ulpia Maria Leu), pot face determinări de microclimat delimitînd diferitele zone de impurificare a atmosferei, folosind pentru investigare instrumente, aparate și efectuînd lucrări de laborator corespunzătoare

(Elena Scurtu). În cele din urmă ei pot iniția acțiuni eficiente de protejare a naturii, de păstrare a unui mediu natural sănătos, necesar dezvoltării omului (Grigore Bernic).

b. Demonstrația certă pe care o atestă activitatea în casele de pionieri cu privire la unitatea *procesului educativ constă în sublinierea dificultății de a desface latura școlară de cea extrașcolară în sensul unui paralelism. Stilul adoptat în munca cu pionierii cuprinde elemente care pot fi utilizate cu succes în munca școlară, dacă avem în vedere rolul formativ al colaborării între pionieri și generația adultă. Se știe că „multe dintre țelurile educative pentru care luptăm acum în cadrul orelor de clasă de abia în afara clasei se pot realiza pe deplin". Ar trebui recunoscut că „școala, apărută ca o necesitate istorică, fără să-și dea prea bine seama, a monopolizat, în orele de clasă, întreaga sarcină a educării multilaterale. Nu-i de mirare că a apărut extrașcolarul și că, de multe ori, el se poate lăuda cu reușite mai mari sub aspect formativ, uneori chiar informativ" (V. Tutoveanu).*

Utilizarea nestingherită a celor mai variate forme de activitate pe care o practică pionieria conduce la rezultate educative remarcabile. Este timpul ca școala să le adopte fără discriminări, cu toate că ele păstrează un anume specific. Dintre formele susceptibile de a fi preluate în procesul școlarizării se sugerează formula monografiei deschise *a unei localități, formulă prin care se realizează integrarea pionierilor în problematica locurilor natale, realizîndu-se în același timp conlucrarea permanentă între copii și adulți. Evident, la elaborarea unei astfel de monografii ar predomina spiritul de investigare specific epocii noastre. Caracterul ei de* lucru deschis *arată că activitatea se concepe sub semnul unei durate mari care să permită răspunsuri succesive la întrebările ivite, precum și reluări de noi puncte de vedere și emitere de noi ipoteze. Rezultă că activitatea diverselor cercuri (folclor, arheologie, meteorologie etc.) ar putea participa la întocmirea monografiei în mod coordonat. Ar fi posibilă astfel, „reconstituirea trecutului geologic al zonei geografice și, odată cu aceasta, a trecutului istoric, eco-*

nomic, artistic etc.". Studierea faunei și florei locale, cu accent pe echilibrul ecologic și tendințele de transformare în viitor (pozitive și negative) istoricul localității, al școlii, al instituțiilor și întreprinderilor locale, fenomenul poluării în zonă, populația migrată în alte părți ale țării, imaginea localității peste un număr de ani, genealogia unei familii interesante, ce dăm țării și ce primim din altă parte, reprezintă doar cîteva sugestii de teme generale care pot fi tratate la început global, apoi pe subteme. De pildă, pădurea, plantele medicinale, lacul sau izvoarele din zonă și, mai în amănunt, „perspectivele ameliorării esențelor mai valoroase din pădurea locală sau a producției piscicole, legumicole, apicole, viticole, horticole etc.". . . Să știi ce și cum să întrebi, cum să consemnezi, să reprezinți prin curbe și diagrame dinamica vieții locale, să o corelezi cu viața întregii țări, pentru a consemna apoi totul în monografia deschisă a școlii — adevărată cronică locală". (V. Tutoveanu).

Apreciem că integrarea activității pionierilor în problematica locurilor natale, așa cum ar reclama-o elaborarea unei monografii deschise, comportă o adîncă notă de investigare în sensul unei reconstituiri, deschideri și restituiri culturale, în măsură să contribuie la creșterea unor generații mai bine legate de teritoriul patriei și mai intens preocupate de dezvoltarea tuturor sectoarelor și zonelor sale. În mod general, antrenarea pionierilor la elaborarea unei monografii teritoriale apare ca un deziderat realizabil, dacă reținem că cercetarea științifică în ansamblul ei nu reprezintă numai o chestiune de concepție sau de calificare tehnică riguroasă, ci și o vastă acțiune de lucrători și colector-științific.

2. Ca formă socială de investigație, practicată de casele pionierilor, expediția *întrunește cele mai mari solicitări. Ea îmbină totodată acțiuni de turism, de călire fizică și morală, de autoconducere și gospodărire. De asemenea, lărgește orizontul de cunoaștere al pionierilor prin contactul nemijlocit cu frumusețile naturii și cu realitățile sociale și dezvoltă sentimentul de dragoste pentru patrie și de prețuire față de realitățile prezentului. (M. Stănculescu). Echipele de expediții sînt formațiuni res-*

trînse de activitate și viață, care dezvoltă spiritul de microgrup și, mai presus de orice, pregătesc pe copii pentru cercetarea științifică (R. P o i e n a r u). Ele atestă o mare eficiență educativă prin absorbirea lucrativă a ființei fiecărui pionier, începînd din clipa demersurilor organizatorice. Succesele echipajelor expediționare se explică prin faptul asocierii libere, în sensul că ele se constituie, de regulă, pe bază de participare afectivă, cooperare, coeziune și atracție personală reciprocă. De fapt aceasta constituie numai condiția care stimulează pregătirea lor teoretică și practică : de la cunoașterea problematicii științifice cuprinse în proiectul de lucru și pînă la informarea constantă asupra vremii și climei în teren prin urmărirea emisiunii radio, folosirea barometrului și higrometrului, observarea formei și a mișcării norilor, a vîntului etc. (G h. P l e ș c a).

3. În mod general consolidarea experienței culturale și productive a copilului nu se poate realiza numai în cadrul activității școlare. Este de luat în considerare întreaga sa existență, influențele întregului mediu de viață. În această perspectivă munca productivă deține un rol formativ comparabil cu acela al achizițiilor școlare prin posibilitățile de adîncire și diversificare a cunoștințelor, potrivit cu vîrsta copiilor. Punctualitatea, conștiinciozitatea, spiritul de afirmare proprie și simțul răspunderii în întreaga experiență a copilului nu se dobîndesc numai în timpul orelor de clasă. Astfel, în cadrul unor activități desfășurate la casa pionierilor, aria experienței social utile își lărgește dimensiunile. Spre exemplu, cercul prietenii naturii angajează efectiv pionierii în lucrări de îngrijire a plantelor și animalelor și de efectuare a unor lucrări de utilitate socială care au darul de a contribui la formarea personalității lor sub aspect estetic, moral, gnoseologic (M. D a m a s c h i n). În ansamblu, copiii își formează noi deprinderi de activitate și atitudini pozitive față de muncă.

Nu mai puțin însemnat este faptul dezvoltării aptitudinilor productive, a interesului și dragostei față de muncă. Prin complexitatea ei, aceasta implică spirit aplicativ, capacitate de colaborare și de permanentă confruntare. Aici se construiesc instrumente și aparate a căror punere în funcțiune determină satisfacții personale și stimulează imaginația prin varietatea obiectivelor și formelor posibile de realizare a acestora. De unde necesitatea de a nu se standardiza diversele activități aplicative, astfel ca „elevii să execute obiecte cît mai variate și să nu efectueze în fiecare an aceleași lucrări", mai mult, „să extindă pe cont propriu activitatea lor dincolo de limitele obișnuite, dezvoltîndu-și inițiativa și posibilitățile de aplicare a cunoștințelor" (St. G y u l a i). Adîncirea și lărgirea pe această cale a legăturii dintre pregătirea instructiv-educativă și cerințele vieții moderne constituie o cale sigură de integrare socială activă. Există în acest sens numeroase posibilități de a se crea la nivelul casei pionierilor o bază materială corespunzătoare de către profesorii conducători de cerc (G h. P o p o v i c i). Ca urmare, este necesar să se creeze un mediu de lucru comparabil cu realitățile vieții și ale muncii sociale cu care copilul va fi confruntat într-o zi, cercul constituind creuzetul în care se plămădește partea cea mai importantă a ființei viitorului adult : spiritul tehnico-scientist. În fapt, prin caracterul suplu al structurii sale și prin mobilitatea stilului său de lucru, casa pionierilor se lansează cu deosebire în acțiuni practice de mare eficiență educativă ce corespund solicitărilor economiei locale, realizînd astfel integrarea tinerilor în mediul de viață în care trăiesc și cresc (S t e l i a n C h i r i a c).

Năzuința casei pionierilor de a deveni nucleul mișcării tehnico-aplicative și științifice pionierești se află în legătură cu necesitatea dezvoltării la copii a unor sentimente statornice față de actul investigării și al muncii. Nu este vorba numai de asigurarea unei forme competente de preorientare profesională, ci și de punerea bazelor de formare a viitorilor specialiști, muncitori cu o înaltă calificare. Orice anticipare în valorificarea optimă a resurselor umane este mai mult decît binevenită. Receptivitatea la nou și polispecializarea potențialului uman nu se pot obține peste noapte, reprezintă o acțiune de durată, ce este determinată de anumite condiții. În această privință casele pionierilor pot asigura necesarul de bunuri materiale, climatul psihologic și competența corespunză-

toare în condiții mai variate decît unitățile școlare. În plus, „față de lecția sau activitatea tehnico-productivă din școală, aici sînt depășite rigorile didactice: pionierii lucrează obiectul ales în cadrul cercului, iar activitatea depusă capătă contur, materializîndu-se treptat, în funcție de deprinderea, îndemînarea și aptitudinile fiecăruia", incitînd la „inovare și căutare permanentă", fapt ce „conferă activității depuse nu un caracter pur meșteșugăresc, ci unul de cercetare" (I. Iordache și Silvia Costescu).

Dacă educația pentru munca productivă este o cale de formare și afirmare valorică a omului, atunci dezvoltarea atitudinii pozitive față de muncă constituie un obiectiv și în același timp o modalitate a activității pionierești. Unii autori exprimă conținutul complex al acesteia într-o formulare cuprinzătoare, concepută triadic în relația muncă-pionier-om, (I. Grigoraș). Desigur, într-o accepțiune restrînsă, termenii relației rămîn doi: muncă-pionier, dar prin aceasta, lucrurile nu se clarifică mai mult. Cu toate că munca este imanentă procesului educativ, noțiunea de muncă productivă considerată la vîrsta primei școlarități apare ambiguă. În sens larg, munca este înțeleasă ca o activitate ce implică efort. Prestarea ei cu plăcere și zel nu exclude efortul, iar natura acestuia variază în raport cu natura muncii. Relația muncă-pionierie nu este echivalentă cu relația educație-pionier fie și dacă am considera întreaga școlarizare drept muncă adevărată. În ce constă însă acțiunea de muncă productivă în sens pedagogic?

Desigur, în epoca noastră, producția se dezvoltă sub semnul științei, iar știința se întemeiază pe instrucție și educație; fără modelarea și remodelarea educativă a omului nu se poate asigura progresul științei și tehnicii. De aici rigoarea comenzii sociale de sporire a stocului de informații și de realizare a unui om capabil să creeze în domeniul științei și tehnicii de la vîrsta uceniciei școlare. Cu toate acestea, explicarea axiologică a educației implică luarea în considerare a tuturor categoriilor de valori și activități umane: juridică, politică, militară, estetică, morală, medico-sanitară etc. Privit ca act didactic, procesul educativ implică deopotrivă bunuri materiale și valori

spirituale, iar natura producției educative este foarte complexă. Deosebit de operațiile analoage celor din producția de bunuri materiale (conceperea produsului, transformarea materiei intermediare, triere, condiționare, transport, stocaj), educația cuprinde un sistem de acțiuni care formează pe om ca pe cel mai important mijloc de realizare a valorilor informaționale, a savoir-ului. Pedagogul și totodată economistul J. L. Maunoury arată că aportul individului educat la dezvoltarea producției se judecă în legătură cu totalitatea capitalului său intelectual și, ca urmare, acest capital trebuie socotit ca un capital productiv, iar cheltuielile constituirii lui ca o investiție productivă.

Așadar, considerată ca sursă fundamentală a producerii savoir-ului, acțiunea educațională este condiționată de punerea în funcțiune a două categorii de factori: obiectivi și umani. Cei din prima categorie sînt de o varietate extremă, obiectivați în instituții, organizații, servicii. Categoria a doua de factori, cea referitoare la ființa umană, este constituită din totalitatea însușirilor unor individualități cărora, prin educație, li se dezvoltă în primul rînd spiritul imaginativ, creativitatea. Indiferent de vîrstă, educarea omului, efectuată în vederea sporirii producției, echivalează cu aplicarea unor tehnologii proprii și a unor materiale specifice, reprezentînd capitalul investit necesar făuririi capitalului intelectual care asigură producția sub dublul ei aspect: de bunuri materiale și de cunoștințe științifice. În ultimă analiză aceasta echivalează cu formarea individului pentru învățare-cercetare-producție.

III. Școala modernă tinde să adopte noi forme de organizare a procesului de învățămînt deosebit de forma clasică, denumită fundamentală, pe care o constituie lecția. Între aceste forme, jocul, sportul, drumeția și excursia ocupă un loc deosebit, la stabilirea căruia a contribuit, fără îndoială, observarea efectelor instructiv-educative din cadrul activităților spontane ale copiilor desfășurate în afară de școală și clasă.

1. — Jocurile reproduc situații reale din domeniul social-istoric sau din sfera unor procese fizice, chimice, bio-

logice. Activizarea elevilor prin interpretarea anumitor roluri constă în capacitatea acestora de a stimula punerea de probleme sau de evaluare a unor decizii, a unor rezultate. Mai mult, unele jocuri reproduc într-o formă aproape identică jocurile adulților. Este, spre exemplu, cazul fotbalului, sub denumirea de minifotbal, avînd o accesibilitate aparte pentru pionieri și școlari. Acest joc exercită o influență favorabilă nu numai asupra organismului, obiectivată în dezvoltarea indicilor morfologici și funcționali sau în perfecționarea psiho-motricității generale, ci și asupra sferei morale a persoanei copilului, promovînd afirmarea spiritului de echipă, a sentimentului de solidaritate și a respectului față de adversar. În același timp jocul îl așează pe copil „în situația de a gîndi, de a lua decizii, de a exprima opțiuni, de a manifesta hotărîre și tenacitate, de a se autodepăși... învățînd să învingă și să suporte cu demnitate eșecul" (*D a n M a t e i*). Așa ne explicăm faptul că un asemenea joc este îmbrățișat de copii și că este practicat în cele mai variate locuri și împrejurări, integrîndu-se în programul oricărei deplasări în afara școlii.

2. — La rîndul ei, drumeția constituie o altă formă de influențare instructiv-educativă a pionierilor, în general, și de structurare a deprinderii de a practica turismul, în particular. Drumeția nu comportă pregătiri deosebite și nici nu este condiționată de fonduri bănești speciale. Ea corespunde însă dorinței de mișcare și de cunoaștere, de pătrundere în mediul învecinat, de trăire a frumosului naturii, avînd efecte reconfortante. Între funcțiile formative ale excursiei, lucrările din volumul de față analizează funcția de tonifiere activă, funcția de societizare, funcția etică, estetică, gnoseologică și de fortificare fizică (*C. N. S t r ă c h i n a r u*). Realizarea fiecăreia dintre aceste funcții reclamă un climat afectiv elevat, de o reală deschidere și disponibilitate, guvernat de normele ordinii democratice. De asemenea, se impune o gradualizare a itinerarelor selectate exclusiv pentru drumeții și o practicare statornică a acesteia, avînd în vedere efectele ei favorabile pentru oxigenarea creierului și pentru fluența ideilor.

3. Între țelurile urmărite de casa pionierilor în cadrul activității turistice se înscrie și integrarea procesului de pregătire a tineretului pentru apărarea patriei, conform indicațiilor date de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a Organizației Pionierilor: „Din fragedă copilărie, viitorii cetățeni trebuie să crească în spiritul hotărîrii de a pune mai presus de orice interesele țării, societății, colectivității, apărarea patriei". În acest sens C.N.O.P. a elaborat în anul 1972 instrucțiuni clare privind pregătirea pionierilor și școlarilor. Ele cuprind „patru mari direcții ce pot fi diversificate în funcție de vîrstă, sex și preferințe, într-o infinitate de modalități de realizare: 1) educarea sentimentelor de dragoste față de patrie și partid; 2) pregătirea pionierilor pentru muncă și viață; 3) călirea fizică și formarea rezistenței la efort; 4) crearea unor deprinderi specifice privind „arta militară" (*M i h a i C a l c a n*).

Toate aceste direcții se pot integra în diversele modalități turistice: excursie, marșul pionieresc și chiar jocurile și concursurile de orientare turistică „îndrăgite de pionieri și școlari datorită faptului că ele se desfășoară în natură, sînt dinamice, solicită inteligența și calitățile fizice, se adresează dorinței copiilor de a se afirma și de a cunoaște frumusețile și bogățiile patriei". (*M i h ă i l ă D-t r u*). Ca urmare, pentru sporirea valenței formative a activităților sportiv-turistice este necesară precizarea unor coordonate ale acestor activități cum ar fi: continua stimulare și antrenare a pionierilor, familiarizarea și inițierea în diverse ramuri sportiv-turistice, crearea cadrului adecvat practicării sportului și turismului, integrarea activității sportiv-turistice în ansamblul activității din casa pionierilor (*E u g e n i a E n ă c h e s c u, F l o r i a n M o r a r u*).

În societatea contemporană, practica sportului și turismului la scară națională devine tot mai mult o necesitate de viață. Limitarea mișcării în condițiile urbanizării și acțiunea factorilor poluanți afectează dezvoltarea psiho-somatică a omului, exercitînd asupra lui o acțiune de stress. Se impune ca, din fragedă vîrstă, copilul să fie antrenat în diverse acțiuni sportiv-turistice care asigură ieșirea în sînul naturii, mișcarea în aer liber, întărirea po-

tențelor fizice, morale și estetice. Coeficientul înalt de receptivitate, fondul aperceptiv lărgit prin trăire și cunoaștere, constituie, firește, numai o parte din efectele instructiv-educative obținute pe această cale.

IV. În mod general, activitatea de educație reprezintă o activitate de conducere, de evaluare și orientare, — elemente a căror importanță antrenează o răspundere pe măsura valorii transformărilor ce se obțin în ființa educatului.

1. Persoana competentă menită să realizeze conducerea activității pionierești este profesorul, omul care, deosebit de cunoașterea mecanismelor conducerii, posedă conștiința rostului acesteia și a autorității morale care decurge din ea. Este singurul gen de autoritate care poate justifica voința copilului de a consimți să conlucreze cu educatorul său. Elevul care frecventează casa pionierilor nu o face constrîns de obligații administrative, ci „mînat de dorința progresului ființei sale și de garanția unei conduite libere și creatoare". „Contractul psihologic dintre copil și pionierie se întemeiază pe principiile raționale care reglementează ceea ce dorește copilul și societatea de la organizația creată în vederea educării comuniste" (E m i l i a n D i m i t r i u). Ca urmare, odată cu inițiativa de structurare și restructurare a diverselor situații de influențare, profesorul atestă sensibilitate și considerație pentru elevi. El se afirmă astfel ca „persoana centrală și preferată asupra căreia este concentrată atenția elevilor, cu care elevii doresc să se asemene, să se asocieze pentru a întreprinde o activitate în comun, deoarece o stimulează prin ceea ce este (personificarea unor valori), ceea ce știe (competența), ceea ce face și cum face (strategie)" (Em. Dimitriu). Prin toate acestea profesorul asigură succesul acțiunilor educative constituind în același timp un model de urmat. Autoritar sau familiar, altruist sau narcisist, nici unul din modelele de profesor nu este în exclusivitate „negativ" sau „pozitiv". Grav pentru funcția de profesor este numai atunci cînd poate servi de antimodel de care elevul „trebuie să se îndepărteze cît mai mult și cît mai repede cu putință" (A. N e c u l a u). Desigur, o conducere eficientă, educativă, din partea profesorului,

implică asocierea constantă a membrilor colectivului și cu deosebire a liderilor aleși de pionieri în mod democratic. Avînd în vedere caracterul preponderent afectiv al opțiunii copiilor în stabilirea relațiilor interpersonale și necesitatea unei cunoașteri reciproce în lucru (în desfășurarea de activități) precum și interesul de a le forma capacitatea de conducere, este indicat ca înaintea oricărei alegeri să se lase o perioadă minimă de cunoaștere și să se varieze constituirea formațiilor de lucru (grupe, brigăzi, echipe), lărgindu-se astfel posibilitățile de afirmare personală și schimb de experiență pentru dezvoltarea însușirilor de conducere și autoconducere. Nu vom pierde însă din vedere că valoarea pedagogică a oricărei exercitări în acest sens cere o atitudine democratică autentică odată cu satisfacerea deplină a exigențelor specifice relațiilor dintre membrii unui grup de muncă în societatea socialistă (O l g a R u s u).

2. Una din sarcinile de răspundere pe care profesorul o realizează odată cu lărgirea formelor de activitate și cu îmbunătățirea conținutului acesteia, o constituie îndatorirea de a evalua constant rezultatele obținute de pionieri și de el însuși. Pentru aceasta va lua în considerare liniile de orientare a activității, gradul de corelare a diverselor tipuri de activitate precum și nivelul de performanță oglindit în lucrul finit.

Evident, efectuarea acestei acțiuni atît de complexe nu poate fi asigurată pe calea consemnării unor impresii. Ea cere instrumente de oarecare precizie și educatorii nu încetează să încerce elaborarea acestora. Astfel, pornind de la constatarea unor dificultăți de evaluare a randamentului realizat în activitățile pionierești, cercetătorii propun scări de aprecieri diferențiate, deocamdată pentru activitatea tehnico-aplicativă. În acest sens prezintă un interes particular matrița intercorelațiilor obținute în urma aplicării unor scări de apreciere ce a fost construită și experimentată la Cluj-Napoca pe o populație semnificativă de subiecți (D u m i t r u O z u n u și R a d u G e o m o l e a n u).

3. Sub aspect practic, evaluarea activității pionierilor reprezintă un diagnostic psiho-pedagogic susceptibil de a

fi utilizat în acțiunea de orientare profesională. Dealtfel există o seamă de premise funcționale în acest sens ce decurg din însuși scopul și rolul activităților desfășurate în cercurile de pionieri și elevi. Amintim modificările survenite în structura și dezvoltarea motivației, îmbogățirea timpurie a experienței, elementele de precalificare, contactul cu tehnologiile moderne și caracterul interdisciplinar al diverselor proiecte de lucru efectuate în cadrul cercurilor (M i h a i M i r c e s c u). Rămîne însă în prim plan diferențierea acțiunilor de preorientare profesională corespunzătoare vîrstei pionieriei. Iar pe măsură ce se dezvoltă conștiința de sine a copilului, capacitatea sa de autoevaluare și de angajare personală, se trece la folosirea modalităților proprii de orientare profesională. Întreaga acțiune depinde însă de felul cum știe instructorul să-și exercite rolul său de figură centrală în realizarea funcțiilor educative ale pionieriei, respectînd particularitățile de vîrstă și individuale ale copiilor, evitînd uniformizarea activităților și asigurînd continuitatea și caracterul de sistem al muncii educative.

În ultima analiză se impune luarea în considerare a faptului că organizarea în sens educațional a acțiunilor pionierești nu reclamă intervenții ferme și directe din partea comandantului-instructor, ci mai curînd inserții discrete, subtil nuanțate, cu caracter anticipativ. În plus, el va fi totdeauna capabil să poată oferi copiilor un model adevărat în persoana sa proprie, model pe care să-l accepte cu plăcere și să-l urmeze cu devoțiune.

* * *

Pionieria, instituție politico-educațională, cadru organizatorico-social cu funcție formativă specifică, inițiază acțiuni ce corespund optim dinamicii pe care o înregistrează dezvoltarea societății. De aici ideea de angajare socială ce caracterizează viața organizației și tot de aici conceperea unei modelări civice a pionierilor conform tipului de societate pe care o promovăm și a mutațiilor produse în evoluția acesteia. Ca urmare, profesorul va discerne cu anumită anticipație liniile de forță ale dez-

voltării sociale spre a asigura dezvoltarea copilului. El va selecta totdeauna formele și metodele de lucru ce favorizează inițiativa personală, autonomia, exercițiul practic, atitudinea creatoare. De asemenea, va lua în considerare ideea că integrarea copilului în societate, societizarea lui, nu e posibilă fără ucenicie a f a p t e i m o r a l e și că drumul de la norma etică generală la actul de viață individual este complex și sinuos. Parcurgerea acestui drum reclamă informare statornică și acțiune conformă cu vîrsta, cu puterea de înțelegere a copilului, dar mai presus de orice, conformă cu capacitatea de asimilare a grupului social care favorizează introectarea normelor morale. Sînt intens relevate astăzi efectele formative rezultate din fuziunea grupală în procesul educației. Ele privesc în mod deosebit fenomenul de structurare a trăsăturilor morale în dinamica grupului în care se integrează copilul. În cadrul acestuia, învățarea indirectă, realizată uneori printr-o angajare parțială a conștiinței și totuși cu mult mai largă decît participarea strict conștientă din învățarea directă, deține un rol de mare importanță pentru întregul învățămînt modern dacă avem în vedere efectele sale educative. Caracterul instrumental al fuziunii explică în mod plauzibil toate ascendențele rapide cu privire la dezvoltarea unor aspecte ale vieții psihice a copilului care apar de neexplicat sau ne surprind prin spontaneitatea și echilibrul lor. În realitate, este implicația spiritului de grup, rezultat din contopirea individualităților reunite, care se răsfrînge asupra fiecărui membru în parte. Faptul ca atare a fost remarcat de mai toți educatorii care au cercetat rolul comunităților de viață în formarea personalității copilului, îndeosebi efectul elementelor de substrat afectiv ce sînt așezate astăzi la baza oricărei indicații de renovare a pedagogiei școlare. De fapt, contextul de relații interpersonale stabilite în cadrul activității pionierești reprezintă un mod particular al sistemului de relații sociale din viața adulților. Importanța lor stă în posibilitatea pe care o au de a prefigura, la nivelul grupului de copii, tipul de relații umane din viața de adult, de a facilita astfel insertarea precoce în planul existenței sociale.

După cele cîteva notații teoretice făcute pe marginea volumului ACȚIUNE ȘI EDUCAȚIE, am considera necesar să precizăm :

— întrucît problematica activității pionierești reflectă viața multilaterală a societății, această problematică este cu mult mai bogată și mai complexă decît se poate releva în lucrările tematice ale unui simpozion științific.

— autorii lucrărilor nefiind cercetători de profesie, este posibil ca ideile personale să fie prezentate alături de unele adevăruri relativ cunoscute, fără a diminua prin aceasta valoarea experienței pe care o comunică cititorilor.

— investigația științifică, deosebit de unele aspecte care implică o tehnică riguroasă de abordare, are destule solicitări de rutină și de contribuții concrete din partea tuturor celor aflați în contact direct cu latura practică a realităților educative. Nu de puține ori, tocmai pe aceste contribuții modeste și insuficient conceptualizate se întemeiază ideile științifice de înaltă generalizare teoretică.

Dr. ION STRĂCHINARU

I

ACȚIUNI CREATIVE ȘI SEMNIFICAȚIA CREATIVITĂȚII

MANIFESTAREA CREATIVITĂȚII DE GRUP ÎN ACTIVITATEA PIONIEREASCĂ

Lector dr. GHEORGHIȚA FLEANCU
și lector dr. GHEORGHE FLEANCU
Consiliul național al organizației pionierilor

Actualitatea studiilor creativității în condițiile lumii contemporane are determinări obiective ce țin de acțiunea modelatoare asupra personalității și grupului uman, de efectele ei asupra productivității muncii, asupra progresului economico-social.

În investigațiile noastre am pornit de la *ipoteza* că, în activitatea extrașcolară pionierească, *premisele obiectivării creativității în grupele de copii și preadolescenți certifică optimal în condițiile îmbinării efortului individual cu cel colectiv, a cuplării acțiunii creative a pionierilor cu acțiuni similare ale adulților, ale realizării simultane a elementelor de utilitate și de estetică.*

1. *Valoare și semnificație în manifestarea creativității de grup a pionierilor.*

O incursiune succintă în procesul manifestării creativității copiilor și preadolescenților, corelată cu opțiunile lor pentru acțiuni și forme de activitate extrașcolară, conturează un *tablou specific.*

a. Caracteristicile acestui tablou ocupă anumite ponderi, indicînd cu prioritate *acțiuni și forme de activitate pionierească ce stimulează gîndirea și munca creatoare pe coordonatele cunoașterii și stăpînirii naturii de către om.* Acestea sînt preferate de un procent mare de pio-

nieri care nominalizează experimentările pentru obținerea de soiuri îmbunătățite de plante, de ocrotire a naturii, de prelucrare prin metode avansate a producției (pomicole, viticole etc.), de aclimatizare a diferitelor specii de flori pentru diversele regiuni ale țării, de conservare a animalelor pentru muzeele școlare ș.a. Interogați asupra a ceea ce îi atrage către aceste acțiuni și forme de activitate, pionierii au indicat :

— *elementul de intervenție în dirijarea evoluției și dezvoltării plantelor* prin : culturi comparative, hibridizări, probarea efectului ierbicidelor, observații fenologice, folosirea stimulatorilor de creștere ș.a. ;

— *perspectiva utilității :* îmbogățirea numărului de specii, generalizarea speciilor cu rezistență și productivitate sporită, reducerea eforturilor fizice prin folosirea adecvată a tehnicilor moderne în agrobiologie, contribuția la sporirea gradului de bunăstare a populației și realizarea aspectului estetic al satelor și orașelor etc. ;

— *semnificații :* forța atotbiruitoare a omului în lupta cu natura, aspirațiile preadolescenților înarmați cu datele științei și tehnicii de a pune în slujba omului și umanității resursele naturii, năzuința generației tinere spre muncă pașnică, intensă, capabilă să asigure nevoile de hrană societății excluzînd violența, exploatarea, războiul.

Raportarea elementelor de intervenție și a celor ce vizează perspectiva utilității la cerințele de autodezvoltare reflectă particularitățile vîrstei respective : setea de cunoaștere, conturarea unor interese din ce în ce mai stabile, dorința de valorificare în practică a cunoștințelor, tendința de îmbinare a științei cu frumosul și tehnica ș.a. De pildă, efectul acțiunii de aclimatizare a unor specii de arbori, de înmulțire a lor în pepiniere și de plantare a puieților pe terenuri erodate, aflate în pericol de denivelare — cum au desfășurat pionierii de la Șc. gen. din com. Botoșana, jud. Suceava — este multiplu. Din sfera acestui efect evidențiem faptul că, printr-o activitate migăloasă și dusă cu răbdare, copiii și preadolescenții s-au integrat activ în efortul populației adulte de ocrotire a naturii patriei, de aplicare creatoare în viață a cunoștințelor și priceperilor dobîndite. În exemplul relatat, imaginația creatoare a copiilor a „descoperit" soluția cea mai bună de prevenire a degradării solului, a „inventat" mijlocul (pepiniera) de realizare a acestei soluții precum și modalitatea practică de plantare succesivă a puieților. Propunerile făcute în colectiv — dezbătute, analizate, adoptate în grup — s-au realizat în practică printr-un efort colectiv de creație, în care fiecare pionier încorpora produsul activității personale.

b. Caracteristici importante ale manifestării creativității copiilor sînt relevate de *acțiunile și formele de activitate pionierească ce încorporează ideea de progres tehnic :* activitatea în cercurile tehnico-aplicative din școli și de la casele pionierilor, concursul „Minitehnicus", raliurile de carturi etc.

Aceste forme de activitate în care pionierii iau parte la construcții interesante (roboți, aero, navo, rachetomodele) acționate pe principiul teleghidării, stații meteorologice mobile, dictafoane și interfoane, mașini complexe de uz casnic etc., au o puternică înrîurire asupra gîndirii și imaginației pionierilor care sînt solicitați să facă corelări de cunoștințe, montaje și ansamblări, probe practice, lansări etc. și care trebuie să conlucreze strîns pentru reușita obiectului (construcției modelului) la care s-au angajat.

Practica atestă că posibilitatea participării pionierilor la acțiuni creatoare, a parcurgerii diferitelor etape pe care acestea le presupun — „pregătirea, incubația, iluminarea și verificarea" (după Wallas) [1] ; sau : „orientarea, preparația, analiza, ideația, incubația, sinteza și evaluarea" (după A. Osborn) [2] — menține un interes crescînd și o frecvență constantă pentru acțiuni care solicită divers imaginația, gîndirea, aptitudinile și deprinderile preadolescentului. Numeroși copii și preadolescenți din unități și detașamente, precum și din casele pionierilor, interogați asupra elementelor care-i atrag spre formele de activitate creatoare din domeniul tehnicii, indică :

[1] Vezi : *G. Wallas :* The art of thought, New-York, 1926.

[2] Vezi : *A. Osborn :* L'imagination constructive. Principes et processus de la pansée creative et du braistorming, Paris, Dunod, 1959.

— *rolul tehnicii în societatea contemporană și în viitor* în perfecționarea producției industriale și agricole, în valorificarea superioară a resurselor naturale și umane, în străbaterea distanțelor, în micșorarea timpului de execuție, în cucerirea cosmosului ș.a. ;

— *elementul dinamic, funcționalitatea obiectelor, aparatelor, mașinilor,* care le permit să declanșeze, să oprească sau să încetinească mișcarea, să introducă modificări pentru sporirea vitezei, a capacității de calcul, de execuție a unor mișcări etc., să se bucure de recordurile obținute de propriile lor construcții, să cunoască la scară redusă ceea ce vor trebui să cunoască cînd vor fi mari etc. ;

— *elementul de utilitate și perspectivă,* care apare pregnant la unele creații tehnice ale pionierilor (de ex. : semnalizator al pierderilor de gaze, combină casnică, mașină universală de prelucrare a lemnului, clocitoare electrică, vehicule cu pernă de aer utilizate pentru parcurgerea distanțelor pe apă ca și pentru împrăștierea îngrășămintelor pe sol ș.a.). ;

— *elemente de atitudine romantică și de joc,* întruchipate în lucrări ca : rampe de lansare, autovehicul lunar, tablă muzicală electronică, sanie cu motor, cățel electronic etc., reflectă, de asemenea, atracția preadolescentului spre domenii deosebite de activitate, puțin cunoscute, de viitor, ca și persistența înclinațiilor ludice la această vîrstă.

La elementele menționate se mai pot adăuga : *dorința de manifestare a inteligenței și priceperii mîinilor, de demonstrare a performanțelor* atinse de omul care stăpînește mașina, ca și *dorința de divertisment* cu ajutorul produsului tehnic ș.a.

Efectul activității unui cerc de carting — incluzînd preocupări pentru construcția carturilor, încercările, exercițiile de rezistență, de viteză și competiție, raliul etc. — este multilateral. El constă în apropierea copiilor de una din ramurile moderne ale tehnicii — automobilismul, în formarea deprinderilor de construcție și de folosire a propriului vehicul care va funcționa bine dacă a fost construit bine, precum și în posibilitățile de sudare a colectivului în jurul unor scopuri comune.

c. *Alte aspecte ale tabloului manifestărilor creativității copiilor sînt puse în evidență de acțiunile și formele de activitate pionierească ce încorporează ideea progresului moral al omului* indicate aproape de toți pionierii (cenaclul literar, șezătorile, carnavalurile pionierești, cercurile de artă aplicată, formațiile muzicale și coregrafice din școli și de la casele pionierilor), în al căror conținut sînt cîntate virtuțile omului, forța colectivului, poezia muncii.

Chestionați asupra elementelor care-i determină să se angajeze în astfel de activități, pionierii indică :

— *nevoia de a-și exprima sentimentele* într-o formă deosebită, frumoasă ; dorința de a-și exprima adeziunea și angajamentul față de sine și față de societate într-un mod emoționant ș.a. ;

— *posibilitatea exercitării unor aptitudini* — literare, muzicale, în domeniul artelor plastice, cusăturilor etc. — a expunerii produselor activității lor, a intrării lor în competiții de profil, a obținerii succesului și recunoașterii publice etc.

Efectul unor activități, cum este cea a cinecluburilor pionierești, de exemplu, poate fi privit din mai multe puncte de vedere. Așa, de pildă, rezultatele muncii echipelor formate din pionieri pasionați ai peliculei, se confruntă periodic, în cadrul Festivalului cinecluburilor pionierești. Cu prilejul acestei manifestări interesante, se recoltează și se selecționează cele mai reușite filme lucrate de pionieri sub îndrumarea adulților, filme artistice, documentare sau de animație ; filme-basm, filme-excursie, filme de aventuri, sportive, satirice, precum și filme poetice, la care pionierii scenariști, desenatori, regizori și actori au conlucrat creator pentru redarea unor sentimente ca : patriotismul, umanismul, cinstea, modestia. Cîntarea plaiurilor natale în filme ca : „Orașul meu", „Vacanța la Gîrbe", „Expediție în Bucegi" ș.a., cîntarea muncii în filmele „Glasurile lutului ars", „Construim, vom construi", „Reșița 200" ș.a., evocarea sentimentelor ce leagă pe oameni în filme ca : „Prietenia", „Domnu' Liviu al nostru" (dedicat scriitorului Liviu Rebreanu),

„Vîrste" ș.a., ca și satirizarea unor trăsături negative ca înfumurarea (în filmul „Boul și vițelul"), lipsa de punctualitate în filmul „O glumă pe minut" etc. demonstrează preocupările pionierilor pentru atitudinea umană, pentru manifestarea caracterelor, pentru viața și rostul nostru în societate.

Corelînd elementele semnalate de pionieri cu observațiile proprii, constatăm că preadolescenții, prin efortul lor reunit, înclină spre forme de activitate care le solicită creativitatea colectivă din dorința de a aduce ceva nou, deosebit, frumos în viața ce ne înconjoară, de a da glas aspirațiilor și vîrstelor, din tendința firească de afirmare în cadrul grupului în care trăiesc și se dezvoltă.

2. *Particularități ale manifestării creativității de grup în activitatea pionierească*

Cercetările întreprinse reliefează faptul că elemente ale creativității intervin în întregul proces al activității pionierești — în conceperea, organizarea și desfășurarea ei. Spre deosebire de mediul obișnuit școlar, în care elevii sînt solicitați să-și mobilizeze resursele imaginației în compuneri, rezolvări de probleme, lucrări practice de atelier etc., pionieria oferă un cadru specific, în care-și pot găsi teren de manifestare o diversitate de preocupări, preferințe, înclinații, interese.

a. *Activitatea pionierească de colectiv* — grupă, detașament, formație, echipă, echipaj etc., — asigură, de regulă, performanțe sporite în ce privește roadele creativității, comparativ cu rezultatele individuale. Aceste performanțe sînt generate de : numărul sporit de soluții și propuneri, respingerea soluțiilor eronate sau dificil de realizat, coeficientul crescut de siguranță și precizie a deciziilor, reducerea treptată a duratei necesare rezolvărilor propuse, posibilitatea diviziunii muncii, a stabilirii corelărilor rapide etc.

b. În procesul manifestării creativității colective pionierești se remarcă o creștere sensibilă a *motivației sociale*, menținerea tendinței de afirmare individuală făcîndu-se în cadrul grupului în care fiecare membru își aduce contribuția personală și în care fiecare pionier beneficiază de prestigiul grupului respectiv.

c. Manifestarea creativității în activitatea pionierească se petrece într-un cadru specific, unde *elementul instructiv de muncă se îmbină cu elementul ludic,* cu loisir-ul. Aceasta face ca exercitarea creativității să fie efectuată aici cu plăcere, liber și în domenii preferate.

d. Creativitatea în grup în perimetrul pionieriei oferă largi posibilități de *cooperare.* Aceasta se manifestă sub forma *cercurilor* ai căror membri participă la realizarea unui obiectiv comun (de exemplu : un cort, un robot etc.), sub forma *echipelor* care se constituie pentru îndeplinirea unor sarcini cu caracter relativ permanent (de exemplu : echipe de mici legumicultori, pomicultori ș.a. organizate în cadrul microcooperativelor agricole de producție), sub forma *microgrupurilor funcționale* constituite pentru realizarea unor sarcini într-o anumită perioadă de timp (de pildă : echipajele, coautorii la realizarea unor aparate în cadrul concursului „Minitehnicus", a unor acțiuni etc.).

Cooperarea creativă pionierească stimulează *colaborarea de gîndire* concretizată în proiecte (schițe ale unor construcții de modele, planuri de activități, itinerarii de excursii ș.a.) și *colaborarea de acțiune,* de execuție a diferitelor operațiuni, de ansamblare, de probare a funcționalității etc.

În actul cooperării creative pionierești se întîlnesc vîrste apropiate și țeluri diferite reunite de dorința de a face ceva original, util și frumos, spre satisfacția grupului și a celorlalți. Dată fiind vîrsta, precum și o anumită instabilitate a intereselor și opțiunilor, acțiunea de cooperare creativă a pionierilor nu poate funcționa strict pe principiul autoconducerii, necesitatea apelului la persoane cu experiență, cu autoritate și pricepere apărînd în mod obiectiv.

e. În activitatea pionierească, *manifestarea creativității pionierilor se desfășoară în condițiile îndrumării de către adult* care intervine ca participant cu experiență, ca animator în jurul unor idei, ca exemplu de atitudine

novatoare și nu ca un magistru al cărui cuvînt este întotdeauna indiscutabil. Această conlucrare a copiilor cu adulții, în sfera creativității, este uneori criticată pe motivul lipsei de originalitate a copiilor. Noi apreciem că, dimpotrivă, această conlucrare este absolut necesară, creativitatea pionierilor avînd certe nevoi de orientare, de sprijin, esențialul constînd, în primul rînd, nu în performanțe remarcabile, în cantitate, ci în efecte educative, morale, corespunzătoare.

Manifestarea creativității în activitatea pionierească este asigurată de un complex de factori — între care distingem *conținutul și mesajul acțiunilor întreprinse, elementul dinamic al creației, întîlnirile cu grupul, ambianța grupului, suportul moral al familiei și al întregii noastre societăți,* care contribuie la formarea unei atitudini înaintate a copiilor și a preadolescenților față de realitate.

CERCUL DE SCULPTURĂ ÎN SPRIJINUL DEZVOLTĂRII CAPACITĂȚILOR CREATOARE ALE PIONIERILOR

Prof. I. TĂMAȘ
Casa pionierilor Iași

Printre obiectivele ce și le propun cercurile artistice — atît cele din școli, cît și cele din casele de pionieri, care se bucură de mijloace și posibilități sporite în privința bazei lor materiale și a încadrării cu specialiști — se numără și acela de a depista talentele copiilor, de a stimula și cultiva posibilitățile acestora de interpretare și creativitate artistică. Felul cum este organizată întreaga activitate de cerc, vizitele, excursiile, concursurile la diferite nivele în cadrul cercului, a instituției, a localității, județului etc. au menirea de a-i pune pe copii să-și etaleze posibilitățile, să se confrunte atît cu ei înșiși, cît mai ales cu alții, să învețe atît de la alții cît și din propriile lor succese și insuccese.

Cercul nostru de sculptură, înființat în toamna lui '72, și-a propus să contribuie, prin forme și mijloace specifice, la educația comunistă a pionierilor înscriși la cerc, să le dezvolte sentimentul de dragoste și devotament pentru patrie, partid și popor, să le dezvolte dragostea de muncă și deprinderea de a munci, în ideea că arta adevărată nu se poate face fără efort, fără muncă susținută, să le creeze și dezvolte gustul pentru frumosul natural, dar mai ales pentru frumosul artistic, să le creeze posibilități de a pătrunde în tainele frumuseții formelor și volumelor create de marii artiști sculptori de-a lungul veacurilor, de a le da posibilitatea să-și realizeze ei înșiși,

pionierii, înclinațiile de a crea opere de artă, de a dezveli cu dalta și ciocanul din materia amorfă chipuri expresive iscate din imaginația lor înflăcărată.

Relațiile dintre profesor și elev în cadrul cercului s-au bazat pe înțelegerea dorințelor și aspirațiilor copiilor, pe colaborare în privința definitivării unui proiect de lucrare, pe îndrumare competentă din partea profesorului, pentru a forma pionierilor deprinderea de a mînui uneltele specifice sculpturii, de a alege materialul de lucru în conformitate cu ideea creatoare, a interpreta și lucra materialul lemnos, în cazul nostru în funcție de esența lemnului, de forma și densitatea fibrei, de efectele sale de lumină și volum. O atenție deosebită trebuie acordată stimulării și dezvoltării capacităților creatoare ale elevilor în cadrul cercului. În acest sens, s-au folosit în permanență diferite materiale intuitive : albume cu reproduceri de sculptură după operele marilor maeștri români și străini, mulaje din lut și ipsos etc. S-au organizat vizite la Muzeul de artă, la expozițiile de artă plastică, în special la acelea care aveau printre exponate lucrări de sculptură.

Ca material de lucru s-au folosit butuci de lemn cu forme sugestive, cioturi și rădăcini care, prin însăși forma lor, aveau darul să sugereze copiilor idei, să le creeze posibilitatea de a ajunge mai repede la realizarea operei, să le stimuleze ca atare imaginația și interesul.

Inițiativa creatoare a copiilor a fost selectată și dirijată în permanență de către profesor, iar cînd aceasta se lăsa cu greu venită din partea unor elevi, profesorul făcea apel la imaginația creatoare a celorlalți pionieri și, în ultimă instanță, dacă era cazul, intervenea cu propriile sale sugestii.

Unii dintre pionierii care au activat la cercul de sculptură au avut preocupări în acest sens și înainte, dar ele s-au manifestat sporadic, în mod neorganizat, cu unelte improvizate. Marea majoritate a copiilor însă au făcut pentru prima oară cunoștință cu sculptura. La început erau neîncrezători, puneau cu sfială mîna pe daltă, li se părea prea greu, aproape imposibil. Dar după mai multe încercări, neîncrederea a început să dispară,

ea făcînd loc îndrăznelii și dorinței de a crea lucrări din ce în ce mai frumoase, mai sugestive.

Chiar în privința alegerii subiectelor s-au întîmpinat uneori o serie de dificultăți. Copiii nu îndrăzneau să aleagă subiecte interesante, sugestive. Li se părea curios faptul că se poate reprezenta un personaj doar prin cîteva trăsături caracteristice. Erau prea tentați să redea amănuntele nesemnificative. Acest prag de dificultate a dispărut atunci cînd au apărut primele lucrări finite. Cu timpul tot mai mulți elevi s-au obișnuit să aleagă și să interpreteze materialul ce le stătea la dispoziție.

Cunoștințele, fantezia, exigența profesorului au căutat să se îmbine mereu cu gîndirea liberă și imaginația fiecărui elev, dîndu-se prioritate acesteia din urmă, nu în sensul execuției, ca să zicem așa, tehnice a lucrării, unde erau necesare sfaturi și îndrumări, ci mai ales în privința realizării temei și a soluțiilor de rezolvare a ei. Profesorul a intervenit însă întotdeauna atunci cînd elevul avea vreo nedumerire, cînd se afla în impas, pentru a-l dirija în sensul creării unor lucrări cu un mai mare potențial emotiv și artistic.

Spre deosebire de o clasă de sculptură organizată pe baza unei programe elaborate la nivel ministerial, avînd scopuri bine precizate, cercul de sculptură are un caracter mai independent. El nu-și propune să creeze cioplitori în piatră sau în lemn, ori sculptori, ci de a depista talente, de a le îndruma în vederea acestei frumoase profesiuni. Dacă acei care urmează o clasă de sculptură într-o școală sau institut de specialitate vor deveni sculptori sau vor practica sculptura în felurite forme ca profesioniști, acei care au urmat cercul de sculptură vor ajunge unii poate artiști în acest domeniu, dar mulți vor îmbrățișa alte profesiuni, cercul de sculptură fiind pentru ei doar „curs de inițiere".

În cercul de sculptură de la Casa pionierilor din Iași, s-au creat în acest an școlar peste 50 de lucrări diferite ca tematică și uneori ca mod de interpretare. Dacă au totuși o notă comună, aceasta se datorește faptului că materialul ce s-a folosit a avut o asemenea notă : butuci, cioturi și rădăcini cu aspecte antropomorfe și zoomorfe, mai

mult sau mai puțin vizibile, cărora copiii, prin imaginația și talentul lor, îndrumați cu atenție de conducătorul lor, au realizat lucrări, unele din ele de o reală valoare. Ne vom permite să amintim cîteva : „Strîmbă Lemne", realizat dintr-un butuc strîmb și răsucit de carpen, „Mefistofel" — cap expresiv construit pe baza unui interesant joc de lumini și umbre redat de albeața specifică lemnului de carpen și o parte scorburoasă neagră a butucului din care a fost realizat. Apoi ar trebui amintite „Zmeul cu solzii de oțele răpind pe Ileana", „Ochilă", „Flămînzilă", „Baba Cloanța", „Popa Duhu" etc.

Desigur rîndurile de mai sus n-au pretenția de a fi epuizat — și nici n-au avut această intenție — întreaga sferă a temei. Expunerea se bazează mai mult pe experiența dobîndită în cadrul cercului, pe realizările lui. Are mai mult caracterul de punere a problemei, pentru a fi reluată, dacă va fi cazul, cu altă ocazie, într-un cîmp mai larg de investigație.

EVALUĂRI EDUCATIV-CORECTIVE ÎN CADRUL CERCULUI DE ARTĂ DECORATIVĂ

Prof. ARETA FRUNZĂ
Școala ajutătoare Iași

Străduința continuă a oamenilor de a înfrumuseța tot mai mult viața justifică locul important pe care îl ocupă educația estetică în cadrul dezvoltării multilaterale a copiilor.

Copilul trebuie învățat de mic să înțeleagă frumosul, să-l iubească și să-l creeze pe măsura posibilităților lui. Aceasta se face prin multe mijloace, dar și prin ambianța plăcută estetică a școlii, prin păstrarea ordinei și a curățeniei, prin obiectele decorative ce împodobesc școala.

Decorativul constituie unul din cele mai adecvate mijloace de formare a educației estetice a copiilor, accesibil tuturor vîrstelor, urmărind în primul rînd obișnuirea copilului cu înțelegerea și cu redarea frumosului.

Prin decorarea diferitelor obiecte se evită copierea și repetarea modelelor, ceea ce nu constituie cea mai bună modalitate prin care se poate contribui la dezvoltarea posibilităților creatoare ale copiilor.

Se pune întrebarea : sînt oare capabili elevii școlii ajutătoare să creeze modele decorative ? Da.

La începutul activității s-a sondat puterea de înțelegere și de redare a elementelor decorative. În această etapă s-a căutat să se stabilească dacă copiii sînt sau nu sînt capabili să creeze modele decorative fără nici un fel de intervenție din partea îndrumătorului.

Activitatea cercului s-a desfășurat astfel :

a) S-au prezentat copiilor cîteva obiecte ornamentale, atrăgîndu-se atenţia asupra modelelor decorative şi scoţîndu-se în evidenţă frumuseţea lor.

b) S-a cerut apoi copiilor să deseneze şi ei modele frumoase. Pentru ca activitatea să nu aibă caracter abstract, s-au dat copiilor spre decorare contururi de obiecte cunoscute de ei — şerveţele pătrate, covoraş dreptunghiular, farfurie rotundă, băsmăluţă triunghiulară şi o formă ovală.

În a doua etapă li s-a cerut să deseneze forme mai complicate — vase de flori, diferite obiecte — de ceramică şi lemn, mulaje de rochiţe şi şorţuleţe etc. ; 84,5% din lucrări au fost creaţii proprii ale copiilor ; din acestea 43% creaţii reuşite, cu modele ce cuprind elemente şi culori diferite şi culori puţine, 4,5% au folosit un singur element decorativ într-o singură culoare ; restul de 15,5% au conţinut reproducerea modelului, fără să contribuie cu nimic nou în decorarea lui şi nici în combinaţiile de culori.

Numărul încercărilor de creaţie nu ne spune totul, deoarece trebuie luată în considerare şi calitatea lor. Din acest punct de vedere, s-a putut constata că nu toate încercările copiilor au fost încununate de succes. Totuşi, aceste încercări dovedesc că şi aceşti copii au posibilităţi de a compune şi decora diferite obiecte.

În altă etapă s-a urmărit creativitatea elevilor la desenul cu temă. Din totalul de desene cu temă aleasă, modelele create de elevi reprezintă un procentaj de 67,66% — restul fiind copieri, repetări sau transpuneri de modele care mai fuseseră executate de ei.

Deci putem trage concluzia că marea majoritate a elevilor posedă importante posibilităţi de a crea în domeniul decorativului.

Pentru a solicita mai mult creativitatea, s-a dat posibilitatea copiilor să creeze cu materiale noi sub altă formă, în afara creioanelor şi a acuarelelor. Li s-a dat copiilor să alcătuiască diferite mozaicuri avînd ca materie primă boabe de fasole şi porumb divers colorate şi de diferite mărimi, seminţe de flori şi plante, simboluri de fructe, paste făinoase de diferite mărimi şi forme, mozaicuri din material plastic.

La început s-a observat o ezitare în lucru cu aceste materiale, un randament mai mic datorită noului introdus în activitatea lor. Mai tîrziu s-au obţinut rezultate frumoase, copiii au căpătat încredere şi îndemînare în mînuirea noilor materiale, realizîndu-se modele reuşite mult mai variate şi mai frumoase chiar decît cele realizate în desen.

Întreaga activitate a cercului s-a bazat pe aplicarea anumitor procedee în cadrul activităţii artistice independente, care urmăreau un dublu scop : în primul rînd să contribuie la dezvoltarea gîndirii şi imaginaţiei creatoare a elevilor, în al doilea rînd să stabilească particularităţile de a reda ideile şi impresiile personale în realizări plastice ale elevilor mici şi mijlocii şi să găsească variante de dezvoltare ale copiilor din punctul de vedere urmărit.

A fost nevoie să evităm executarea unor desene din imaginaţie a căror tematică să fie lăsată la libera alegere a elevilor — („desenaţi ce vreţi"), procedeul acesta ducînd la rezultate slabe.

Cu elevii dn clasele mici s-au realizat desene-scrisoare către cei dragi. Aşa au fost, de pildă, desenele-scrisoare către mama cu ocazia zilei femeii, sau desenele-scrisoare către copiii din alte şcoli, cu indicaţia ca fiecare elev să comunice prin desene în loc de cuvinte cîte ceva din viaţa lor, din cele trăite de ei.

Dintre desenele-scrisoare, cele către alţi copii au fost deosebit de variate şi de interesante, majoritatea din ele exprimînd idei şi sentimente personale.

La întrebarea : „Pe cine ai desenat ?" s-au primit răspunsuri ca : „Pe mama care pleacă la fabrică", „Pe sora mea care merge la spital, la mămica, cu bunătăţi şi flori", „Excursie la munte cu părinţii şi fraţii mei" „O zi în tabăra de la Muncelu", „Eu am vrut să desenez cum am petrecut vacanţa la mare", „Eu am povestit cum este la bunici, la ţară".

Din analiza unor astfel de desene-scrisoare ale elevilor se poate lesne observa apelul copilului la amintirile sale, la imaginaţia sa reproductivă.

Este de remarcat puternica participare afectivă mai ales la acei elevi care au realizat desene pe baza unor amintiri proaspete, culese din realitatea înconjurătoare.

Bunele rezultate obținute pe bază de memorie au determinat trecerea la efectuarea unor desene tematice care să apeleze la memoria lor, la imaginația lor reproductivă.

Astfel s-au efectuat lucrări cu tema „Unde plecăm în vacanță". Mai mult de 50% din elevi își axează realizările plastice pe amintiri din viața lor, pe date din memorie.

Puși în situația de a realiza un desen din imaginație pe baza lecturii prealabile a unei povestiri sau poezii cu conținut narativ, numai un procentaj de 30% dintre ei izbutesc să îndeplinească fericit sarcina.

Lucrările sub formă de desene tematice ne-au dovedit încă odată deosebita eficacitate educativă a desenului cu conținut etico-social.

Astfel relevăm lucrările cu tema : „Orașul nostru înflorește". Remarcăm la aceste lucrări, în care se oglindesc puternic zona industrială, noile construcții ale orașului pe fundalul frumoaselor dealuri cu vii și livezi ale Iașului, împlinirea imaginației creatoare cu impresiile culese din viață, din realitatea înconjurătoare în plină construcție socialistă.

Tot analiza lucrărilor arată că elevii care au pasiunea pentru literatură înclină pentru desene din imaginație inspirate din operele literare. Unii elevi au izbutit să creeze lucrări impresionante după poeziile lui Eminescu, Coșbuc, Topîrceanu, lecturile lui Creangă, Sadoveanu.

În întreaga activitate a cercului există premize care îndreptățesc căutarea unor formule superioare, o perfecționare mai profundă, care să privească nu numai conținutul artistic, ci chiar concepția și stilul muncii.

Vom reaminti cîteva din motivările științifice de natură psihologică și estetică, motivări care au stat la baza aplicațiilor practice, în munca de educație estetică prin cercurile de artă plastică și decorativă.

Educația estetică constituie un proces intern, un act de conștiință, puternic colorat afectiv, provocat de perceperea frumosului, este un act complex, care angajează toate laturile personalității umane.

Educația dragostei pentru frumos, educația multilaterală prin artă, nu se poate realiza înainte de formarea

capacității de receptare și, pentru aceasta, munca a trebuit organizată pe baze științifice.

Cu cît acțiunea de educare pentru frumos este mai sistematică, mai ingenioasă, cu atît trăirea operelor de artă este mai profundă și mai bogată în consecințe educative.

Cercul a grupat nu numai copiii talentați, ci și pe aceia care au optat pentru acest cerc, urmărind astfel formarea multilaterală a personalității elevilor la un grup mai mare. Cercul a trebuit organizat în așa fel, pe lîngă membrii activi înscriși după voie, încît să stîrnească interesul, și acțiunile lui au putut fi urmărite de toți copiii, care se familiarizează astfel cu artele plastice, trezindu-le interesul pentru acest domeniu al culturii și furnizîndu-le senzații, percepții și reprezentări directe, atît de valoroase mai ales la această etapă de formare a personalității umane.

Un astfel de cerc a trebuit să întrunească următoarele condiții :

— Să fie un fel de expoziție permanentă cu lucrările membrilor activi ai cercului, mereu împrospătate.

— Să aibă reproduceri după lucrările de artă plastică recunoscute, expuse astfel ca să cultive anumite calități de observare, caracterizare, înțelegere social-politică, istorică și artistică.

— Să fie situat într-o poziție cît mai aproape de accesul copiilor, aș spune chiar în drumul lor.

Îndrumătorul de cerc trebuie să cunoască problemele de psihologie, estetică, pedagogie, metodică și, mai ales, să aibă capacitatea de a dezvolta prin mijloace specifice artelor plastice potențialul afectiv și gnoseologic al copilului.

Ce rezultă de aici ? Rezultă necesitatea de a-i pune pe copii în situația de a intui prin contact direct logica realității, de a filtra totul prin sensibilitatea proprie, modelîndu-și pe această cale personalitatea, indiferent de valoarea plastică realizată.

Cu cît aceste situații sînt mai ingenios organizate, cu atît rezultatele sînt mai bune.

Aceasta nu se poate realiza decît în procesul muncii, copiii văzînd și lucrînd. Orice copil, chiar fără talent,

frămîntînd o bucată de plastilină și încercînd să modeleze ceva, oricît de nereușită ar fi lucrarea realizată, va găsi un izvor interesant și bogat de senzații, percepții și reprezentări directe și, încercînd să modeleze lumea, va sfîrși, în orice caz, prin a se modela pe el însuși.

De aceea este necesar ca cel care conduce cercul să execute periodic unele lucrări în mijlocul și chiar cu ajutorul copiilor, îmbogățindu-le cu elemente de creație.

Așa se poate cultiva sensibilitatea elevilor pentru artă, pentru diversele modalități ale frumosului, așa se poate contribui la formarea unor interese estetice stabile și puternice.

ȘCOALA, FAMILIA ȘI TEATRUL — A.B.C. ESTETIC

Actor DAN BORCIA
Casa pionierilor Piatra Neamț

Pentru o deplină și obligatorie concordanță cu cerințele evoluției spirituale ale copilului, un teatru modern trebuie să-și studieze în permanență spectatorul. Copilăria și adolescența nu stau pe loc, iar puterea de a absorbi noul, necunoscutul, este neobișnuit de mare la această vîrstă. A nu o satisface înseamnă a îndepărta copilul sau adolescentul de teatru, a-l pierde ca spectator.

Spre deosebire de adult, copilul nu simte încă necesitatea „artei" în existența lui. El îi va constata prezența după parcurgerea unui drum mai lung sau mai scurt, prin educație estetică, lecturi, vizionări de expoziții, spectacole bune, un drum mai simplu sau mai complicat, încununat de succes sau ratat, în funcție de întîlnirile pe care le va avea pe parcurs cu valori autentice sau pseudovalori. Dacă un contact al adultului cu opere de artă înseamnă discernămînt analitic, generat de o subtilă capacitate de apreciere formată în timp, atunci contactul copilului cu arta va trebui dirijat, el fiind determinant pentru viitorul om de cultură ; contactul cu teatrul este în aceeași măsură decisiv pentru întreaga lui *carieră de spectator*.

În realizarea educației artistice a pionierilor și școlarilor, teatrul are o contribuție importantă datorită faptului că este larg răspîndit și accesibil puterii lor de înțelegere. Piesa de teatru solicită multilateral atenția micului spectator, mai ales pentru faptul că utilizează mijloace de expresie specifice diferitelor arte : decoruri, jocuri de lumini, actori care dau viață textului, muzică și chiar dans. Valoarea educativă și formativă a teatrului

constă și în faptul că piesele vizionate înlesnesc spectatorilor să descopere frumusețea textului literar de la care s-a plecat în conceperea spectacolului respectiv. Teatrul contribuie și la educarea morală și intelectuală a pionierilor, la formarea simțului estetic, la lărgirea orizontului și îmbogățirea volumului lor de cunoștințe.

În școală este studiat desenul, ceea ce reprezintă, prin profesorul respectiv și prin activitatea respectivă, o oarecare pregătire, o introducere în artele plastice ; de asemenea este studiată muzica, făcîndu-se în acest fel introducerea în arta muzicală. Pentru teatru există doar cîteva alineate în manualele din clasele superioare, unde se vorbește de un număr foarte limitat de dramaturgi și de patru sau cinci opere capitale. (Absolventul clasei a opta pleca în viață cu impresia că dramaturgia română este formată doar din capodopera comediei românești „O scrisoare pierdută"). Foarte rareori este vorba, mi se pare abia în manualul de clasa a XII-a, de doi sau trei actori — Nottara, Aristizza Romanescu și Manolescu —, dar care sînt citați pentru interpretarea unor roluri din dramaturgia originală de valoare. Fenomenul de teatru ca artă nici nu este reflectat și nu face obiectul preocupărilor didactice, ceea ce este un nonsens ; și această artă și-a căpătat statutul ei de autonomie, de independență estetică și nu consistă numai în dramaturgie — care e o componentă a artei teatrale, cea mai importantă dacă vreți, dar o componentă din sinteza teatrală. Teatrul — la care ne ducem plătind un bilet ca să-l vedem instalați într-un fotoliu — este o artă independentă, care-și are legile ei, natura și estetica ei.

Dacă psihologii, cadrele didactice și oamenii de teatru, care se presupune că nu sînt străini de cuceririle psihologiei și pedagogiei moderne, sînt cu toții de acord asupra contribuției teatrului, în general, la formarea personalității tineretului, în privința însă a selecționării repertoriului și a modalităților de expresie teatrală, care să răspundă intereselor tinerei generații de spectatori, trebuie să recunoaștem că purtăm interminabile discuții în contradictoriu.

Într-adevăr, școala — prin lecțiile de literatură, de muzică, de desen, prin cercurile artistice — contribuie la

lărgirea experienței estetice a copiilor, la formarea gustului lor artistic. Dar nu trebuie să uităm, în schimb, că cea mai mare parte din timp, copilul nu și-o petrece în școală, ci în mijlocul familiei și că atmosfera de acasă, viața cotidiană a familiei, nivelul preocupărilor ei culturale exercită o influență extraordinară asupra sensibilității lui estetice. Așa că, oricît de organizată, de asiduă și de competentă ar fi munca de educație estetică în școli, rezultatele ei nu vor apare decît atunci cînd familia se va îngriji în prealabil și în mod permanent de îmbogățirea experienței moral-estetice a copilului.

Teatru se poate face cu elemente puține : actori, un text și un podium. Copiii îl pot face cu mijloace și mai puține, fără text și fără podium, în cameră sau în grădină. Uitîndu-ne însă la ei, vom vedea că utilizează multă recuzită — obiecte de tot felul, hainele părinților căpătînd cele mai neașteptate întrebuințări.

Sistemul copiilor de a se referi la situații și personaje ne va surprinde întotdeauna prin inedit și esențializare.

În concepția lor naivă despre joaca „de-a teatru", elementul esențial este credința că totul este posibil, că imposibilul din viața obiectivă, concretă, devine posibil în realitatea fictivă, iar efortul de imaginație și credință este răsplătit întotdeauna cu o anume stare de dulce satisfacție pentru faptul că, în jocurile lor, condiția de subordonare din viața reală găsește o compensație pe care aș numi-o contestatară, o compensație prin întruchiparea în ceva sau în cineva ce nu mai este supus decît limitelor imaginației. Limbajul lor de comunicare se constituie din capul locului într-un anumit timp de convenție ; ei, neavînd material concret și posibilități de a-l transforma în forme, se slujesc de ceea ce au la îndemînă, propria lor imaginație. Iar credința totală în noua identitate, atribuită convențional persoanelor sau obiectelor, înalță joaca lor de copii la acel rang de expresie liberă, esențializată, pe care teatrul o utiliza la izvoarele lui. Copiii care nu se joacă sînt triști, tocmai pentru că nu dispun de această supapă.

Fiecare spectacol teatral e o invitație la joc. Un splendid „hai să ne jucăm" propus și acceptat de oameni dispuși să trăiască poetic, de oameni dispuși să-și prelun-

gească existența simpatizînd cu existențe apropiate și prin aceasta cu întreaga umanitate.

În acest sens, teatrul pentru copii nu poate și nu trebuie să difere de teatrul care se adresează spectatorilor maturi. Există însă unele prejudecăți care situează acest gen la periferia mișcării teatrale. Acest lucru se poate observa din sărăcia dramaturgiei adresată celor mici, din înscrierea întîmplătoare și lipsită de consecvență în repertoriul teatrelor a pieselor pentru copii, din transformarea acestor piese în spectacole „de serviciu", fără un consum suficient de talent, fantezie și efort. Și, totuși, adolescentului și omului matur de mîine îi vom pretinde receptivitate față de teatru ; după o duminică sportivă cu stadioanele pline la refuz, ne vom simți jigniți cînd va trebui să jucăm în fața multor scaune goale. Evident, facem prea puține lucruri pentru spectatorul de mîine. În ciuda accesibilității sale, teatrul presupune o sumă de convenții, un alfabet și un limbaj proprii ce reclamă deprinderi timpurii. Iar de aceste deprinderi timpurii sîntem primii responsabili, neglijarea lor sau rabatul de calitate repercutîndu-se mai tîrziu printr-o certă mișcare de bumerang.

Dacă e vorba să facem o invitație la joc, atunci e bine să o facem cu seriozitate, cu credință și cu plăcere. Cînd spunem „hai să ne jucăm", să fim realmente tentați să o facem. Nu stîlcind vorbele, așa cum fac unii maturi cînd se adresează copiilor, în speranța că vor fi mai bine înțeleși și nici dînd lecții savante „ex catedra" cu morga didactică a pedagogului neinspirat, ci sondînd zonele poetice profunde ale propriei noastre copilării, clarificînd ideile filozofice ale experiențelor noastre timpurii, reamintindu-ne și redînd proporțiile supradimensionate ale universului infantil, lumea fabuloasă și fantastică a cotidianului văzută *in raccourci* de omul de cîțiva ani, pentru care fiecare zi înseamnă o formidabilă acumulare de cunoștințe și sensibilitate.

Aș vrea să mai ridic o problemă — aceea a rezervorului de spectatori pentru fiecare teatru, pe care îl constituie copiii. Din păcate, deprinderea de a merge la teatru dispare la cei mici datorită televizorului, filmului etc. Oricît de modern, de interesant vedem proiectat teatrul

nostru în viitor, el are nevoie de spectatorii pe care trebuie să-i pregătim astăzi, de acei spectatori care învață să iubească teatrul de la grădinița de copii. E vorba deci, de o „planificare" artistică, de care sîntem cu toții răspunzători.

Cum să-i atragem, cum să-i captivăm, cum să facem ca ei să iubească teatrul care să devină în același timp o școală a timpului lor liber ? Prin piese de aventuri, prin melodrame, prin comedia muzicală ? prin fiecare dintre ele, prin toate împreună ?

În tot cazul, teatrul pentru copii e ultimul care nu se poate scrie dintr-un turn de fildeș. Numai fiind în mijlocul copiilor, numai receptivi la universul lor contemporan, putem crea acel teatru care să mulțumească și criticii literari și pedagogii și, nu în ultimul rînd, pe copii.

De felul cum va funcționa procesul de independență a celor trei factori esențiali : școală, familie, teatru, depinde împlinirea personalității omului matur, rod al instrucției și educației multilaterale manifestate în forme specifice de-a lungul întregii vieți. Dacă vom întîlni copii care se tem mai puțin de apă rece, săpun și pastă de dinți, copii care iubesc florile sau muzica, înseamnă că micul nostru ABC estetic a fost împlinit. Privind în ochii lor, citind în claritatea acestora setea și pasiunea cu care participă la actul artistic, am desprins un capriciu : între adult și artă se contractează o căsătorie fără divorț, logodna se face în adolescență, dar dragostea începe în copilărie.

CUNOAȘTEREA ARTEI POPULARE, A FOLCLORULUI, SURSĂ DE EDUCAȚIE PATRIOTICA PENTRU PIONIERI ȘI ȘCOLARI

Lector ION FICA
Consiliul Național al Organizației Pionierilor

Arta populară și folclorul reprezintă o înaltă expresie a simțirii, gîndirii și capacității creatoare cu care este înzestrat poporul nostru. Despre frumusețea artei populare, a folclorului, au fost exprimate cuvinte de admirație, relevîndu-i-se trăsături specifice și distincte ca : noblețea, originalitatea, conciziunea, autenticitatea și simplitatea formelor, unicitatea, vigoarea și ritmul etc., întruchipate în atîtea opere de valoare care au cucerit iubitorii de frumos de pe toate meridianele pămîntului. Iia românească îl impresionează atît de mult pe Matisse încît găsește în aceasta sursa unor neasemuite imagini pentru arta plastică, imortalizîndu-i frumusețea. Bella Bartok folosește în creațiile sale și are ca sursă de inspirație folclorul nostru.

Referindu-se la domeniul artei populare, Nicolae Iorga spune că : „Românii și-au dezvoltat arta populară în diferite domenii : îmbrăcăminte, dantelă, covoare, vopsirea ouălor, construcția caselor cu acoperiș de șindrilă, cioplirea crucilor de la răspîntii, a porților, a ușilor, a casei, a scaunelor, a lingurilor, a polițelor pentru veselă, a furcilor, a bîtelor, ceramica populară“ [1].

Domeniul folclorului românesc este, de asemenea, foarte vast : de la povești, balade, legende și poezia obi-

[1] N. Iorga, Scrieri despre artă, ed. Meridiane, Buc. 1968, pag. 97.

ceiurilor pînă la poezia lirică, folclorul copiilor, proverbe și zicători etc.

Varietatea acestor genuri de artă, cît și răspîndirea largă pe care o au în toate zonele geografice din țară, au creat însemnate preocupări în rîndul pionierilor și școlarilor pentru cunoașterea și valorificarea acestor însemnate izvoare de cultură, evidențiindu-se o gamă variată de forme și metode prin care creațiile poporului nostru sînt cunoscute și însușite de pionieri.

Calitățile acestor creații care cuprind obiceiuri și tradiții, pildele de eroism în lupta pentru libertatea și înlăturarea asupririi naționale și sociale, iscusința și geniul creator al poporului, fac ca însușirea lor să fie nu numai un adevărat act de cultură pentru pionieri, ci le adaugă însemnate virtuți educative, contribuind la formarea trăsăturilor morale, de voință și caracter.

Amintind despre calitățile educative ale folclorului în general, nu putem trece cu vederea, în mod special, folclorul copiilor care, din constatările noastre, este mai puțin cunoscut, dar care, pus în valoare mai mult, ar oferi vaste posibilități pentru organizarea unor activități cu pionierii. Ne referim la jocurile cîntate, la diferite recitative, numărători, cîntece și scandări, la unele jucării populare pentru copii și la obiceiuri specifice vîrstei

Bogăția unor astfel de producții din folclorul copiilor îndeamnă mai mult la cunoașterea lor și, totodată, la îndrumarea care trebuie dată pionierilor ca în culegerile ce le întocmesc să nu neglijeze acest domeniu. Menționăm că o seamă de culegători de folclor s-au ocupat de folclor din rîndul numeroșilor învățători, Emilian

Astfel Petre Ispirescu publică în 1855 la Sibiu culegerea „Jucării și jocuri de copii", iar neobositul culegător de folclor, din rîndul numeroșilor învățători, Emilian Novacoviciu, tipărește în 1930, „Jocuri copilărești bănățene". [2]

Interesul pentru arta populară și folclor, care se manifestă în rîndul pionierilor, este și o urmare a accesibilității, a contactului permanent pe care-l au copiii cu

[2] Artur Gorovei : „Învățător folclorist", colecția „Cunoștințe folositoare".

aceste creații atît de prezente în zona lor de mișcare și acțiune. Arta populară și folclorul sînt primele genuri de artă pe care copilul le cunoaște. Să ne gîndim la cîntecele de leagăn pe care mama le fredonează ca să-și adoarmă copilul, la versurile pe care tot mama le spune copilului în primii ani depănîndu-i firul vieții („Să te văd umblînd în casă / Și să ședzi cu noi la masă / Să te văd umblînd la școală" / Să fii ajutor la boală").

Copiii învață în familie, la grădiniță, la școală primele versuri și cîntece populare caracterizate prin simplitate, muzicalitate și plasticitate, ceea ce le face mai ușor accesibile. Există în același timp o pedagogie populară, care se aplică copilului și care, așa cum o definește N. Iorga, cuprinde elementele frumosului și urîtului : „În educația pe care orice mamă o face copilului nu odată se amestecă această expresie : „este frumos sau nu este frumos".

În acest act apreciativ sau de dezaprobare a unor acțiuni ale copiilor se reflectă bunul simț al poporului, capacitatea lui de selectare a valorilor estetice și morale care se formează de-a lungul întregii vieți și se transmit ca o tradiție de la o generație la alta. Aceste acte de pedagogie populară prezintă, totodată, expresia concentrată a înțelepciunii poporului pe care copilul o însușește în experiența sa ontogenetică.

Pe de altă parte spațiul de mișcare al copilului îl pune permanent în relații de cunoaștere și asimilare a unor producții ale artei populare și folclorului (întîlnește obiceiuri, cîntece, meșteșuguri etc.). Acest fapt explică pentru ce copiii cunosc anumite melodii populare, învață să cînte la diferite instrumente din primii ani ai copilăriei cu o iscusință și măiestrie remarcabilă.

Fluierașii din Jina-Sibiu au la 11 ani o tehnică obținută numai prin exercițiu îndelungat. Pionierii din Obîrșia-Hunedoara și-au format deprinderi la roata olarului datorită răspîndirii acestui meșteșug în raza comunei și contactului timpuriu cu acesta. De asemenea, dansatorii din Obreja-Caraș Severin sau Năruja-Vrancea posedă și îndrăgesc dansul popular datorită faptului că

[3] N. Iorga, op. cit., pag. 25.

mediul social în care trăiesc cultivă și promovează neîncetat această formă de artă. Zona de mișcare a acestor copii este într-un mediu care favorizează însușirea acestor cunoștințe și le fac mai accesibile.

La această vîrstă a pionierului, imitația are un rol mare în formarea și dezvoltarea copilului. De aceea, el nu poate rămîne insensibil la ceea ce se petrece în jurul său, la multiplele preocupări ale meșterilor populari. Copilul încearcă, este curios, vrea să se asemene cu anumite modele și depune interes pentru informare. În altă ordine de idei, arta populară și folclorul, prin imagini clare și concrete, prin faptele de eroism și vitejie prezentate, se adresează personalității copilului, înaripîndu-i fantezia, imaginația creatoare și contribuind la formarea convingerilor și sentimentelor.

Valoarea deosebită a creațiilor populare o demonstrează faptul că adesea acestea au constituit izvorul unor însemnate producții ale artei culte, fiind însușite de către pionieri și în această formă.

Folclorul nostru este reflectat intens preponderent în creația cultă. Atît folclorul cît și arta populară au fost o sursă a optimismului de care a dat dovadă întotdeauna poporul nostru. Înțelegîndu-i valoarea, marii creatori Eminescu, Enescu, Brâncuși și Țuculescu, Lucian Blaga și alții au avut adesea ca izvor de inspirație o sursă de imagini în arta populară și în folclor. În lucrările lui Brâncuși ca „Rugăciunea" (1907), „Sărutul" (1910), „Poarta sărutului" de la Tg. Jiu (1937), „Coloanele fără sfîrșit", criticul Petre Comarnescu deslușește sensuri ale folclorului nostru și procedee ale stilisticii populare. Lucrări ale lui Enescu cum sînt : „Rapsodiile", „Suita sătească" ș.a., poartă semnul și distincția muzicii noastre populare. Contactul pionierilor cu aceste creații ale artei culte, în care filonul artei populare a folclorului este prezent, constituie o sursă importantă în educarea patriotică și lărgirea orizontului de cunoaștere la pionieri și școlari.

Apreciind marile resurse educative pe care le are arta populară și folclorul, precum și accesibilitatea acestor producții artistice pentru copii, consiliile organizației de pionieri au preconizat o seamă de activități prin care

aceste valori ale culturii noastre naționale fiind cunoscute și valorificate într-o măsură din ce în ce mai mare de către pionieri și școlari.

Formele de activitate cele mai frecvente prin care pionierii și școlarii vin în contact cu arta populară și folclorul sînt :

1. *Cercurile de artă populară și ale micilor folcloriști* (cercuri de ceramică, ale micilor olari, ale cioplitorilor în piatră, încrustații în lemn, cusături-naționale, de folclor). În multe din aceste cercuri, pionierii învață tehnologia creării diferitelor produse de artă populară, își formează deprinderi în această direcție, fiind ei înșiși, cu timpul, păstrătorii și purtătorii unor valoroase tradiții ale poporului nostru.

Astfel, în cercul micilor olari de la Luncavița, județul Tulcea, pionierii și-au făcut un adevărat atelier de olărie realizînd diferite tipuri de vase vechi prin care se atestă evoluția acestui meșteșug în partea locului. La alt cerc, al micilor olari din Doclin, jud. Caraș-Severin, tradițiile acestei ocupații sînt duse în continuare de pionieri. Cercuri de ceramiști cu activitate prosperă sînt multe. Unele cercuri de artă populară au izbutit să confecționeze costume pentru echipele de dansuri ale școlii, iar altele, cum este cercul de țesut de la Școala generală de 10 ani nr. 2 Dej, au realizat într-un an peste douăzeci de covoare persane. Cercul micilor folcloriști de la școala de 10 ani din Stolniceni-Prăjescu, jud. Iași, contribuie la educarea patriotică a pionierilor prin studierea unor forme ale culturii locale, cum ar fi cuvinte de circulație locală, cazuri de polisemantism și deviații de sensuri, în raport cu alte zone ale Moldovei.

În multe locuri cercurile de artă populară sînt îndrumate de reprezentanți iscusiți ai satelor în aceste domenii. Astfel, importanța unor asemenea cercuri rezidă și în faptul că ele constituie mijloace de seamă prin care pionierii se integrează în viața satului, comunicînd cu localnicii prin preluarea unor obiceiuri și tradiții de muncă. În acest mod, practica activității pionierești stabilește, alături de comunicarea verbală predominantă în dialogul profesor-elev de la clasă, și un alt tip de comunicare — cu rol deosebit în activitatea extradidactică în

care se evidențiază comunicarea multilaterală-afectivă, atitudinală etc., creîndu-se un climat favorabil integrării copiilor în mediul social și însușirii cu interes a cunoștințelor. Pedagogia activității practice pionierești confirmă în această direcție că, pe lîngă educatorul de la clasă, pot fi și se și folosesc și alți factori sociali în munca educativă. Psihosociologia copilului în activitatea extradidactică, activitate în care funcția integrativă a factorilor sociali se dovedește importantă pentru procesul de formare a pionierilor, are în acest sens teren neexplorat suficient.

2. *Manifestările culturale de masă pentru cunoașterea artei populare și a folclorului*, în care se pot include : șezătorile folclorice, carnavalurile folclorice, întîlniri cu bătrînii satului, cu rapsozi populari, vizitarea muzeelor de artă populară, serbările populare.

3. *Mijloacele moderne de difuzare a culturii :* filmul de artă, diafilmele, diapozitivele, banda magnetică, emisiunile de televiziune și radio.

4. *Formele de valorificare a artei populare,* a folclorului, în care putem cuprinde : muzeele de etnografie și folclor, culegerile de folclor, expoziții de artă populară, întocmirea unor albume de cusături, ansambluri folclorice în care se valorifică dansurile și cîntecele populare, organizarea în unele județe a festivalului de folclor al cîntecului și dansului, tradițiile folclorice de Anul Nou etc.

Concluzii.

— Arta populară și folclorul au însemnate resurse educative pentru pionieri și școlari, contribuind la educarea lor patriotică prin încorporarea valorilor spirituale autentice din cultura poporului nostru.

— Datorită structurii artei populare, folclorului nostru caracterizat prin autenticitate, originalitate, bogăție de sensuri, cît și datorită permanenței acestor forme artistice în orizontul de cunoaștere infantil, capacitatea de influențare asupra pionierilor crește, conferind un grad sporit de accesibilitate.

Posibilitățile de influențare pot să sporească și mai mult prin dezvoltarea și folosirea unor forme cît mai variate la nivelul unităților de pionieri, apropierea față de

folclorul copiilor și încorporarea acestuia în formele de joc și activitate ale pionierilor.

Cunoscînd tradițiile și contribuția pe care și-au adus-o cadrele didactice în trecut, cît și preocupările pe care le au în prezent pentru valorificarea artei populare și a folclorului, interesul pentru aceste domenii de activitate trebuie mai mult menținut pentru conservarea acestui patrimoniu în condițiile amenințării lui prin procesul de urbanizare sau al răspîndirii mijloacelor mass-media.

Se impune o colaborare mai eficientă la nivelul consiliilor pionierești cu instituții de specialitate pentru orientarea în mai bune condițiuni a procesului de selecționare și valorificare a materialelor existente în unitățile de pionieri. Frumusețea și bogăția artei populare, a folclorului, ne îndeamnă continuu la o apropiere de aceste valori și creații ale poporului nostru, demonstrîndu-se cele spuse de un culegător de folclor că „a iubi arta populară, folclorul — înseamnă a urca spre treptele umanității".

CREAȚIA PLASTICĂ A PIONIERILOR, OGLINDĂ A PERSONALITĂȚII LOR

Prof. Dr. SILVESTRU PATIȚA

Activitatea pionierilor în cercurile de creație reprezintă un test de personalitate. Ea relevă imaginația, sensibilitatea cromatică și imagistică, gradul de deschidere sau de închidere psihică față de ambianța, aspirațiile predilecte, atitudinea față de viață, variate stări afective, preferințele, gusturile etc. Toate aceste date, coroborate cu observațiile culese în orele de învățămînt, permit educatorilor să adîncească cunoașterea copiilor.

Atunci cînd creația micului plastician este provocată, transformîndu-i psihicul său într-un rezonator profund al unor arte ca poezia sau muzica, reacțiile lui sînt specifice tipului de personalitate supus experimentului menționat. Muzica, poezia, trezesc reprezentări sui-generis în fiecare copil. Acestea sînt filtrate prin concepția de viață și experiența socială a pictorului. Desenul copilului e un Weltanschaung exprimat spontan. În creier se realizează o elaborare mentală selectivă, iar imaginea redă o idee. Nu degeaba Leonardo Da Vinci spunea că : „pittura e una cosa mentale" (pictura e o problemă de gîndire). Dar între arte există și anumite corespondențe și confluențe. Malraux spunea că : „Nu numai timp de secole poezia a fost, în lumea întreagă, unul din elementele picturii, dar s-a întîmplat ca pictura să fie mijlocul privilegiat al poeziei" („Les voix du silence" — în „Secolul 20" nr. 9/1971, pag. 8). Esteticienii stabilesc corespondențe și între pictură și muzică, uneori pictura devenind mu-

zicală (impresionism, fovism), alteori muzica dobîndind plasticitate (expresionism).

Ţinînd cont de elocvenţa acestor limbaje muzicale, plastice şi verbale, în ceea ce priveşte descifrarea personalităţii copilului, am determinat la Casa pionierilor din Iaşi un mic experiment în care membrii cercului de artă plastică au pictat după muzica audiată în tot timpul cît lucrau sau după poezii citite cît mai expresiv şi de mai multe ori pe durata travaliului lor artistic. Lucrările obţinute pe această cale au fost interpretate ca într-un test de personalitate şi coroborate cu caracterizările făcute ulterior de diriginţii subiecţilor.

Ipoteza de la care am pornit era că pe această cale se pot desprinde mai bine principalele trăsături ale personalităţii acestor copii şi, în consecinţă, înţelegerea şi tratarea lor pedagogică este mult facilitată. Alegerea Casei pionierilor din Iaşi nu s-a făcut întîmplător. Aici există un cerc prosper de educaţie estetică, caracterizat prin căutări febrile pe linia angajării copiilor în activităţi ce pun în lumină multilaterală personalitatea lor [1].

Experimentul nostru a fost stimulat şi de existenţa în psihologie a metodelor expresive de explorare a personalităţii. Aceste metode sînt utilizate nu numai în scop diagnostic ci şi terapeutic : „Într-o primă grupă de probe se cere executarea unor desene sau picturi, pornindu-se de la ipoteza că, desenînd pe bază de reprezentări, omul, şi în primul rînd copilul, lasă să se întrevadă anumite particularităţi dependente nu numai de aptitudinile la desen ci de specificul personalităţii în ansamblu" [1].

Acelaşi autor, citînd între metodele expresive şi pictura cu degetele, realizată în culori lavabile, pe hîrtie lucioasă, arată că : „Acest gen de activitate se apropie de jocurile copilului (desenul spontan, modelajul sau chiar numai mîzgălitul). Se acordă semnificaţii obiectelor reproduse, asociaţiilor verbale, comentariilor făcute în timpul desenului şi după aceea, dar şi modului cum este utilizată mîna în loc de pensulă. Se recurge la o interpretare artistică de natură psihanalitică" [2].

Cei care fac asemenea teste proiective ţin seama de raporturile cu mediul ale subiectului care desenează, de presiunea creionului aspra hîrtiei, ca semn al aprecierii energiei depuse în activitate, de bogăţia vieţii interioare, exteriorizată în produsul final etc.". Stabilirea validităţii acestor teste s-a făcut prin compararea cu conduita în viaţa reală, cu aprecierile profesorului, cu datele obţinute prin conversaţia cu subiecţii etc." [3].

Deşi rezultatele obţinute prin testele proiective sînt adesea discutabile, totuşi diverşi autori consideră că producţiile umane libere pot servi ca instrumente de investigaţie de tip „psihodiagnostic". În ele se exprimă foarte numeroase trăsături ale personalităţii, de aceea, ele pot fi trecute în categoria testelor sintetice de personalitate... Există două semnificaţii ce se pot acorda fenomenului de proiectare :

a) semnificaţia ce consideră „proiecţia" ca expresie, pornind de la premisa că prin analiza produselor activităţii se obţine o imagine a caracterului unui individ, deoarece individul îşi exprimă în mod spontan (inconştient) în produse anumite însuşiri de caracter (şi temperament) ;

b) ...Versiunea formulată de psihanalişti consideră că în produsele activităţii se oglindesc aspecte ale imaginii de sine, în special dorinţe, năzuinţe, tendinţe, sentimente, precum şi tensiunea psihică ce caracterizează la un moment dat subiectul testat". [4].

După clasificarea lui Eysenk, testele proiective sînt în funcţie de ceea ce se cere subiectului. În cazul nostru, ele ar fi „teste de producţie", deoarece subiecţilor le-am cerut să deseneze, să picteze în anumite condiţii, după o poezie a lui Eminescu „Sara pe deal" şi altădată după muzica lui Debussy „Colţul copiilor".

---

* Conducătorul cercului este Constantin Ciubotaru.

[1] Roşca Mariana, „Metode de psihodiagnostic", Ed. did. pedag., 1972, p. 125.

[2] Idem, pag. 131.

[3] Idem, pag. 136—137.

[4] Şchiopu Ursula, „Introducere în psihodiagnostic", Centrul de multiplicare al Universităţii din Bucureşti, 1970, pag. 202.

Experimentul s-a desfășurat în anul școlar 1971—1972 și în cele ce urmează vom prezenta numai lucrările și caracterizările a doi dintre subiecții testați: pionierul Gheorghe Herghelegiu, din clasa a VI-a a Școlii generale nr. 12 și Sanda Năforniță din clasa a VII-a D, a Liceului nr. 2 „Mihai Eminescu". Ni s-a părut că din contrastul existent între operele lor vom desprinde și caracteristici psihice mai corespunzătoare personalității lor.

În fig. nr. 1 (Herghelegiu, „Sara pe deal") se înfățișează șiruri de oameni care vin de la muncă, dominînd întreg cadrul desenului prin mișcări variate. Fiecare face ceva, acționează: se îndreaptă spre casă, poartă o unealtă de muncă pe umăr sau în mînă („Osteniți, oameni cu coasa-n spinare, vin de la cîmp"); Și turmele de capre și oi se îndreaptă într-o direcție precisă, mînate de păstori care le cîntă din fluier („Fluiere murmură-n stînă") a chemare spre casă. Oameni și animale vin de la șes și urcă spre așezările de pe deal („Turmele-l urc"), ca în versurile eminesciene. Amurgul serii este dominat de satisfacția muncii rodnice a oamenilor întorși de la muncă și a animalelor sătule.

Figura nr. 2 (Năforniță, „Sara pe deal") ne prezintă un peisaj de munte sîngeriu, care invită la melancolie, la stări sufletești, nu la acțiune. Omul e foarte puțin și miniatural prezentat printre copaci înalți, intrați în amurg. Prin fața întregului peisaj trece o apă învolburată („Apele plîng") din care se ridică o ușoară ceață („Valea-i de fum") și întreg tabloul invită la ascultarea și contemplarea liniștită („Buciume sună cu jale") a unei naturi care domină omul.

Trecînd într-o altă ședință de cerc, la etapa următoare a sondării personalității acelorași doi pionieri, prin solicitarea redării plastice a simțămintelor trezite de muzica lui Debussy, am obținut rezultate care adîncesc caracteristicile psihice relevate în comentariile de la fig. 1 și 2. Astfel, în fig. 3 (Herghelegiu), „Colțul copiilor", pe un cîmp larg din fața unor căsuțe sătești, doisprezece copii urmăresc cu înfrigurare înălțarea unui zmeu pe care al 13-lea îl ține de coadă. Plasați arbitrar în dife-

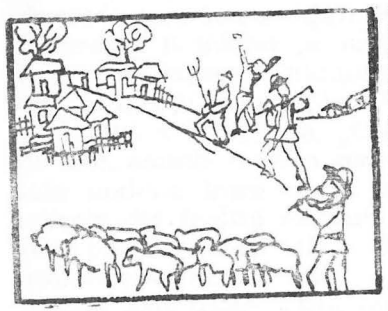

fig. 1

fig. 2

fig. 3

fig. 4

rite locuri, ca niște pomi nealineați într-o livadă, aproape toți acești observatori au ambele brațe ridicate în forma literei „V", parcă ar asculta comanda unui exercițiu de înviorare. Și într-adevăr, mișcările lor și privirea îndreptată spre zmeu exprimă o înviorare, o bucurie. Parcă fiecare ar fi înălțat pe aripile zmeului. Jubilarea generală este expresia mulțumirii pentru reușita înălțării acestei creații a lor, este o aspirație spre excelsior.

În fig. 4 (Năforniță, „Colțul copiilor"), se redă un joc de fete, așezate într-un cerc aproximativ. Fetele sînt plasate undeva, între casele mici de la baza desenului și soarele din înaltul cerului, deci într-un spațiu ireal, în care plutesc numai ielele. Unele aleargă, altele bat mingea, cîteva prind fluturi și vreo 4 stau locului. Fețele tuturor sînt triste, jocul lor neaducîndu-le nici o bucurie. Chiar soarele are un chip de fată la mijloc care ne privește cu ochi reci, de sub o coafură modernă. Singurul element care amintește de copilărie este mișcarea unor fetițe. Dar o mișcare care nu te îmbie s-o imiți, neantrenantă. Tenta întregului tablou este mohorîtă, culorile sînt închise, apăsătoare, bucuria stinsă.

Sintetizînd datele personalității celor doi copii, oglindite în desenele analizate, am ajuns la următoarele concluzii :

1. Herghelegiu Gheorghe este un copil plin de viață, optimist, cu inițiativă, căruia îi place activitatea și este sociabil, generos.

2. Năforniță Sanda este o fată contemplativă, retrasă și melancolică, puțin sociabilă, căreia activitatea îi dă satisfacții mai puține decît pasivitatea și reveria.

După ce am conturat aceste portrete, am solicitat diriginților acestor subiecți caracterizarea lor în scris. Iată datele esențiale reieșite din respectivele caracterizări făcute în baza observațiilor îndelungate :

1. Herghelegiu este fruntaș la învățătură, perseverent, cu voință, vioi și sociabil. Are îndemînare la activitatea practică și îi ajută și pe alții în muncă. Este bun sportiv (fotbalist) și desenator. Are multă inițiativă și aptitudini organizatorice remarcabile.

Năforniță este o elevă mediocră la învățătură, neglijentă față de pregătirea școlară. Nu este comunicativă și are o fire visătoare. Este talentată la desen și are o imaginație bogată. Colegii o ocolesc. După cum se vede, între psihodiagnosticul desprins din creațiile plastice ale celor doi copii și caracterizările psihice observate de-a lungul anilor de către diriginții lor există multe corespondențe și nici o contradicție. Ele se întregesc reciproc, permițînd cunoașterea mai profundă a copiilor. De aici decurge concluzia că datele observațiilor făcute asupra comportamentului copiilor trebuie confruntate cu elemente rezultate din analiza creației acestora. În studiul nostru, aceste creații au fost din domeniul artelor plastice dar credem că și alte domenii ale creației infantile pot furniza date eficiente pentru adîncirea cunoașterii personalității lor. Surprinderea unor trăsături fundamentale ale personalității este foarte rapid posibilă pe calea analizei creațiilor copiilor. Așa se explică și de ce unii profesori „intuiesc" capacitățile unor copii din primul lor contact fără să le fie diriginți mai mult timp.

În orice caz rămîne valabilă ideea pentru care mulți autori pledează, că datele astfel obținute trebuie confruntate, probate cu cele dobîndite prin alte metode. Complexitatea personalității umane se cere aprobată multilateral spre a fi concludent surprinsă și caracterizată. Numai așa vom aduna date care să faciliteze o intervenție educativă adecvată. Ipoteza de la care am pornit s-a verificat în timpul experimentului. În cazul celor doi pionieri prezentați mai sus sursa inspirației — lirice și muzicale — a fost identică, dar reflectarea ei a devenit specifică sensibilității fiecăruia. Descifrînd această reflectare, descifrăm fiecare personalitate sub diferite aspecte ale ei. Psihicul creatorului trece pentru noi în stare de emisie și tot secretul constă în a-i prinde lungimea de undă.

Provocînd exprimarea personalității prin procedee similare celor înfățișate în acest experiment, avem avantajul că nu mai așteptăm timp îndelungat surprinderea prin observații succesive și întîmplătoare a caracteristicilor de bază ale subiecților studiați. În același timp ofe-

rim școlii din partea caselor de pionieri o posibilitate suplimentară de cunoaștere a copiilor, care pînă acum a rămas aproape neexplorată. În lumina învățămintelor desprinse, militäm pentru strînsa colaborare a profesorilor din școli cu animatorii din sfera loisirului, în vederea adîncirii cunoașterii elevilor și punerii mai accentuate în valoare a potențialului lor creator. Casa pionierilor oferă școlii o șansă de care beneficiază din plin ambele instituții.

CONSIDERAȚII ASUPRA RAPORTULUI VORBIRE-LECTURĂ CU VOCE TARE ÎN EDUCAȚIA LITERARĂ A ELEVILOR

Cercet. științific TUDOR ȚOPA
Institutul de științe pedagogice
București

Luăm cuvîntul literatură în accepția de artă a cuvîntului ; îl luăm ca desemnînd un domeniu al artei în genere (artă în sens de poezie, adică de creație), identic în esență — evident, nu în modurile specifice de exteriorizare — cu celelalte domenii (muzica, artele plastice, etc.). Așadar, nu considerăm literatură (artă a cuvîntului) textele neutru-informative și nici beletristica ratată. Atragem de la început atenția că există nenumărate texte științifice (de obicei aparțin marilor oameni de știință sau marilor talente pedagogice în expunerea unor materii științifice), care, prin patima desfășurării lor logice, prin rigoarea lor „nemiloasă", ating nivelul artei cuvîntului, aparțin deci indiscutabil și poeziei.

Cu arta cuvîntului, copilul ia contact înainte de a învăța să citească și, nu mai e nevoie s-o spunem, înainte de a ajunge la conștiința estetică deplină (grad uneori neatins nici de maturi — cînd nu sînt educați, sau mai ales cînd sînt defectuos educați, atîta doar că acestora din urmă lipsa unei conștiințe estetice depline le dăunează în capacitatea de creație și receptare artistică, deci constituie un temei al personalității incomplete, dezechilibrate, în timp ce pentru copii lipsa conștiinței estetice depline mai are încă un caracter firesc, nebolnăvicios). Copilul ia contact cu arta cuvîntului (mai des sau mai rar prezentă, în funcție de ce se izbutește artistic în

mediul său oral — de către părinți, rude etc. —, în funcție de ce izbutește el însuși sub raportul expresiei orale — voluntar, sau cel mai adesea involuntar), încă de cînd începe să existe ca ființă cuvîntătoare.

Nu trebuie uitat că limba are oricum un aspect artistic prin natura ei, chiar dacă unii n-ar vrea să admită, împreună cu Croce și Vossler, că însăși natura ei fundamentală, esența ei, e artistică — e poezie. O expresie reușită în conversația domestică, desăvîrșirea în construcția de fraze, relatarea vie a unor întîmplări, portretizarea cuiva, cuvintele unui cîntec, descîntecele mamei lui Creangă, toate acestea țin de poezia verbală, sînt elemente de artă a cuvîntului, chiar nerecunoscute ca atare de către înșiși creatorii lor. Este cu siguranță poezie în următoarea imagine a unui copil de șase ani: „Sifonul înțeapă ca un picior amorțit"; sau în mărturisirea, făcută cu o uimire plină de umor, a unui copil de aceeași vîrstă că, intrîndu-i o impuritate în ochi, primul impuls a fost să-și „sufle ochiul" așa cum și-ar fi suflat nasul.

În schimb un poem sau un roman pretențios și contrafăcut (deși „este" poem, deși „este" roman, deși are 400 de pagini, nu e artă, poezie, nu e nimic sub raport estetic. Tot așa, un basm povestit de un bătrîn (care eventual nici nu știe carte) este sau nu este literatură — artă a cuvîntului, dar poate fi (deși povestitorul nu l-a aflat scris și nici el nu l-a scris). Vorba de spirit a unui profesor sau a unui elev e poezie, în timp ce conferința căznită a unui profesor sau compunerea căznită a unui elev, o prelegere găunos-retorică, sau un răspuns cu gravitate afectat de un student la un examen ori într-un seminar, nu mai sînt poezie. În aceeași ordine de idei, poate fi artă o pantomimă efectuată în cine știe ce împrejurare lipsită de un cadru special, sau imitarea reușită a unui personaj, cîntatul din fluier, din frunză, din solz, al unui țăran — fie și fără alt public decît el însuși, — și să nu fie artă, ci dimpotrivă, un întreg balet, o piesă de teatru, în pofida „calificării" lor drept artă.

Ce importanță au pentru pedagog aceste considerații sumare, cărora li s-ar putea adăuga și altele înrudite? În primul rînd, ele îi amintesc că educația literară nu se face numai prin cărți, prin lectură, ci și prin vorbire (cronologic vorbind, în primul rînd prin vorbire). Iar faptul că, de la un moment dat încolo, elevul a început să citească, iar elevul mai mare a ajuns să citească mult și bine chiar, nu scade cu nimic importanța educației estetice pe tărîm verbal prin oralitate. Adevăratul pedagog (nu numai învățătorul și, mai tîrziu, profesorul de limba română) trebuie să fie conștient de acest lucru. Dealtminteri, întreaga lui artă de educator e strîns legată de capacitatea lui de expresie verbală. Dar prin expresiv nu trebuie înțeles, cum se întîmplă deseori, din păcate, un mod afectat, teatral, în sensul prost al cuvîntului, de a ornamenta conținutul științific al lecțiilor, ci un mod simțit, plin, nuanțat, adecvat atît celor spuse cît și auditoriului, momentului, etc., adică un mod artisticește clar. Nu poate fi indicat un fel anume, unul și același, de vorbire potrivită. Ca și orice artă, arta educatorului e suplă, infinită în soluții, altfel e amenințată să fie înlocuită printr-un sistem de ticuri. Anumite clipe de slăbiciune aparentă pot fi mai nimerite, mai reușite artistic, în funcție de materia unei lecții și de cine știe ce circumstanțe speciale, decît o aparentă fluență și bogăție imagistică, dacă în ultimă instanță acestea se dovedesc factor de bruiaj. Neadecvările de acest soi oscilează, ca efect în rîndurile elevilor, între plictisitor și ridicul. După cum lectura „albă" a unei poezii poate fi de un efect artistic desăvîrșit, iar lectura „colorată" a aceleiași poezii poate fi respingătoare. Închipuiți-vă, citit cu of-uri și cu grandilocvență, următorul catren cu caracter de maximă, lipsit de orice fisură și plin de o „viteză", ca să spun așa, incomparabilă: „Nu e păcat / Ca să se lepede / Clipa cea repede / Ce ni s-a dat?" (Eminescu).

Lectura cu glas tare, ca și povestirea liberă a educatorului, sînt de o însemnătate enormă pentru educația literară a copiilor. Ea trebuie să fie model lecturii elevilor. Dar, după părerea noastră, și modelul lecturii în gînd a acestora. Dealtfel, socotim că lectura (pe prim plan) în gînd și lectura cu voce sînt (întrucît au autenticitate) fețe ale aceleiași monezi. Cititorul cel mai solitar are public: se are pe sine drept public, își citește sieși; iar acest public are un interpret al textului. Credem că

educația literară constă în mare măsură, dacă nu chiar în cea mai mare măsură, tocmai în educarea acestui interpret ; iar mijlocul principal e modelul oferit de educator, ca povestitor liber și ca lector. Legăm aceste două funcții nu în mod arbitrar, ci pentru că le socotim și pe ele legate prin însăși firea lor. Într-o operă literară, există întotdeauna un personaj, întotdeauna ascuns, niciodată însă absent — autorul — indiferent dacă e folosită în formulare persoana întîi sau nu. Cînd într-o operă „obiectivă" cum îi plăcea lui Flaubert să și le vrea pe ale sale, sau cum apar romanele lui Rebreanu, nu e folosită deloc persoana întîi, e imposibil să nu ghicești, sau să nu simți măcar, pe autor, dar nu ca persoană, ci ca personaj. Părerea noastră este că orice scriitor are nevoie, are drept condiție absolută crearea acestui personaj ascuns dar central, care creează celelalte personaje (cînd există), creează situații, desfășurări, sau e purtătorul unei stări lirice înfățișate „pur". Se va înțelege mai bine semnificația termenului ascuns dacă voi observa că și în cazul unei cărți la persoana întîi (Guliver, Werther, chiar confesiunile lui Rousseau, Amintirile lui Creangă), autorul nu e reprezentat de cel care povestește sau se mărturisește, acesta e un personaj perfect vizibil, care e înfățișat la rîndul său de personajul-autor (mereu ascuns, dar, în altfel, cel puțin tot atît de sensibil). De ce această „tăiere a firului în patru ?". Pentru că mi se pare esențială sesizarea și interpretarea, atît a lecturii pentru sine, cît și a celei pentru alții, a acestui personaj cheie, a acestui personaj pe care l-am compara, raportîndu-l la celelalte personaje sau la peisaje, pe scurt la tot ce se întîlnește într-o operă literară, l-am compara cu soarele unui sistem planetar în lipsa căruia totul cade în întuneric. Una din erorile fatale într-o lectură, și nu puțin frecventă, este pierderea din vedere a acestui personaj : rezultatul este că opera apare ca o alcătuire arbitrară, în cel mai bun caz „frumos ornamentată", chiar „bine închegată", dar neconvingătoare. Ca să facem mai simțită o asemenea boală a lecturii, vom aminti lecturile în mod abuziv dramatizate, înscenate la radio și la televiziune etc., ale unor lucrări epice, ale unor povestiri ce oferă mai mult dialog ; efectul e de un „naturalism" crud,

lipsit de lirica implicată oricărei opere literare — indiferent de gen — și asta tocmai pentru că interpreții sau regizorii acestor comode ca realizare opere dramatice au drept principală preocupare tocmai dispariția totală, anularea personajului-povestitor, autor. Realizatorii unor astfel de fenomene „artistice" nu-și dau seama că, nu din întîmplare, Caragiale — să zicem — n-a scris pentru scenă cutare schiță sau moment, că anularea celui care relatează (care relatează citindu-le, dar citindu-le el, pînă și vorbele atît de caracteristice ale celorlalte personaje) duce și la anularea stării specifice bucății.

Un educator, pentru a citi tare elevilor săi, cu un efect pedagogic propriu scopurilor educației estetice, trebuie să realizeze contrariul unor astfel de anomalii. Cum ? Într-un cuvînt regula ar fi : „rescrierea" textului citit. Ce înseamnă așa ceva ? Înseamnă tocmai interpretarea, recrearea desăvîrșită a personajului care generează întreaga ficțiune, a personajului pe care l-aș denumi matcă a ficțiunii, a personajului-autor ; această condiție împlinită, toate celelalte elemente ale ficțiunii se creează și ele neapărat, firesc, și alcătuind o structură organică, necesară, convingătoare.

Semnul realizării unei asemenea lecturi este „adîncirea în lectură". Manifestarea ei e impresia care se înfiripă (conform realității) că lectorul citește pentru sine cu voce tare ; mai mult chiar, că face el însuși textul, cum ar povesti liber — interpretul a devenit autor. În acest caz, poate deveni lectura educatorului un model atît pentru lectura în gînd cît și pentru cea cu voce a elevilor săi. Iar cînd își alege discuri, e bine să le aleagă pe cele care conțin lecturi ce corespund condițiilor menționate mai sus ; am prefera pe Creangă citit de Sadoveanu, pe deplin citit, unor dubioase însăilări actoricești. Mulți nu-și dau seama că lectura e o altă artă decît actoria scenică, iar copiii învață cu adevărat să citească dacă au drept model lecturi, nu manifestări actoricești improprii.

Cele spuse pînă acum au dat poate impresia că n-am luat în seamă specificul educației literare a celor mici. A fost în intenția noastră, pentru că sîntem împotriva unei absolutizări, fetișizări, a particularităților de vîrstă

care duce adesea, în mintea celor ce programează învățămîntul și în a educatorilor, la închipuirea că vîrsta infantilă e „o altă speță", și încă una inferioară ; se uită că celor mici le e natural să fie copii, după cum și celor mari să fie maturi, iar nu imitatori servili, ridiculi și deloc atrăgători ai manierelor copilărești. O astfel de mimare de către educatori a „stilului infantil" e mai frecventă decît se crede. E de ajuns să vă amintiți tonul multor învățători (mai ales învățătoarele au asemenea înclinări), cărora, orice s-ar spune, nemaifiind copii, n-are să le șadă bine frînarea posibilităților verbale conform „momentului" presupus al copiilor cu care lucrează (sărăcindu-și vocabularul, abuzînd de diminutive, retezîndu-și fraza, modificîndu-și vocea firească etc.).

Toate acestea falsifică relația educator-elev, iar din punct de vedere estetic se produce un fenomen pseudo-artistic, dăunător gustului elevilor (și gustului educatorilor) în genere și celui pentru arta cuvîntului în speță. Bineînțeles că viciul didactic și artistic de natura asta se manifestă și în povestiri, și în lecturi, și în recitări (atît ale educatorului cît și ale elevilor contaminați). Obiceiul de a-i considera pe copii o altă speță — eventual inferioară — decît a maturilor se reflectă și în imaginarea unor limite radicale și inflexibile ale artei pentru copii, prin urmare și ale literaturii pentru copii. E indiscutabil că acestea există în muzică (un Haydn și un Mozart mai degrabă decît un Brahms sau Enescu), în plastică (un Bruegel mai degrabă decît un Poussin, un Tonitza mai degrabă decît un Pallady), în literatură (un Creangă sau un Andersen mai degrabă decît un Camil Petrescu sau un Joyce) ; e indiscutabil — vrem să spunem — că unii autori și opere artistice sînt mai aproape de lumea copiilor și mai aproape de maturii care nu și-au pierdut memoria stării de copilărie ; după cum e cît se poate de firesc ca tocmai aceste opere să fie primele cu care copiii să intre în contact. Dar în nici un caz nu poate fi vorba de o artă cu un nivel artistic mai scăzut, care pe acest temei ar fi mai „accesibilă" copiilor. Creangă și Andersen sînt mari poeți, nu niște industriași de subliteratură specializați în vederea deformării sau malformării gustului infantil. Dealtfel — lucrul s-a experimentat — un pe-

dagog artist poate înfățișa cu succes copiilor opere pretențioase (de pildă lectura admirabililor hexametri ai traducerii lui Murnu din Iliada). E foarte adevărat că operele ce depășesc universul copilăriei nu pot fi pe deplin asimilate de copii. Dar un contact periodic cu asemenea opere (prezidat de un pedagog-artist), la nivelul îngăduit de vîrsta copiilor, e posibil și necesar : oricît de puțin ar percepe un copil dintr-o operă superioară, cel puțin, dacă e bine, propriu receptat (ceea ce, repetăm, se condiționează în covîrșitoare măsură de către medierea pedagogului), conține totuși calitatea artistică a întregului, trezește gustul copilului și îl orientează. Așa cum nu există o natură didactică pentru copii, care se nasc și cresc în aceeași natură cu maturii (pătrunzînd treptat lumea interioară și cea exterioară), nu vedem de ce ar exista o artă „didactică", specială pentru copii ; ei trebuie de la început îmbăiați în adevărata artă (pe care treptat, dar de la început, o pot percepe și asimila).

PROBLEMATIZAREA ȘI DEZVOLTAREA GÎNDIRII CREATOARE A PIONIERILOR

Lector dr. STELUȚA IANCU
Universitatea „Al. I. Cuza" Iași

În condițiile vieții sociale contemporane, caracterizată prin creșterea continuă a volumului de informații științifice, prin uzura accelerată a cunoștințelor și prin mobilitatea cerințelor societății privind pregătirea tinerei generații, în mod similar cu școala, ale cărei eforturi paideutice le sprijină, organizația de pionieri este pusă în fața unor noi exigențe educative.

Ea trebuie să contribuie, în modalități specifice, la formarea copilului în vederea integrării active în cele mai diverse compartimente ale vieții sociale și productive, în continuă dezvoltare. Integrare, care presupune, pe de o parte, creativitate (descoperirea unor procedee de muncă mai eficiente, găsirea unor soluții noi etc.), iar pe de alta, continua readaptare la schimbările rapide și profunde ce survin în ambianța socială.

Evident, în aceste condiții, activitatea educativă din cadrul organizației de pionieri trebuie să folosească un sistem metodologic menit să formeze acele capacități și instrumente intelectuale reclamate de progresul social.

Știut fiind faptul că dezvoltarea capacității de readaptare și creativitate a gîndirii se realizează prin mecanisme de tip euristic, este limpede că acest sistem metodologic va trebui să promoveze instruirea prin descoperire.

Unul dintre procedeele moderne care răspunde acestei exigențe — reprezentînd, în esență, o formă de aplicare

intensivă a normei principiului însușirii active și conștiente a cunoștințelor — este instruirea problematizată.

Trezind interesul și curiozitatea copiilor, instruirea problematizată creează o motivație interioară și, prin aceasta, determină o participare activă și o receptare conștientă a informației. Ceea ce este caracteristic instruirii problematizate este prezența unei situații-problemă, a unei situații de cercetare care solicită copilului un susținut efort intelectual, pentru a descoperi singur noi adevăruri.

Nu trebuie să se facă confuzie între situația-problemă și problema propriu-zisă. Așa cum remarcă Arcadie Szanto, situația-problemă „conține ca element esențial problema de rezolvat, însă ea este mai bogată în elemente și mai complexă decît problema însăși" [1].

Dintre formele de muncă educativă desfășurate în cadrul organizației de pionieri, cercurile cu caracter tehnico-științific (de electrotehnică, electronică, electrochimie, radiotehnică, mase plastice, aeromodele, navomodele etc.), oferă cele mai potrivite condiții pentru folosirea instruirii problematizate. Menită să contribuie, în forme noi, la consolidarea și îmbogățirea cunoștințelor primite în școală, la lărgirea orizontului de preocupări intelectuale, la formarea deprinderilor practice, desfășurată, cînd este cazul, după procedeul instruirii problematizate, activitatea în aceste cercuri favorizează, în același timp, dezvoltarea calităților gîndirii și, cu deosebire, a creativității.

În genere, elevii manifestă un viu interes pentru problemele științei și tehnicii contemporane. Ei posedă chiar un bagaj de cunoștințe în această direcție, furnizate de mijloacele mass mediei sub influența cărora se află din cea mai fragedă copilărie. Adesea însă există o mare discrepanță între explicația simplistă, pe care, lipsiți de experiență, sînt înclinați să o atribuie unor fenomene, și cea științifică. Apare, în felul acesta, o situație conflictuală între necesitatea rezolvării unei probleme și cunoștințele copiilor, nesatisfăcătoare sub acest raport, și care

[1] „Aplicarea problematizării în predarea fizicii", Revista de Pedagogie, nr. 7—8, 1973, p. 128.

nu le permit, din această cauză, să găsească soluția. Or, o astfel de situație-problemă stimulează curiozitatea și interesul copiilor care se cer satisfăcute. Este creată, în felul acesta, o dispoziție favorabilă însușirii acelor cunoștințe, priceperi și deprinderi, care-i vor ajuta să depășească greutățile survenite. După ce interesul copiilor a fost suscitat, conducătorii de cercuri au suficiente posibilități de a-i conduce spre aflarea soluțiilor, solicitîndu-le efortul propriu : imaginația, reorganizarea cunoștințe, priceperi și deprinderi care-i vor ajuta să etc. Scopul instructiv al cercului este realizat, astfel, în condiții optime. Pe de o parte, adevărurile cucerite pe această cale, răspunzînd unor necesități interioare de cunoaștere, se integrează cu mai multă ușurință în sistemul de cunoștințe al copiilor, iar, pe de alta, capacitățile lor intelectuale, solicitate în cel mai înalt grad prin exercitare, se dezvoltă.

Dacă, prin specificul efortului intelectual pe care-l reclamă, instruirea problematizată reprezintă un exercițiu al capacităților intelectuale deosebit de complex și eficient, trebuie observat că, în același timp, ea contribuie la dezvoltarea multilaterală a personalității copilului, de vreme ce produce mobilizarea lui și în plan afectiv și volitiv. (Rezolvînd problema, copilul manifestă interes, face eforturi de voință etc.). Cu condiția să satisfacă cerințele principiului accesibilității, cu alte cuvinte gradul de dificultate al problemei să corespundă, pe de o parte, cunoștințelor pe care le posedă copilul, iar, pe de alta, nivelului său de dezvoltare mentală. Depășind sau rămînînd sub gradul optim de dificultate, problemele își pierd sensul și nu mai produc efectul scontat.

Și aici, apare rolul imens al conducătorului de cerc. La fel ca în cazul tuturor metodelor active, deși activitatea copilului se situează pe primul plan, nu rămîne mai puțin importantă cea desfășurată de conducătorul de cerc, căci succesul aplicării acestui procedeu depinde, în primul rînd, de măiestria cu care acesta știe să creeze condițiile psihologice în cadrul cărora va declanșa apariția problemei și, în al doilea rînd, de priceperea de care va da dovadă în etapele următoare ale instruirii problematizate, cînd se elaborează ipotezele de lucru,

se rezolvă problema, se verifică ipotezele și rezultatele și se trece la aplicarea în practică. Mereu prezent, el trebuie să intervină, ori de cîte ori se ivește nevoia, cu informații suplimentare, cu sfaturi, creînd condiția unei activități eficiente. Colaborarea dintre conducătorul de cerc și pionier trebuie să fie una de tip democratic menită — așa cum observă Andrei Dancsuly — „... să întărească rolul conducător al celui dintîi.... și să crească continuu independența copiilor, să le dezvolte inițiativa și spiritul de răspundere ... " [1].

Examinarea succintă a rolului problematizării instruirii în dezvoltarea gîndirii creatoare a pionierilor conduce la concluzia că acest procedeu euristic este eficient, sub raport formativ, în măsura în care este respectată o dublă cerință: accesibilitatea problemei pentru copil, atît sub raportul cuantumului de cunoștințe pe care le posedă, care-i vor servi ca punct de plecare pentru aflarea de noi adevăruri, cît și al nivelului de dezvoltare mentală și măiestria și tactul pedagogic al conducătorului de cerc, factorul animator al întregului proces.

[1] „Relația profesor-elev", Revista de pedagogie 1971, nr. 12.

CORESPONDENȚA ELEVILOR ÎN LIMBI STRĂINE — ACT DE CREAȚIE

Prof. VALERIU BENȚA
Inspectoratul școlar județean Iași

Schimbul de scrisori între elevi într-o limbă modernă s-a dovedit a fi un mijloc excelent de verificare a nivelului de exprimare și de formare a deprinderii de scriere corectă. Ideea de a coresponda constituie un act al inteligenței umane, apărut din nevoia de comunicare, act ce se realizează pe diferite căi și în diferite moduri. Ne vom referi aici numai la corespondența elevilor în limbi străine.

Cum țara noastră întreține relații culturale, economice și politice la nivel mondial, cunoașterea unor limbi de largă circulație a devenit un imperativ general, fapt ce justifică atenția deosebită acordată limbilor moderne, a căror învățare s-a introdus la toate treptele de învățămînt. Printre obiectivele predării limbilor străine se numără și acela privitor la formarea deprinderii de exprimare în scris, obiectiv ce poate fi atins și pe calea promovării corespondenței între elevi. Este o activitate pe care ei singuri o solicită, dar la rezultate bune nu se poate ajunge decît printr-o îndrumare competentă și continuă [1]. Această activitate începe la orele de clasă și este continuată înafara clasei, într-un cerc de corespondență. Optăm deci pentru înființarea în cadrul școlilor, în cadrul caselor de pionieri, a unor astfel de cercuri care să concure la însușirea temeinică de către elevi a limbi-

[1] Ana Goldiș-Poale Iungi: „Știți să redactați o scrisoare în limba franceză?" Editura Albatros, Buc. 1973.

lor străine. Pe lîngă scopul instructiv ce se poate realiza prin activitatea acestor cercuri, elevilor li se formează și li se dezvoltă noi sentimente : de respect, de stimă, de prietenie, de solidaritate etc. Ei pot coresponda cu elevi ai aceleiași școli, dar de la alte clase, cu elevi de la alte școli din aceeași localitate, de la alte școli din țară ori din străinătate, așa cum se practică în școala nr. 21 și în cadrul cercurilor UNICEF de la Casa pionierilor din Iași.

Conținutul scrisorilor elevilor poate cuprinde teme diferite. Este firesc ca, în prima scrisoare, cel care începe a coresponda să scrie despre el. Își va face astfel autoportretul. Va face apoi o descriere a locului de muncă, a clasei, a școlii. Va învăța, cu această ocazie, să facă o descriere în limba străină. Va relata cîte ceva despre profesori, despre colegi, despre prieteni, obișnuindu-se să realizeze portrete. Își va exprima gîndurile și sentimentele, preferințele pentru anumite discipline, pentru anumiți scriitori etc. Va încerca un schimb de idei cu persoana cu care corespondează, căutînd să se descurce cît mai bine în arta dialogului.

Cunoscînd toate aceste aspecte, educatorul poate acționa într-o direcție sau alta pentru formarea și dezvoltarea înclinațiilor. Se pot afla preferințele și pasiunile elevilor și, odată descoperite, se poate acționa în sensul cultivării și dezvoltării lor. Dar această muncă de îndrumare a corespondenței elevilor este destul de delicată. Cel care se ocupă de corespondență trebuie să dea dovadă de mult tact în tot ceea ce face. El trebuie să acționeze în așa fel încît elevii să nu simtă că sînt îndrumați sau controlați.

Activitatea de a coresponda constituie pentru elevi o necesitate, așa încît se face cu plăcere și cu folos.

Pentru a cunoaște părerea elevilor și a afla dorința celor care vor să corespondeze în limbi străine, se pot da teste care să cuprindă diferite întrebări : cine dorește să corespondeze într-o limbă străină pe care o preferă, cu cine dorește să corespondeze, despre ce ș.a.m.d. Analiza răspunsurilor la întrebări va constitui baza programului de activitate al cercului de corespondență în limbile străine.

Atît la Casele pionierilor cît și în școli cercul corespondenților în limbi străine trebuie să fie condus de un profesor de specialitate sau de un profesor de limbi străine.

Se recomandă stimularea elevilor prin lecturarea unor scrisori în cadrul cercului, în clasă, prin publicarea lor în revista școlii etc. Se vor face aprecieri atît despre conținutul unor scrisori cît și despre forma lor, despre limba folosită, despre valoarea lor. Este posibil ca o parte din scrisorile elevilor să nu fie redactate corect și frumos. Autorii acestor scrisori trebuie încurajați și ajutați cu calm și răbdare, pentru că și ei simt nevoia de a ieși din anonimat, de a se afirma și de a ajunge la conștiința posibilității lor.

Corespondența elevilor în limbi străine demonstrează preocuparea lor de a pune în practică cunoștințele de limbă, de literatură, de civilizație etc., asimilate la lecțiile de limbi străine. Este o activitate care-i determină pe elevi să gîndească în limba străină învățată, să o folosească creator, spontan și liber, scrisoarea fiind una din formele de manifestare a creativității elevilor prin atenția particulară de integrare a cuvîntului în context, prin grija individuală de concretizare a ideii în cuvînt.

METODE ŞI PROCEDEE ACTIVE DE EDUCARE A CREATIVITĂŢII ÎN CERCURILE TEHNICO-APLICATIVE PIONIEREŞTI

— studiu constatativ —

Lector univ. IACOB IRIMIA
Consiliul Naţional al Organizaţiei Pionierilor

I. *Consideraţiuni generale :*

Una dintre sarcinile educaţiei tehnico-aplicative şi ştiinţifice şcolare este cultivarea creativităţii, obiectiv căruia documentele Congresului al IX-lea al P.C.R. şi Plenara C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973 îi acordă o maximă însemnătate. Reducerea muncii fizice din toate domeniile de activitate prin introducerea mecanizării, automatizării şi a cibernetizării impune în sfera pregătirii forţei de muncă schimbări fundamentale. Faptul că cincinalul 1976—1980 a fost denumit al „revoluţiei tehnico-ştiinţifice" este semnificativ pentru rolul pe care trebuie să-l aibă factorii educativi în formarea tinerei generaţii.

Creativitatea nu este o virtute caracteristică unor fiinţe excepţionale. A crea este inerent vieţii însăşi a majorităţii oamenilor. Singura deosebire dintre ei este de ordin cantitativ, ţinînd de *valoarea* a ceea ce creează fiecare [1]. Pornind de la această precizare, considerăm creativitatea în domeniul tehnico-aplicativ şi ştiinţific la vîrsta pionieriei ca o tentativă a copiilor de a evolua în sfera actului de creaţie în raport cu cultura lor tehnică personală şi nu prin prisma valorii sociale a solu-

[1] Abraham A. Moles, Sociodinamica culturii, Ed. ştiinţifică, 1974, p. 120.

ţiilor pe care aceştia le dau. Firește, constituie o mare exagerare opinia după care creaţiile pionierilor în domeniul tehnicii ar proba realizări comparabile cu acelea ale studenţilor. În tehnică şi ştiinţă, creativitatea este un deziderat spre care aspiră copilul sub îndrumarea educatorului şi se manifestă mai tîrziu şi mai greu. Unele studii psihopedagogice demonstrează că exprimarea originală cu valoare socială apare în domeniul tehnic în jurul vîrstei de 20 de ani şi ea are la bază o temeinică cultură generală şi tehnică pentru că aici creativitatea este, după părerea noastră, o expresie a tuturor laturilor personalităţii omului deja format.

Neluarea în considerare a limitelor creativităţii tehnice la vîrsta pionieriei, prin antrenarea copiilor în realizarea unor construcţii foarte dificile înainte de a-şi fi însuşit alfabetul tehnicii, nu serveşte educarea creativităţii. Nu de puţine ori pionierii sînt puşi în situaţia de a efectua operaţii auxiliare, ceea ce pe plan educativ îi opreşte din evoluţie. Oricum, nu le cultivă orizontul tehnic şi nici spiritul de independenţă, capacitatea de a da soluţii, ca să nu mai vorbim de faptul că se pierde din vedere antrenarea copiilor în activităţi corespunzătoare cu vîrsta lor şi în funcţie de condiţiile locale care să-i iniţieze în alfabetul tehnicii.

În general, rezultatele pe care le obţin pionierii în domeniul tehnic sînt mai ales pe linia realizării unor construcţii după scheme şi modele date, în care contribuţia creatoare a copiilor este greu de separat de aceea a adulţilor. Or, în alte domenii — muzică instrumentală, componistică, pictură etc. — manifestarea copiilor este strict individuală sau în grup.

Nerecunoaşterea particularităţilor de manifestare mai tîrzie a creativităţii tehnice promovează în practica educativă abordarea unor domenii dificile, — în unele cazuri rutiniere — care duc la o selecţie foarte timpurie a copiilor. S-a ajuns uneori să se dea chiar probe de selecţie pentru înscrierea în cercuri atunci cînd sînt prea mulţi solicitanţi, deşi la vîrsta de 7—14 ani posibilitatea de a diferenţia copiii după aptitudini este minimă. Diferenţele existente se datorează unei exercitări prealabile prin care s-a obţinut o anumită îndemînare. Cum în

casele de pionieri coexistă cercuri suprasolicitate cu cele subsolicitate, credem că dinamică normelor trebuie să aibă în vedere mărirea primelor şi reducerea sau chiar desfiinţarea celor care nu sînt viabile. Cei mai mulţi dintre pionierii înscrişi nu rezistă programelor pretenţioase şi abandonează cercul, ceea ce frînează atragerea masei pioniereşti.

II. *Metodologia cercetării :*

În cercetarea noastră am urmărit să evaluăm preocuparea de dezvoltare a creativităţii în cadrul activităţilor tehnico-aplicative la conducătorii de cercuri cu realizări remarcabile pe plan naţional. Eşantionul ales pentru investigaţie a cuprins 371 de subiecţi, cu rezultate foarte bune în activitate, din care 311 de la casele pionierilor. Majoritatea lor (92%) au studii corespunzătoare funcţiei pe care o ocupă.

Am adresat subiecţilor următoarea întrebare : „*Enumeraţi metode şi procedee cu valoare deosebită folosite de Dvs., în cerc, pentru educarea creativităţii. Daţi exemple*“.

Li s-au dat subiecţilor investigaţi cîteva explicaţii suplimentare despre creativitate, deoarece am avut în vedere că ne adresăm unor foarte buni specialişti în tehnică, pasionaţi, dar în unele cazuri cu o pregătire pedagogică mai modestă.

Această observaţie a noastră constituie, de fapt, *ipoteza* cercetării întreprinse : a verifica în ce măsură construcţiile tehnice lucrate în cercuri sau cele pregătite pentru concursuri sînt sau nu scop în sine şi pe ce plan se află latura educativă în preocupările conducătorilor de cercuri. Rezultatele investigaţiei au fost confruntate şi cu observaţiile noastre ocazionate de asistenţele la cercurile şi activităţile tehnice, de discuţiile purtate cu cadrele didactice şi pionierii.

Pornind de la consideraţiile referitoare la particularităţile cultivării creativităţii tehnice, considerăm că metodele şi procedeele active prezintă o deosebită însemnătate în acest proces.

III. *Rezultatele cercetării și interpretarea lor*

Din 371 subiecți investigați au răspuns 363, n-au răspuns 8.

Prezentăm în continuare răspunsurile primite :

Nr. crt.	RĂSPUNSUL	Nr. de răspunsuri	%
1	Obiective educative (spirit de observație, critic-28, gîndire, curiozitate-10, imaginație, disciplină, perseverență-17, încredere în forțe-15, crearea sentimentului utilității-9, motivația-19)	85	23,95
2	Cercetarea (cercetarea-31, proiectarea lucrărilor-49)	80	21,60
3	Executarea independentă a lucrărilor	70	18,90
4	Metoda expunerii (predau lecții-32) Modelarea (creatoare-29, necreatoare-28)	62	16,74
5	Demonstrația (logică-2, intuiția-21, demonstrarea funcționării construcțiilor-23)	57	15,39
		46	12,49
6	Cooperarea	37	10,59
7	Concursul	36	10,32
8	Să găsească soluții	35	10,05
9	Descoperirea	34	9,78
10	Documentarea	30	8,10
11	Elevii propun lucrările pe care le execută	30	8,10
12	Exercițiul	27	7,29
13	Accent pe latura practică	26	7,02
14	Problematizarea	21	5,67
15	Conversația catihetică	21	5,67
16	Dezbaterea	19	5,13
17	Toți să lucreze același lucru	15	4,05
18	Explicația	14	3,78
19	Filmul și diafilmul	13	3,51
20	Comuniune de idei prof. elev	11	2,97
21	Metoda jocului	9	2,43
22	Conversația euristică	8	2,16
23	Expoziția	9	2,16
24	Referate teoretice susținute de pionieri	7	2,89
25	Analiza	6	1,62
26	Comparația	5	1,35
27	Schimburile de experiență	4	1,08
28	Repetarea	2	0,54
29	Mese rotunde	2	0,54

Rezultă că răspunsul situat la poziția I dat de 85 de subiecți (23—95%) este neadecvat întrebării. El se referă la obiective de mare însemnătate pentru educația modernă, deși subiecții recunosc că nu le-au corelat cu metodele în care acestea pot fi realizate, metode care erau cerute de întrebare.

Preocuparea de a imprima activității din cercuri un caracter de „cercetare" (poziția 2), cu 80 răspunsuri (21,60%), și „descoperirea" (poziția 9), cu 34 răspunsuri (9,78%), denotă o orientare corespunzătoare a activității ca dealtfel răspunsurile referitoare la „executarea independentă a lucrărilor" (poziția 3), dat de 70 subiecți (81,90%) ; „să găsească soluții" (poziția 8), cu 35 răspunsuri (10,05%) ; „problematizarea" (poziția 14), cu 21 răspunsuri. Unele dintre ele sînt date însă de un număr foarte mic de conducători de cercuri.

Deosebit de interesante sînt răspunsurile de la poziția 10 „documentare", 30 de răspunsuri (8,10%), atît de necesară pentru formarea culturii tehnice, cît și pentru educația permanentă care cere deprinderi de muncă intelectuală și ritmicitate în preocupări. Recurgerea în activitatea de creație la „metoda jocului" (poziția 21) cu 9 răspunsuri (2,43%) este adecvată vîrstei și preocupărilor pionierilor. Jocul este o modalitate de explorare a soluțiilor în activitatea tehnico-aplicativă a copiilor și de aceea este necesar să fie prezent în mai multe activități.

„Conversația euristică" a fost indicată doar de 8 subiecți, deși, în activitatea cercurilor bine organizate și competent conduse, pionierii pun întrebări pe care un conducător iscusit trebuie să le retrimită copiilor însoțite nu de răspuns, ci de o explicație suplimentară pe baza căreia aceștia să-și continue eforturile de căutare și soluționare practică.

„Modelarea" ca metodă este indicată de 57 subiecți, din care jumătate 28 (7,56%) o privesc ca o copiere fidelă a modelelor obiectului sau a modelului de lucru al profesorului, fără nici o contribuție originală a copilului. În fond, avem de-a face în acest caz cu o activitate meșteșugărească, incompatibilă cu educația creativității.

Necorespunzătoare sînt răspunsurile referitoare la contribuția metodei „demonstrației" la educarea creativi-

tății — 46 de subiecți, din care 21 se referă pur și simplu la intuiție. Or, este evident că intuiția, ca dealtfel și „filmul" (poziția 13), cu 13 răspunsuri, au valoare verbală de informare și de prezentare a unor moduri de gîndire și acțiune deja elaborate, copilului necerîndu-i-se decît un efort minim de contemplare, gradul lui de participare fiind greu de evaluat.

Aprecierile potrivit cărora „conversația catihetică" (poziția 15) și „metoda expunerii" (poziția 4), cu 57 răspunsuri (15,39%), ar fi metode de educare a creativității sînt discutabile. Răspunsul dat de un subiect „predau lecții" contravine spiritului activ al educației pionierești tehnico-aplicative și de muncă, tendinței copilului de a lucra și de a nu asculta.

Răspunsurile „toți să lucreze același lucru" (poziția 17), cu 15 răspunsuri, este, de asemenea, în opoziție cu caracterul opțional al activității pionierești bazată pe interesul copilului.

Răspunsurile referitoare la „referatele științifice" și „simpozioanele științifice" (pozițiile 24 și 30) prezentate de pionieri nu țin seama de faptul că lucrările teoretice depășesc posibilitățile copiilor și nu aduc nici o contribuție la educarea creativității, dimpotrivă îi supraîncarcă și dezorientează. Mult mai indicate sînt „dezbaterile" și „mesele rotunde" indicate de cîțiva subiecți (pozițiile 16 și 29), care, desfășurîndu-se pe baza obiectelor lucrate la sfîrșitul unor perioade, capătă caracterul unor schimburi de opinii între micii specialiști.

La partea a doua a întrebării, care cerea, în legătură cu metodele și procedeele indicate, să se dea exemple asupra modului cum s-a procedat în 1—2 situații, răspunsurile primite sînt neconcludente și ca urmare nu ne putem opri asupra lor.

IV. *Concluzii — propuneri*

1. Fără a supraevalua rezultatele investigației noastre, deoarece evaluarea pe această cale, cu toate avantajele pe care le are, prezintă totuși o valoare relativă, am dori să reținem faptul că pregătirea pedagogică a multor conducători de cercuri tehnico-aplicative și științifice este nesatisfăcătoare, ceea ce se reflectă în toate

planurile educației, inclusiv asupra cultivării spiritului de creativitate a copiilor.

2. Trusa de metode active indicate în răspunsuri este bogată.

3. Prin comparație, răspunsurile cadrelor didactice din casele de pionieri sînt sensibil superioare celor date de conducătorii de cercuri din școli.

4. Dacă cei mai buni conducători de cercuri tehnico-aplicative, pe lîngă unele răspunsuri meritorii, au dat unele greu de acceptat, presupunem că în rîndurile masei acestora pot fi găsite situații și mai dificile.

5. Executarea unor obiecte extrem de spectaculoase fără o inițiere temeinică în alfabetul tehnic eludează unele etape, limitează contribuția copiilor, punîndu-i în situația de executanți docili, fără a putea da soluții. De aceea este indicat să se meargă pe ideea realizării unor lucrări simple, prin valorificarea specificului și condițiilor locale, dar să se urmărească atragerea unui număr cît mai mare de pionieri în aceste activități.

6. În fine, realizarea unei diferențieri nete între activitatea cercurilor din școli, care ar avea menirea de *inițiere tehnică*, și cele din casele de pionieri, destinate *creației de nivel înalt* (în sens didactic incită creativitatea). Acestea ar urma să fie frecventate astfel numai de pionierii din gimnaziu cu realizări remarcabile. În acest context, activitatea tehnică din casă, organizată în ateliere și laboratoare de creație, ar dispune de o metodologie corespunzătoare în sensul celor prezentate în lucrare.

IMPLICAȚII PSIHOPEDAGOGICE ALE CREATIVITĂȚII

Conf. univ. Dr. I. STRĂCHINARU
Universitatea „Al. I. Cuza" Iași

Punctul de vedere psihopedagogic în investigarea creativității pune în discuție problema naturii și a semnificației acestei însușiri umane, antrenînd numeroase încercări de explicitare. Cei mai mulți dintre autori adoptă însă o atitudine predominant intelectualistă, întemeiată pe considerarea procesului creației ca un act de gîndire sau de inteligență conceptuală. Se neglijează astfel substratul intuitiv-senzorial al creației și, în același timp, se reduc diversele sale etape la faza de produs finit, de clarificare logică sau de expresie verbală.

Dacă elucidarea creativității poate fi întreprinsă odată cu aprecierea implicațiilor pedagogice, atunci modul de a rezolva această problemă prezintă un interes teoretic aparte, mai ales pentru educatorii de la primele trepte școlare. Nu avem de răspuns la întrebarea dacă puterile creative ale copilului se educă sau nu, ci avem de diferențiat primul stadiu al creației spre a întreprinde acțiuni pedagogice adecvate pentru dezvoltarea acesteia. Sînt prea mulți cei care mai cred că a face educația memoriei sau a gîndirii înseamnă a dezvolta creativitatea. De fapt aria acestui proces este considerabil mai întinsă decît zona lucidă a conștiinței, decît reflectarea noțională. Ca urmare, explorarea psihicului infantil și îndeosebi a zonelor de conștiință liminară ar putea să ne ofere sugestii cu mult mai fructuoase pentru înțelegerea naturii creativității și pentru cultivarea potențelor creative. În ontogeneză creativitatea confirmă evoluția bio-socio-istorică a

omului iar pînă la etapa formării conceptelor sale raționale, ale gîndirii logice, *altele* sînt instrumentele prin care o putem dezvolta.

Întreprindem acest demers teoretic pornind de la convingerea că fără o reconstituire conceptuală a semnificației creativității nu-i posibilă o educație eficientă în această direcție. În cazul că am considera creativitatea ca pe o abilitate cognitivă simbolico-verbală, modalitățile de a o dezvolta ar fi cele de ordinul limbajului noțional, adică tocmai acelea care în realitate o pot frîna prin caracterul lor conformist elaborat de-a lungul veacurilor în cadrul relațiilor sociale. Or actul creației, mai ales la vîrsta copilăriei, se prezintă ca un act de imaginație legat de conținutul senzației considerată ca un univers interior strict personal.

Creativitatea reprezintă astfel proiectarea unei stări sufletești a cărei sferă e cu mult mai largă decît aria funcțiilor intelectuale angajînd întreaga individualitate a persoanei [1]. Nu ne vom referi aici la aspectul strict ludic pe care îl presupune orice creație, însă vom lua în considerare implicarea acelor mecanisme și componente ce nu se înscriu neapărat în rîndul proceselor intelectual-verbale

Ce substrat de idei cuprinde punctul nostru de vedere susceptibil de a modifica optica educatorilor asupra creativității copilului ?

În această privință amintim, înainte de altele, posibilitatea omului de a reflecta realitatea obiectivă fără ajutorul cuvintelor. Este vorba de un proces care poate avea loc în împrejurări ce nu aparțin exclusiv experienței estetice individuale (plastice, muzicale). Iar faptul că aceleași realități pot fi reflectate și prin intermediul simbolurilor verbale nu anulează diferențele de substrat, astfel ca întreaga sferă a creației să poată fi redusă la sfera gîndirii verbale efectuate pe baza unor elemente apărute drept consecință a contactelor umane din cadrul existenței sociale.

[1] I. Străchinaru : „Creativitate și limbaj în perspectivă pedagogică", Analele Universității, seria Științe sociale, 1973 ; vezi și „Creativita e linguaggio nella prospettiva pedagogica" in I problemi della pedagogia, nr. 2—3, Roma, 1974, p. 212.

Cercetările de psiho-lingvistică au complicat și mai mult datele problemei, provocînd derută în rîndul pedagogilor. Este cunoscută tendința multora dintre aceștia de a considera că numai prin formarea unor deprinderi de vorbire corectă și de raționare logică se poate determina dezvoltarea psihică a copilului. În activitatea școlară exercițiul vorbirii ocupă adesea locul unor preocupări statornice de a se forma la elevi capacitatea de reflectare pe baza dezvoltării spiritului de observație și de combinare personală, astfel ca vorbele potrivite să vină de la sine cînd necesitatea de exprimare verbală a datului creat o impune mai presus de alte forme de expresie ce folosesc simboluri deosebite de cele lingvistice. Exersarea copilului în utilizarea a cît mai variate categorii de simboluri asigură dezvoltarea personalității într-un mod mai propriu decît exercițiul excesiv al cuvîntului, care conține pericolul de a favoriza verbiajul și uneori pervertirea morală de tipul demagogiei. Pe de altă parte nu sînt puține cazurile în care se constată la copiii de vîrstă școlară mică fenomene de inhibiție și chiar de blocaje neuropsihice instalate la acțiunea unor stimuli verbali neconfortabili.

Privind creativitatea în sens epistemologic, adică în legătură cu procesele de cunoaștere, trebuie să observăm că imaginile au o funcție asemănătoare cu aceea a limbajului, dar a cărei descriere, făcută în termeni de codare și decodare, nu poate constitui o rațiune suficientă pentru înțelegerea actului creativ. Un lucru este sigur : limbajul explicitează imaginea, așa cum simbolul de gradul doi vine să clarifice un simbol de gradul întîi, și nu să-l anuleze. Diferitele tipuri de simboluri reprezintă tot atîtea forme și uneori trepte de clarificare și de stabilizare relativă a experienței umane. Însă pentru elucidarea creativității *etapa formării elementelor inițiale de simbolizare este cea mai importantă*. Simbolul, odată format, adică odată ce închide în el o semnificație sau un sens, este propriu funcției de comunicare, devenind astfel mijloc de influențare a conștiințelor. Observațiile, pe care le-am putut face în cursul unor cercetări mai vechi asupra reprezentării grafice la copiii de 5 ani [2] și a verbalizării

[2] I. Străchinaru : „Sulla capacita repprezentativa grafica del fanciullo", Scuola di base, nr. 6, 1970, Roma, p. 63.

actului desenării de către ei înșiși, evidențiază, în cazul multora dintre subiecții investigați, lipsa de corelație între cele două categorii de procese. Simbolurile imaginii de la baza creației lor artistice nu se pot converti dintr-odată în simboluri verbale și, încă mai interesant, sugerarea unor cuvinte de către examinatori nu determină preluarea lor de către copii spre a le folosi imediat, chiar și atunci cînd — din punctul de vedere al adultului cult — termenii respectivi erau cei mai proprii.

Dacă la această constatare semnificativă adăugăm observarea unei gestualități excesive, care însoțea efortul de teoretizare al subiecților studiați, ne explicăm și mai bine dimensiunea ariei de *procese extralingvistice* pe care le antrenează activitatea școlară la copii. De aici necesitatea pedagogică de a cunoaște mai bine ponderea diferitelor mecanisme și laturi ale psihismului copiilor în vederea influențării lor formative.

Creativitatea este așadar condiționată de o gamă de stimuli practic nelimitată și dispune de foarte multe posibilități de obiectivare a datului creat spre a deveni comunicabil. Activitățile artistice și tehnice dețin însă cel mai mare rol în această privință, prin antrenarea experienței personale a copilului, fapt ce orientează într-un anumit fel practica educației. Este adevărat că desenele spontane ale unor loturi de elevi, examinați de noi, au pus în evidență anumite elemente raționale, oglindite în arhitectura lor componistică sub forma tendinței de stilizare și esențializare cultivată în școală. Dar prin aceasta s-a estompat rapid nota lor de originalitate din perioada preșcolară [3]. Este aproape sigur că desenatorii spontani ai clasei I de la școala din Vulturești, care s-au afirmat asemenea unui miracol, nu vor mai putea dovedi aceeași mînă liberă de „prejudecăți" cînd, în clasele următoare, vor învăța *știința desenului*, cînd își vor conștientiza tehnica picturii, formîndu-și capacitatea de evaluare critică a oricărei inițiative ce ar urma s-o întreprindă în sfera artelor plastice. Este consecința conformismului educativ care îl conduce pe copil de la ficțiune la realitate. Ca și în cazul scrisului caligrafic, școlarii dobîndesc în exercițiul desenării o trăsătură tot

[3] Idem.

mai riguroasă de dezindividualizare. În școală copilul este plasat în condiția de a învăța conștiincios informații și reguli de lucru pe baza folosirii intense a stimulilor verbali, ei înșiși încărcați de un conformism sever. În felul acesta învățămîntul contribuie la intelectualizarea memorială a copilului, neglijînd sau chiar stînjenind înclinațiile lui creative primare, care ar putea fi dezvoltate cu mult mai bine prin încurajarea unei reflectări *intuitive* eficiente, a curajului pentru descoperirea noului, a spontaneității și a încrederii în sine [4]. Există însă în acest scop posibilitatea, nu mai puțin eficientă, a influențării indirecte : o imagine situațională sau o anumită reacție gestuală, alături de numărul imens al altor excitanți extralingvistici, constituie tot atîtea surse stimulative. Rezervele de care dispune spiritul nostru în domeniul experienței senzorio-afective sînt considerabile. Este suficient să amintim de prezența schemelor motorii, nu numai în reproducerea unor acțiuni ca atare, ci și în reprezentarea unor imagini. De asemenea să amintim de rolul pe care îl au imaginile în determinarea etapelor unor acțiuni, precum și de importanța pe care o deține în creativitate procesul intuiției. Trebuie să recunoaștem că fenomenul de creație nu este în totalitate un fapt de conștiință clară, ci și un proces al conștiinței incipiente. Evident, nu este ușor de stabilit în actul creației partea ce reprezintă elementul specific al activității de cunoaștere externă, supusă canoanelor logicii raționale, și partea ce reprezintă elementul de cunoaștere internă, intuitivă. Valoarea acesteia din urmă în procesul de creație este de necontestat. Ea se află în strînsă legătură cu capacitatea de reprezentare spontană a unor *imagini simbol*. Prezența acestora este deopotrivă confirmată de intuiția artistică și de cea tehnică. Nu este lipsită de semnificație observația lui Ernst Cassirer după care orice funcție autentică a spiritului omenesc întruchipează o putere creatoare originală și toate producțiile spiritului rezidă în lumi specifice de imagini, care, în fapt, nu răsfrîng nicidecum

[4] J. S. Bruner : „Procesul educației intelectuale", Ed. St. 1970, p. 85.

numai aspectul empiric al realității[5]. Este vorba de formele simbolice pe care Cassirer le credea diferențiate pentru fiecare funcție psihică, avînd un statut de egalitate între ele. Ulterior, diferiți autori au căutat să stabilească drepturi de prioritate pentru o categorie sau alta de imagini și simboluri (plastice, verbale, matematice). În funcție de acestea se încearcă astăzi relevarea unor noi sensuri ale istoriei culturii, se cercetează din nou postulatele filozofiei, se caută alte baze teoretice activității practice de educare a omului.

Noi considerăm că imaginile sînt prezente, ca și intuiția, în orice act de creație și de trăinicia lor se leagă progresul ideilor. H. Read arată, cu bună dreptate, că, dacă spiritul nostru se poate „înălța deasupra grozăviei neantului, aceasta se datorează faptului că posedăm darul de a făuri imagini" despre tot ce ne incită sau ne frămîntă. Nu este cazul să ne oprim acum asupra anteriorității sau primordialității pe care o prezintă reflectarea prin imagini față de oricare alt gen de reflectare. Mulți autori adoptă astăzi cele trei modalități pe care le-a sugerat Bruner cu privire la reprezentarea realității : *enactivă* (acțiune), *iconică* (imagine) și *simbolică* (limbaj). Noi credem însă în *existența funcțională a unor imagini-simbol* deosebite de imaginea iconică dar și de calitatea de simbol a cuvîntului. Reprezentarea iconică, luată adesea ca unică reprezentare imaginativă, ar echivala — după noi — cu o limitare nepermisă a imaginației cognitive. Desigur nu poate fi vorba aici de promovarea asociațiilor onirice inconștiente, ci de relevarea proceselor metaforice, disciplinate de simțul realității. În acest sens, constatăm în strategia proceselor creației că nu imaginea iconică este cea mai frecvent implicată, ci imaginea simbol, așa cum e întîlnită în intuiția plastică, practică ori științifică, inclusiv intuiția matematică. Imaginea simbol constituie — apreciem noi — o modalitate particulară de cunoaștere (insuficient studiată în prezent). Importanța pedagogică a acestei modalități nu poate fi neglijată, deoarece, în practica școlară, nediferențierea reprezentării imaginative de

[4] Ernst Cassirer, An Essay on Man. An Introduction to a Philosophy of Culture. New-York, 1953. Citat după H. Read.

reprezentarea simbolică are consecințe negative atît în sfera încurajării creativității cît și în acea a educării gîndirii. Se pierde astfel din vedere importanța *sesizării spontane* și nemijlocite ce face parte din mecanismul creației și care prezintă puncte comune cu actul intuiției, cel puțin în privința emiterii de ipoteze și de idei premergătoare demonstrației. Oricum, nu este indicat ca școala să fie preocupată într-o mai mare măsură de educarea spiritului analitico-descriptiv decît de încurajarea activității spontane, intuitiv imagistico-simbolice, mai ales dacă avem în vedere că nota specifică a creativității nu o formează descoperirea, atît cît o formează invenția și nota personală. Precizăm însă că reflectarea intuitivă, avînd la bază imagini simbol pe care noi le așezăm la baza creativității în general și a creativității copilului în mod particular, nu trebuie privită ca o reflectare empiro-senzorială sau pur perceptivă, întrucît, în sensul pe care i l-am dat în paginile de față, actul intim al creației antrenează scheme mintale abstracte prin cunoscutul fenomen de *vizualizare a ideilor* și de *obiectualizare a imaginilor*, așa cum l-a descris Alex. F. Osborn. Este cazul inventivității tehnice, care presupune o etapă specifică de incubație și de iluminare ce asigură elaborarea elementelor de contribuție originală și care precede așa-numita etapă proiectuală, de transpunere din codul ideativ în codul ideativ-imagistic, precum precede și etapa următoare, a obiectualizării imaginii din proiect în obiect tehnic real. Noi susținem, alături de numeroși autori, că nici din creația artistică nu lipsește substanța unei reflectări abstracte[6]. Numai că aceasta se întemeiază pe forța de sinteză a caracterului tipic sau reprezentativ al imaginii.

În ultimele două decenii cercetările asupra conceptului de creativitate — așa cum notam la începutul acestei lucrări — s-au intensificat mult, dar nu se poate spune că posedăm o stabilire precisă a unor *factori predicativi* pe baza cărora să se poată diagnostica în școală potențialitatea creativă a elevilor și, în funcție de specificul ei, să se poată alege mijloacele pedagogice de influențare favorabilă. Practic este vorba de a identifica în creativi-

[6] Radu Paul : „Viața estetică", vol. II, Cluj-Napoca, 1973.

tate trepte ale procesului conștientizării pornind de la efortul de afirmare a conștiinței de sine care, în evoluția omenirii, își dezvăluie rădăcinile în actul de obiectivare a ființei umane în experiența concretă implicată de muncă, de activitate. Întotdeauna obiectele concrete au constituit izvorul reprezentărilor care au stimulat cele dintîi impulsuri de căutare și combinare mintală. Realizările dobîndite în cadrul activității cu obiectele au trebuit să fie denumite și comunicate prin simboluri, adică prin abstracțiuni care au constituit la rîndul lor noi stimuli, alături de lumea excitanților concreți.

Starea de luciditate specifică stimulilor verbali este prefigurată intuitiv în presentimentul rudimentar al unei anumite detașări inițiale de condiționarea strictă a lumii sensibile. Ea, luciditatea, a devenit mai tîrziu, în funcție de evoluția social-istorică, echivalentul conștiinței unei autonomii originale a omului față de condiționările primitive, oferind prin concepte raționale sentimentul unei stabilități sigure. Se pune însă întrebarea dacă evoluția spiritului este întrutotul compatibilă cu dobîndirea calmului și a echilibrului determinat de stabilitatea noțiunilor și raționamentelor olimpianice pe care le vehiculează stimulii verbali. Desigur, drumul de la simbolurile sensibile la categoriile raționale nu a fost nici scurt, nici lin în filogeneză. El este ilustrat îndeajuns de pașii dramatici pe care i-a făcut spiritul în cuceririle sale : de la modalitățile fantasmice la logica matematică ; de la prejudecata obscură, la rațiunea clară ; de la conformismul plat la afirmarea noului în sfera teoriei și practicii. De aici unele particularități ale cunoașterii legate de sentimentul neliniștii existențiale sau de sindromul de depășire și izolare a persoanei. Dar copilul, nu trebuie uitat, recapitulează în dezvoltarea cunoașterii, întreaga filogeneză a epistemologiei umane și, ca atare, el nu poate fi plasat dintr-odată în sfera reflectării noționale abstracte fără anumite riscuri dintre care este suficient să ne gîndim numai la unul : strangularea copilăriei însăși. Putem fi siguri că civilizația prin excelență scientistă în care copilul urmează să se dezvolte îi va structura îndeajuns, uneori chiar și împotriva voinței sale, toate exigențele cerebralizate ale unei culturi excesiv de abstractă. Ca urmare nu avem nici

un motiv să reprimăm prea devreme lumea lui de reflectare figurativ imagistică, de luminare specifică, de intuiții. Deosebit de argumentarea lui J. J. Rousseau sau de pledoaria susținută de Hellen Key venim cu teza : ar fi în dauna dezvoltării fondului de reprezentări proprii cu care copilul este chemat să întîmpine mîine lumea conceptelor, a esențelor.

În general, noi socotim că *angajarea* creativă a spiritului pe o dimensiune care să depășească marginile reprezentării verbale ar fi în măsură să acopere distanțele ce separă pe oameni între ei sau separă propria lor persoană de valorile culturii și să le producă senzația de *participare* personală și de satisfacție interioară. Totodată cucerirea conștiinței de sine pe calea creației implică în toate cazurile parcurgerea anumitor trepte impuse de obiectivitatea pe planul conștiinței a fenomenelor creative ale vieții interioare (estetice, filozofice, științifice etc.) Conrad Fiedler și, după el, Max Scheler au stabilit dificultatea de a ne reprezenta propriile noastre procese de creație astfel decît în descrierea verbală, arătînd însă că nu se pot confunda cu aceasta ; descrierea conturează într-un fel, pentru noi înșine și pentru alții, volutele creative ale spiritului.

Considerăm că opinia pe care o susținem, aceea că lumea semnificațiilor verbal-raționale este precedată de lumea imaginilor-simbol și că în procesul creației sfera stimulilor nonverbali este cu mult mai întinsă decît cea verbală, prezintă, ca o primă consecință pedagogică, sugestia de revizuire a ponderii pe care o au în organizarea învățămîntului disciplinele concrete în raport cu disciplinele teoretico-științifice. Însă, odată așezate la locul ce li se cuvine, activitățile artistice și tehnice nu trebuie să cultive conformismul, ci să constituie un prilej cu caracter ludic favorabil afirmării tendințelor novatoare.

În realitate toți copiii prezintă potențe creatoare, dar faptul că natura și gradul dotării creative variază în funcție de diferitele domenii de manifestare și de anumite

trăsături personale, impune o diferențiere mult mai mare a școlilor destinate copiilor normali și a tehnicilor pedagogice de educație. În ultimă instanță, creativitatea privită din punct de vedere pedagogic este o chestiune de intensă individualizare a educației și casele de pionieri sînt cele dintîi care o pot realiza în mod eficient.

II

INVESTIGAȚIE ȘTIINȚIFICĂ, EXPEDIȚIE, MUNCĂ PRODUCTIVĂ

DEZIDERATUL ȘTIINȚIFIC AL EXPEDIȚIEI PIONIEREȘTI

Prof. MARCEL TANASACHI
Casa pionierilor Iași

Asistăm în școala socialistă la o aerisire a minții elevului, care trebuie să crească liberă, firească și cutezătoare spre valorile pe care le-au visat umaniștii. De la condiții la metode, învățămîntul caută acum soluții mai fericite în rezolvarea ecuației școală-viață.

Suprasolicitarea specifică epocii noastre găsește mijloace de sprijin mai adecvate, în opoziție cu cele care stîrnesc antipatia și fenomenul de respingere din partea școlarului și anume, în cele care trezesc interesul, plăcerea și, deci, colaborarea elevului. Ni se pare firesc ca aceste mijloace să caute a solicita în mod complex și armonios mica ființă omenească din bancă, cu alte cuvinte să nu ignore nimic din personalitatea ei. Luîndu-i în considerație persoana fizică și persoana psihică, educația tinde a-i forma persoana morală. Ideală este deci educația care, în același proces, pune în mișcare mușchii, creierul și simțirea elevului. O educație în aer liber, cu probleme care se cer rezolvate prin colaborarea directă a copilului, în preajma unor martori ai spiritului creator uman, iată cel puțin una din formele ideale ale educației moderne.

Fără îndoială că o formă care corelează cei trei factori este expediția pionierească : Vom observa că, în momentul de față, expediția are un scop formațional și informațional încă vag formulat, că nu sînt exploatate toate valențele ei educative — atît de ispititoare încît e timpul să se pună expediția în lumina adevăratelor ei posibilități —

că nu este măcar precizat locul expediției ca verigă în procesul educațional, că nu sînt stabilite laturile ei și proporționalitatea dintre ele.

În această situație se înțelege de ce formularea scopului rămîne vagă și realizarea lui nesigură.

Trebuie să plecăm de la observația că organizarea și efectuarea expediției solicită la nivelul copilului o enormă cantitate de energie. Acestei energii trebuie să i se propună un obiectiv pe măsură. Nu e greu de întrezărit, atît în stilul de organizare cît și în rezultatele pe care le obține, că expediția pionierească vizează o cercetare științifică.

Cercetare științifică la nivelul pionieriei ?

Nu trebuie să privim cu scepticism această posibilitate, căci între învățătură și cercetare nu există prăpastie, în mod normal acestea fiind trepte ale aceluiași proces. A demonstra un lucru deja demonstrat înseamnă a învăța, a demonstra un lucru încă nedemonstrat înseamnă a cerceta.

Firește, Horațiu ne amintește că în lucruri există o măsură. Nu vom pretinde să transformăm lăcașurile de învățătură în lăcașuri de cercetare. Dar a ignora posibilitățile de cercetare ale copilului e o eroare ; a nu lua în seamă potențele educative ale muncii de cercetare e o eroare și mai mare. Să fim conștienți că orice om trebuie să aibă formate ca trăsături morale și intelectuale ferme : probitatea, meticulozitatea și rigurozitatea gîndirii, posibilitatea de a esențializa, formularea clară a scopurilor — care trebuie urmărite în timp pînă la epuizarea lor — perspectiva. Or, nimic nu formează mai bine aceste trăsături decît munca de cercetare.

Un corolar binefăcător o are aceasta și pe plan afectiv, căci scopul major naște sentimente majore : încrederea în forțele proprii — sentiment conștient și deci opus îngîmfării care e un sentiment orb — cutezanța, generozitatea, altruismul. Sînt sentimente care înlătură pe cele meschine, atît de frecvente în lumea faptului anodin.

Deci iată că munca de cercetare, prin latura ei educativă și prin latura eficienței științifice, devine o coordonată majoră a expediției pionierești.

Bazîndu-ne pe o experiență deja acumulată, experiență care a înregistrat succese și greșeli, trebuie să fixăm limitele acestei cercetări, trebuie să ne ferim de greșelile pe care un entuziasm rău dirijat le-a provocat în atîtea cazuri, colectîndu-se în mod neștiințific materialele, deranjîndu-se și distrugîndu-se vestigii arheologice etc, etc.

Expediția pionierească poate întreprinde în bune condiții o *cercetare de zonă* multidisciplinară.

Instruiți de conducători competenți și bine intenționați, copiii pot aduce reale foloase științei prin colectarea unor materiale etnografice, arheologice, folclorice, documente scrise, fapte lingvistice, onomastice și toponimice, mostre geologice, biologice, date geografice etc. din toate zonele țării.

Inițiate pentru prima oară de sociologul român Dimitrie Gusti, cercetările zonale constituie o activitate științifică perfect corespunzătoare vîrstei pionieriei.

Firește că metoda de cercetare trebuie adaptată la obiectivul urmărit. Dacă obiectivul este de natură sociologică, zonarea trebuie să urmeze cursul apelor, adică locul de așezare a vechilor vetre omenești. Pentru a se păstra criteriile științifice, ar fi bine ca această zonare să fie efectuată pe scară națională de o comisie care să reunească cercetători de profile diferite. Zonarea nu trebuie să se orienteze după criteriul turistic, ci să acopere întreaga suprafață a țării, urmărind cercetarea pe viu a faptelor de profil multidisciplinar. Cercetarea va fi astfel o mișcare de anvergură, urmărind să antreneze colectivele fiecărei școli din mediul rural și urban. Cercetarea va pune accentul pe specificul fiecărei zone (geografic, folcloric etc.), cu alte cuvinte, va avea un caracter diferențiat de la zonă la zonă.

Zona poate fi împărțită în microzone, pe circumscripții școlare, urmînd ca cercetarea microzonei să aibă un caracter obligatoriu pentru școala respectivă. Aceasta nu înseamnă însă să se interzică accesul expedițiilor în alte zone, urmînd ca accesul să se poată realiza în forma colaborării interșcoli. Posibilitatea de colaborare fructuoasă cu școlile din microzone o au mai ales casele de pionieri, care se bucură de o dotare cu material expedi-

ţionar mai bună decît şcolile. În această colaborare e bine ca sarcinile să fie împărţite între echipaje, delimitarea urmărind o cuprindere mai completă a obiectivului.

Pentru fructificarea rezultatelor, e absolut necesar ca expediţiile să colaboreze cu centrele de cercetare ştiinţifică, atît în vederea îndrumării lor, cît şi a continuării muncii de cercetare, prin interpretarea materialului colecţionat de elevi.

La Iaşi, de exemplu, există în acest sens o veche şi strînsă colaborare între Casa pionierilor pe de o parte şi Centrul universitar şi Institutul de arheologie „A. D. Xenopol" pe de alta.

Îndrumarea ştiinţifică a centrelor de cercetare merge de la fixarea specificului de investigare a diferitelor zone, pînă la metode de cercetare, alcătuirea fişelor etc. Dacă colaborarea cu specialiştii se opreşte la atît, apare riscul ca munca de cercetare să se irosească. Materialele colectate trebuie interpretate, bineînţeles, de către cadre ştiinţifice competente. Pentru a fi aduse la stadiul de cercetare, copiii vor fi iniţiaţi în modul de colectare şi chiar de conservare a acestor materiale.

Iată deci că munca ştiinţifică la nivelul pionieriei nu este numai un deziderat, dacă ţinem seama de limitele pînă la care o putem duce, ci o muncă serioasă şi eficace. Faţă de cercetările întreprinse în institutele academice din ţara noastră, ea are avantajul antrenării unei mase mari de cercetători entuziaşti care, în condiţiile organizării la nivel naţional, poate acoperi în scurt răstimp întreaga suprafaţă a ţării. Aceasta va duce — şi aici apare încă o problemă pe care vrem să o subliniem — la alcătuirea unor *micromonografii* teritoriale care, laolaltă, vor constitui o arhivă naţională de prim ordin. Tocmai de aceea e necesar ca mişcarea expediţionară să ia amploare — expediţiile pioniereşti constituind metode de cercetare ştiinţifică poate mai eficiente decît chestionarele elaborate de institutele academice şi avînd un profil mai divers.

Micromonografiile nu trebuie să fie unicul rezultat al acestei mişcări de amploare.

Materialele adunate vor intra în colecţii muzeale la fiecare şcoală. La nivel de municipiu trebuie dusă lupta pentru organizarea unui muzeu al pionierilor, cu sediu propriu şi profil complex, care să oglindească preocupările de cercetare ale pionierilor.

Pentru valorificarea superioară a acestor cercetări e necesară şi o publicaţie pionierească centrală, cu timpul ea putînd deveni nu numai o tribună a pionierilor, dar şi un prestigios tezaur ştiinţific.

În felul acesta pionierii se vor putea considera urmaşii vrednici ai acelor înaintaşi modeşti şi muncitori care au făurit cultura românească.

CERCETARE LA VÎRSTA PIONIERIEI

Prof. ULPIA-MARIA LEU
Casa pionierilor Iași

Este unanim recunoscută importanța și eficiența cercetării în teren în domeniul biologiei. Cercetarea biologică în natură oferă posibilitatea de a observa organismele în mediul lor de viață, comportarea lor, interdependențele lor complexe. Prin cercetarea biologică în natură, elevii își dezvoltă deprinderea de a observa, descrie și înțelege fenomenele biologice.

Cercul pe care îl conduc și-a propus să cunoască fauna ornitologică a municipiului Iași. Pornindu-se de la așezarea geografică a municipiului Iași, de la caracteristicile climei în modificarea lor sezonieră, s-a căutat să se stabilească componența specifică a păsărilor în cele șase aspecte : autumnal, hiemal, prevernal, vernal, serotinal și estival.

Pentru cercetarea aceasta a fost necesară însușirea unei cantități de cunoștințe despre morfologia și biologia speciilor de păsări existente în această zonă a țării, a principalelor caracteristici ale acestora.

Etapa documentării s-a realizat în cadrul cercului și în afara lui, prin abordarea și discutarea bibliografiei necesare : „Cuiburi și ouă" de M. Tălpeanu, „Povestiri din lumea păsărilor" de M. Tălpeanu, „Vînatul României", „Păsări din Carpați", „Lumea animalelor" după Brehm, manualele de zoologie.

Observațiile s-au făcut colectiv și individual, iar terenul de investigare l-au constituit cîteva parcuri ale municipiului Iași : Tineretului, Grădina Copou, parcul Expoziției.

Pentru a putea compara datele obținute, pionierii au fost instruiți să utilizeze aceeași schemă de observație, notîndu-se următoarele date : ziua și ora la care a fost observată pasărea, mărimea păsării, culorile penajului, aripilor, capului, forma ciocului, a ghiarelor, silueta de zbor etc.

Datele obținute de fiecare pionier în parte și de toți împreună au fost centralizate într-un tabel unitar, cu următoarele rubrici :

Nr. crt.	Denumirea populară	Denumirea științifică	FRECVENTA												Regim de hrană
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1															
2															

Prin aceasta fiecare pionier s-a putut informa de realizările oricăruia dintre colegii săi, avînd permanent imaginea ansamblului activității de cercetare.

Tabelul de colectare a datelor, cu observațiile noastre, a fost supus unei prelucrări statistice simple, la îndemîna micilor cercetători, din care rezultă numărul de specii, distribuția lor pe anotimpuri și aspecte, pe regimuri trofice. În urma acestei cercetări s-a identificat în parcurile mai sus menționate un număr de 72 de specii de păsări. În aspectul prevernal, numărul de specii este mai mare (93%) decît în restul anului, pentru faptul că la cele sedentare se adaugă o parte din cele care sînt în trecere. În aspectul vernal, numărul de specii scade (77,5%) deoarece păsările de pasaj au plecat. În aspectul estival și serotinal numărul de specii este același (74%) deoarece aici se stabilesc și depun 2—3 ponte aceleași specii care s-au fixat de la început pe aceste locuri. Începînd cu aspectul autumnal, numărul de specii scade (63%), deși ne-am aștepta și în acest aspect, ca și în cel prevernal, numărul speciilor să crească, datorită celor ce

sînt în trecere spre sud. Totuși această zonă toamna este rar vizitată de alte specii de păsări, iar dintre cele care au cuiburi aici o parte se deplasează spre sud, rămînînd pe loc numai cele sedentare. În aspectul hiemal se întîlnește numărul cel mai scăzut de specii (47%), dar se observă aglomerări de indivizi ce aparțin unei singure specii. Din punct de vedere trofic 60% sînt carnivore, 19% granivore, 68% insectivore și 2,4% omnivore.

Deoarece păsările insectivore reprezintă un procent destul de ridicat, în cadrul cercului s-au construit căsuțe pe care le-am montat în copacii din aceste parcuri, cu scopul de a ocroti și a atrage un număr cît mai mare de păsări folositoare.

Considerăm însă că lista speciilor de păsări observate în zona cercetată poate fi mărită prin deplasări mai dese și pe o durată mai lungă. Chiar dacă acest studiu este pasibil de îmbunătățiri, de completări prin observații mai dese și mai îndelungate pe care le vom continua și în anii următori, el are o mare importanță din punct de vedere educativ, prin individualizarea muncii, dar și pentru relațiile de colaborare ce se stabilesc între copii în cadrul investigațiilor pe care le întreprind în natură.

Considerăm că activitatea într-un cerc pionieresc, care își propune să stimuleze copiii în munca de cercetare, nu este numai interesantă, ci are și un profund caracter formativ.

FAMILIARIZAREA PIONIERILOR ȘI ȘCOLARÎLOR CU MUNCA DE INVESTIGARE, CERCETARE ÎN DOMENIUL AGROBIOLOGIEI

IOANA POPESCU-TUȚĂ
Cercetător științific C.N.O.P.

Preocupările pentru familiarizarea elevilor cu munca experimentală în domeniul agrobiologiei răspund nevoilor economiei naționale, în care agricultura reprezintă un domeniu de bază, cerințelor educării generațiilor tinere în spiritul cunoașterii și ocrotirii naturii.

Prin participarea elevilor la diverse tipuri de activități în domeniul agrobiologiei, se urmărește cunoașterea și înțelegerea unor procese din natură, stimularea și exersarea spiritului de observație, de investigare științifică, formarea priceperilor și deprinderilor în domeniul cunoașterii și ocrotirii mediului.

Școala noastră face eforturi deosebite în direcția modernizării conținutului și a metodelor de însușire a disciplinelor biologice, pentru ca elevii să înțeleagă legile transformării speciilor, posibilitățile omului de a dirija dezvoltarea plantelor și animalelor, pe baza concepției materialist-dialectice despre lume și viață.

Plenara învățământului din 18—19 iunie 1973 a recomandat, concomitent cu modernizarea conținutului, perfecționarea metodelor de însușire a cunoștințelor prin:

„Utilizarea metodelor moderne, active, care dezvoltă gîndirea, capacitatea de investigare a elevilor, presupun participarea la dobîndirea cunoștințelor, munca lor independentă, deprinderea de a învăța sistematic și de a aplica în practică cele însușite".

Activitatea extrașcolară a pionierilor și școlarilor în cercurile „Prietenii naturii" este axată pe lucrări practice pe loturile experimentale, acțiuni de refacere a patrimoniului forestier, de îngrijire a unor rezervații naturale, a parcurilor dendrologice, de ocrotire a speciilor rare, a monumentelor naturii ș.a.

Activitățile de investigare-cercetare desfășurate în cercurile „Prietenii naturii", ca activități specializate, urmăresc să-i familiarizeze cu conținutul și tehnica muncii experimentale, să le formeze o atitudine activă, creatoare, față de munca în domeniul agrobiologiei.

De la început se ridică problema dacă elevii de vîrstă școlară mică și mijlocie sînt capabili să desfășoare astfel de activități. Practica școlii a dovedit posibilitatea familiarizării cu bazele științei încă din ciclul primar, prin formularea accesibilă a problemelor ce urmează a fi studiate.

Cercetările lui J. Piaget au arătat însă că, în perioada 11—12 ani, apare la copil un nou mod de a raționa care nu se referă exclusiv la obiecte și realități direct reprezentabile, ci la „ipoteze", adică la propoziții, din care pot fi trase consecințele necesare fără ca subiectul să se pronunțe asupra veridicității sau falsității" *.

Această teză a fost confirmată și de activitatea unor cercuri „Prietenii naturii" care s-au orientat spre cercetarea unor aspecte din natură. Formularea unor teme de investigare, de observare și intervenție avizată, a devenit o practică curentă în activitatea unor grupuri de cercetare a naturii.

Enumerăm cîteva din experiențele organizate în unele microcooperative agricole de producție : influența grăpatului semănăturii asupra recoltei de porumb, stabilirea momentului și adîncirii prașilei mecanice, influența tratării materialului săditor cu îngrășăminte bacteriene, influența numărului de plante asupra creșterii și dezvoltării masei verzi, influența numărului de plante la hectar asupra recoltei, eficiența unor metode de combatere

* *Jean Piaget*, „Psihologie și pedagogie", Răspunsurile marelui psiholog la problemele învățămîntului, colecția Pedagogia sec. XX.

a dăunătorilor, experimentarea unor soiuri de pomi fructiferi etc.

Grădina botanică și muzeul sătesc atestă existența unor preocupări de durată ce se înscriu pe linia modernizării activității agrobiologice școlare și extrașcolare.

Organizarea unor microsesiuni științifice ca : „Omul și ocrotirea mediului", „Ocrotind natura, ocrotim viitorul omului" relevă existența unor preocupări de familiarizare a pionierilor cu activitățile experimentale, posibilitatea acestora de a sintetiza unele rezultate. Acest fapt este confirmat și de simpozionul de față, în care pionierii au expus unele rezultate ale activității lor, în cadrul unei microsesiuni de comunicări științifice.

Susținerea unor comunicări științifice de către copii, pe baza investigațiilor lor în natură, confirmă în mod convingător că, în perioada preadolescenței, activitățile de tip experimental constituie o sursă a motivației intrinseci a muncii în cercurile agrobiologice pionierești.

Îndeplinirea de către pionieri și a unor sarcini de investigare a naturii, cu caracter ocazional, în diferite echipaje, s-a dovedit deosebit de semnificativă în dezvoltarea spiritului experimental. În organizarea investigațiilor științifice ale copiilor, un rol important îl are atragerea unor specialiști cu o înaltă calificare, îndeplinirea de către copii a unor sarcini de investigare pe lîngă colective propriu-zise de cercetare, stațiuni experimentale, licee de specialitate.

Pornind de la cunoașterea cerințelor sociale față de pregătirea generațiilor de copii, a experienței muncii în cercurile „Prietenii naturii", prin comunicarea de față ne propunem să analizăm unele modalități de familiarizare a copiilor cu activitățile de investigare-cercetare în domeniul biologiei.

Pentru a desfășura astfel de activități, profesorii de specialitate trebuie să fie ei înșiși pasionați de problematica cunoașterii și ocrotirii mediului.

Concepția prospectivă asupra întregii activități desfășurate cu elevii permite familiarizarea treptată cu problematica mediului înconjurător. Acest aspect trebuie avut în vedere la întocmirea tematicii muncii în cerc,

unde să fie prevăzute experienţe, experimente, realizate cu elevii de diferite vîrste.

Pentru fiecare tip de activitate să se prevadă sursele de informare teoretică şi practică, cunoştinţele din diferite discipline ce vor fi actualizate cu elevii şi aplicate în activitatea practic-experimentală.

În întocmirea tematicii activităţilor experimentale, se va ţine seama de baza materială a cercului, de tematica experienţelor diferitelor centre de cercetare, licee de specialitate, din localitatea respectivă.

Conţinutul tematicii poate fi problematizat, de exemplu : cum se determină gradul de poluare, care sînt efectele poluării asupra mediului înconjurător, care sînt sursele de poluare în oraşul nostru, cum determinăm plantele, insectele, păsările, care sînt metodele de conservare şi interpretare a materialelor colectate din excursii etc.

Unele lucrări practice ce necesită aparatura modernă, cunoştinţe de strictă specialitate, pot fi realizate în colaborare cu specialişti din diverse întreprinderi şi institute de cercetare.

După opinia noastră, tematica activităţilor de tip experimental trebuie să cuprindă : tema experienţelor şi experimentelor, scopul lor, variante experimentale, surse de informare, sarcini de investigare pentru diferite grupe, factori de colaborare, locul şi durata activităţii, observaţii asupra realizării fiecărei activităţi.

Treptat, elevii înţeleg specificul muncii experimentale în raport cu alte tipuri de activităţi, necesitatea de a se informa, de a respecta anumite reguli pe parcursul experienţelor. În formularea sarcinilor de investigare şi în repartizarea sarcinilor, este necesar să fie consultat şi grupul de copii. De asemenea, elevii cu o anumită experienţă vor fi antrenaţi în proiectarea experimentului respectiv, la găsirea căilor de probare a unor idei.

Pentru a trezi interesul pionierilor şi şcolarilor pentru cunoaşterea şi înţelegerea ştiinţelor naturii, în angajarea lor în activităţi experimentale se pot utiliza diverse metode şi procedee. Între acestea ni se pare semnificativă aprecierea în faţa elevilor a unor modele de competenţă în domeniul studierii naturii. În acest sens, pot fi folosite diverse materiale de specialitate, care descriu activitatea unor oameni de ştiinţă, organizarea unor dezbateri cu specialişti, activităţi observative pe lîngă grupuri de cercetare etc.

Curiozitatea copilului faţă de investigarea naturii, sentimentul emulaţiei sînt provocate de exemplu convingător al conducătorului de cerc. În toate momentele activităţii acesta trebuie să fie pentru elevi un model operativ, imaginativ şi sistematic, deschis spre cercetare şi colaborare cu elevii.

Gradul de competenţă constă nu numai în stăpînirea conţinutului ştiinţific şi tehnicilor experimentale, ci şi în priceperea de a angaja grupul de copii în alegerea problemelor de cercetat, imaginarea unor variante experimentale, validarea datelor, interpretarea şi comunicarea rezultatelor.

În organizarea propriu-zisă a activităţilor experimentale să se aibă în vedere îmbinarea sarcinilor muncii individuale cu cea de grup. Repartizarea unor roluri specializate în cadrul unui echipaj, al unui grup de muncă etc., dă elevilor sentimentul reciprocităţii în îndeplinirea unor obiective comune. Activitatea unor echipaje, a unor grupuri de cercetare „specializate" în îndeplinirea unor anumite sarcini concrete a reliefat atracţia deosebită a pionierilor şi şcolarilor pentru muncă în grup.

De asemenea, este util ca pionierii să fie obişnuiţi să verifice fidelitatea datelor obţinute („Se întîmplă mereu la fel, ori de cîte ori vom încerca ?"), să interpreteze şi să comunice rezultatele activităţilor experimentale. Rezultatele unor astfel de activităţi trebuie comunicate pentru a primi o recunoaştere socială, atît de necesară pentru activitatea ulterioară a grupului. Rezultatele muncii de investigare să fie comunicate şi discutate în cadrul grupei înainte de a fi popularizate în afara cercului. Efortul de conştientizare, de întocmire a unor jurnale, informări, rapoarte, articole, comunicări etc., apropie pe copii de stilul activităţii ştiinţifice. În cercurile „Prietenii naturii" pot fi organizate consultaţii, dezbateri ştiinţifice, întîlniri între copii şi adulţi cu preocupări ştiinţifice.

Modalităţile de stimulare a interesului pentru activităţile de tip experimental, în domeniul ştiinţelor naturii, se axează pe însuşirea şi aplicarea legilor şi teoriilor şti-

inţifice, pe formarea unor priceperi şi deprinderi legate de cunoaşterea şi ocrotirea naturii.

În acest proces de lungă durată, ale cărui premise se pun în pionierie, un rol important îl are cunoaşterea şi înţelegerea politicii statului român de conservare şi ocrotire a mediului ambiant.

CÎTEVA MIJLOACE DE CUNOAŞTERE ŞI CERCETARE A MEDIULUI AMBIANT SUB ASPECTUL PROTEJĂRII MEDIULUI ŞI ÎMBUNĂTĂŢIRII LUI CALITATÎVE

Prof. ELENA SCURTU
Casa pionierilor Iaşi

Dezvoltarea accelerată pe toate planurile, asaltul rapid, modificările profunde ce apar în cadrul diferitelor ramuri ale ştiinţei şi tehnicii, arată că trebuie să se găsească modalităţi de a ajuta elevul de azi să facă faţă decalajului dintre cantitatea de informaţii socialmente necesare şi capacitatea relativ stabilă de a asimila noi cunoştinţe. Este necesară formarea la elevi a unei gîndiri corelative asupra modului în care se produc fenomenele în natura intactă şi în cea transformată antropic, realizarea unui învăţămînt formativ, contribuind la dezvoltarea judecăţii corelative.

Elevii ce-i pregătim acum nu-şi vor atinge apexul intelectual decît într-o fază ulterioară, cînd condiţiile de viaţă ale omului vor fi mult, poate chiar radical, schimbate. Ca urmare, în predarea disciplinelor şcolare, trebuie să vedem ce aspecte ale acestora vor fi reprezentate în viitor, pentru a-i educa în spiritul unei lumi a viitorului.

Instruirea şi educarea tineretului şcolar în vederea participării active — de pe poziţia cetăţeanului cu cunoştinţe asupra echilibrelor naturale şi a dezechilibrului om-natură — la realizarea acţiunii de protecţie a mediului înconjurător este una din sarcinile cele mai importante a cadrelor didactice în general şi a profesorului de geografie în special.

Pentru că meseriile ce le îmbrățișează tinerii plecați de pe băncile școlii vin în contact cu mediul, este necesară cunoașterea minimă a principalelor elemente ale acestuia, a corelațiilor dintre ele, a echilibrelor naturale, a faptului că mediul este un organism dinamic-unitar ce poate fi dereglat în anumite condiții.

Se impune deci schimbarea opticii activităților pe această linie, punîndu-se un accent deosebit pe analiza funcțională a factorilor de mediu, pe măsurători și observații permanente sau periodice a unor fenomene.

Împărțiți pe grupe, pionierii și școlarii, membrii cercului de Protecția mediului, sînt specializați în înregistrarea și chiar prelucrarea sau interpretarea unor date privitoare la microclimă, hidrologie, eroziune, alunecări, poluarea diferitelor medii.

Orizontul local și terenul din cadrul acestuia — în sensul de mediu înconjurător — a devenit un organism pilot de observații și studiu atît pentru profesorul conducător de cerc cît și pentru elevi, membri ai cercului, iar cabinetul a devenit un laborator de analiză a datelor culese din acest mediu privind dinamica fenomenelor naturale ca : pluviodenundația, deflația, nivelul pînzei de apă subterană, nivelul și debitul Bahluiului în diferite puncte, precum și urmărirea unei juste amplasări a obiectivelor industriei nocive față de cartierele rezidențiale, în raport cu condițiile meteorologice și de expoziție, de altitudine și depărtarea de sursele de apă, de posibilitățile căilor moderne de acces.

Un accent deosebit punem pe observațiile staționale în natură referitoare la : rîpe, ogașe, avene, torenți, schimbări brusce de pantă, diferențieri ale covorului vegetal și ale faunei, modificările ce le produc industrializarea și urbanizarea în natură, efectul lor asupra naturii umanizate, poluarea atmosferei prin metoda sedimentării și a hîrtiei de filtru în diferitele puncte ale orașului, observații aspra speciilor ocrotite din cadrul rezervațiilor naturale ș.a.

Împreună cu specialiști de la Institutul de igienă și Institutul de hidrologie și meteorologie, pionierii fac observații și măsurători asupra poluării apelor rîului Bahlui în 3 puncte :

a. La ieșirea de după Intreprinderea de antibiotice ;
b. Podul Roș ;
c. Stația Epurare.

corelate cu observațiile asupra nivelului pînzei de apă subterană, șiroirile de versant ș.a. Pe baza acestora, specialiștii pot deduce, cu multă exactitate, diferitele procente de poluare a rîului Bahlui în trecerea sa prin orașul Iași, iar elevii înțeleg rolul pe care-l are această problemă.

Paralel cu aceasta pionierii și școlarii sînt dirijați spre a observa și semnaliza diferite aspecte ca :

— spargeri de conducte de care nu se ocupă nimeni și care au efecte negative producînd alunecări de teren.

— acumulări necorespunzătoare de apă.

— exploatările de luturi, nisipuri, piatră.

— modul cum sînt conservate spațiile verzi, benzile stradale, parcurile din cartierul în care locuiesc, din școala unde învață, semnalarea aspectelor negative și luarea unor măsuri. Ex. : în Parcul tineretului și Copou membrii cercului au implantat avertizoare cu emblema UNESCO pentru protecția mediului înconjurător.

Acțiunile de cunoaștere, protejare și conservare a principalelor monumente ale naturii din municipiu și împrejurimi au determinat la elevi atitudini de respectare a principiului ocrotirii, a deducerii importanței acestora. În acest sens s-au marcat principalele rezervații naturale (Repedea, Valea lui David, Poieni, Cărbunărie, Valea Lungă, Uricani și arborii seculari din municipiu cu panouri explicative-științific, recomandări pentru turiști, indicații contra incendiilor, indicatoare, avertizoare.

— Munca propagandistică și de popularizare a acestei activități prin membrii cercului, în rîndul colegilor lor, a făcut pe mulți elevi să devină adepții protejării mediului, să reflecteze asupra atitudinilor negative pe care le-au manifestat. Am dirijat indirect pe această cale ideea, către cei vîrstnici prin părinți, frați, rude.

Acțiunea : „Omul și mediul înconjurător", care instruiește pe elevi și cadre didactice în a-și spune cuvîntul — unii cum contribuie direct la această activitate, alții cum se preocupă în a educa pe această linie, a devenit tradi-

ţională, cuprinzînd din an în an un număr din ce în ce mai mare de elevi şi cadre didactice.

Munca de zi cu zi, perseverentă, duce la unirea eforturilor tuturor copiilor în scopul opririi degradării mediului în care trăim.

În încheiere precizez următoarele :

— În programul tuturor activităţilor să nu domine aspectul pur organizatoric, să ne ferim a păcătui printr-o viziune unilaterală.

— Activităţile organizate să se caracterizeze prin rigoare ştiinţifică, manifestările să nu fie simpliste, schematice, de moment.

— Pentru o activitate fructuoasă, de maximă eficienţă în rîndul pionierilor şi şcolarilor, nu ar trebui să lipsească zonele principale de conţinut, care trebuie să fie prezentate în forme, cu metode şi mijloace adecvate diverselor categorii de vîrstă, în mod foarte selectiv la nivelul fiecărui grup de fonduri aperceptive.

Toate activităţile noastre de teren să nu aibă caracteristicile unei plimbări de agrement, ci ale unei vaste şi impresionante lecţii despre natură. Aceasta însemnă să ne gîndim nu numai la aspectul pur instructiv — care se înţelege, e important —, căci numai prin realizarea acestui aspect nu putem avea certitudinea că elevul n-a fost doar un pasager prin natură, ci acţiunea a înrîurit în mod total şi profund fiinţa copilului, relevîndu-i splendoarea fenomenelor naturale şi complexitatea legilor sale.

PROTECŢIA NATURII, OBIECTIV EDUCAŢIONAL ÎN MUNCA CU PIONIERII

Prof. GRIGORE BERNIC
Inspectoratul şcolar judeţean Iaşi

Fiind bine cunoscută importanţa protejării naturii, ne oprim mai întîi la cîteva consideraţii privind maniera în care trebuie discutată şi prezentată această problemă pionierilor şi şcolarilor de către educatori.

Profesorii de ştiinţe biologice şi în general toţi educatorii recunosc desigur că, pînă nu de mult, manualele şcolare de specialitate (botanică, zoologie, biologie) nu tratau cu atenţia cuvenită problemele referitoare la protecţia naturii, iar atunci cînd o făceau, prezentau această necesitate vitală ca pe un fenomen pur sentimental şi estetic sau, în cel mai bun caz, ca pe o preocupare ştiinţifică axată pe menţinerea şi păstrarea cîtorva animale şi plante rare şi nu pe concepţia modernă şi progresistă despre grija pentru păstrarea unui mediu natural sănătos, necesar dezvoltării civilizaţiei şi evoluţiei omului. Eforturile actuale ale şcolii şi organizaţiei pionierilor în această direcţie sînt încă insuficient de orientate şi organizate, nu au în vedere şi nu folosesc un sistem de acţiune eficient, educaţia copiilor în spiritul protecţiei naturii constituind doar un obiectiv educativ cu caracter general.

Necesitatea şi modalităţile de educare a pionierilor şi şcolarilor în vederea protecţiei factorilor naturali ai mediului înconjurător nu beneficiază încă de atenţia cuvenită şi nici de o cercetare suficient de cuprinzătoare din partea celor care au această posibilitate şi menire.

Abordată de majoritatea *educatorilor* şi uneori chiar de către *specialişti* ca o sarcină generală a educaţiei mul-

tilaterale, problema respectivă a fost și mai este tratată în munca cu pionierii unilateral, mai mult ca o cerință a educației intelectuale. În general, ei nu au în vedere faptul că educația în spiritul conservării și protejării naturii trebuie privită ca o cerință esențială, cu implicații foarte serioase în educația civică.

Credem că pionierii din clasele mai mari pot înțelege foarte bine că omul și evoluția sa au ajuns atît de departe încît, în momentul de față, este pus în pericol propriul său mediu de viață, uneori chiar prin ceea ce noi sîntem obișnuiți să numim „civilizație".

Se știe că un singur automobil, într-o cursă de 1.000 km, arde tot atît de mult oxigen cît are nevoie omul pe timpul unui an. Un avion cu reacție, care traversează Oceanul Atlantic în zbor din Europa către America, consumă aproximativ 35.000 kg. de oxigen. În unele orașe ca. Londra, New-York, respirația omului este îngreunată prin aerul poluat și umed existent în aceste locuri. În Tokio, de exemplu, orașul cel mai poluat de pe glob, agenții de circulație de la intersecțiile drumurilor trebuie să respire din 2 în 2 ore aer curat, cu mult oxigen, dintr-o butelie aflată în apropiere, iar elevii unor școli primesc în pauze porții de oxigen.

Specialiștii apreciază că în următorii 10 ani, aproximativ 10.000 de oameni vor muri pe zi din cauza aerului poluat, bineînțeles dacă acest fenomen nu va fi prevenit și nu se vor lua unele măsuri serioase pe plan mondial.

Pionierii au posibilitatea să cunoască și să înțeleagă ce se va întîmpla cu omenirea de pe planeta noastră dacă rîurile, mările și oceanele lumii, pe lîngă faptul că nu sînt exploatate rațional de resursele lor biologice, vor fi contaminate în mod constant de poluare.

Cu prilejul multiplelor excursii, expediții și drumeții, organizate în timpul vacanțelor școlare, toți comandanții-instructori de pionieri, indiferent de specialitatea lor, vor trebui să explice, prin exemple concrete, care sînt consecințele poluării, ale atitudinei indiferente față de natură.

Copiii trebuie și pot să înțeleagă că poluarea înseamnă otrăvirea resurselor esențiale de viață de pe planeta noastră, aerul, apa și solul, înseamnă uciderea vegetației din pădurile noastre, uciderea animalelor, vătămarea sănătății

omului. Ei pot fi avertizați și convinși în același timp că sîntem în situația de a pierde importante specii vii care stau mărturie dezvoltării vieții pe planeta noastră, de a ne lipsi de zonele de cercetare științifică, de codrii și crîngurile noastre, cu care românii s-au înfrățit la bine și la rău dintotdeauna.

Datorită faptului că în trecut bogățiile țării, pădurea, vînatul și celelalte avuții erau exploatate nerațional, de pe teritoriul patriei noastre au dispărut din fauna spontană bourul, al cărui cap a fost mult timp emblema și stema ținutului Moldovei, zimbrul și capra de munte.

Toți pionierii, tinerii și maturii trebuie ajutați să înțeleagă la timp că natura nu este o sursă inepuizabilă de unde oricine poate lua atît cît are nevoie sau atît cît dorește. Se impune tot mai acut să folosim toate resursele naturale limitat și cît mai rațional, conștienți de faptul că după noi vor veni alte generații. Va trebui să explicăm și să convingem atît pionierii cît și pe unii dintre maturi că pămîntul nu este doar o vastă întindere de uscat și mare, unde orice manifestare a omului poate fi tolerată, ci că acest complex de ecosisteme (noțiune cunoscută de pionieri), care se caracterizează printr-un echilibru legic, trebuie respectat și menținut.

Uluitoarea dezvoltare tehnologică modernă a omului nu trebuie să-l scutească de răspunderea pe care acesta o are față de destinele celorlalte ființe omenești care trăiesc pe această planetă.

Unii cred că omul are drepturi speciale de stăpîn asupra naturii, că poate să distrugă după bunul său plac orice plantă și orice animal. Omul are același drept natural de a trăi, căuta și procura hrana, de a construi adăposturi, ca toate speciile de viețuitoare. Faptul că omul, spre deosebire de alte ființe vii, posedă o rațiune, fiind capabil să gîndească și să muncească, nu-i conferă dreptul de a distruge lumea vie. Dimpotrivă, ca o ființă cugetătoare, omul trebuie să-și dea seama că distrugerea naturii nu este în interesul său.

Foarte bine menționează unii observatori de specialitate despre profesorii de biologie care mai spun și astăzi pionierilor și școlarilor, atît la lecții cît și în activitatea practică, că lumea vie se împarte în organisme care sînt

valoroase în mod direct pentru om și în viețuitoare care trebuie distruse, mai precis în folositoare și dăunătoare.

Copiii trebuie să înțeleagă că și comportamentul lor, al tuturor pionierilor din patria noastră, în activitatea turistică de cunoaștere a frumuseților și bogățiilor naturale ale țării, poate influența negativ ori pozitiv acțiunea de ocrotire a naturii, diversele forme de poluare.

Nu întîmplător, conducerea partidului și statului nostru a hotărît în ultimul timp un sistem de măsuri menite să ducă la conservarea mediului vital al omului, la protecția naturii de către toți cetățenii mici și mari ai patriei noastre.

Conferința Națională a P.C.R. din iulie 1972 a dezbătut pe larg problema aceasta, a hotărît luarea unor măsuri pentru protecția mediului înconjurător, iar în luna iunie 1973 Marea Adunare Națională a votat Legea privind protecția mediului înconjurător. Legea nr. 9 din 20 iunie 1973, privind protecția mediului înconjurător, precizează clar pentru toată lumea că : „În R.S.R. protecția mediului înconjurător constituie o problemă de interes național".

Din actuala lege reiese cu claritate că protecția mediului înconjurător face parte integrantă din activitatea instructiv-educativă, această preocupare reprezentînd o sarcină esențială, cu implicații și răspunderi pentru toți educatorii școlii românești.

Articolul 59 din legea respectivă recomandă Organizației U.T.C. și C.N.O.P. să organizeze acțiuni pentru cunoașterea de către tineret și copii a surselor de degradare a mediului și a mijloacelor de combatere și să sprijine efectiv organele și organizațiile de stat în vederea protecției mediului înconjurător.

Organizația pionierilor din patria noastră este angajată în această acțiune prin prevederile Statutului unităților și detașamentelor de pionieri, care precizează printre îndatoririle lor de onoare și activitățile de ocrotire a naturii, de cunoaștere a frumuseților și tainelor ei.

În concluzie, considerăm că pionierii, înainte de a cunoaște cîteva chestiuni generale cu privire la ocrotirea mediului înconjurător, ar trebui să înțeleagă mai întîi *care sînt motivele esențiale în lumina cărora trebuie să*

acționeze sistematic și organizat în această direcție. Sarcinile lor principale în acest sens pot fi :

a) păstrarea curățeniei și ordinii satului natal, acționînd pentru strîngerea și îndepărtarea gunoaielor din curtea școlii, ograda casei părintești, de pe drumurile și ulițele satului, din păduri, pajiști și parcuri ;

b) protejarea păsărilor prin construirea unor cuiburi, asigurarea hranei lor pe timpul iernii ;

c) participarea la amenajarea unor parcuri și spații verzi în satele și orașele județului, la îngrijirea florilor din curtea școlii, sălile de clasă și locuința personală ;

d) amenajarea și întreținerea în condiții igienice a tuturor fîntînilor și izvoarelor cu apă potabilă din localitate și împrejurimi ;

e) creșterea porumbeilor, a iepurilor de casă și a altor animale mici în cadrul microfermelor școlare sau gospodăriile particulare ;

f) răspîndirea prin diverse mijloace în rîndul tineretului școlar a ideilor legate de protecția naturii și conservarea mediului înconjurător.

Deci, unitățile și detașamentele de pionieri care organizează în timpul vacanțelor școlare excursii, drumeții și diverse expediții pe cărările patriei, vor trebui să cunoască încă din clasele mici că animalele și plantele nu trebuie distruse și tratate cu cruzime, deoarece toate îndeplinesc un rol important în echilibrul naturii, că zgîrieturile făcute pe copaci, astuparea ori murdărirea izvoarelor, aruncarea la întîmplare a resturilor de alimente, hîrtiilor și gunoaielor, ruperea în cantități mari a florilor pentru colecții, periclitează biocenozele naturale și diverse rezervații, dovedesc lipsuri serioase în formarea unor deprinderi de conduită civilizată.

Preocuparea privind ocrotirea naturii și a mediului ambiant se impune ca o necesitate la nivelul tuturor treptelor sistemului nostru de învățămînt și educație, căci numai astfel copiii și tineretul nostru se vor putea bucura din plin de cuceririle științei și de condiții tot mai civilizate de viață. Credem că acest fenomen cert, simțit și recunoscut de întreaga ființă umană, trebuie abordat și prezentat de către educatorii noștri în condiții metodice deosebite, trebuie explicat tuturor pionierilor și tinerilor

în așa manieră, încît raționamentul, voința și puterea inteligenței umane să depășească unele atitudini, poziții și mentalități înrădăcinate de veacuri în comportamentul unora.

* *
*

În vederea realizării temeinice a scopului propus, considerăm că este necesară — de la bun început — clarificarea unor noțiuni fundamentale cum ar fi cele de biotopi, biocenoză, ecosistem, biosferă, mediul înconjurător, echilibrul ecologic, factori naturali ai mediului înconjurător, unitatea organismului cu mediul ca lege fundamentală a vieții.

Pionierii vor trebui să afle că doi indivizi din specii diferite care conviețuiesc (trăiesc împreună) formează un *biosistem.* Astfel doi șoareci din specii diferite care concurează între ei pentru aceeași hrană formează un biosistem, că uneori un individ din biosistem este vînat de către celălalt, cum ar fi, de exemplu, biosistemul broască-muscă, broască-șarpe sau rață-uliu de baltă. Copiii pot înțelege ușor că toate ființele vii au nevoie de substanțe nutritive, adăpost, căldură, oxigen, că toate aceste elemente la un loc alcătuiesc *mediul* care, bineînțeles, poate fi natural sau artificial.

Spre deosebire de plante și animale, care trăiesc — în general — în mediul natural, omul a depășit limitele acestora, făurindu-și un mediu artificial, creat prin muncă și care cuprinde absolut tot ce a creat el în jurul său.

Se va face precizarea că anumite porțiuni ale unui teritoriu cu condiții de viață particulare și cu înfățișare proprie se numesc *biotopuri* (un golfuleț cu apă liniștită dintr-un lac), că populațiile de plante și animale specifice unui biotop formează *o biocenoză,* că biocenoza și biotopul alcătuiesc împreună un *ecosistem,* cum ar fi pădurea, balta etc.

În continuare, vom putea ușor explica noțiunea de *biosferă,* precizînd că prin aceasta trebuie să înțelegem toate ecosistemele de pe Pămînt, adică sfera unde are loc viața, care cuprinde toate ființele vii, ca și mediile în care trăiesc acestea. Pionierii vor trebui — și pot — să înțeleagă că *mediul înconjurător* este constituit din totalitatea factorilor naturali și ai celor creați prin activități umane care, în strînsă interacțiune, influențează echilibrul ecologic, determină condițiile de viață pentru om, de dezvoltare a societății. De asemenea, este necesar să procedăm în așa manieră, să venim cu astfel de exemple, încît copiii să înțeleagă că echilibrul ecologic reprezintă un raport relativ stabil, creat în decursul vremii între diferitele grupe de plante, animale și microorganisme, precum și interacțiunea acestora cu condițiile mediului în care trăiesc și, în sfîrșit, acești copii trebuie să rețină pentru totdeauna că factorii naturali ai mediului înconjurător care trebuie protejați sînt : *aerul, apele, solul și subsolul, pădurile și orice altă vegetație terestră și acvatică, fauna terestră și acvatică, rezervațiile și monumentele naturii.*

Considerăm că tuturor pionierilor din județul nostru și din alte județe ale țării, antrenați prin diverse modalități în acțiunea de protecție a naturii, trebuie să li se precizeze mai întîi aceste noțiuni fundamentale de ecologie, cu ajutorul cărora ei își vor putea explica mai ușor anumite fenomene, situații și necesități din natură, — pe direcția scopului urmărit de educator.

Una dintre principalele forme de educare a pionierilor în vederea protecției naturii și conservării mediului înconjurător o reprezintă — cel puțin în județul Iași — acțiunea de înființare în fiecare unitate de pionieri (școală) a cercurilor cu profil de biologie și turism, a căror menire esențială o reprezintă formarea convingerilor civice, educarea respectului și atitudinii civilizate față de natură.

PLEDOARIE PENTRU STABILIREA UNOR RELAȚII NOI ÎNTRE ȘCOLAR ȘI EXTRAȘCOLAR

Lector VASILE TUTOVEANU
Institutul pedagogic Constanța

Toți cei interesați în problemele școlii participă direct sau indirect la iminentele ei transformări. Se experimentează intens : structurile școlare, programele, metodele și procedeele de predare, întreaga tehnologie didactică se renovează, fapt care, în stadiul actual, creează oarecare derută în planul pedagogiei teoretice.

Mult mai tonifiantă e atmosfera în sectorul activității extrașcolare, deși înnoirile nu se fac într-un ritm mai lent. Deosebirea care frapează este că în sectorul extrașcolar (în pionierie în special) se împacă foarte bine formele cele mai variate de activități, iar rezultatele uneori te surprind, pur și simplu, prin performanțele atinse de copii la vîrsta de 12—13 ani.

De cîțiva ani mă frămîntă paralelismul care se face simțit în tratarea problemelor școlare și extrașcolare în cercetarea pedagogică, ideea că școala caută să se schimbe adînc pentru a scăpa de vechile ei racile și a corespunde deplin noilor cerințe, fără însă să se facă vreo legătură între aceste căutări și succesele obținute în activitățile extrașcolare. Există chiar tendința de a statua principii pedagogice distincte pentru cele două sectoare. Problema care mă urmărește este : nu cumva soluțiile noi, căutate pentru activitatea școlară, sînt ascunse chiar la temelia revirimentului cunoscut în țara noastră, în ultimii ani, în activitatea pionierească ?

Înclin spre ideea că s-ar putea experimenta mai cu succes și mai ușor forme noi de activități, mai întîi ca activități pionierești, dar cu intenția, de la început declarată, de a extrage din ele forme noi de lucru pentru școală. În sprijinul acestei teze generale, voi prezenta o formulă nouă de a întocmi o monografie deschisă a unui sat sau a unui oraș, ca o activitate desfășurată de-a lungul unui număr mare de ani, de o întreagă unitate pionierească. Față de cercurile devenite tradiționale sau acțiuni ca cea a „Căutătorilor de comori", noua formulă ar prezenta numeroase deosebiri principale, vizînd în special colaborarea între pionieri și generația adultă și integrarea mai adîncă a pionieriei în problematica locurilor natale, în special a celei actuale. Firește că această activitate ar rămîne, totodată, profund înrudită cu toate activitățile pionierești.

Totul ar fi făcut cu intenția de a influența, cu timpul, și modul de lucru la clasă cu copiii, pe măsură ce noile forme de lucru s-ar maturiza și ar cîștiga adeziunea generală a copiilor, a dascălilor și chiar a părinților. După cum se va vedea, nu e o încercare ușoară și cel mai înțelept cred că este să se înceapă în vreo 3—4 școli dintr-un județ, cu grijă alese și cu condiția necesară ca să existe un sprijin permanent al Consiliului județean respectiv, iar experimentul să fie îndrumat competent și judecat obiectiv de un grup restrîns de cercetători cîștigați de această idee. Suferim, adesea, de boala de a experimenta fără să fim siguri că există condițiile necesare pentru a respecta riguros spiritul experimentului întreprins.

Care ar fi modalitatea de lucru la o astfel de monografie deschisă a unui sat sau a unui oraș ? În primul rînd, așa cum o sugerează însuși numele de monografie, ar fi vorba de o muncă de investigare, iar precizarea că e o „monografie deschisă" vrea să arate că nu se pune o limită în timp, orice temă putînd fi reluată, îndată ce sînt condiții pentru rectificări, răspunsuri la întrebări rămase deschise, noi ipoteze, date noi, reluarea temei din alt punct de vedere etc. Aici e locul să precizez că profesorii ar fi, de la sine înțeles, implicați direct în cercetările respective, dar, în monografie, ar apare rezultatele

lor alături de orice alte informații culese din literatură sau de la persoane adulte, de fiecare dată cu precizările de rigoare. Cînd ar fi greu de spus în amănunt ce aparține profesorului și ce anume pionierilor, pentru că s-a lucrat în comun, se va relata modul cum a decurs investigarea respectivă. E preferabil să se înceapă numai cu 3-4 teme, alese fiecare de doi, trei elevi pasionați și prieteni, decît să apară cumva încălcarea principiului participării de bună voie. E chiar mai bine să se accepte mai greu înscrierile la o temă sau alta, recurgîndu-se la probe de colaborare, care să ateste pricepere și atașament față de ideea întocmirii unei monografii. Pentru seriozitatea informațiilor, copiii trebuie preveniți că monografia se va păstra la școală, va putea fi consultată de oricine vrea, așa că orice informație falsă va putea fi contrazisă tot în scris, cu referire la persoana care a strecurat-o în monografie.

Acolo unde există cercuri de folclor sau de arheologie, acestea și-ar continua normal activitatea, participînd și ele la întocmirea monografiei deschise. Acolo însă unde nu există astfel de cercuri, e destul să existe unul sau doi pasionați printre copii, pentru ca monografia să nu rămînă descoperită la aceste capitole. Dacă există un muzeu al școlii sau al localității natale, nu ar fi deloc greu ca 2—3 elevi să-și încerce puterile pentru a prezenta principalele exponate mai pe larg, încercînd o reconstituire a unor vremuri apuse. Iar, de nu există un muzeu, oricum monografia ar cere o investigare pe teren, pentru a inventaria și interpreta orice urmă a trecutului local încă nedispărută și a o integra în istoria întregii țări. Deci monografia nu ar jena nici o formă viabilă mai veche, ci i-ar da un nou avînt.

Dealtfel, pentru că am vorbit de reconstituiri, o astfel de monografie ar presupune ca punct de plecare reconstituirea trecutului geologic al zonei geografice în care se află localitatea — adică o scurtă evocare a reliefului și a dezvoltării vieții în zonă, de-a lungul erelor geologice, cu indicația de a se insista asupra semnelor vizibile azi, care vorbesc despre aceste etape, cum ar fi mine de cărbuni, zăcăminte de petrol, diferite roci, eventualele fosile.

Această încercare de reconstituire ar presupune întocmirea unor hărți, schițe stratigrafice, fotografii, eventual culegerea unor roci și fosile. A învăța geologie fără a descifra semnele locale și a le încadra în zone mai mari cu un trecut comun mi se pare că e una din lacunele care nu pot fi justificate în predarea științelor naturii. A ști cînd a fost mare sau uscat, ce animale și plante au fost în alte ere în locurile în care trăiești, mi se pare pasionant și, fără îndoială, deosebit de util pentru învățămînt. Să ne gîndim numai la faptul că cei 2—3 elevi angajați la această cercetare, sprijiniți de profesor, un an sau chiar doi, ar consulta cărți, atlase, ar străbate locurile natale, pentru unele detalii sau dubii ar putea cere sprijinul unor specialiști din cercetare sau învățămîntul superior. Practic, ei ar alcătui un capitol suplimentar la manualul existent, a cărui utilitate cred că nu mai e necesar să o subliniez, mai ales că acest capitol ar rămîne deschis permanent pentru noi contribuții și la dispoziția tuturor elevilor.

Se impune o întrebare firească : de ce nu s-ar face așa ceva în cadrul predării la ore, cu toți elevii ? Poate ar fi mai bine chiar. Mă îndoiesc. Mai întîi ar fi nevoie de anumite răsturnări în optica noastră asupra școlii. Încă odată cu apariția timpurilor moderne, marii pedagogi au lansat chemarea : „E mai bine ca elevii să citească din marea carte a naturii decît să învețe totul din manuale". Dar tot ei sînt cei care au contribuit — cu merite indiscutabile — la impunerea unui învățămînt pe clase și pe lecții, cu programe și manuale stabile, care să cuprindă armonios bazele științelor. Fără acest învățămînt, greu ne-am putea imagina că am fi ajuns la cultura înfloritoare a zilelor noastre. Pentru a citi din marea carte a naturii, însă, nu prea a mai rămas loc și timp, iar ieșirea pe teren cu toată clasa se lovește de greutăți de netrecut — se cere un timp prea mare, programa nu concordă cu ceea ce-ți oferă terenul în diversele luni ale anului școlar, dar, mai ales, e aproape imposibil să dirijezi pe teren 30—40 copii deodată și profesorul își aduce aminte cu melancolie de ora de clasă, unde timpul e folosit mult mai cu rost.

E cu totul altceva cînd 2—3 elevi, împreună cu profesorul, întîrzie două-trei seri asupra unor manuale și atlase iar apoi ies împreună pe teren, cu înțelegerea de a continua elevii singuri, cu răbdare, investigarea de teren și consultarea literaturii și a specialiștilor (ingineri agronomi și silvici). Premisa fiind pasiunea personală și termenul lung, depășirea programei nu pune probleme speciale. Legarea învățămîntului de practică, problematizarea și descoperirea se simt mai acasă într-o astfel de activitate de amatorism, decît la ora de clasă. Pentru restul vieții, ea lasă urme mai adînci, dezvoltă aptitudinile personale și o serie de calități ca inițiativă, spirit de observație și de invenție, spirit critic și de colaborare etc.

Studierea faunei și florei locale, cu accent pe echilibrul ecologic și tendințele de transformare — pozitive sau negative în viitor, istoricul localității, al școlii, al instituțiilor și întreprinderilor locale, meserii dispărute și meserii noi, fenomenul poluării în zonă, dăunătorii locali ai agriculturii, eroii de război și ai muncii, populația migrată în alte părți ale țării, imaginea localității peste un număr de ani, ce dăm țării și ce primim din altă parte, genealogia familiilor interesante — reprezintă doar cîteva teme generale, care pot fi tratate la început global, apoi pe subteme. De pildă, pădurea, plantele medicinale, lacul sau izvoarele din zonă și mai în amănunt, perspectivele ameliorării esențelor mai valoroase din pădurea locală sau a producției piscicole, legumicole, apicole, horticole, viticole etc.

Toate temele, dar mai ales cele legate de perspectivele localității natale, presupun ca pionierii să învețe a se prezenta la comitetul de partid sau la consiliul popular, la specialiștii locali sau cei veniți din partea unor foruri de specialitate (arhitecți, economiști, ingineri), la eventualii proiectanți sau cercetători științifici, care azi cutreieră țara în lung și-n lat pentru a proiecta și deschide noi șantiere. Să știi ce și cum să întrebi, cum să consemnezi, să reprezinți prin curbe și diagrame dinamica vieții locale, să o corelezi cu viața întregii țări, pentru a consemna apoi totul în monografia deschisă a școlii — adevărată cronică locală pentru viitoarele serii de

elevi — mi se pare că e un gen nou de activitate, care merită efortul de a fi încercat cu toată seriozitatea.

Dar, dacă aceste materiale ar fi pregătite exclusiv pentru uzul unei monografii, s-ar putea ca interesul elevilor să scadă curînd. Valorificarea lor imediată și diversificată ar da impuls și altor sectoare. La o rubrică „Știați că...“ a gazetei de perete pot apare des, relatate pe scurt, orice descoperiri de date mai interesante privind trecutul, prezentul și viitorul locurilor natale, la activitățile de detașament sau la orele de dirigenție s-ar putea prezenta și informări ceva mai lungi. Studierea dăunătorilor agriculturii sau a plantelor medicinale pot genera campanii care să antreneze întreaga școală, obișnuitele excursii pot beneficia de ghizi pricepuți și deveni mult mai interesante. Lucrurile care ies din comun merită să fie anunțate și în presa locală sau presa pionierească. Dacă sînt mai multe localități angajate în alcătuirea unor astfel de monografii, e util să se poarte o corespondență între ele, iar după o muncă de 2—3 ani ar fi interesantă chiar o sesiune comună de referate. Căminul cultural ar putea găzdui și el întîlniri între copii și adulți, în care să se discute despre cele adunate de copii și despre modul cum au fost interpretate. Pe loc, bărînii, stîrniți de discuțiile purtate, ar putea adăuga noi date interesante și contribui la o mai bună înțelegere a faptelor. S-ar putea iniția, cu timpul, dacă acțiunea s-ar extinde, emisiuni speciale la radio și televiziune, pentru a da îndrumările necesare și a prezenta cele mai frumoase reușite.

Acolo unde și atunci cînd întreaga populație ar fi convinsă de utilitatea unei astfel de opere colective, s-ar putea discuta ca să se facă loc în orarul școlii unei zile întregi pe săptămînă pentru investigații de teren, pe teme la liberă alegere pentru fiecare elev, dar cu prezentarea obligatorie în fața colegilor a rezultatelor obținute. Experiența, treptata încorporare, înțeleapta valorificare a celor adunate de copii, susțin eu, ne-ar face, cu timpul, pe toți, să acordăm un loc tot mai mare, lîngă manual și ora de clasă, activităților independente, legăturii cu terenul, într-un cuvînt la ceea ce azi se consideră că e mai

mult distracție și divertisment, adică extrașcolar, inferior școlarului ca seriozitate și profunzime.

Multe din țelurile educative pentru care luptăm acum în cadrul orelor de clasă, de abia în afara clasei se pot pe deplin realiza. Ar trebui să recunoaștem că școala, apărută ca o necesitate istorică, fără să-și dea prea bine seama, a încercat să monopolizeze în ora de clasă întreaga sarcină a educării multilaterale. Nu-i de mirare că a apărut extrașcolarul și că, de multe ori, el se poate lăuda cu reușite mai mari sub aspect formativ, uneori chiar și informatic. În fond și aici lucrează dascăli, dar scăpați de vechi prejudecăți prezente în programă și manuale, devenite literă de lege.

De aceea pledez pentru experimentarea în cadrul activităților extrașcolare a ceea ce, treptat, se poate dovedi un altoi tînăr necesar și pentru activitatea școlară.

Similar, formele de lucru în cercuri și în taberele de vacanță, în alte genuri de activități pionierești, ar putea, cu timpul, să se transfere, în parte, în timpul și spațiul prevăzut pentru orele de clasă, în planurile și programele școlare.

Nu e greu de stabilit asemănări între ideea pentru care militez aici și diversele curente noi din pedagogia mondială. Aici am ținut însă să insist asupra unei modalități de colaborare, în interes de cercetare științifică, ușor de realizat, fără complicațiile și riscurile unei școli experimentale sau a unor reforme în esență just orientate, dar apărute pe un teren nepregătit, ceea ce poate duce la eșecuri amare chiar atunci cînd, de fapt, ai dreptate, dar nu te-ai priceput să pregătești terenul pentru înnoirile propuse.

VALORIFICAREA EDUCATIVĂ A EXPEDIȚIILOR PIONIEREȘTI

Lector MIRCEA STĂNCULESCU
Consiliul Național al Organizației Pionierilor

, Se consideră greșit de către unele cadre didactice că expediția pionierească ia sfîrșit, se încheie, la înapoierea acasă, odată cu realizarea planului propus.

Expediția pionierească propriu-zisă are trei părți distincte și anume :

a) pregătitoare-documentare, studierea traseului, organizarea etc. ;

b) activitatea de culegere și cercetare a datelor ;

c) activitatea de triere, selecție, prelucrare și valorificare a rezultatelor, ce se înfăptuiește după înapoierea din expediție. Schematic, putem rezuma activitatea astfel :

— selecționarea, prelucrarea, conservarea și prezentarea estetică a tuturor informațiilor și materialelor culese.

— popularizarea rezultatelor expediției.

Acest ultim punct poate fi realizat prin mijloace verbale (comunicări, simpozioane, referate, conferințe) și vizuale (hărți, fotografii, desene, diapozitive, diafilme, filme documentare, vitrine cu colecții, albume, expoziții etc.).

O valorificare completă și competentă a rezultatelor expedițiilor pionierești este aceea care reușește să materializeze în acțiuni diferite sarcini ale educației comuniste, sarcini pe care întregul colectiv plecat în expediție le-a urmărit pe parcursul acesteia și pe care, înapoiat acasă, le face cunoscute tuturor.

Exemplu : pentru educația patriotică, un grup expeditionar și-a propus cunoașterea condițiilor de viață și de muncă ale muncitorilor din Anina, precum și realizările obținute de oamenii muncii din această localitate în anii puterii populare.

Înapoiați în școala lor, expeditionarii au realizat fotomontaje, panouri și fotografii, diverse materiale din care să reiasă pregnant comparația între trecut și prezent, precum și prețuirea pentru rezultatele obținute de clasa noastră muncitoare.

Fiecare acțiune în parte trebuie gîndită și pregătită cu multă grijă și spirit de răspundere, pentru ca de roadele expediției respective să poată beneficia un mare număr de copii, fie sub aspectul relevării unor fațete nesesizate încă, fie sub aspectul fixării unor cunoștințe dobîndite în timpul expediției.

Pentru toți cei neparticipanți la acțiunile expedițiilor, valorificarea rezultatelor reprezintă o modalitate de a lua contact cu numeroase cunoștințe noi și deosebit de atrăgătoare, precum și de a-i convinge să participe în viitor la această formă turistică complexă.

Valorificarea rezultatelor expedițiilor pionierești are ca unic beneficiar pionierul, elevul — realizîndu-se în două direcții : în cadrul organizației pionierilor prin căi și mijloace specifice și în cadrul procesului instructiv-educativ, urmărind lărgirea orizontului de cunoaștere, optimizarea procesului de învățămînt, sporind rolul formativ al școlii. În această a doua direcție, valențele educative pot fi diverse. Întorși din expediție pionierii pot alcătui colecții pe care le vor folosi în cadrul diferitelor discipline școlare, cum ar fi :

— *Științele naturale* — ierbare, terarii, preparate de animale formolizate, insectare, animale împăiate, probe de sol, colecții de esențe lemnoase, de dăunători ai plantelor de cultură și colecții fitopatologice.

— *Geografia* — eșantioane de minerale și roci.

— *Istoria* — documente legate de trecutul de luptă și istorie al diferitelor locuri, fotografii și diapozitive ale monumentelor, colecții numismatice etc.

— *Literatură* — colecții de balade, poezii populare, doine, bocete, ghicitori, proverbe, strigături, basme etc.

În același timp, prelucrarea, conservarea, precum și popularizarea rezultatelor expediției constituie o activitate deosebit de instructivă, educativă, interesantă și atractivă pentru participanții la expediție, ca membri ai Organizației pionierilor.

În prima parte vor fi efectuate lucrările tehnice-practice, care pot fi :

— developarea filmelor fotografice și realizarea fotografiilor ;

— developarea filmelor cinematografice și a filmelor reversibile pentru diapozitive ;

— alegerea celor mai bine păstrate plante și aranjarea lor definitivă pe planșele ierbarelor sau eventual pe planșe speciale (panouri) de expediție ;

— alcătuirea colecțiilor de insecte și animale mici, a pietrelor etc., care vor fi așezate în cutii, borcane, lădițe prevăzute cu etichete. Este bine ca aceste materiale să fie prezentate unor specialiști, care să confirme dacă au fost corect identificate. În cazul obținerii unor materiale arheologice este recomandabil ca ele să fie supuse și aprecierii unor specialiști de la muzee sau instituții de învățămînt superior.

Se mai pot efectua și alte lucrări ca :

— desenarea unora sau mai multor hărți în legătură cu traseul parcurs, descoperirile făcute și materialele adunate ;

— realizarea unor albume de fotografii, desene, cusături naționale, lucrări de paie etc ;

— realizarea unor „sculpturi" în lemn fin, crăci și rădăcini în forme interesante, culese de pe traseul expediției, care pot fi îmbinate astfel încît să dea figuri de animale, oameni etc.

— transcrierea „pe curat" a unor înregistrări făcute în teren pe bandă de magnetofon, însoțite eventual de scurte informații, comentarii sau sublinieri ;

— alcătuirea unui caiet în care să fie înscrise toate producțiile literare, populare (folclorice) care au fost culese (doine, balade, orații, bocete, strigături, proverbe, legende, povești, basme, ghicitori).

O atenție deosebită trebuie acordată repartizării sarcinilor, valorificării pe membrii echipajului, astfel ca fiecare

să participe cu întreg potențialul valoric la această muncă, fiecare trebuind să aibă de îndeplinit sarcini concrete.

Cînd toate materialele și informațiile au fost prelucrate și puse în ordine, se poate trece la faza finală a expediției, adică la popularizarea și valorificarea ei.

Această popularizare și valorificare poate fi făcută prin mijloace variate dintre care pot fi menționate următoarele :

1. Organizarea unui *simpozion* în cadrul căruia cîțiva dintre membrii echipajului vor vorbi prezentînd aspecte ale organizării, desfășurării și finalizării expediției.

Subiecte de simpozion ar putea fi :

— Expediția începe de acasă (principalele momente ale organizării și pregătirii ei)

— Trasee cu și fără hartă (indicații cu privire la itinerariul străbătut)

— Oameni, obiceiuri și tradiții (descrieri din trasee).

— Popasuri active (principalele obiective vizitate).

— Noi și noul (despre eventualele descoperiri interesante făcute de membrii expediției.

Cu ochii și mîinile noastre (despre colecțiile realizate, fotografii, desene, lucrări artistice etc.).

— Cum m-am relaxat în expediție (ce activități distractive au fost organizate)

2. *Comunicarea* orală, globală, asupra expediției făcută sub forma unei mese rotunde. Discuția va fi condusă de către organizatorul expediției, cadru didactic, iar interlocutorul — membrii echipajului, toți sau aceia dintre ei care și-au adus o contribuție mai însemnată la desfășurarea expediției și la valorificarea materialelor culese.

Avantajul principal al acestei forme de manifestare constă în faptul că pionierii pot vorbi liber, pot să se completeze reciproc, să intervină cu date și argumente, iar la sfîrșit, să poată trage o concluzie mobilizatoare și pentru alți pionieri din școală.

3. *Referate.* În afara prezentării în întregime a expediției, se mai pot organiza manifestări mai restrînse, în cadrul cărora să se prezinte informații, mai ales cu privire la activitatea cu caracter științific (dacă este cazul), la materialele deosebite culese etc. În cazul cînd expediția a reușit să facă unele descoperiri importante, se poate realiza o microsesiune de comunicări, în care participanții la expediție vor prezenta pe larg și la un nivel corespunzător aspectele și principalele rezultate ale activității lor de cercetare. Referatele vor fi susținute cu materiale vizuale și auditive realizate în expediție.

Firește că nu trebuie considerate ca obligatorii aceste acțiuni prezentate. Ele au doar rolul de a oferi unele modalități care stau la dispoziția celor interesați. În funcție de posibilități, fiecare expediție va putea să organizeze numai una dintre modalitățile menționate sau să găsească alte forme și mijloace de valorificare a activității pe care au organizat-o.

Importantă este grija pe care trebuie să o acordăm valorificării și popularizării rezultatelor expediției. Fără aceasta, faptul se poate reduce la o simplă plimbare unde au fost culese unele lucruri, ceea ce, evident, înseamnă mult mai puțin decît o expediție. Numeroase expediții organizate pe perioada vacanțelor de vară au reușit să se încheie cu rezultate deosebite, demne de laudă. Astfel sînt : a) determinarea unor plante din flora montană, a căror existență pe meleagurile noastre nu era cunoscută ; b) descoperirea valoroasei fosile de peșteră „Ursus spaeleus" ; c) identificarea unor vestigii daco-romane și a unor importante monede vechi.

Cînd toate activitățile de popularizare și valorificare s-au terminat, după ce au fost expuse în cadrul expoziției județene, eventual, în cea națională, materialele vor putea fi predate spre păstrare și folosire bibliotecii sau laboratoarelor școlii. Cu ele vor putea fi alcătuite vitrine sau expoziții pe timp mai îndelungat, iar, cu timpul, după mai multe expediții, selectîndu-se materialele, se va putea organiza un mic muzeu școlar, realizîndu-se și prin aceasta scopul expedițiilor.

Expediția pionierească constituie o activitate complexă, îmbinînd acțiuni de turism, de călire fizică și morală, de autogospodărire, autoconducere, cu acțiuni de cunoaștere și cercetare a naturii, a realităților prezente, dar și a mărturiilor trecutului etc., definindu-se ca o activitate cu multiple valori educative.

Se impune a fi evidențiate valorile formativ-educative ale expediției în structura și modelarea personalității pionierilor.

Vom enumera aceste valențe educative, structurîndu-le pe cele trei componente ale formării personalității : componenta cognitivă, afectivă și volitivă.

— Expediția pionierească constituie o modalitate specifică pionieriei, de lărgire a orizontului de cunoaștere, de contact nemijlocit cu realitățile sociale și cu frumusețile naturii, contribuind în ultimă instanță la optimizarea procesului de învățămînt, prin aplicarea unor cunoștințe teoretice în activitatea practică, prin anticiparea unor cunoștințe și dezvoltarea unor interese mai largi de cunoaștere.

— Activitatea expediționară, prin complexitatea tematicilor abordate, concură și la dezvoltarea unor profunde sentimente de dragoste față de patrie, la cultivarea în spiritul tradițiilor revoluționare a pionierilor și școlarilor, la declanșarea unor sentimente de prețuire față de realitățile prezentului.

Specificul activității în cadrul expedițiilor, al organizării și desfășurării lor, contribuie la formarea unor trăsături de muncă, — de echipă, a unor capacități de autoconducere, dezvoltînd deprinderi aplicative de autogospodărire, a capacităților de decizie promptă, la dezvoltarea unor trăsături morale și de voință, precum curajul, întrajutorarea, colectivismul, disciplina și punctualitatea, echitatea și responsabilitatea, toate concurînd la formarea unor personalități integre, în spiritul codului de comportare în societatea noastră socialistă.

EXPEDIȚIA PIONIEREASCĂ — FORMA SUPERIOARĂ A ACTIVITĂȚII TURISTICE

Asist. univ. ROMEO POENARU
Universitatea Timișoara

În cadrul activităților care alcătuiesc un complex educațional de influențare, se include și turismul școlar, prin care înțelegem un sistem de deplasări, efectuate de către elevi în mod sistematic și organizat, în afara procesului de învățămînt, dar în legătură cu acesta. Scopul unei asemenea activități, cu caracter extrașcolar, este dezvoltarea fizică și întărirea sănătății elevilor, realizarea odihnei active (mijloc de destindere și recreere), îmbogățirea cunoștințelor elevilor și ridicarea nivelului lor cultural.

La nivelul școlii de cultură generală, activitatea turistică este concepută, organizată și desfășurată de către Organizația pionierilor cu sprijinul direct al conducerii școlilor, al comandanților instructori și al celorlalte cadre didactice.

În acest sens turismul școlar (pionieresc) cunoaște o suită de forme care cu greu se pot supune unei ordonări. Totuși, acceptînd drept criterii modul de realizare al scopului propus ca și gradul de dificultate, putem vorbi de un *sistem al activităților turistice* care începe cu formele cele mai simple și ușoare (drumeții, marșuri), se continuă cu cele de intensitate medie (excursii) și se încheie cu cele mai dificile și complexe, care dețin un anumit caracter de investigare științifică : expediția.

— *Expediția pionierească* este deplasarea întreprinsă de un grup organizat de pionieri și elevi în diferite regiuni (îndepărtate) ale țării, avînd drept scop studiul com-

plex, cu forțe și mijloace proprii, ale zonelor geografice alese.

Din punctul de vedere al realizării obiectivelor activității turistice, expediția pionierească pune accent pe aspectul instructiv : *cercetarea cu forțe și mijloace proprii* a zonei geografice alese, sub aspect economic, geografic-geologic, istoric, biologic, etnografic, folcloric, turistic etc. Acest obiectiv însă nu se realizează în cadrul școlii, în clasă, în cadrul procesului de învățămînt, ci în natură, în contact direct cu realitatea supusă observației și cercetării expediționarilor.

Rezultă de aici că expediția pionierească, fără a neglija realizarea odihnei, dezvoltarea fizică și întărirea sănătății elevilor, le îmbină pe acestea cu sarcina predominantă, aceea de îmbogățire a cunoștințelor (instructivă) — anume activitatea de cercetare și colectare de probe materiale și spirituale din zona expediției, realizată în condiții specifice, cu forțe și mijloace proprii, în natură, în contact direct cu realitatea.

— După modalitățile de deplasare alese de elevi, expedițiile pionierești pot fi efectuate prin mers pe jos (expedițiile Cutezătorii, acțiunea Leaota), cu bicicletele (expedițiile organizate în jud. Covasna-Micfălău), cu ambarcațiuni (pe Olt și Mureș de exemplu), cu skiurile (mai puțin folosite la noi) și cu mijloace auto-mobile de transport (cele mai frecvente).

După domeniul sau tema de cercetare aleasă de expediționari, acestea pot fi orientate către realizarea studiului multilateral și complex al zonei alese (expedițiile Cutezătorii, unele echipaje) ori numai către o anumită temă sau domeniu, care devine astfel obiectivul principal al expediției (de exemplu, acțiunea Leaota — marcarea unei zone turistice).

— Din punct de vedere practic expediția pionierească cuprinde trei faze (etape) : faza de pregătire teoretică și practică (fizică), faza de desfășurare, faza de valorificare a rezultatelor.

Fiecare dintre acestea are de realizat obiective precise de rezolvarea cărora ține buna desfășurare a expediției.

Prima fază, de pregătire teoretică și practică (fizică) privește atît pe expediționari cît și pe comandanții-instructori.

După stabilirea scopului și a obiectivelor expediției de către pionieri, la inițiativa lor sau la sugestia comandantului instructor, se trece la selecționarea echipajului. Se comunică mai întîi elevilor faptul că toți au posibilitatea să participe la expediție, dar că pe parcurs se va face o selecție, întrucît o asemenea întreprindere cere pregătire și eforturi mari. În felul acesta sînt antrenați toți pionierii, iar expediția, precedată de o largă gamă de activități turistice, devine un mobil al acțiunii lor, o perspectivă a cărei realizare depinde de eforturile lor fizice și intelectuale din cursul anului școlar.

De exemplu, pornind de la o activitate pionierească planificată în afara localității, întreruptă de mai multe ori de schimbarea neașteptată a vremii, comandantul instructor a propus pionierilor să studieze împreună acest fenomen și să facă observații meteorologice. Situația avînd ecouri în rîndurile pionierilor a fost preluată de aceștia. Așa s-a ajuns la organizarea unei expediții.

Pregătirea pionierilor a început imediat, odată cu revederea cunoștințelor de geografie, geologie, istorie, a locului ales (masivul Tarcu și împrejurimile, zonă cu variate oscilații meteo).

Prin intermediul unor ghiduri, hărți și a unor fotografii, elevii s-au familiarizat cu zona geografică.

Observînd că zona nu are cabane și nici alte posibilități de adăpostire, pe lîngă dificultățile legate de schimbarea bruscă a vremii, în fața pionierilor s-a pus problema cazării. Asta înseamnă de acum expediție montană în corturi. Deci și eforturi suplimentare. S-a trecut astfel la pregătirea tehnică și fizică a expediției. S-a început cu observații, excursii în condiții speciale, exerciții de montare și demontare a cortului, cunoașterea și manipularea optimă a instrumentelor de cercetare (busolă, termometre, ș.a.), cunoașterea regulilor de circulație, a celor de prim-ajutor și salvamont, ca și a unor elemente de etică turistică.

Pregătirea comandantului-instructor a cuprins documentarea privind itinerariul, alcătuirea proiectului, planu-

lui de pregătire din punct de vedere organizatoric, tehnic și științific.

La sfîrșitul perioadei de pregătire, pionierilor li s-a cerut să răspundă (în scris) la următoarea întrebare : ce n-am știut și ce am învățat nou în legătură cu expediția ? Spicuim din răspunsuri : Nu am știut cum se montează cortul și cum se alege locul de montare (S.F) ; n-am știut cum să cobor în pantă (T.U) ; nu am știut cum să facem un foc de tabără, să mergem constant și să scriem un jurnal (R.I) ; am învățat cum trebuie să se comporte un turist (H.S) ; nu am știut să mă orientez prea bine după marcaje și pe timp de ceață (B.M).

S-a trecut apoi la alegerea comandantului (treabă destul de ușoară deoarece pionierii se cunoșteau de acum destul de bine) și la verificarea cu 24 de ore înainte de plecare a echipamentului turistic și tehnic al expediției.

În faza următoare, de desfășurare propriu-zisă, expediția se realizează conform planului dinainte stabilit, în funcție de forma de desfășurare aleasă și de sarcinile expediției. Acum, pionierii trec în mod real la realizarea obiectivelor expediției : cunoașterea geografică a zonei, a trecutului istoric, a vieții spirituale a oamenilor care trăiesc pe aceste locuri, a fenomenelor meteo, marcarea turistică, de poluare a naturii ș.a. Dacă pregătirea s-a făcut în cele mai bune condiții, realizarea și desfășurarea expediției nu prezintă dificultăți. Facem totuși cîteva observații cu caracter orientativ :

— Nefiind nici excursioniști, dar nici turiști de performanță, expediționarii care admiră, cunosc, notează ori fotografiază diferite obiecte și fenomene, parcurg distanțele într-un timp de două-trei ori mai mare.

— În expediție trebuie avut în vedere ca materialele colectate să nu îngreuneze cu piese nesemnificative deplasarea expediționarilor și mai ales ca aceștia să nu deterioreze ori mutileze frumusețile naturii.

— Nu trebuie omis faptul că expediția nu e numai cercetare. Este în același timp și odihnă și recreație. Pe parcurs se planifică zile de odihnă, se fac băi de apă și soare, se desfășoară jocuri și alte activități cultural-distractive.

De exemplu, în cazul menționat, timpul oferit de ghidul turistic (Gh. Niculescu, Tarcu-Godeanu, Editura U.C.F.S., 1967) a fost dublat. La el s-a adăugat timpul (25%) coeficient de marcaj. Pe lîngă observațiile făcute pe traseu s-a folosit, tocmai pentru motivele arătate mai sus, în mod predominant, fotografierea. Căutînd să se realizeze îmbinarea odihnei cu activitatea, s-au planificat zile de odihnă în care s-au desfășurat activități distractive. În timpul expediției, pionierii care au atins pentru prima dată cea mai mare altitudine (vîrful Tarcu 2190 m), au primit „botezul înălțimii", fiind special sărbătoriți.

Faza ultimă de desfășurare a expediției urmărește valorificarea rezultatelor expediției. Printr-o serie de activități complementare — prelucrarea materialului colectat în expediție (în ierbare, colecții de fructe, semințe, roci și minerale), alcătuirea albumelor de fotografii din excursie, dări de seamă asupra rezultatelor excursiei, impresii și învățăminte, plan de viitor legat de activitatea efectuată — sînt valorificate sub aspect educativ-instructiv rezultatele expediției.

De regulă, ele rămîn în cadrul școlii ca material didactic. Dacă expediția a avut caracter competițional, ele sînt mai întîi înaintate juriului județean sau republican, urmînd apoi a fi restituite.

Deși cu această etapă expediția se încheie, rezultatele ei, plusuri, cîștiguri instructiv-educative, rămîn pentru a fi valorificate și continuate în procesul de învățămînt și activitatea viitoare. Din aceste motive, considerăm expediția pionierească drept o activitate turistică cu caracter *complex*. Ea realizează într-o fericită îmbinare și în cel mai înalt grad obiectivele activității turistice.

În același timp, și ca o consecință a acestor deziderate, ea este și activitatea turistică cea mai *activă*.

Din punctul de vedere al conținutului, *complexă*, iar din punctul de vedere al modalităților de realizare, cea mai *activă*, expediția pionierească poate fi considerată formă superioară a activității turistice, forma specializată și evoluată a acestei activități.

PREGĂTIREA METEOROLOGICĂ A ECHIPAJELOR CARE PARTICIPĂ LA EXPEDIȚIILE „CUTEZĂTORII"

Lector univ. GH. PLEȘCA
I.C.P.P.D. Filiala — Iași

Fiind vorba de deplasări pe teren pentru perioade destul de lungi de timp și pe itinerarii ce străbat, adesea, forme variate de relief, este necesar ca membrii echipajelor ce participă la „Expedițiile Cutezătorii" să fie pregătiți cît se poate de bine și pentru a cunoaște vremea cu schimbările ei. Această pregătire îi ajută pe pionierii cercetători să se adapteze mai bine și mai ușor la condițiile de deplasare și de lucru în teren, impuse de procesele și fenomenele din atmosferă. Adaptarea se va concretiza în alegerea echipamentului potrivit, în stabilirea timpului optim de deplasare și a distanțelor posibile de parcurs, în funcție de starea vremii ce va urma.

Pregătirea meteorologică a pionierilor expediționari are o latură teoretică și una practică. Latura teoretică se referă la unele cunoștințe căpătate în școală în cadrul lecțiilor de geografie fizică generală, referitoare la vreme și climă și la însemnătatea acestora pentru viață și pentru activitatea omului. Aceste noțiuni vor fi completate în cadrul pregătirii pentru efectuarea expedițiilor.

Astfel, ei știu că vremea este starea atmosferei la un moment dat și că este rezultatul interacțiunii elementelor meteorologice principale (temperatura aerului, umezeala aerului și presiunea atmosferică), la care participă adesea și unul sau mai multe elemente meteorologice secundare (cu acțiune intermitentă) cum sînt : nebulozitatea, precipitațiile atmosferice, vîntul, ceața etc.

Este de remarcat faptul că specificul vremii, caracteristică ce ne interesează mai mult atunci cînd ne pregătim

pentru deplasare și apoi cînd parcurgem diferite distanțe pe teren, este determinat de elementele meteorologice secundare, iar dintre cele principale ne preocupă îndeosebi temperatura aerului.

Pe drumeț și pe excursionist îl interesează mai ales cum va fi vremea sau timpul pentru o perioadă mai scurtă ori mai lungă, ce va urma după ce începe deplasarea și munca de cercetare a naturii.

La întrebarea : Cum va fi vremea în zilele următoare ?, se străduiesc să găsească răspunsul meteorologii de pe tot globul. Folosind observațiile sistematice, instrumentale și vizuale, efectuate la stațiile meteorologice de pe uscat și de pe navele ce străbat mările și oceanele globului, ca și pe cele de la diferite nivele din atmosferă, realizate cu radiosonde, sateliți meteorologici etc., ei ne prezintă, prin buletinele meteorologice transmise la radio și televiziune, prognoza vremii. Aceasta se referă la regiuni mai mari și poartă mențiunea că probabil va fi vremea într-un fel sau altul. Se procedează astfel, deoarece știința și tehnica încă n-au ajuns la acel stadiu de dezvoltare care să permită prognoza sigură a timpului pe următoarele zile.

În deplasările pe teren ne interesează însă cum va fi vremea în locurile pe unde vom trece și vom lucra noi și care au particularități ce se impun în evoluția proceselor și fenomenelor atmosferice. Pentru aceasta pionierii membri ai echipelor „Expedițiile Cutezătorii" trebuie să știe să folosească informațiile primite prin buletinele meteorologice pe care să le aplice la terenul pe unde se vor deplasa.

În condițiile deplasărilor prin zonele de cîmpie informațiile meteorologice primite prin radio și televiziune ne ajută mai mult să cunoaștem „timpul probabil". Aceasta deoarece relieful acestor regiuni nu modifică direcția și intensitatea de mișcare a maselor de aer și, ca urmare, prognoza meteorologică se realizează în mai mare măsură. Apoi, se cere o atenție mai mare în observarea mișcărilor convective (pe verticală) ale aerului care, în timpul verii, pot determina apariția norilor Cumulonimbus după amiază și, cu ei, a unor averse de ploaie, însoțite uneori și de descărcări electrice. Dacă temperatura aerului este

foarte ridicată, ploile de convecție pot fi însoțite și de grindină.

În condițiile deplasărilor prin zonele de dealuri și podișuri, unde particularitățile reliefului și ale acoperirii terenurilor cu vegetație, cu întinderi de ape etc. intervin mai mult în imprimarea stărilor de vreme, atenția excursionistului asupra schimbărilor vremii de la un moment la altul trebuie să crească. În aceste condiții, pregătirea pentru deplasare impune alegerea unui echipament mai complex, deoarece trecerile de la timp favorabil la timp nefavorabil îndeplinirii sarcinilor expediției sînt frecvente și trebuie să ne găsească pregătiți, ca să ne continuăm activitatea pe orice timp.

În zonele de deal și de podiș, schimbările vremii pot fi determinate și de mișcările convective ale aerului, ca urmare a încălzirii puternice a suprafeței active, precum și de schimbările de direcție și de intensitate a mișcării maselor de aer determinate de relief. Astfel, are loc canalizarea aerului în mișcare în lungul văilor, apar aspecte de fönizare a aerului la traversarea culmilor deluroase etc. Toate acestea determină stări locale de vreme care, adeseori, nu se potrivesc cu buletinul meteorologic și pe care excursionistul trebuie să le prevadă, pentru a se adapta condițiilor în care va trebui să se deplaseze și să lucreze.

În regiunile de munte, participarea reliefului la imprimarea stărilor de vreme locale este și mai mare și de aceea pregătirea pentru deplasare se cere să fie făcută cu mai multă atenție, iar în timpul activității, grija pentru evoluția proceselor și fenomenelor atmosferice trebuie să fie deosebită. Aceasta și pentru că intensitatea de manifestare a proceselor și fenomenelor atmosferice în zonele de munte este mai mare, cu urmări mai puternice și care, dacă ne găsesc nepregătiți, ne pot cauza multe neplăceri, uneori mari.

Schimbările rapide și intense ale vremii în zona de munte se datoresc mai multor cauze, între care complicarea mișcării maselor de aer ce se deplasează pe orizontală, cu mișcările verticale repetate pe pante pentru escaladarea munților și insolația foarte diferită a versanților sînt cele mai importante.

Întrucît reușita activității în cadrul „Expedițiilor Cutezătorii" este condiționată în mare măsură de evoluția vremii și de modul în care membrii echipajelor reușesc să se adapteze mai bine fiecărei stări de vreme, se cere ca toți aceștia să devină *previzioniști amatori.* În măsura în care vor reuși să prevadă, mai aproape de realitate, evoluția stărilor de vreme pentru fiecare deplasare pe teren, în aceeași măsură își vor ușura munca și vor asigura reușita acțiunii. Pentru a putea deveni previzioniști amatori, pionierii trebuie să cunoască cîteva elemente teoretice, care arată legătura dintre evoluția stărilor de vreme pentru următoarele ore pînă la cîteva zile și mersul presiunii atmosferice, al umezelii aerului, al nebulozității și tipurilor de nori, al direcției vîntului cu schimbările ei, al gradientului termic vertical, pentru lunile din an cînd are loc expediția etc. În același timp, se cere să știe să mînuiască un barometru aneroid și să citească atlasul norilor. De asemenea, se cere să cunoască semnificația unor fenomene atmosferice pentru evoluția vremii, ca și cea a manifestărilor unor plante și animale la schimbările de vreme.

Desprindem din cele de mai sus că, pentru a fi în măsură să facă prognoza vremii în timpul expedițiilor, echipajele trebuie să fie dotate cu un aparat de radio portativ, un altimetru care indică și variațiile presiunii atmosferice, un mic atlas al norilor, un termometru pentru măsurarea temperaturii aerului, un higrometru etc. Indicații prețioase asupra folosirii instrumentelor menționate mai sus și a efectuării observațiilor asupra norilor, a fenomenelor atmosferice, a manifestărilor plantelor și animalelor la schimbările de vreme, găsim în lucrarea lui N. Topor „Meteorologie turistică" (Editura Consiliului Central al Sindicatelor — 1957) care are ca anexă zece planșe cu formațiile cele mai caracteristice de nori, în lucrarea „Meteorologie... fără formule" de I. Stăncescu și S. Balif (Editura Albatros — 1974), în volumul „Lucrări practice de meteorologie" de Gh. Pleșca (Editura didactică și pedagogică — 1968), în unele lucrări de popularizare a științei etc.

În cele ce urmează, din lipsă de spațiu, vom menționa numai unele observații ce ne pot fi de un real folos în descifrarea stărilor de vreme ce vor urma în ziua în care ne deplasăm, ca și în zilele următoare. Altele se pot cunoaște consultînd literatura menționată mai sus.

Aparatul de radio este necesar pentru ca, ascultînd buletinele meteorologice, pionierii să aibă o privire de ansamblu asupra evoluției probabile a vremii și pe acest fond general, să suprapună observațiile lor locale și apoi să facă prognoza vremii pentru locul de lucru.

În același timp vom ști că, dacă aparatul de radio în funcțiune are radioparaziți puternici, este semn că se apropie o furtună. Cînd radioparaziții sînt mai slabi și prelungi este indiciu că vremea devine închisă și umedă. Barometrul (altimetrul) ne ajută să vedem sensul evoluției presiunii atmosferice care la rîndul ei indică sensul evolutiv al vremii.

Dacă ne aflăm în regiunea de munte și presiunea atmosferică scade mult iar aerul este umed, timpul devine noros și cad precipitații. Dacă presiunea crește și aerul devine mai uscat, vremea se face frumoasă — favorabilă deplasărilor pe teren. Reținem că barometrul indică scăderea presiunii atmosferice și datorită urcării în altitudine, deci pentru a face aprecierea evoluției vremii trebuie să-l folosim în timpul staționării un timp mai îndelungat, iar cînd ne deplasăm trebuie să avem în vedere dacă am urcat sau am coborît față de locul primei observații și cu cîți metri, altimetrul ajutîndu-ne la aceasta, deoarece presiunea atmosferică variază cu 1 mm la fiecare 11 m schimbare de nivel. Mai trebuie amintit faptul că scăderea rapidă a presiunii atmosferice (2—4 mm/24 ore) înseamnă înrăutățirea vremii în cursul aceleiași zile, iar scăderea lentă și constantă înseamnă înrăutățirea vremii în următoarele 2—3 zile.

Termometrul meteorologic poate fi folosit la prevederea vremii în condițiile deplasărilor din regiuni mai joase în altele mai înalte și invers. Astfel, se știe că, în lunile de vară, temperatura aerului scade cu 0°6 C la fiecare 100 m înălțare, ca și invers. Dacă știm exact diferența de nivel a deplasării (cu ajutorul altimetrului) și

măsurăm temperatura aerului la umbră în aceleași condiții atît în punctul de plecare cît și în punctul de oprire și apoi calculăm pentru a vedea cu cît a scăzut ori a crescut aceasta la fiecare 100 m, putem aprecia sensul evoluției vremii. Astfel, dacă la urcare, temperatura aerului — vara — a scăzut cu mai mult de 0°6 C la 100 m vremea se înrăutățește, dacă a scăzut mai puțin — se face timp frumos, dacă se menține în jurul valorii de 0°6 C vremea este staționară.

Higrometrul ne indică gradul de saturare a aerului cu vapori de apă. Cînd ne indică umiditate mai mică de 60%, deci un grad relativ mic de saturare, vremea se menține frumoasă. Cînd indică umiditate de 70% și continuă să crească, vremea se va înrăutăți. Dacă la ora 12, higrometrul arată valori mai mari decît cele de dimineață ploaia vine în timp scurt.

Cînd în timpul serii, higrometrul arată 80%—90%, iar cerul este senin și nu bate vîntul, a doua zi dimineața va fi ceață.

Norii sînt un important indiciu al evoluției stărilor de vreme. La trecerea unui sistem noros, vremea capătă aspecte diferite în funcție de tipul de nori existent. Astfel norii Cirrus (albi, subțiri, înalți, în formă de fîșii cu cîrlige la capătul anterior), atunci cînd apar pe cer, arată că timpul se va înrăutăți. Dacă se deplasează încet, va ploua peste două-trei zile, iar dacă se deplasează repede ploaia începe a doua zi.

Cînd cerul se acoperă peste tot cu o pînză subțire de nori prin care Soarele sau Luna totuși se văd, înseamnă că va ploua în mai puțin de 24 ore. Dacă Soarele sau Luna se văd prin nori și au un cerc colorat în jur, vremea devine ploioasă în următoarele două zile.

Cînd sînt mai multe etaje de nori care se deplasează în direcții opuse, este semn că peste cîteva ore va ploua. De asemenea, vremea se strică dacă vîntul bate dintr-o direcție iar norii merg în sens opus.

Apariția în diminețile de vară a unor nori în formă de benzi, pe care se profilează ridicături ca niște mici castele, ne arată că după-amiază va apare o furtună cu ploaie și chiar cu grindină. Dacă aceiași nori apar după-amiază, urmează ploi de lungă durată.

Existența după-amiază a unor nori rotunjiți și împrăștiați pe cer și care au reflexe roz sau verzi, indică faptul că vor urma mai multe zile cu ploi intense.

Cînd cerul se înseninează seara după o zi cu ploaie, dar partea de nord-vest din care au venit norii rămîne acoperită, înseamnă că și a doua zi va ploua. Dacă pe crestele munților observăm seara nori sau ceață, putem fi siguri că acolo a doua zi va ploua.

Apariția în jurul Soarelui sau al Lunii a fenomenului de coroană sau halo (cercuri pe fondul noros) arată că în cel mult două zile va ploua.

Cînd vîntul devine deodată puternic și își schimbă direcția, este semn că ploaia va veni curînd.

Pentru expedițiile din zonele de munte este bine să reținem că norii ce vin dinspre vest și nord-vest aduc ploi și ceață, iar în Carpații Orientali, pe versantul lor estic, și norii ce vin dinspre nord aduc ploi și ceață.

Între semnele care prevestesc îmbunătățirea vremii amintim :

Cînd cerul este noros sau plouă, dar în partea din care vin norii apare o porțiune de cer albastru, ne putem aștepta ca în scurt timp vremea să devină frumoasă.

Dacă cerul este senin în timpul amiezii, putem considera că vremea va fi bună pînă a doua zi.

Dacă răsăritul soarelui are loc pe un cer roșcat-portocaliu, ziua va fi frumoasă.

Cînd vîntul împrăștie norii de ploaie, ne putem aștepta la zile frumoase.

Dacă dimineața apar pe cer nori ca niște baloturi de vată (Cumulus), este posibil ca timpul să se mențină frumos toată ziua.

Apariția curcubeului după ploaie ne indică schimbarea vremii și înseninarea cerului.

Cînd soarele apune pe un cer complet senin spre apus, este semn că a doua zi va fi vreme bună.

Dacă ceața de dimineață se împrăștie fără a forma nori, ziua va fi frumoasă.

Este de reținut faptul că reușita prognozei este mai mare dacă se folosesc rezultatele observațiilor instrumentale și vizuale însumate.

Fiind mai multe instrumente de folosit și fiind mai mulți membri ai echipajului, este bine ca sarcinile să fie împărțite. Astfel, unul va face prognoze cu ajutorul barometrului, altul cu al higrometrului, altul sau alții pe baza observațiilor asupra norilor etc. Se va face apoi o apreciere generală prin însumarea tuturor observațiilor. Conducătorul expediției poate provoca o întrecere între pionieri pe tema : Cine face prognoze mai bune. Astfel și interesul lor va crește și expediția se va desfășura în condiții mai bune.

ANGAJAREA PIONIERILOR DE VÎRSTĂ MICĂ LA ACTIVITĂȚILE CERCULUI „PRIETENII NATURII"

Prof. M. DAMASCHIN
Casa pionierilor Iași

Procesul de învățămînt, în condițiile dezvoltării științei și tehnicii contemporane, permite o mai accentuată individualizare a activității instructiv-educative, potrivit cu aptitudinile și interesele cognitive ale elevilor. Volumul informațional mereu sporit cere activități suplimentare, pentru a completa activitatea din timpul lecțiilor. Conlucrînd foarte strîns cu școala și împlinind acțiunile formative ale învățămîntului, mișcarea pionierească constituie una din modalitățile procesului educațional.

În ansamblul activităților pionierești și în general a celor în afară de clasă, cele organizate în cadrul caselor de pionieri (fie că e vorba de activitate în grup sau de masă) ocupă un loc de seamă, îndeplinind funcții educative și instructive specifice.

Dacă ne referim pe scurt la rolul cercurilor pe specialități, acestea oferă cîmp larg inițiativei și inventivității pionierului, manifestării spiritului creator și activ al acestuia. În cadrul cercului prietenii naturii pe care-l conduc la Casa pionierilor Iași, am luat în studiu o grupă alcătuită din pionieri din clasa a II-a și a III-a. Aceștia provin din două școli ale municipiului : o școală situată în centru și alta într-un cartier mai îndepărtat. Acești copii au început școala la 6 ani, au un stagiu de pionierat de un an și tot de un an capătă cunoștințe despre natură, conform programei clasei a II-a. Referitor la componența grupei s-a observat de la bun început o oarecare

omogenitate în ceea ce privește sfera cunoștințelor și preocupărilor membrilor grupei, fără a exclude posibilitatea afirmării liderilor.

Un sondaj asupra cunoștințelor de biologie ne-a prilejuit constatarea că acestea se leagă îndeosebi de activitățile practice executate în școală și în familie. Din cei 15 participanți la discuții, 7 au acasă mici grădini, straturi cu flori, pe care le îngrijesc singuri sub supravegherea părinților, iar 8 cultivă plante de sezon în apartamente sau balcoane, toți copiii dovedind pasiune și dragoste pentru natura înconjurătoare. Prin urmare trebuiau găsite forme și mijloace de continuare a activității lor, pe un plan mai larg, în mod organizat, în cadrul cercului, unde există posibilități multiple pentru cunoașterea tainelor naturii înconjurătoare, potrivit cu particularitățile anatomo-fiziologice și psihice ale copiilor. De subliniat faptul că particularitățile de vîrstă ale copiilor variază în limite destul de largi, ceea ce îi scoate din cadrul restrîns al experiențelor personale și-i introduce treptat în experiența social-istorică a omenirii.

Alături de învățare, jocul și munca productivă au un rol însemnat în dezvoltarea lor fizică și psihică. Cercetările psihologice din ultima vreme arată că munca social-utilă exercită o influență pozitivă asupra învățăturii, educă o serie de trăsături de caracter, cum sînt conștiinciozitatea, punctualitatea, priceperea de a organiza activități proprii, simțul de răspundere etc. Aceste calități devin trăsături constante de caracter dacă se dezvoltă și se consolidează atît în activitatea școlară cît și în cea extrașcolară.

Ținînd seama de aceste particularități ale vîrstei la care ne referim, de programa școlară pentru clasa respectivă, am alcătuit o tematică ce satisface nevoia de cunoaștere a copiilor.

Întrucît în programa școlară sînt afectate doar 3 ore pentru excursii și vizite, am căutat ca acestea să predomine în activitatea cercului, întrucît ele permit lărgirea sferei de informare a pionierilor asupra viețuitoarelor, asupra interrelațiilor dintre acestea și elementele lumii care intră în alcătuirea mediilor lor de viață. Am dat

posibilitatea fiecărui pionier să exprime ce acțiuni dorește să organizeze.

Pentru a concretiza cele afirmate extrag din planul tematic următoarele teme :

— O zi prin parcuri și grădini (lecție excursie)
— Viața în pădure (lecție excursie)
— Viața plantelor în seră (vizită)
— În sera noastră multe flori (lucrări de floricultură)
— În mijlocul mîinilor harnice (vizită și muncă patriotică în sectorul socialist al agriculturii — I.A.S. Copou, Bucium)
— Să pătrundem în tainele plantelor (lucrări practice de laborator studiul semințelor, al rădăcinii, tulpinii, frunzei, florii).
— Înmulțirea plantelor pe cale vegetativă (lucrări practice)
— Uriași și pitici în lumea plantelor și animalelor.
— Viața în acvariu
— Vine, vine primăvara (activități practice în parcurile municipiului)
— Rolul omului în menținerea frumuseților naturale înconjurătoare (acțiune de ocrotire a naturii : plantări, vizite în rezervațiile Valea lui David, Valea Lungă, Repedea Iași).
— Plante medicinale în slujba sănătății omului (activitate practică)
— *Floriada 73* (expoziție de plante decorative și amenajarea unui lotou al florilor cu ocazia sfîrșitului de an școlar)
— Pe cărări de munte (tabără cu profil de biologie)

Parcurgînd o astfel de tematică, cercul de biologie devine un loc deschis de activitate independentă, în cadrul căruia pionierul găsește răspuns la multe din întrebările pe care și le pune la această vîrstă.

Metodica organizării activității cercului obligă profesorul conducător de cerc să găsească cele mai atractive modalități de lucru în vederea scopului urmărit : angajarea pionierilor la realizarea tuturor acțiunilor.

Factorii dinamici care sporesc eficiența influenței educative a profesorului sînt : armonizarea opiniilor, receptivitatea educatorului la ideile elevului, stimularea tendințelor de activitate ale acestora, atitudinea de colaborare a profesorului.

Un exemplu sugestiv în această privință îl constituie modul în care s-a realizat în cadrul grupei dorința copiilor de a înmîna celor dragi plante înflorite, crescute și îngrijite de ei înșiși, prilej de mari satisfacții atît pen-

tru copii cît și pentru cadrele didactice din școli și membrii familiilor lor.

Îmbinarea muncii intelectuale și practice cu jocul este o caracteristică a activității în cadrul cercului cu școlari de vîrstă mică. Se pot organiza jocuri clasice (păsările călătoare, vînătorul, vrabia, albina, iepurașii în vizuină, fluturașul, cursa cartofilor, albinele, cursa urșilor sau broscuțelor, crabii și crevetii, etc.) — sau jocuri improvizate de copii, adecvate la specificul cercului, astfel încît se creează momentul de recreere și destindere după o activitate de cca. 95 minute. Se pot organiza mici concursuri „Cine scrie mai repede denumiri de plante și animale", după locul unde trăiesc. Jocul poate fi însoțit și de proiectarea diapozitivelor reprezentînd plante și animale de pe întreg globul (acoperindu-se atît denumirea acestora cît și locul unde se găsesc), urmînd ca la sfîrșitul vizionării, în timp de două minute (contra cronometru), să se enumere plantele și animalele pe care le-au reținut, desemnînd astfel cîștigătorul jocului. Jocurile astfel organizate întregesc și diversifică activitatea cercului, creînd un climat de voioșie și nerăbdarea de a revedea secvențele prezentate și altele noi, în activitatea viitoare.

Prin întreaga activitate școlarii mici reușesc să cunoască structura plantelor și animalelor, însușirile acestora (sub influența condițiilor de viață), importanța lor economică, modul în care omul influențează condițiile de dezvoltare, măsurile inițiate de conducerea de stat pentru sporirea producției plantelor de cultură și a animalelor domestice, măsurile de combatere a poluării naturii etc.

În același timp, școlarii mici își formează deprinderi practice de îngrijire a plantelor și animalelor, de executare a diferitelor lucrări, devenind conștienți de valoarea economică și socială a muncii lor, învățînd să învingă dificultățile muncii fizice.

*

În concluzie, cercurile de biologie, prin excelență, sînt solicitate și preferate de pionierii și școlarii de vîrstă mică, deoarece :

— Obiectele și fenomenele din natură măresc formarea unei stări afective pozitive.

— Culoarea, forma, mișcarea plantelor și animalelor atrag în mod deosebit atenția școlarului mic, dezvoltîndu-i memoria plastic intuitivă.

— Activitatea în cadrul cercului contribuie la dezvoltarea sentimentelor estetice, morale și politice (sentimentul tovărășiei și al prieteniei, al dragostei de patrie).

— Activitatea în cadrul cercului joacă rol însemnat în formarea trăsăturilor voluntare de caracter : hotărîre, independență, perseverență, spirit de disciplină, trăsături ce dobîndesc un conținut corespunzător moralei comuniste.

— Copiii dobîndesc de la o vîrstă fragedă elemente ale concepției materialist dialectice despre lume și viață.

CONTRIBUȚIA CERCURILOR TEHNICO-ȘTIINȚIFICE LA CULTIVAREA INTERESULUI ȘI DRAGOSTEI FAȚĂ DE MUNCĂ LA ELEVI

Prof. ȘTEFAN GYULAY
Casa pionierilor Sighetul Marmației

Atitudinea pozitivă față de muncă este un fenomen moral complex care include calități ca : înțelegerea importanței sociale a muncii, dorința de a munci, conștiința datoriei și a respectului față de muncă, priceperea de a munci în colectiv, priceperea de a munci independent, interesul manifestat față de ceea ce se produce, atitudinea față de colegii de muncă și altele.

În cazul cercurilor tehnico-științifice activitatea se încadrează în sfera mai largă a atitudinii față de muncă, ea reprezentînd un fenomen complex, în care se disting drept componente : atitudinea față de anumite greutăți ivite pe parcursul muncii, atitudinea față de unele situații practice ce presupun aplicarea în condiții noi a celor învățate la cerc, atitudinea față de munca proprie și a celorlalți colegi, atitudinea față de conducătorul de cerc etc.

Am enumerat mai sus componentele atitudinii față de muncă a elevilor în cadrul cercurilor tehnico-științifice pentru a se putea forma o viziune clară a caracterului complex și vast al multiplelor sarcini ce revin activităților desfășurate în cadrul acestor cercuri.

Cercurile tehnico-științifice au o contribuție deosebită prin însăși natura activității lor în cultivarea dragostei față de muncă la elevi. Ele asigură un vast domeniu de cercetare, creație în domeniul științei și tehnicii, oferă

satisfacția muncii, asigură îmbogățirea cunoștințelor teoretice și practice din diferitele domenii ale științei și tehnicii moderne. Conducătorilor de cercuri le revine sarcina de a cultiva dragostea față de muncă la elevi, prin multiplele mijloace și procedee care stau la îndemîna tuturor cadrelor didactice.

Stimularea elevilor în muncă este oferită de cercurile tehnice și prin faptul că în cadrul acestor cercuri elevii au posibilitatea să construiască diferite aparate și instrumente care oferă satisfacții deosebite dacă la terminarea lucrării aparatul sau instrumentul realizat de către elevi funcționează. Bucuria și satisfacția micilor constructori este enormă cînd văd cu ochii lor că aparatul la care au depus zeci de ore de muncă funcționează perfect. Pentru a stimula în cadrul cercului activitatea creatoare, am inițiat pe parcursul anilor școlari concursuri pe teme ca : „Cel mai bun minitehnician", „Diploma pentru constructorul celor mai multe aparate și instrumente tehnice", „O inovație, un brevet de inovator", „Micii inventatori" ș.a.

Aceste concursuri au dus la realizarea de către copii a unor lucrări destul de interesante cum ar fi : „Construcția anului 3000", „Macheta unui far electronic", un material didactic denumit „Dispozitiv electric pentru verificarea, repetarea și învățarea tablei înmulțirii", lucrare care a fost prezentată în ziua de 25 ianuarie 1973, ora 10,30 la televiziunea română, în cadrul emisiunii „Micii meșteri mari", macheta unei farfurii zburătoare „O.Z.N.-ul", radioreceptoare cu două, trei și patru tranzistoare. Lucrări care au fost realizate de către membrii cercului și trimise la concursul „Minitehnicus 73".

În vederea pregătirii teoretice și practice a membrilor cercului radio-tv și a membrilor cercurilor similare din cadrul școlilor generale din municipiul Sighetul-Marmației, am inițiat „Dialogul cercurilor", activitate care se desfășoară în felul următor : o dată pe lună cercul radio-tv este invitat de către un cerc tehnic dintr-o școală generală — sau membrii cercului radio-tv invită membrii unui cerc tehnic dintr-o școală generală — pentru a desfășura o ședință de cerc în comun. În cadrul acestor activități, membrii cercului radio-tv fac diferite experiențe și demonstrații cu ajutorul aparatelor și instrumentelor confecționate de către ei în cadrul cercului, după care fiecare din membrii participanți la această activitate spun curiozități și noutăți din domeniul electronicii, ciberneticii, radiotehnicii etc. Membrii cercului de la școala generală împărtășesc și ei din experiența cercului lor membrilor cercului de la casa pionierilor.

Condiția de bază ca un cerc tehnico-științific să contribuie la cultivarea interesului și dragostei față de muncă la elevi este ca activitățile din cadrul cercului respectiv *să se desfășoare sub forme cît mai variate și mult diferite față de orele de curs.* Activitățile în cadrul cercului radio-tv cuprind tematici propuse de către membrii cercului, oferind posibilitatea membrilor cercului să învețe și să lucreze ceea ce doresc ei. Bineînțeles că activitatea cercului este dirijată oarecum din umbră de către conducătorul de cerc, care lasă însă pe prim plan inițiativa în autoconducere și autogospodărire a membrilor cercurilor.

O altă condiție în stimularea interesului și dragostei față de muncă la elevi este aceea de a stimula nu numai elevii foarte buni ci și pe cei care nu obțin performanțe deosebite în cadrul activităților din cerc, dar muncesc conștiincios și dau dovadă de sîrguință în pregătirea lor teoretică și practică. Stimulînd pe cei slăbuți, conducătorul cercului contribuie astfel la dezvoltarea dragostei față de munca pe care elevii o desfășoară în cadrul cercului, dezvoltă la elevi încrederea în forța și capacitatea lor de muncă, acești elevi străduindu-se să muncească din ce în ce mai bine.

Concursurile tehnice ca „Minitehnicus", „Vînătoare de vulpi" și concursul de recepție Morse, sînt stimulatoare în dezvoltarea dragostei față de muncă a elevilor. Ele contribuie la afirmarea unor talente din rîndurile pionierilor și școlarilor. La concursurile mai sus menționate participă cu regularitate și membri ai cercului pe care îl conduc.

Pentru a dezvolta la elevi dragostea față de muncă am organizat activități pe ateliere de lucru. Astfel am

înființat ateliere ca : radiotehnicieni, depanatori radio-tv, depanatori radio cu tuburi, depanatori radio cu tranzistoare și un atelier de creație și concepție în cadrul căruia membrii cercului proiectează și execută documentațiile tehnice necesare construirii de instrumente și aparate, cu alte cuvinte, asigură documentația tehnică necesară desfășurării activității în bune condițiuni.

În lucrările pe care le propun elevilor spre executare caut să existe o reală legătură între partea teoretică și cea practică. De asemenea, conving elevii prin diferite mijloace că ceea ce le propun este real și necesar pentru buna pregătire a lor din punct de vedere teoretic și practic. Pentru a ține mereu treaz interesul și dragostea față de activitatea din cadrul cercului, se oferă elevilor posibilitatea ca, pe lîngă activitatea atelierelor mai sus menționate, să execute lucrări individuale din domeniul radioului, electronicii, ciberneticii și din imaginație.

Pentru ca elevilor să le placă munca este necesar să nu se standardizeze activitatea cercului. Adică elevii să execute aparate și instrumente cît mai variate și nu să efectueze în fiecare an aceleași lucrări. Cunoștințele teoretice se transmit în special începătorilor sub forme variate, ferindu-ne de a crea în cadrul cercului atmosfera unei ore de clasă. Pentru aceasta îmbin transmiterea de cunoștințe cu activități practice, legate de subiectul ședinței respective la cerc.

O altă formă de activitate practicată în cadrul cercului este aceea de a desfășura ore de cerc în atelierele de depanare radio-tv ale cooperativei „Mara" din orașul nostru. În cadrul acestor ședințe de cerc, pionierii au posibilitatea să intre în contact nemijlocit cu activitatea tehnicienilor depanatori din acest atelier și, de asemenea, tot în cadrul unor asemenea ședințe de lucru, tehnicienii depanatori radio-tv au explicat elevilor cum se execută practic depanarea unor etaje mai dificile dintr-un televizor. La fel li s-a explicat ce sînt circuitele integrate, ultima realizare a tehnicii moderne.

Întreprinderea „Maramureșeana", Fabrica „Unitatea" și Biroul de mișcare de la Gara C.F.R. au contribuit nu

numai la stimularea interesului și dragostei față de muncă, ci și la orientarea profesională a elevilor. Spre argumentare vă dau un exemplu : în timp de cinci ani de cînd conduc cercul radio-tv, un număr de aproximativ 80 de foști membri ai cercului au urmat sau urmează în prezent școli cu profile apropiate de cel al cercului, din care 14 elevi la licee industriale și 7 studenți la fizică, electronică și electrotehnică.

Din cele constatate în calitate de conducător al cercului tehnic rezultă că membrii cercului aplică cu o deosebită ușurință cunoștințele primite în cadrul cercului și în afara sa. Mulți dintre ei și-au înjghebat cîte un microatelier propriu la domiciliul lor, unii au devenit radioamatori.

La cercul radio-tv se înscriu elevi dornici să pătrundă în tainele radiotehnicii, electronicii, ciberneticii, dornici să construiască și să mînuiască aparate electronice. Numărul elevilor care solicită înscrierea la cercul radio-tv crește de la an la an, astfel că, în ultimii doi ani, am fost puși în situația să introducem înscrierea la cerc prin testare. Elevii care nu au răspuns la întrebările din chestionar pentru a putea primi calificativul care să le asigure înscrierea la cercul radio-tv, au fost îndrumați spre celelalte cercuri tehnico-aplicative din cadrul Casei pionierilor.

MODALITĂȚI DE FORMARE A BAZEI TEHNICO-MATERIALE A CERCURILOR TEHNICO-ȘTIINȚIFICE DIN CADRUL CASELOR DE PIONIERI

Ing. GH. POPOVICI
Casa pionierilor Iași

Pentru a contribui la traducerea în viață a sarcinilor puse în fața școlii de conducerea de partid și de stat, se impune îmbunătățirea modului de desfășurare a activității teoretice și practice. Totodată, este necesară formarea unei puternice baze tehnico-materiale, care să permită pregătirea tinerei generații pentru viață, pentru muncă, pentru activitățile social-utile, pentru a deveni participantă activă la opera de construire a socialismului și comunismului în patria noastră.

O bună bază materială a cercurilor tehnico-aplicative contribuie la ridicarea nivelului activității educative prin faptul că ne permite :

— să asigurăm un pronunțat caracter aplicativ cunoștințelor transmise ;

— să utilizăm metode moderne care implică participarea activă a elevilor la însușirea cunoștințelor ;

— să cultivăm la elevi dragostea pentru munca fizică și să le formăm deprinderi tehnico-productive.

Pentru formarea bazei tehnico-materiale a cercului se pot folosi mai multe modalități dintre care amintim :

1. Patronarea cercului de către una sau două întreprinderi pentru obținerea asistenței tehnice : specialiști, aparatură și materiale.

2. Obținerea prin transfer a utilajelor și aparatelor de la întreprinderi, conf. H.C.M. 127/1970. În acest scop se consultă listele de disponibilități pentru transfer care se găsesc la fiecare întreprindere sau la nivelul consiliilor județene. Pentru utilajele date disponibile în liste se face cerere de transfer, în vederea obținerii aprobării.

3. Procurarea aparatelor și utilajelor din fondurile alocate prin bugetul Casei pionierilor. Utilajele ce nu pot fi obținute prin transfer sau alte metode pot fi procurate pe baza unui deviz din fonduri alocate special în bugetul Casei pionierilor. Pentru obținerea fondurilor se întocmește un memoriu, în care se arată necesitatea aparatelor. Între acestea intră în mod deosebit aparatele specifice învățământului ca : aspectomat, retroproiector, epidiascop, diascol, mobilier ș.a.

4. Obținerea prin transfer a materialelor rebutate în întreprinderi. În general, materialele sau piesele rebutate în întreprinderi pot fi folosite pentru realizarea lucrărilor practice executate în cercurile tehnico-științifice. În acest scop trebuie să luăm legătura cu întreprinderile ce produc sau consumă materialele ce ne interesează și pe baza unei adrese putem obține transferul lor. De exemplu : Uzinele Electronica și IPRS București ne-au transferat o serie de piese rebutate în întreprindere, care se folosesc din plin la cercurile noastre. De asemenea, Uzina de Mase Plastice Iași ne-a donat deșeuri de masă plastică atît de necesare în construcțiile noastre.

5. Obținerea prin transfer a materialelor și pieselor casate de bazele de aprovizionare și desfacere județene. Periodic, piesele greu vandabile sînt casate și transferate unităților de învățămînt pentru a fi folosite, atît ca materiale didactice cît și pentru lucrările practice. Pentru obținerea acestor materiale trebuie să luăm legătura cu bazele de desfacere, care ne pot informa asupra perioadelor cînd fac asemenea casări.

6. Obținerea materialelor prin comitetele de părinți. În acest scop trebuie să asigurăm buna organizare și funcționare a comitetelor de părinți, pentru a asigura participarea mai activă a acestora la organizarea și îmbunătățirea procesului instructiv-educativ. Prin comitetele de părinți putem realiza atît fondurile necesare pentru completarea unor nevoi didactice cît și un sprijin important în întreaga activitate a cercului. De exemplu, cu ajutorul comitetului de părinți am realizat o vitrină pentru expunerea lucrărilor, precum și unele scule și dispozitive necesare cercului.

7. Realizarea unor aparate prin autodotare. Sînt cazuri cînd nu găsim ceea ce ne trebuie nici prin transfer nici cu bani. În aceste situații, pentru cazurile posibile, prevedem în tematica cercului lucrări cu caracter didactic, pe care avem posibilitatea să le realizăm în cadrul cercului.

Firește există și alte modalități pentru îmbunătățirea bazei tehnico-aplicative, cum ar fi :

— excursii în centre industriale, cu vizitarea întreprinderilor ce ne pot ajuta cu materiale ;

— organizarea de cercuri în întreprinderi unde putem să realizăm unele dispozitive de care avem nevoie ;

— sprijin din partea unor instituții de învățămînt superior, cu care putem aranja ca studenții să facă practică în cadrul cercului, realizînd cu studenții lucrări cu specific didactic.

După cum se observă, dotarea cercurilor tehnico-științifice în cadrul caselor de pionieri, la nivelul exigențelor actuale, cere din partea fiecărui conducător de cerc o muncă susținută pe o perioadă îndelungată .

Acționînd însă perseverent pe linia asigurării unor condiții optime de desfășurare a activității, vom crea condiții tinerei generații de a-și însuși cunoștințe temeinice care să le dea posibilitatea de a contribui la progresul patriei, la întreaga activitate de edificare a societății socialiste.

DINAMICA ACTIVITĂȚILOR APLICATIVE DIN CASA PIONIERILOR ÎN RAPORT CU DEZVOLTAREA ECONOMIEI INDUSTRIALE

Prof. STELIAN CHIRIAC
Casa pionierilor Iași

Casa pionierilor, instituție de educație extrașcolară a copiilor, ocupă un loc central în ansamblul activității pionierilor. Realizările sale se explică prin antrenarea unor factori de concepție, organizare, execuție și evaluare. Forma de bază a organizării sistemului de influențe educative o constituie activitatea practică în diverse domenii. Structura mobilă și caracterul aplicativ asigură activităților o eficiență sporită. Creșterea progresivă a activităților aplicative, îmbunătățirea componenței lor ținînd cont de dinamica dezvoltării economiei locale, sînt garanții sigure pentru angajarea pionierilor în munci variate, interesante și atractive. Factorii care determină și influențează cel mai puternic structura activităților Casei pionierilor sînt fără îndoială factorii locali. Considerăm că menirea de educator comunist constă în pregătirea tinerilor pentru integrarea lor în mediul de viață în care trăiesc și cresc.

Municipiul nostru se înscrie în ponderea producției țării cu realizări deosebite în producția de antibiotice, în cea de fibre și fire sintetice, în producția de tricotaje, bumbac, în cea de țevi, mașini unelte, în cea de ulei comestibil, însumînd o valoare de peste 16 miliarde lei anual. Toate acestea sînt rezultatul muncii harnicelor și

talentatelor colective ale noilor unități industriale. Relevarea și sublinierea acestor rezultate prin discuții cu părinții, prin presă, radio, televiziune, stimulează dorința copiilor de a face și ei ceva cît mai apropiat de ceea ce fac părinții lor. În felul acesta, copiii vin cu propuneri și inițiative pe care le transformăm în sarcini. Așa au luat naștere sectoarele aplicative ale Casei, cabinetul de creație tehnică, ateliere și laboratoare, formații și cluburi. Această orientare asigură nu numai sporirea numărului de activități, dar și îmbunătățirea participării pionierilor.

Graficul de mai jos indică evoluția numărului de activități, grupate după profil, pe perioada ultimilor șapte ani la Casa pionierilor Iași.

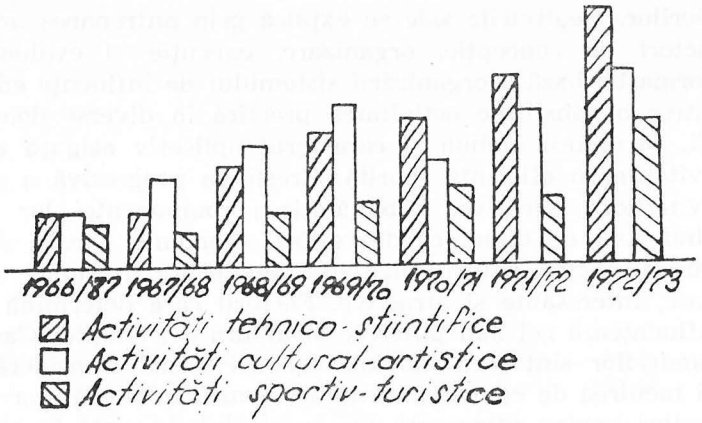

Dacă în perioada 1966—1970 numărul activităților cultural-artistice era egal (1966—1967) sau mai mare (1967—1970) decît numărul activităților tehnico-aplicative, în perioada 1970—1973 numărul activităților tehnice a depășit numărul activităților cultural-artistice. Creșterea

ponderii cercurilor aplicative în ansamblul activităților Casei este datorită instituirii sfatului Casei ca organism de autoconducere pionierească.

Orice activitate presupune existența unei baze materiale adecvate care, de cele mai multe ori, este oferită de unitățile productive din municipiul nostru sau din afară. În cazul Casei pionierilor din Iași sporirea numărului de activități tehnico-aplicative a fost posibilă datorită ajutorului primit din partea organelor locale de partid și de stat. Dar pe lîngă baza materială sînt necesare cadre competente și cu o mare putere de dăruire.

Așadar, dezvoltarea Casei pionierilor este condiționată, după cum ne arată experiența acumulată, de existența activităților aplicative. Dar nu este suficient să le instituim. Ele trebuie să se dovedească viabile și eficiente.

În unele cazuri cercurile Casei pionierilor dublează activitatea cercurilor din școli. Orice dublare a activităților din școli este o amenințare de eșec și o abatere de la normele muncii pionierești. Pentru a evita o astfel de situație, la Casa pionierilor din Iași au fost desființate cercurile teoretice (matematică, fizică, chimie, cor, volei, baschet etc.) și înlocuite cu activități cu profil aplicativ.

Participarea la activitățile casei pionierilor este un drept al tuturor pionierilor. Noi avem în vedere că aici copiii vin din plăcere și rămîn pentru că îi interesează activitățile pe care le desfășoară. O anchetă realizată asupra unui lot de 110 pionieri reprezentînd două grupe a 15 pionieri din clasele primare (II—IV) și tot atîția din clasele gimnaziale (V—VIII) de la activitățile tehnico-științifice, comparate cu cîte o grupă din clasele primare (II—IV) și una din clasele gimnaziale (V—VIII) a cîte 25 pionieri de la activitățile turism-sport, ne arată următoarea situație asupra elementelor de contact cu celelalte activități ale casei :

Diferențele pe sexe nu sînt semnificative, cu excepția unui singur caz în care toți cei 12 participanți din cla-

Activitățile tehnico-științifice sport-turism					
inițiativa	cl. II—IV	cl. V—VIII	cl. II—IV	cl. V—VIII	Total
inițiativă proprie	8	24	10	9	51
imitație	12	2	7	9	30
profesor de specialitate	2		4	4	10
presă, radio, tv.	2	2	3		7
expoziții	4	1	1	1	7
părinții	2	1		2	5
Total	30	30	25	25	110

sele primare înscriși la activitățile tehnico-aplicative (datorită imitației) sînt băieți.

De asemenea, sînt interesante motivele care au determinat venirea copiilor la activitatea casei pionierilor. Tabelul de mai jos reflectă distribuția acestor motive după criteriul celor două genuri de activități: tehnico-științifice și sportiv-turistice.

Activități tehnico-științifice turism-sport					
motivația	cl. II—IV	cl. V—VIII	cl. II—IV	cl. V—VIII	Total
cunoaștere	6	6	17	17	46
realizări practice	11	16	5	2	34
deprinderi	9	7	2	5	23
altele	4	1	1	1	7
Total	30	30	25	25	110

În două cazuri apar diferențieri între sexe, numărul fetelor care doresc să participe la activitățile tehnico-aplicative fiind limitat la două, majoritatea participanților fiind băieți.

Situațiile de mai sus ne întăresc convingerea că, pentru a ști dacă pionierii realizează cu plăcere ceea ce fac,

trebuie să se convingă de sensul și importanța activităților întreprinse, iar noi trebuie să marcăm primul contact, să sprijinim alegerea și inițierea. De aceea organizăm „luna porților deschise", timp în care pionierii și școlarii iau contact direct cu realizările cercurilor casei pionierilor. Copiii, în special acei care nu cunosc activitățile Casei, vizitează sectoarele, unde primesc explicații despre activitățile desfășurate și văd cum se lucrează aici. Ei găsesc totul interesant și frumos, opțiunile lor îndreptîndu-se în toate direcțiile. Luînd în considerare că interesele lor încă nu sînt bine precizate, este necesară o explicare la fața locului a specificului activității respective. S-a impus ca în acest context să nu ne limităm doar la atît (vizitarea tuturor cercurilor). În fiecare sală pionierii pot trece la încercări. Astfel ei pot încerca un instrument muzical, pot utiliza un aparat electric, pot conduce un cart sau microautomobil, pot compara două flori întreținute diferit etc. În felul acesta alegerea devine mai ușoară. Și aceasta încă nu e totul. Se poate merge mai departe, permițînd copiilor să lucreze alături de avansați chiar în perioada „porților deschise". Acum ei pot lua contact cu activitatea, pot cunoaște nivelul la care au ajuns colegii. În felul acesta se poate obține o frecvență bună a participării la activități, așa cum ne arată următorul tabel:

Activități tehnico-științifice turism-sport					
Situația frecvenței	cl. II—IV	cl. V—VIII	cl. II—IV	cl. V—VIII	Total
fără absențe	19	24	15	16	74
absențe puține	4		5	3	12
nr. mediu de absențe		3	2	3	8
absențe multe		2	2	2	6
abandon	7	1	1	1	10
Total	30	30	25	25	110

Reținem de aici numărul mare de abandonuri — șapte — de la pionierii din clasele primare, participanți la ac-

tivitatea cercurilor tehnico-aplicative. Aceasta, în cele mai multe cazuri (5), înseamnă trecerea lor la alte cercuri din cei trimiși de profesori, de părinți și cei ce au imitat. Fiind prea mici nu au trecut printr-un cerc de inițiere în școală și, de aceea, nu pot face față activității mai avansate cu aparate complexe la Casa pionierilor.

Beneficiarii activității la Casa pionierilor sînt copiii municipiului Iași. Trebuie deci să ne oprim puțin atenția și asupra lor, privindu-i dintr-o altă perspectivă. Participarea la activitățile aplicative nu este numai o chestiune personală a copilului, ci interesează atît școala, organizația de pionieri cît și familia.

Etica și echitatea socialistă pretinde tuturor să acorde aceeași atenție și „celor buni", pentru a urca pe culmi mai înalte, dar și celor „mai puțin buni", pentru a se ridica la nivelul celor buni, știind că societatea noastră nu poate admite rebuturi. Avem obligația să îndeplinim această cerință a societății noastre, care oferă copiilor posibilitatea de a se autodescoperi prin rezultatele muncii și prin evidențieri periodice. Astfel, copiii se autodescoperă și se ridică în ierarhia valorilor, rezultatele obținute la grupă sînt din ce în ce mai bune, elevul devine stăpîn pe sine, pe ceea ce face, hotărît, sîrguincios.

Din cele arătate în paginile lucrării de față rezultă :

— Dinamica economiei locale antrenează un anumit interes în orientarea pionierilor către diversele activități aplicative desfășurate la Casa pionierilor, fapt ce se oglindește în afluența pionierilor către un gen de activitate sau altul și în stabilitatea pe care ei o dovedesc în opțiunea lor. Se remarcă aici influența netă a profesiunii părinților și a mediului familial în general.

— Experiența dobîndită în organizarea și desfășurarea activităților aplicative de la Casa pionierilor arată în același timp că eficiența îndrumării copilului către diversele activități se află în legătură strînsă cu aptitudinile și interesele statornice ale copilului pe etape de vîrstă. Datele noastre reflectă o afluență mare a pionierilor din ciclul primar către activitățile cultural-artistice și sportiv-turistice, în timp ce pionierii treptei gimnaziale se îndreaptă cu precădere către acțiuni tehnico-aplicative.

— Organizarea și desfășurarea activităților în casele de pionieri reclamă cunoașterea condițiilor locale, spre a se putea utiliza la maximum influența formativă pe care o exercită factorii economici și socio-culturali. Orientarea pionierilor către activitățile casei pionierilor cere o acțiune unitară și coordonată din partea factorilor implicați : familie, școală, organizație de pionieri.

CASELE PIONIERILOR — ȘCOALĂ A EDUCAȚIEI COPIILOR PRIN MUNCĂ ȘI PENTRU MUNCĂ

Prof. ION IORDACHE
Consiliul județean al Organizației Pionierilor Galați
Prof. SILVIA COSTESCU
Casa pionierilor Galați

Lucrarea de față își întemeiază conținutul pe observațiile făcute direct asupra activității pionierești realizată în cadrul cercurilor tehnico-aplicative, pe sondaje-anchetă — întreprinse în rîndul membrilor cercurilor Casei și a celor care au urmat un ciclu complet la cercuri, pe cercetarea și interpretarea unor chestionare realizate pe loturi diferite ca vîrstă, în rîndul pionierilor și al cadrelor conducători de cercuri.

Ne propunem în cele ce urmează să investigăm următoarele aspecte :

— tendința Caselor pionierilor de a folosi pîrghiile a căror influență se manifestă prioritar în domeniul practicii productive a elevilor.

— specificul muncii în cercurile Casei pionierilor — premiză și condiție hotărîtoare pentru stimularea și dezvoltarea intensă a disponibilităților genetice, a aptitudinilor și înclinațiilor copiilor.

— caracterul de cercetare a activității, cerințele impuse logic caselor pionierilor, ca urmare a elementelor amintite de se institui în avanscene ale mișcării tehnico-aplicative și științifice pionierești, premize ale formării la copii a unor sentimente durabile față de muncă,

a unor criterii juste de evaluare a actului complet al muncii.

— Eficiența activității tehnico-productive în casele pionierilor măsurată în elementele de convertire a copiilor la domeniul respectiv de activitate în cadrul căruia au participat la realizarea orientării profesionale și formarea specialiștilor de mîine.

1. Cerințele actuale ale învățămîntului vizează legarea procesului instructiv-educativ tot mai viabil cu practica productivă, cu viața, realizarea continuă a sarcinilor de partid și de stat privind înfăptuirea măsurilor care să ducă la asigurarea forței de muncă necesare, calificarea în ritm cît mai rapid a muncitorilor, continuarea procesului de îmbunătățire a pregătirii profesionale a elevilor. În acest context, casele pionierilor, alături de programul complex al activității tehnico-productive desfășurată în școală, rezolvă direct și concret o seamă de sarcini în domeniul muncii productive a copiilor. Cele mai multe dintre ele — centre județene ale activității extrașcolare pionierești — au concentrat o bază materială puternică, diversificată corespunzător profilelor solicitate, modernă, care permite realizarea unor activități de certă tehnicitate, operații multiple, complexe. Dublată de un potențial uman specializat, bine pregătit profesional și tehnic, receptiv la nou și modern în domeniile respective, această bază materială, folosită rațional și științific, satisface atît nevoile unei activități permanente, profunde, cît și apariția și înfăptuirea unei mișcări novatoare a copiilor *

Problemele privind atragerea specialiștilor și a asigurării bazei materiale au după opinia noastră un pro-

* Convergența fericită a specialistului pasionat și permanent descoperitor al noului cu mijloacele de muncă corespunzătoare a făcut posibilă apariția pernelor de aer la Galați, de pildă, a diverselor și multiplelor aparate electronice realizate la Palatul pionierilor, la casele pionierilor din Cluj-Napoca, Piatra Neamț, Suceava etc., și e firesc, în acest sens, ca aceste rezultate să determine la rîndul lor o forță de atracție corespunzătoare în rîndul copiilor, să se instituie în pîrghii de înaltă valoare compensatoare în planul educativ, prin medierea satisfacțiilor morale, colective și individuale.

nunțat caracter de intercondiționare. Formarea profesională a conducătorilor de cerc este un proces de durată, ale cărei proporții depind în cea mai mare măsură de condițiile materiale de lucru, care accelerează sau încetinesc procesul amintit. Nu întotdeauna atragerea specialiștilor rămîne numai o problemă de angajare, de contract. Specificul activității cu copiii, aspectele de psihopedagogie, dar chiar însuși obiectul muncii ca atare în casele pionierilor, impun oricum o etapă de pregătire, de aclimatizare. Baza materială existentă trebuie să satisfacă aceste cerințe, ca și condiția firească a lucrătorului care vine cu dorința de a face ceva trainic și bun. Să i se creeze certitudini și nu impresia că se va ocupa de aici încolo de lucruri minore, de jucării, siguranța reușitei și nu sentimentul ocupației în sine.

Am sondat opinia conducătorilor de la aeromodele și micromodele, de la ambarcațiuni, de la radio și carturi pe baza unor elemente de psihologia muncii. Rezultatele anchetei au fost edificatoare în sensul celor amintite mai sus, al faptului că, alături de suportul trainic al bazei materiale, specialiștilor le rămîne un singur domeniu de nemulțumire : timpul care să realizeze ce și-au propus cu pionierii din cerc.

Crearea bazei materiale nu este o problemă simplă, la rîndul ei presupune atît dirijarea rațională a fondurilor existente la buget, cît și, mai ales, realizarea unor colaborări excelente, a unei intense legături cu întreprinderile și instituțiile locale, prin intermediul cărora să poată fi introduse în circuitul casei mijloace corespunzătoare de lucru.

Numai în ultimii ani de pildă, mijloacele transferate la Casă în baza decretului cunoscut, față de cele procurate cu fonduri proprii sau ale Inspectoratului școlar, sînt în raport net favorabil, ceea ce reprezintă necesitatea acută a existenței și funcționării impecabile a sistemului de colaborări, de cooperări cu factorii locali.

2. Activitatea din casele de pionieri beneficiază de suportul fundamental al opțiunii : membrii cercurilor caselor de pionieri sînt elevii care doresc să lucreze în domeniul respectiv.

O întreagă rețea propagandistică, demonstrații, concursuri, afișe, pliante, expoziții, facilitează cunoașterea de ansamblu a activităților casei, dar, cel mai adesea, contactul direct, tradiția familiei și predispozițiile sau aptitudinile sînt elemente hotărîtoare ale opțiunii. Sînt însă cazuri multiple în care molipsirea se face la cerc în activitatea directă : peste 32% din cei anchetați, de pildă, la întrebarea „de ce ați ales acest cerc", au dat răspunsuri vagi, neconcludente, în direcția unei experiențe anterioare în domeniul respectiv : am auzit de la colegii noștri", „am văzut la televizor" etc. Acest lucru nu i-a împiedicat să se descopere navomodeliști sau radioamatori autentici : prezența lor la cerc, activitatea desfășurată justificînd îndeajuns convertirea.

La opțiune se alătură fără îndoială caracterul activității în cercurile tehnice. Față de lecția sau activitatea tehnico-productivă din școală, aici sînt depășite rigorile didactice : pionierii lucrează obiectele alese în cadrul cercului, iar activitatea depusă capătă contur, materializîndu-se treptat în funcție de deprinderea, de îndemînarea și aptitudinile fiecăruia.

Timpul de realizare a modelului ales este deci în directă proporționalitate cu posibilitățile fiecăruia dintre membrii cercului. Nu se așteaptă „realizarea colectivă", ci se trece mai departe, stimulîndu-se astfel diferențiat, individualizat, fiecare participant nedeclarat al competiției întreprinse. Obiectul ales este cel cu care va concura la întrecerile locale sau republicane, va fi expus vizitatorilor sau, în cel mai rău caz, va sta într-o vitrină „a muncii". Acest din urmă aspect — element diferențial față de activitatea didactică — declanșează alte resorturi ale muncii în cercuri : primordialitatea calității ; nu e totul să execuți un model, să faci un obiect ; acesta să fie la nivelul cerințelor concrete ale verificării practice, competitivă *.

* Pionierul H. Dobrin, membru al unui cerc de navomodele, refuză un premiu în urma unui incident pe care l-a avut la concursul republican : modelul părăsise pista și o luase mult spre centrul Lacului Brateș, iar elevul, disperat, s-a lansat îmbrăcat după el. La înmînarea premiului, pe care cu greu a fost convins să-l primească, declară că el nu a adus echipajului său

3. Desăvîrșirea personală, măiestria sa, cîștigă printr-o intensă muncă de căutare, de găsire a noi și eficiente soluții. Dintr-un lot de 50 de pionieri de la cercul de micromodele, 60% din ei și-au îmbunătățit construcția cu elemente noi pe care schema inițială sau construcțiile similare anterioare nu le-au avut. O constatare asemănătoare s-a putut face la cercul de radio. Nu au fost absolut soluții originale, inovații, dar au fost căutări, frămîntări, ceea ce conferea activității depuse nu un caracter pur meșteșugăresc, ci unul de cercetare : au fost descifrate schemele apărute în „Racheta Cutezătorilor", experimentate, încercate soluțiile propuse acolo. Mulți dintre ei capătă pasiunea noului, devenind un fel de nonconformiști ai cercului : unii nu-și concep lucrarea fără să intervină, fără să modifice în plus sau în minus schema propusă. Și aceasta nu ca o stare în sine, ci ca o activitate pozitivă, îndreptată permanent spre soluții care au adus avantaje tehnice.

Pe de altă parte, datorită specialiștilor de înaltă pregătire tehnică și existenței unei puternice baze materiale la casele pionierilor, sînt posibile inovații în sensul cel mai autentic al cuvîntului. Munca aici este în consecință destinată realizării unor obiective importante — multe dintre ele de mare valoare economică : activitatea depusă se înscrie riguros pe un traseu ascendent, probele și experimentările îndelungi, emoțiile sau satisfacțiile reușitei ca și amărăciunea înfrîngerilor temporare cimentează sentimente durabile, ale căror ecouri nu se vor stinge niciodată. Sînt acestea tot atîtea criterii de evaluare ale actului concret, fizic al muncii.

La probele făcute pe aerodrom cu perna de aer 0-23, pionierii piloți coborau de la manșă, după cîteva trasee executate, să curețe firele aproape invizibile de praf sau iarbă depuse pe ambarcațiune. Erau gesturi mecanice

servicii prea mari. Sînt semnificative, considerăm, mutațiile din conștiința elevului : insuccesul personal putea, în acest caz, să afecteze succesul colectiv, de aici dorința vie de a realiza cît mai bine modelul, de a se pregăti temeinic, ori tocmai această dorință logică împinge spre perfecționare, stimulează real dezvoltarea aptitudinilor și înclinațiilor native.

aproape spontane dar semnificative pentru ceea ce se înțelege normal prin respectul față de muncă*.

Se observă lesne că aceste preocupări se înscriu într-o sferă mai largă privind cercetarea navală, atît ca pondere în profilul cercurilor tehnice (este evidentă ierarhia : navomodele, yachting, ambarcațiuni pe pernă de aer), cît și ca orientare în cercetarea prospectivă și de receptivitate imediată față de specificul economiei județului.

4. Toate aceste atitudini pot fi denumite efecte educative. Multe dintre manifestările concrete ale eficienței formative au fost reliefate mai sus, altele, și, considerăm noi, cele mai pregnante, trebuie căutate într-o serie de fapte semnificative : membrii cercului de ambarcațiuni de cele mai multe ori sînt luați de către părinți seara de la activitate ; la același cerc, precum și la navomodele, carturi sau lucrări în lemn, pionierii frecventează în întreaga perioadă a vacanțelor, precum și duminica, adică tot timpul liber îl consacră activității cercului. Adeseori activitatea se continuă acasă, unde pionierii și-au întocmit mici ateliere în cadrul cărora își definitivează construcțiile și lucrările de la cerc.

Eficiența activității tehnico-productive în casele de pionieri se măsoară însă în elementele de convertire a copiilor la domeniul respectiv de activitate, în atașarea, am spune, definitivă, față de profesiunea aleasă, aici realizîndu-se concret și viabil sarcinile dificile ale preorientării și orientării profesionale a elevilor.

* Nu numai natura activității în cercurile casei reclamă un caracter de cercetare, și acest lucru se urmărește în mod conceptual : la Casa pionierilor din Galați funcționează cercul de yachting, în cadrul căruia se realizează ambarcațiuni din fibre de sticlă. Întreg procesul obținerii corpului navei din rășini poliesterice armate cu fibre de sticlă, construcția în sine, probele pe Lacul Brateș și Dunăre sînt realizate de membrii cercului. Conduși de un student în anul al III-lea al Institutului politehnic din Galați, membrii cercului amintit au organizat o expediție nautică pe Dunăre, de 14 zile, în cadrul căreia s-a urmărit comportarea ambarcațiunilor de aceste gen la contactul îndelungat cu apa, în diverse condiții de navigație (ape curgătoare, lacuri mici, mari și deschise).

Edificator în această privință ni se pare faptul că mulți dintre membrii cercurilor casei continuă să participe la cercuri și în perioada următoare a școlii generale, în timpul liceului și chiar în perioada studenției. Evident, nu fac aceleași lucrări ; pe de o parte ajută efectiv la activitatea cercului, răspunzînd de un grup de pionieri, începători sau avansați, iar pe de altă parte își lucrează modelele cu care vor participa în competițiile interjudețene și republicane. De pildă, la cercul de navomodele, cei mai mulți dintre aceștia sînt afiliați la Grupul universitar Galați, multipli campioni județeni și republicani și candidați la titlul de maeștri ai sportului.

O anchetă sumară în rîndul foștilor pionieri ai casei pionierilor ne-a permis să constatăm, pe baza unor cifre certe, că pasiunea pentru muncă desfășurată în anii pionieriei la un cerc sau altul se continuă, rămîne trainică pentru mulți dintre ei. Absolvenții cercului de navomodele, de pildă, sînt astăzi muncitori calificați la Șantierul naval Galați, Uzina mecanică navală (50%), ingineri, maiștri, subingineri (17%), actuali studenți (26), elevi ai liceelor de transporturi navale și industrial-navale (21) etc. Din 23 elevi din clasa a VIII-a care frecventează cercul amintit, 12 din ei — deci peste 50% — pregătesc admiterea la licee cu profil naval. Lucruri asemănătoare se pot spune despre prietenii absolvenți ai cercului de radio și ambarcațiuni — care de asemenea, în prezent, sînt elevi ai liceelor de specialitate.

*

Casele pionierilor, în această etapă a mișcării tehnico-productive, realizează pe un plan superior sarcinile legării învățămîntului cu practica productivă. Probează acest fapt — pregătirea specialiștilor, dorința copiilor de a participa efectiv la activități cu caracter tehnico-aplicativ.

Cadrele de specialiști din casele pionierilor trebuie să fie bine pregătite din punct de vedere profesional, la curent cu tot ceea ce este nou în domeniul respectiv, cu o permanentă informare și documentare, cu mare experiență. Acest lucru presupune o rațională politică de ca-

dre din partea conducătorilor caselor pionierilor, stimularea tuturor preocupărilor ce vizează noul, creativitatea.

Dragostea față de muncă, educarea prin și pentru muncă nu este sarcină în sine, ci mijloc educativ de antrenare activă, creatoare, a tineretului școlar într-o activitate practică concretă. În acest scop, eforturile și preocupările ce se întreprind trebuie raportate la necesitățile economiei locale (ale județului respectiv), caracterul activității în cercurile de la casa pionierilor să răspundă viabil specificului economic județean.

DIMENSIUNILE AXIOLOGICE ALE MUNCII PENTRU PIONIERI

Prof. dr. I. GRIGORAȘ
Universitatea „Al. I. Cuza" Iași

Între muncă și calitatea de pionier este cea mai strînsă legătură. Întîi, deoarece calitatea de pionier este — atît la origine cît și în procesul afirmării ei continue — condiționată nemijlocit de atitudinea față de muncă. La rîndul ei, pionieria, ca valoare social-politică și morală a copilului, funcționează și trebuie să funcționeze ca un stimulent al afirmării, continue și progresive, a atitudinii înaintate față de muncă. Există, cu alte cuvinte, în această relație, o modalitate a legii în virtutea căreia munca se impune în chipul cel mai firesc ca factorul fundamental de formare și afirmare specifică a omului. Căci, după cum cunoaștem, pionieria nu este un simplu blazon sau o podoabă și nici un simplu mijloc de a genera satisfacții copiilor în societatea nouă. Pionieria reprezintă, pentru dezvoltarea generațiilor de copii, o adevărată valoare socială, conformă specificului copilăriei. Această valoare rezidă, în principal, în faptul că, condiționată de — și condiționînd totodată — atitudinea înaintată față de muncă și viață, ea se distinge, în felul acesta, ca forma specifică unei vîrste determinate a formării și afirmării omului necesar societății socialiste și comuniste. Prin urmare, judecăm pionieria nu ca o entitate separată în procesul dezvoltării omului sau în raport cu alte laturi ale vieții sale, ci în perspectiva relației mai cuprinzătoare *muncă—pionier—om*. Acesta este *adevărul fundamental*, definit în lumina documentelor programatice ale partidului nostru, care trebuie să ghideze activitatea

de educație comunistă în rîndurile pionierilor. Multiplele valențe formative ale pionieriei se subordonează scopurilor definite prin această relație. Iar responsabilitatea actului pedagogic trebuie să se dimensioneze într-o manieră cît mai fericită în dinamica relației muncă—pionier—om. Însă detaliile acestui act pot fi optimizate printre altele și în funcție de determinarea teoretică cît mai cuprinzătoare și mai profundă a dimensiunilor axiologice ale muncii pentru pionieri. În această direcție dorim să schițăm numai cîteva din valorile multiple ale muncii, care pot condiționa împlinirea fondului uman în însăși relația subliniată mai sus. Firește, ținînd seama că pionieria reprezintă o calitate socială a copilului la o vîrstă aptă pentru a fi cuprins în exercițiul muncii organizate și sistematice, munca reprezintă și pentru această categorie a vieții o datorie fundamentală, de onoare. Munca este, pentru pionier, factorul fundamental menit să determine modelul muncii și vieții sale pe principii comuniste. Am amintit însă mai sus că pentru pionier trăsătura atitudinală specifică este aceea a atitudinii înaintate față de muncă, deoarece însăși calitatea de pionier constituie o trăsătură a copilului angajat pentru formare și autoafirmare înaintată, revoluționară, progresistă, deopotrivă în folosul dezvoltării sale și al societății.

Pornind de la această precizare, urmează să reliefăm că, pentru pionier, munca nu reprezintă pur și simplu o datorie în sine, chiar dacă aceasta este, la dimensiunea socială, o datorie de onoare. Nu subestimăm, departe de noi acest gînd, valoarea educației deontice în formarea atitudinii noi față de muncă la copii, inclusiv la pionieri. Vrem însă să reliefăm că, atît în timpul promovării elevului ca pionier cît și permanent, cît această trăsătură continuă să-i aparțină este necesar ca munca să funcționeze ca un act cu multiple valori morale și sociale, unele din ele impunînd munca, ca sens al vieții în constituire (devenire), ca apropiere de modalitatea de a fi a pionierului, ca pasiune și satisfacție pentru efortul multiplu propulsat din interior. Considerarea unor atare valori ale muncii, conformă cu exigențele noi ale atitudinii față de muncă, ar conduce la o concentrare a criteriilor muncii în promovarea recunoscută a condiției pionierești a copilului.

Separată din sistemul complex al valorilor socio-morale ale muncii, datoria de a munci poate fi unilaterală, legat de aceasta ea poate fi și formalistă. Înainte ca procesul educațional să se ghideze după ideea că munca este o datorie, este necesar ca el să aibă conștiința că datoria nu reprezintă un scop în sine (nu este de dragul ei nici în acest caz), ci se subordonează unor valori scop. În cazul de față valoarea datoriei derivă din aceea că ea se instituie și împlinește ca funcție a devenirii umane a pionierului și ca funcție a binelui social.

În această perspectivă, munca solicită nu numai elemente de conștiință care să determine pionierul la efort exclusiv prin intermediul influențelor unor exigențe exterioare, uneori coercitive. Datoriei de a munci i se adaugă și sentimentele pozitive : dragostea, pasiunea. Pentru aceasta se cer rejudecate în prezent două aspecte ale activității pionierești : a) acela care ar permite o mai susținută și conștientă echilibrare a muncii pionierului în procesul de învățămînt și în afara acestui proces ; b) acela care ar conduce la o dezvoltare a posibilităților ca pionierul să fie determinat la muncă din partea muncii însăși, prin înseși valorile pe care aceasta le reprezintă, în primul rînd prin descoperirea susținută a formelor de racord între vocație și creativitate... În prezent, activitatea pionierească patronează în principal, forme extrașcolare ale muncii și care sînt, în același timp, activități ce au la bază principiul alegerii libere și responsabile. Dar aceasta poate însemna în planul muncii o anumită separare între calitatea de școlar și cea de pionier. Sub raport etic ea se poate traduce în sensul că munca școlarului este o obligație, de regulă cel mult o datorie, iar munca pionierilor (ex. munca în cercuri) este o chestiune de libertate și de plăcere. Desigur, aici intervine tactul pedagogic al învățătorului, al profesorului : există diferențe sensibile de la școală la școală, de la clasă la clasă, în ceea ce privește modul cum abordează copiii „obligația" muncii de învățare. De asemenea, acțiunile pionierești fără motivație, atitudinile de dictat, de dădăceală în viața pionierească, transformă în obligație și munca în pionierie. De aceea, credem că esențială este întotdeauna — fără a nega influența familiei — atitu-

dinea pedagogului în dubla sa calitate : de profesor la catedră și de comandant instructor pentru a dezvolta la elevi conștiința valorii muncii.

Cele afirmate, la care s-ar putea adăuga și alte considerente, invită la reflexiuni noi privind modalitățile menite să înlesnească o eficiență superioară a raportului triadic muncă—pionier—om.

UNELE CONSIDERAȚII PRIVIND SUCCESELE EXPEDIȚIILOR „CUTEZĂTORII" ÎN PERSPECTIVA DEZVOLTĂRII LOR PRIN PRISMA STRUCTURII ȘI CONȚINUTULUI ECHIPAJELOR

Prof. NICOLAE BUCUR
Consiliul Național al Organizației Pionierilor

Expedițiile „Cutezătorii" au fost inițiate în anul 1969 de către revista „Cutezătorii", devenind în scurtă vreme una din cele mai îndrăgite forme de turism aplicativ ale pionierilor din România.

La startul ediției inaugurale s-au aliniat 42 echipaje cuprinzînd peste 400 pionieri. Succesul acestei întreceri a temerității, spiritului de observație, hărniciei și rezistenței fizice a crescut în următorii doi ani în proporție geometrică : 102 echipaje în anul 1970, 201 echipaje în anul 1971, sporind apoi vertiginos la 901 echipaje, alcătuite din 10.000 pionieri în 1972, iar în vara acestui an au fost cuprinși în expediții peste 26.000 pionieri și școlari.

Interesul mereu crescînd pe care-l suscită expedițiile în rîndurile tineretului școlar este conjugat cu opinia deosebit de favorabilă manifestată în diferite ipostaze de factorii de decizie și sprijin ai acțiunii (Consiliul Național al Organizației Pionierilor, Ministerul Educației și Învățămîntului, Revista „Cutezătorii", Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist, școlile, casele de pionieri, familiile copiilor, numindu-i pe cei mai importanți).

În afara problemelor ce credem că trebuie avute în vedere în perioada de avînt în care au intrat expedițiile, se

circumscrie și protejarea conținutului calitativ al acțiunii de tendințele „diluării" sale pe măsura dezvoltării cantitative a fenomenului, pentru evitarea transformării expedițiilor în excursii banale.

Asigurarea dezvoltării calitative a acțiunii necesită o amplă analiză critică a rezultatelor dobîndite, pe concluziile cărora să fie fundamentate deciziile viitoare. În acest sens, ne-am propus să relevăm cîteva elemente care au determinat obținerea unor succese în expediții și să estimăm măsura în care acestea pot fi menținute în perspectivă.

În acest scop, am avut în atenție în mod deosebit activitatea echipajelor participante la cel de al IV-lea concurs al expedițiilor „Cutezătorii", desfășurat în vara anului 1972 și apreciat de juriul republican ca fiind cel mai semnificativ ca amploare și rezultate dintre edițiile încheiate.

Observațiile ce urmează sînt desprinse din opiniile participanților la expediții, formulate cu prilejul unor întîlniri directe în școli și în cele două tabere republicane organizate pentru cîștigătorii de trofee (Telega 1972, Constanța 1973), din jurnalele de bord, din cercetarea a 127 oglinzi ale expedițiilor din toate județele țării, care cuprind date referitoare la 1273 cutezători, din discuții purtate cu numeroși conducători de echipaje.

Informațiile culese conduc cu ușurință la două constatări mai generale :

1. Expedițiile „Cutezătorii" împletesc optim și firesc interesele și preferințele copiilor cu cerințele educației comuniste într-un cadru ce are ca proprietăți esențiale mișcarea și creația.

2. Sînt activități social-culturale, cu pronunțat caracter științifico-turistic, ce conferă un potențial superior de aplicare pe căi specifice a principiilor social-politice și pedagogice proprii activității pionierești.

Dorința vie de a lua parte la expediții este motivată de pionieri prin natura acestei activități, care satisface într-un grad înalt preferința lor de drumeție, aventură, necunoscut, îmbinată cu o treabă serioasă — observarea și explicarea științifică, trăirea, împreună cu prietenii, și a unei altfel de vieți decît cea obișnuită de școlar, toate

acestea și altele, în deplin acord cu prevederile Regulamentului expedițiilor.

Toți expediționarii chestionați sînt încîntați de prilejul ce l-au avut să drumețească pe cărări de munte, să navigheze cu ambarcațiuni speciale sau improvizate pe luciul lacurilor sau repezișurilor rîurilor, să doarmă în corturi și să-și prepare singuri hrana, să înfrunte intemperiile și oboseala urcușului, să adune cu migală și pasiunea cercetătorului comori ale culturii materiale și spirituale, să-și umple inimile cu frumusețile naturale și cele clădite de om, să se întoarcă acasă mai știutori, fortificați. În sufletele copiilor pline de regret pentru sfîrșitul expedițiilor, mijește repede speranța întoarcerii. Echipaje cum sînt „Chemarea munților" (Școala generală nr. 60, București), „Albina" (Liceul Papiu Ilarion, Tg. Mureș), „Flora" (Școala generală Budești, jud. Vîlcea), de la prima ediție studiază continuu aceeași temă (carstul, flora spontană a masivului Cozia și respectiv albinăritul în zona pastorală), revenind în unele cazuri pe aceleași meleaguri îndrăgite.

Expedițiile „Cutezătorii" au adus în fața specialiștilor și unele rezultate de excepție : descoperirea unor peșteri naturale în Munții Cernei și Semenicului, a unor așezări dacice în Munții Orăștioara și resturi materiale ale Culturii Coțofeni, depistarea a cinci plante noi (hibrizi) în flora României, descoperirea pe Valea Vîrghișului a unui cimitir de fosile quaternare și reconstituirea unui exemplar gigant de Ursus speleus, depistarea și protejarea unei păduri de Pinus caembra în Căliman, delimitarea unor bazine naturale de plante medicinale.

Explicația succeselor obținute în general de micii exploratori trebuie căutată, după părerea noastră, și în structura și conținutul echipajelor „Cutezătorii".

Expedițiile angajează atît pionierii din mediul urban cît și din mediul rural (din 900 echipaje participante în 1972, șase zecimi provin din școlile sătești).

Sînt antrenate la acțiune aproape deopotrivă fetele și băieții. Din 1273 copii cuprinși în cele 127 echipaje analizate, 705 (55,38%) sînt pionieri și 568 (44,62%) sînt pioniere.

În echipajele din mediul rural, procentul fetelor este puțin mai mare decît ale echipajelor de la orașe, cu 3% (la întreaga populație școlară în vîrstă de 10—14 ani, la 1 iulie 1972, procentul fetelor era de 48,88).

Echipajele sînt colective trainice, constituite pe baza liberei adeziuni la inițiativa unui pionier, a unui comandant-instructor și, mai rar, a comandamentelor detașamentelor.

Toți componenții echipajelor se cunosc din activitatea desfășurată de unitatea de pionieri, la detașament, mulți dintre ei sînt prieteni din perioada preșcolară ; (1/3 din numărul echipajelor sînt alcătuite din colegi de clasă).

În componența echipajelor de la casele de pionieri intră copii de la școli diferite dar care se cunosc, de regulă, prin intermediul activității desfășurate în cadrul aceluiași cerc. Multe dintre aceste echipaje sînt exponentele cercurilor de turism, biologie, creație literară etc., ale caselor de pionieri.

Subiecții analizați indică și un grad apropiat de pregătire școlară : 1061 cu medii anuale între 8—10 (83,4%) și numai 212 (16,6%) au medii anuale între 5 și 7. 10 echipaje s-au constituit numai din fete și 10 numai din băieți.

Aceste date indică un mare grad de omogenitate sub raportul vîrstei, sexului, preocupărilor și nivelului de dezvoltare intelectuală, la care se adaugă, ca element important, unitatea de interese în realizarea scopului comun al expediției.

Fiecare echipaj are o anumită personalitate, compusă din trei elemente distincte, ce se manifestă pregnant pe timpul acțiunii :

a) Ca unitate a diversității caracterelor. Subordonată.
b) Calități generale de „cutezător" și
c) scopul expediției.

În timpul desfășurării activității în expediție, copiii trăiesc intens noul rol, aderă organic la grupul din care fac parte, considerîndu-l mai presus în acel moment decît cele în care este integrat pentru o perioadă mai îndelungată (detașament, clasă, școală). La întîlnirea cu alte echipaje sau diverși adulți, expediționarii se recomandă

spontan, în mod firesc : sînt „cutezător" sau „fac parte din echipajul...".

Numele de „cutezător" este însușit de pionieri ca un titlu de mare prețuire — un fel de ostaș al temerității — pe care se simte dator să-l confirme în acțiune :

„Frig, oboseală, ploaie, riscuri de tot felul, dar nu descurajăm. Sîntem cutezători" ! (Jurnalul de bord al echipajului de fete „Îndrăznețele" Rm. Vîlcea).

„Deși parcursesem peste 20 de km, aproape numai urcuș, nu vorbeam nici unul de oboseală. Ne simțim fericiți și asta din două motive : pentru că eram membri ai echipajului „Myosotis" și, mai mult, pentru că ne aflam pe înălțimile munților".

Personalitatea echipajului este exprimată plastic și prin denumirea aleasă simbolic, prin ecusoanele proprii, imnurile și marșurile, compuse de echipaje sau de colegii lor în semn de omagiu.

Denumirea echipajelor redă sugestiv :

— *Scopul expediției :* „Traseul albastru" (marcaje), „Alutus", „Mario" (expediții nautice) „Miorița", „Tulnic" (cercetări de etnografie și folclor) ;

— *Mîndria patriotică sau modelul ales :* „Urmașii Basarabilor", „Arcașii lui Ștefan", „Nepoții lui Doja", „Avram Iancu", „Constantin Ivănuș", „Palaghia Roșu" ;

— *Dragostea față de ținuturile natale și de realizările socialiste :* „Petrodava", „Șoimii Dobrogei", „Cutezătorii Potaissei", „Fiii Gorjului", „Ancora" (Galați), „F-200 DH" (Ploiești) ;

Compoziția eminamente feminină a echipajului : „Gențianele", „Ciuta", „Brîndușa", „Romanița Bărăganului".

— *Tinerețe excesivă (copii din clasele IV—V)* „Crenguțele" și „Furnicuța".

— *Caracterul tenace al echipajului :* „Neînfricații", „Temerarii", „Îndrăznețele" sau chiar :

— *Spiritul de anticipație ;* „Appollo 50" (Școala Doicești).

Un alt element foarte important al tăriei echipajului îl reprezintă caracterul său opțional. Copiii se constituie în grupuri numericește determinate prin Regulament (10—15 membri), pe baza adeziunii, îndeplinind funcții

pentru care se simt că au pregătire, înclinație (istoric, geolog, folclorist, naturalist, fotograf, bucătar) sau determinate eligibil: Căpitan, secund. Îmbucurător este faptul că în număr tot mai mare căpitanii de echipaj sînt aleși pe baza calităților lor organizatorice, a spiritului de dreptate și inițiativă, și mai puțin pentru unicul merit al situației foarte bună la învățătură, aceasta și ca o repetare directă a adîncirii democrației în general în Organizația pionierilor.

După importanța și conținutul lor, funcțiile în echipaj pot fi grupate astfel:

— de conducere: căpitan, secund și oarecum cronicar;

— de cercetare, studiu: istoric, geograf, botanist, folclorist, etnograf, geolog, meteorolog, fotograf.

— de sprijin și administrativ: bucătar, gospodar, sanitar.

În repartizarea funcțiilor în echipaj persistă încă unele mentalități, chiar în rîndul copiilor și acceptate cu seninătate de cei în cauză, ca funcțiile de bucătar, sanitar, să fie distribuite egal de fete și băieți acelora care au mediile școlare cele mai mici. În echipajele formate din 8—9 băieți și 1—2 fete, acestea din urmă primesc, aproape din oficiu, indiferent de preferințele lor, funcția de bucătar. Este semnificativă în acest sens următoarea consemnare dintr-un jurnal al unui echipaj cu o astfel de compoziție: „Timpul este minunat iar iarba mătăsoasă. Fetele au rămas la bucătărie, ca de obicei, să-și facă meseria, iar noi ne jucăm" (sic !)

Funcția este confirmată în acțiune, demonstrînd posibilitățile nebănuite de aprofundare și lărgire a atribuțiilor în cadrul statutului lor. Astfel, bucătarul unui echipaj din Vrancea nu s-a rezumat numai la pregătirea hranei pe timpul expediției ci, din proprie inițiativă, în timpul rămas liber, a întreprins o adevărată investigație în rîndul gospodinelor de pe traseul expediției, adunînd într-o culegere un noian de rețete de bucate originale.

În raport cu specificul temei de cercetare, a acțiunii principale propuse de echipaj, s-a procedat, în unele cazuri, la înlocuirea funcțiilor tradiționale cu altele mai potrivite scopului propriu. Astfel, echipajul „Românașul", care și-a propus să realizeze marcaje turistice în Leaota, și-a investit membrii cu funcții ca: vopsitori, tehnicieni de săpături, responsabili cu materialele, maistru în pregătirea mortarului.

Atașamentul copiilor față de funcțiile îndeplinite în expediție, în general, sînt sugestiv exprimate de membrii echipajului „Miorița" pe ultima filă a jurnalului de bord: „Mă simt ca un uriaș ce am coborît din munți cu o comoară, tot așa de uriașă, în inimă și în gînd". (căpitanul); „Am scris jurnalul expediției, dar prea pe scurt. Am adunat în minte și inimă atîtea impresii că aș putea scrie caiete întregi" (secundul); „În această expediție am văzut și am auzit cele mai frumoase lucruri din viața mea. Ca meteorolog ar trebui să auzi mereu ploaie, dar nu-i nimic. Ea ne-a făcut aproape totdeauna veseli"; „nu cred că este ceva mai frumos decît o expediție pionierească, atît doar că nu dormi bine. Tare frig ne-a fost în zilele ploioase"; „Am participat la ceea ce este mai frumos în viața de pionier, la o expediție „Cutezătorii". În calitatea mea de folcloristă am strîns peste 100 de creații populare".

În sfîrșit, un alt element deosebit de care depinde succesul expediției îl reprezintă personalitatea conducătorului adult. Rezultatele bune obținute, precum și marea varietate tipologică a expedițiilor, reflectă diversitatea de profesii și pasiuni particulare a celor ce s-au atașat de bună voie în fruntea acestei acțiuni științifico-turistice de vacanță: profesori de biologie, geografie, limbă și literatură română, franceză, ed. fizică, muzică, desen, matematică, învățători, ingineri, mecanici, mineri, maiștri.

Extinderea expedițiilor „Cutezătorii" pînă la un grad larg de dezvoltare — realizarea caracterului de masă — impune, în scopul sporirii interesului copiilor și a asigurării succesului activității, menținerea formelor structurale și de conținut prezentate mai înainte, cu următoarele diferențe:

— constituirea echipajului să se facă încă de la începutul anului școlar și să se realizeze o pregătire multilaterală pe probleme generale și specifice funcțiilor;

— să se asigure creșterea rolului elevilor U.T.C.-iști în echipaj prin atribuirea, în unele cazuri, chiar a funcției de căpitan ;

— admiterea ca scop al expediției, în afară de cercetarea complexă a zonei, și a unor studii, cercetări unilaterale pe diverse profile și teme accesibile ;

— posibilitatea constituirii echipajelor cu număr de membri variind între 6—20, în cazul expedițiilor autofinanțate ;

— funcția de bucătar să fie îndeplinită prin rotație de către toți membrii echipajului.

III

JOC, SPORT, DRUMEȚIE, TURISM

JOCUL DE MINIFOTBAL — JOC AL PIONIERILOR ȘI ȘCOLARILOR

Prof. DAN MATEI
Consiliul Național al Organizației Pionierilor

I. Introducerea minifotbalului în rîndul disciplinelor sportive prin care se realizează educația prin joc atrage masa de pionieri și școlari în practicarea lui în timpul liber la școală, acasă, în tabere.

Nu este lipsit de interes să precizăm de la început că minifotbalul este accesibil copiilor începînd de la vîrsta de 7 ani, practicîndu-se în strînsă legătură cu ceilalți factori ai mediului, ceea ce contribuie la călirea organismului.

Mișcările naturale și variate pe care le solicită jocul, executarea acestora în condiții igienice și pe fondul unei competitivități, îmbinate cu aspecte instructive, disciplină, sportul de colectiv, de solidaritate, minifotbalul exercită o influență favorabilă asupra aparatelor și funcțiilor întregului organism.

Jocul de minifotbal este un mijloc care influențează cu efecte imediate organismul copiilor prin dezvoltarea indicilor morfologici și funcționali, creșterea și perfecționarea psiho-motricității generale, fiind accesibil copiilor de vîrste mici.

Făcînd o comparație între copiii care practică minifotbalul de la 7 ani și cei care practică fotbalul în 11, însă de la 10 ani, se constată o discrepanță. La copiii care practică minifotbalul se observă după 3—4 ani de activitate o dezvoltare fizică accentuată, predominantă fiind

dezvoltarea membrelor inferioare și a toracelui. De asemenea, se constată o creștere a ventilației pulmonare și a capacității vitale, adaptarea frecvenței cardiace și o accelerare a metabolismului bazal.

În afară de modificările funcțiilor vitale ale organismului, au loc modificări în activitatea sistemului nervos, concretizate în perfecționarea organelor de simț, în dezvoltarea și perfecționarea proceselor intelectuale afective și volitive.

Pionierul sau școlarul participant este pus, în cadrul desfășurării jocului, în situația de a gîndi, de a lua decizii, de a exprima opțiuni, de a manifesta hotărîre și tenacitate. Pe planul individualității, acest joc contribuie, prin întregul conținut și prin formele de desfășurare cît și prin atmosfera și climatul în care se defășoară această activitate, la întărirea și dezvoltarea voinței copilului, la dezvoltarea năzuințelor de a se autodepăși, de a se antrena cu un efort organizat, disciplinat, cu spirit creator și de inițiativă. Se poate spune că toți pionierii și școlarii care practică cu pasiune și cu stăruință jocul de minifotbal se dovedesc a fi în multe privințe superiori celorlalți ca manifestare, conduită, aptitudini și ca dezvoltare armonioasă și multilaterală a personalității; sînt mai practici, mai creatori, mai energici.

Acest joc al vîrstei pionieriei generează efecte etice importante pe planul colectivității, al educării grupului, prin formarea spiritului de echipă, prin educarea sociabilității, a respectului față de adversar și coechipier, prin dezvoltarea simțului demnității, curajului, cinstei și corectitudinii.

Competiția îl învață pe copilul participant să știe să piardă cu demnitate și nu numai să învingă, ceea ce înseamnă un cîștig educativ de mare importanță pentru formarea sa ca individ.

II. În țara noastră jocul de minifotbal se practică în mod organizat din anul 1969, anul primei ediții a cupei „Cravatele roșii" organizată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor, în colaborare cu Federația Română de Fotbal. În continuarea acestei acțiuni de masă au urmat alte ediții sub titulatura de „Cupa Speranțelor", ajungînd în vara anului 1973 la ediția a III-a. Această

acțiune republicană specifică pionieriei, care are un profund caracter de masă, s-a desfășurat sub îndrumarea și controlul Consiliilor județene ale Organizației Pionierilor, al Consiliilor județene de fotbal, cît și al caselor de pionieri, care au reușit printr-o propagandă susținută să angreneze în perioada vacanțelor de vară masa mare de pionieri și școlari din localitate în practicarea minifotbalului. Echipele de străzi participante la această competiție, constituite pe bază de afinități, au fost formate din pionieri și școlari în vîrstă de 12 ani, care își aleg căpitanul de echipă, dau denumirea echipei și își confecționează emblema ei. Meciurile din prima etapă s-au desfășurat pe toată perioada de vară (tur-retur), continuînd cu etape superioare județene și republicane.

Analizînd această acțiune de la prima ediție și pînă în prezent, se constată o linie ascendentă a numărului de pionieri și școlari angrenați în această competiție și a echipelor participante.

Dacă la început au fost cca. 1.000 de echipe de pionieri și școlari angrenate la prima ediție, astăzi, la ediția a IV-a, numărul lor s-a triplat ajungînd la 3.000 de echipe de minifotbal (pe străzi, cartiere etc.) și la cca. 70.000 de participanți.

Această creștere a numărului de echipe cît și a participanților se datorește accesibilității acestui joc pentru vîrsta cea mai timpurie, cît mai ales mirajului mingii care polarizează în jurul ei mii de pionieri și școlari.

Este de menționat rezultatul final al acestei acțiuni pionierești, în care talentele depistate atît la etapele pe orașe, municipii și de la finale au fost recomandate centrelor de copii sau cluburilor sportive pentru instruirea lor în mod organizat și cu cele mai bune cadre din localitate. Astăzi sînt foarte multe echipe republicane de juniori (din Constanța, Prahova, Bacău, Galați etc.), care au în rîndul lor foști componenți ai echipelor de străzi, reale talente pentru viitorul fotbal românesc.

Din experiența celor patru ediții desfășurate s-a constatat că practicarea timpurie a jocului de minifotbal este impusă de o multitudine de factori caracteristici și anume :

— corespunde particularităților de vîrstă morfofuncționale ale copiilor ;

— posibilitatea de asimilare sporită a copiilor la vîrsta pionieriei ;

— în specializarea timpurie, participanții sînt apți de a fi instruiți, organizați, de a menține disciplina și ordinea, de a respecta o temă dată ;

— are un pronunțat caracter de dezvoltare multilaterală a calităților fizice, cu accent deosebit pe viteză (cea de reacție în special), forță, îndemînare generală etc.

— formarea ritmului ridicat de joc datorită spațiului redus, cît și a timpului scurt de gîndire pe care îl au la dipoziție participanții ;

— crează o puternică bază psihică pe care se clădește profilul moral volitiv al omului de mîine ;

— solicită toți participanții în mod egal, atît în fazele de atac cît și de apărare ;

— datorită suprafeței reduse a terenului, copiii văd mereu poarta, fapt ce le direcționează acțiunile, dîndu-le cursivitate și realism.

Practica din țara noastră ne permite să afirmăm că vîrsta cea mai indicată pentru instruirea copiilor în minifotbal este în jurul vîrstei de 7 ani — vîrstă a pionieriei.

III. Putem etapiza perioada de instruire a copiilor în minifotbal astfel :

Etapa întîia care se desfășoară pînă la vîrsta de 9 ani și se caracterizează printr-o manifestare liberă a copiilor. Jocul nu are nici o regulă deosebită, reprezentînd adaptarea naturală a copiilor la minifotbal.

Etapa a doua se desfășoară între 9—12 ani și este perioada cînd începe procesul de instruire după principiul intuitiv. În această etapă se urmărește în special o dezvoltare generală și o adaptare la efortul specific, dezvoltîndu-se în același timp și spiritul de întrecere (se folosesc cît mai multe jocuri cu elemente).

Etapa a treia este etapa virtuozității tehnice a copiilor fotbaliști, care se desfășoară între 12—13 ani.

În această perioadă se creează la copiii jucători simțul mingii și al jocului cu sau fără minge. Este etapa de tranzit de la minifotbal la fotbal în 11.

*

Ca o concluzie se poate arăta că practicarea timpurie a minifotbalului, început fără reguli, ca mai tîrziu să se ajungă la etapa măiestriei, este o condiție esențială și obligatorie pentru toți copiii, indiferent de talentul și calitățile lor native pentru fotbal.

Etapizarea prezentată este necesară, deoarece permite formarea elementelor de bază pe care se clădesc mai tîrziu performanțele înalte de la seniorat.

Din cauza neangrenării copiilor de la o vîrstă timpurie, lipsei de atragere a lor în practicarea fotbalului în 11 de la această vîrstă sau în urma unor greșeli de instruire, multe talente au ratat, s-au plafonat la vîrsta junioratului (15—16 ani).

Aceste deficiențe enunțate mai sus se datoresc tocmai nerespectării particularităților de vîrstă, copiii fiind confundați cu adulții. Greșelile s-au făcut vizibile îndeosebi în privința folosirii terenurilor seniorilor la această vîrstă timpurie, a mingilor cît și a procesului de instruire.

În consecință, s-a ajuns la o dezvoltare unilaterală la copii ceea ce mai tîrziu a constituit o frînă pentru cerințele fotbalului modern. Excesul de forță și rezistență în procesul de instruire au avut influențe negative asupra calităților de îndemînare și viteză.

Astăzi oamenii se simt atrași și de alte întreceri sportive. Rămîne însă undeva, mărturisită sau nu, această forță implacabilă a frumosului din fotbal, a magnetismului său izvorît dintr-un plonjon, din mișcarea șerpuitoare a unui rafinat dribleur, care cheamă irezistibil la acest spectacol, învinge prejudecățile, înlătură bariere, convenționalisme și reușește astfel să se impună.

Și toate acestea fac ca fotbalul, cu variantele sale, să fie răspîndit peste tot, la ecuator, ca și în regiunile înghețate, la albi ca și la negri, la copii și la adulți, la cei care duc lupta cu dogoarea cuptoarelor sau scormonesc pămîntul, cît și în rîndul intelectualilor. Aceasta este ceea ce, în cîteva cuvinte, dă fotbalului caracterul său social.

DRUMEȚIA PIONIEREASCĂ ÎN FORMAREA DEFRINDERII DE PRACTICARE A TURISMULUI

Prof. CONSTANTIN N. STRĂCHINARU
Școala generală nr. 21, Iași

Simțim tot mai mult nevoia de mișcare. Copiii o simt cu atît mai mult cu cît mersul lor cotidian se reduce, în general, la traseul scurt dintre casă și clasă. Sedentarismul, problemă a timpului nostru, e nociv mai ales pentru organismul lor în dezvoltare.

Urbanizarea proliferantă, civilizatoare, tinde în ritm accentuat să-l priveze pe copil de natura sa și de natura ozonificată [1]. Spațiile de joacă pentru copii sînt limitate. Parcurile pentru ei sînt insuficiente. Strada, acaparată de autovehicule, îi alungă în apartament. Părinții, ale căror posibilități de supraveghere sînt diminuate, adoptă conduite verbale restrictive : „Să nu ieși din casă decît la școală“ . . ., la școală unde li se pretinde să stea neclintiți 4—5 ore, în bănci de atîtea ori improprii [2].

Studiile antropometrice din ultimul timp relevă o creștere staturo-ponderală anuală de circa 5 cm. la băieți și de circa 7 cm. la fete, între 11—15 ani [3], precum și o depășire staturo-ponderală la fiecare contigent față de contingentul anterior [4], dar unanim e recunoscut că nu în același ritm crește și rezistența psiho-fizică.

---

[1] A se vedea V. Roman, Eseuri despre revoluția științifică și tehnică, Editura politică, București, 1970, p. 464—470.

[2] În bănci în care stau copii de 6 ani, stau și elevii de clasele VIII—XII.

[3] A se vedea A. Zisulescu, Adolescența, Ed. did. și ped. Buc. 1968.

[4] A se vedea tabelele ; P. Penciu, A. Keleman, Educația sanitară în școală, Ed. did. și ped., București, 1968, p. 170—172.

Cum orice societate se contemplă în fiii săi, pentru sănătatea generațiilor viitoare se gîndește și se acționează competent și preventiv. Partidul și statul preconizează măsuri menite, pe de o parte, să protejeze mediul ecologic, iar pe de alta, să dezvolte sportul la scară națională.

Copiii sînt în centrul atenției. Ei au cel mai mult nevoie de circumstanțe în care să se dezvolte armonios, circumstanțe care să le faciliteze și integrarea creator-organică a cunoștințelor în plan afectiv, atitudinal, social.

Turismul este o școală cu multiple valențe. Drumeția, la vîrsta pionieratului, pare a fi forma cea mai la îndemînă și mai eficientă în structurarea deprinderii de practicare a turismului complex. Latura ei economicoasă se conjugă optim cu energia și dorința de mișcare, prin drumeție înțelegînd deplasarea pe jos, în grup, pe distanțe mai mici sau mai mari, în afara localității, fără să se confunde cu marșul pionieresc.

Conduși de aceste idei, am întreprins cu seria „B" de elevi-pionieri din 1967—1971, din Școala generală de 10 ani nr. 21 din Iași, drumeții care ne-au oferit prilejul să conturăm funcțiile de bază ale acestei forme de turism, funcții ce conferă drumeției capacitatea de a genera deprinderea de practicare a turismului complex [5].

Nu e cazul să facem trimiteri, dar în toate articolele și studiile cercetate de noi care se ocupă de diferitele forme de turism, inclusiv de drumeție, se insistă prioritar pe aspectul fizic al lucrurilor, adăugîndu-se latura educativ-patriotică în datele ei exterioare și, în treacăt, de unele aspecte privind îmbogățirea orizontului de cunoaștere, or, noi am observat că drumeția, înainte de a fortifica fizic, fortifică psihic, aici înscriindu-se primele ei funcții.

[5] Pentru problemele de organizare, de care nu ne ocupăm în comunicarea de față, există o bogată bibliografie, unele studii apărute în „Educația pionerească". Indicăm dintre cele mai recente ; „În vacanță, la drumeție"", Elena Adăscăliței, în nr. 4/1973 „Sfaturi pentru drumețiile montane", M.S., în nr. 5—6/1973 ; ș.a.

1. *Funcția de tonifiere afectivă*

Neridicînd probleme de ordin financiar, drumeția trezește în pionieri încrederea de a o vedea rezolvîndu-se chiar din momentul inițiativei, din acest moment declanșînd o bucurie cuceritoare, o stare înaltă de trăire ce pune stăpînire pe fiecare pionier în parte și pe toți laolaltă. Între inițiativă, decizie și ziua plecării în drumeție, viața detașamentului de pionieri nu se poate asemăna decît cu aceea a unei colonii de albine. Dispoziția emoțională supravegheată lucid face vizibile sporul de vioiciune, de sugestii și consultări reciproce, de colegialitate autentică, de receptivitate la orele de curs, de respect pentru școală, de admirație pentru omul muncii, pentru epoca pe care o trăiesc, de încredere în viitor. Ei își împart sarcinile, se informează în detaliu asupra traseului, propun variante pentru situații imprevizibile, fac tot ce pot pentru asigurarea unei maxime reușite.

Astfel fortificarea afectivă debutează intens cu zile înainte, se ramifică înaripat în timpul desfășurării drumeției și continuă reflexiv o trăire aparte, ca o trecere de la dialog la monologul interior, operînd profund, durabil, elevat. Durata afectivă a drumeției este incomparabil mai mare decît durata ei fizică. Acțiunea ei interioară este mai complexă și mai eficientă decît cea exterioară și înlesnește înțelegerea celorlalte funcții.

2. *Funcția de societizare*

Inițiativa și decizia de a face o drumeție unesc pe toți membrii detașamentului în același gînd și aceeași bucurie. Fiecare simte pe celălalt mai alături de el. Stabilirea traseului, multele probleme privind organizarea, încredințarea sarcinilor, diversitatea programului propus și împlinirea lui fac voluntară și activă participarea fiecărui pionier. Niciodată elevii mai slabi la învățătură nu se simt mai aproape de fruntași — și aceștia mai dispuși să-i ajute — ca în asemenea ocazii. Cooperarea se exercită de la idee și pînă la împrumutul de obiecte unul altuia. Pionierii trăiesc autentic și plenar viața de organizație. Colectivul se consolidează veridic în sfera afec-

tivității. Nu e vorba de toleranță — slăbiciune psihică —, dimpotrivă, exigența individuală și colectivă crește. La vîrsta pionieratului copiii sînt mai dispuși să critice, uneori exagerînd, or, noi am observat cum se salvează echilibrul social al detașamentului pînă la armonie ascensivă prin practicarea înțelegerii, accentul tot mai mult punîndu-se pe autocritică. Cu fiecare drumeție copiii se arată mai sociabili, mai dispuși să depășească acel egoism specific vîrstei lor, în avantajul vieții de colectiv.

3. *Funcția etică*

Acțiunea socializatoare a drumeției este cu atît mai autentică cu cît un anume cod civic de etică esențială e mai prezent, mai respectat, mai practicat în relațiile interpionierești. Acest cod e fondat pe stimă colegială, pe ajutorul reciproc, pe participarea dinamică a tuturor la reușita drumeției. Am văzut cum pionierii cu un surplus de energie sînt atenți să nu-și jeneze colegii, sau cum elevi mai irascibili caută să se abțină, discutînd la modul înțelegerii, dacă vreun coleg îi nemulțumise cu ceva. Unii elevi certați accidental între ei depășesc motivele supărării și se integrează dinamic aspirației grupului.

Funcția etică a drumeției se extinde și în sfera relațiilor elevi-profesori, elevi-părinți. Nu odată colegii mi-au confiat plusul de receptivitate, de atenție în sensul politeții și de atenție în sensul activității școlare, pe care acești elevi le manifestă la orele de curs. De asemenea părinții se arătau, în convorbirile avute cu noi, foarte dispuși să-i lase pe copii să participe la drumeții, întrucît „își pregătesc lecții fără intervenția noastră" ; „ne ajută mai mult la treburile domestice" ; „cîntă, sînt mai veseli"... Aportul drumeției la formarea personalităților de mîine în perspectiva eticii socialiste, e net.

4. *Funcția estetică*

Luînd contact nemijlocit cu frumosul din natură și din viața de organizație, prin jocuri instructiv-artistice (ludus) și joc-amuzament (jocus), fotografieri — fiecare pionier are album —, desene în creion colorat, compo-

ziții literare etc. se creează o anume disponibilitate estetică, un anume simț și gust al frumosului, funcția estetică a drumeției operînd subtil și cert în descoperirea și integrarea frumosului în viața individuală și socială a pionierilor. Desigur că în formarea atitudinii estetice concură și alte activități pionierești, dar aportul drumeției, și din acest punct de vedere, este de neînlocuit.

5. *Funcția gnoseologică*

Starea de optimism ce se declanșează în sînul colectivului are efectul unei deschideri generale a ființei copilului. Judecata devine mai dinamică, mai asociativă ; atenția mai interesată intelectual ; memoria mai aptă de a fixa logic noile cunoștințe ; gîndirea, în ansamblu, mai creativă.

Deosebit de această stare intimă a funcției gnoseologice, chiar din momentul studierii prealabile a traseului, a problemelor sanitare și de circulație, orizontul de cunoaștere se îmbogățește. Schimbul activ de date, consultațiile cerute profesorului de geografie, relațiile solicitate cercului de turism din școală, cît și observațiile directe, răspunsurile la întrebări în timpul drumeției — comandantul instructor trebuie să cunoască dinainte foarte bine traseul și problemele culturale ce le ridică — îi îmbogățește intelectual, îi face să iubească mai mult patria, să-i înțeleagă mai bine trecutul de lupte, să-i întrevadă încrezători viitorul. Procesul care are loc este acela al unui metabolism gnoseologic-emoțional. Pionierii identifică în teren cunoștințe de geografie, de științele naturii, de istorie, de igienă etc., aprofundîndu-le. Ei își nuanțează vocabularul și exprimarea în limba română, precum și în unele limbi de circulație mondială, în situația în care comandantul instructor este profesor de limbi străine sau cunoaște bine o limbă străină. Unii pionieri fiind membri ai diferitelor cercuri din școală sau de la „Casa pionierilor" culeg material pentru ierbare, insectare, colecții de roci, notează impresii pentru compoziții literare etc., cointeresînd și pe colegii lor, și toți pasionîndu-se de frumusețea cunoașterii, de tezaurul cunoștințelor, de școala vieții. În felul acesta, la

cursuri, se formează un mediu propice folosirii mai cu succes a metodologiilor moderne ca modelarea, problematizarea, învățarea prin descoperire, dialogul deschis etc.

6. *Funcția de fortificare fizică*

Am lăsat mai la urmă creionarea acestei funcții din două motive : primo, evidența ei ; secundo, toate studiile, articolele de specialitate se ocupă preponderent de acest aspect, furnizînd multiple detalii.

Mișcarea solicitată de deplasarea pe jos, jocurile și concursurile sportive programate, băile de aer și de soare, liniștea din sînul naturii și poezia ei, voia bună etc., sporesc apetitul copiilor, le face somnul odihnitor, le mărește rezistența fizică, le favorizează o dezvoltare optimă, prevenind „efectul negativ, nociv, al procesului revoluționar (tehnic, n.n.) asupra omului" V. Roman (Op. cit. p. 465).

Acum înțelegem mai bine de ce la sondajul întreprins de noi, în acest an, în rîndurile foștilor pionieri cu care am mers 4 ani în atîtea drumeții și care în prezent sînt elevi fruntași în diferite licee din Iași, la întrebarea : „Practicați turismul ?", în proporție de 97% ei au răspuns invariabil că în acțiunile turistice organizate pe clase, pe școală, sînt prezenți activ, antrenîndu-și colegii și contribuind la reușita acestor activități ; la întrebarea : „Cum ați ajuns să îndrăgiți turismul ?" în aceeași proporție au răspuns că și-au format gustul pentru turismul de distanțe la școala drumeției pionierești pe care n-o pot uita ; la întrebarea : „Ce aveți de adăugat în legătură cu această problemă ?", ei au înscris date care dezvăluiau cunoștințe și sentimente durabile, un mod de a simți și de a gîndi modern, exprimîndu-și dorința de a face o excursie de mai multe zile, prin țară, toți foștii pionieri.

Actualii uteciști au răspuns că și-au format „gustul" pentru turism la școala drumeției, în realitate, la această școală, ei și-au format *deprinderea* de practicare a turismului. Ceea ce conduce la dobîndirea deprinderilor nu este numai exersarea, oricît de îndelungă ar fi ea, ci este mai întîi adeziunea interioară la conținutul acestei exersări. A repeta un lucru care nu declanșează suporturi interioare capabile să-și așeze conținutul în comuniune cu individualitatea căreia se adresează poate să ducă, în anume cazuri, la rezultate contrarii, la atitudini negative. Exersarea drumeției a dus la formarea deprinderii de practicare a turismului, tocmai datorită multipelor ei funcții, capacității ei de a se realiza, calității ei de a cuceri sufletul copiilor, de a-i îmbogăți complex, de a le forma atitudini, de a-i îndrăgosti de viață, de societatea și patria ai cărei fii sînt.

Iată de ce, drumeția, această școală completă cu active deschideri spre turismul complex, trebuie să devină o activitate pionierească de masă.

INTEGRAREA ORGANICĂ A UNOR ACTIVITĂȚI DE PREGĂTIRE PENTRU APĂRAREA PATRIEI ÎN DIFERITE FORME DE TURISM PIONIERESC

Prof. MIHAI CALCAN
Consiliul Național al Organizației Pionierilor

În cuvîntul său la cea de-a II-a Conferință națională a Organizației Pionierilor, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., spunea : „Din fragedă copilărie, viitorii cetățeni trebuie să crească în spiritul hotărîrii de a pune mai presus de orice interesele țării, societății, colectivității, apărarea patriei. Pornind de la aceasta, de la condițiile internaționale de azi, este necesară introducerea în munca pionierească a unor activități de pregătire în vederea apărării patriei, astfel ca fiecare să poată fi gata oricînd să participe cu neînfricare la apărarea cuceririlor revoluționare ale poporului nostru, a muncii pașnice, a libertății, a suveranității și independenței patriei".

Pornind de la această sarcină și pe baza hotărîrii Secretariatului C.C. al P.C.R., C.N.O.P. a elaborat încă din anul 1972 un îndrumar metodico-organizatoric intitulat „Instrucțiuni privind pregătirea pionierilor și școlarilor pentru apărarea patriei", stabilindu-se prin acest document ca toate activitățile de acest gen să se desfășoare în afara procesului de învățămînt, deci sarcină preluată în totalitate de către Organizația Pionierilor.

Ca urmare, în anul școlar 1972—1973 au funcționat în cadrul caselor de pionieri 118 cercuri de orientare turistică cu 5941 pionieri, 45 cercuri de cicloturism, cu

1139 pionieri și 38 cercuri cu alte profile de turism (nautic, alpinism etc.) cu 1287 pionieri. Dacă adăugăm și cele 2531 cercuri cu profil de turism din școli care au angrenat 52.876 pionieri și cele 8434 (134) cercuri de „Prieteni ai pompierilor, ai marinarilor, ai aviatorilor, ai tanchiștilor, ai grănicerilor etc." în care au activat 125.814 pionieri, rezultă că în anul școlar trecut numai aproximativ 10% din pionierii școlilor și 1,1% din acei angrenați la casele de pionieri (22.777) au fost cuprinși în forme organizate de pregătire a pionierilor și școlarilor în vederea apărării patriei, prin turism aplicativ și alte activități specifice.

Restul de 90% ar fi trebuit să răspundă sarcinilor trasate de partid prin activitățile cuprinse în programele detașamentelor și unităților de pionieri, activități diversificate în funcție de vîrstă, sex. Acestea însă apar sporadic și nu se integrează într-o programare ritmică, de perspectivă și unitară. Trebuie spus că această situație este generată și de grija exagerată dovedită de comandanții instructori pentru evitarea supraîncărcării pionierilor, precum și de imposibilitatea cuprinderii în cele 6—7 acțiuni programate la un detașament pe parcursul unui trimestru, a tuturor genurilor de activități îndrăgite și propuse de către pionieri. În aceste condiții comandantul „filtrează" propunerile și de cele mai multe ori renunță cu bună știință tocmai la acelea care se desfășoară în aer liber, deoarece sînt mai greu de organizat și implică mai multe riscuri, păstrînd din această categorie numai cîte o drumeție în fiecare trimestru care, de regulă, se desfășoară, an de an, pe același itinerariu.

Ținînd cont de aceste condiții, mai mult sau mai puțin obiective, consider că este necesar a se găsi o soluție de îmbinare organică a activităților turistice cu cele de pregătire a pionierilor pentru apărarea patriei. Este necesar acest lucru, cu atît mai mult cu cît ambele genuri de activități contribuie din plin la educarea morală a tinerei generații, toate laturile sale — educarea în spiritul patriotismului socialist și internaționalismului proletar, educarea disciplinei conștiente și educarea spiritului colectivist, educarea atitudinii comuniste față de muncă

și față de proprietatea obștească — găsindu-și din plin rezolvarea în cadrul acestor activități atît de înrudite.

Pregătirea pionierilor și școlarilor pentru apărarea patriei vizează patru mari direcții ce pot fi diversificate în funcție de vîrstă, sex și preferințe, într-o infinitate de modalități de realizare :

1. educarea sentimentelor de dragoste față de patrie și partid ;
2. pregătirea pionierilor pentru muncă și viață ;
3. călirea fizică și formarea rezistenței la efort ;
4. crearea unor deprinderi specifice, privind arta militară.

Voi face referiri privind integrarea lor în numai cîteva forme de turism pionieresc, cele mai cunoscute, mai ușor de realizat și mai frecvent prezente în programele de activitate.

Excursia cu trenul, cu autocarul, cu bicicleta sau combinată, folosită în scop didactic pentru lărgirea orizontului local al elevului, își poate aduce din timp contribuția la pregătirea pionierilor pentru apărarea patriei. Scopul principal al acestei forme de turism derivă din principiul că „iubești mai mult ce cunoști mai bine și cunoști mai bine ceea ce îți este mai apropiat". Și ce poate să fie mai bine cunoscut decît locul copilăriei, orașul sau satul natal, județul propriu sau locurile pe care le-ai călcat cu propriile-ți picioare ? Pentru cunoașterea sub toate aspectele a patriei, trebuie ca în programul excursiei să fie incluse vizitele la diferite întreprinderi economice — cele mai reprezentative de pe traseu — unități militare, case memoriale, muzee sau monumente etc. Aceste vizite vor fi de așa manieră pregătite încît pionierii să intre în contact nemijlocit nu numai cu mărețele realizări economice, ci să-i cunoască și pe acei oameni minunați, constructori ai socialismului, direct în mijlocul mașinilor la locul lor de muncă. Dezideratul mai sus menționat va fi realizat în toate punctele vizitate, iar depunerea unei jerbe de flori la un monument al eroilor de pe traseu lasă amintiri de neșters. Aceste reușite de necontestat cer însă o minuțioasă pregătire prealabilă, o cunoaștere deplină a itinerariului și mai ales o desăvîrșită valorificare posterioară. Simpozioanele, mon-

tajele literar-artistice, expozițiile ce se vor realiza după acțiune își au rostul pentru a informa pe toți pionierii unității de cele văzute, știut fiind faptul că la o excursie participă numai un număr restrîns de copii. În cadrul excursiilor organizate de regulă de către cercul de turism trebuie să-și aducă contribuția și cercul cine-foto, cercul radio pentru imprimări, cercul de ziaristică pentru reportaje, cercurile artistice etc.

Drumeția formă de turism la îndemîna tuturor, care apare frecvent în activitatea pionierească, este ea însăși o activitate de pregătire a pionierilor pentru apărarea patriei. Pentru a căpăta un plus de atractivitate și inedit, înlăturîndu-se astfel perioadele de monotonie ce pot apărea îndeosebi cînd peisajul este cunoscut, pe parcursul itinerariului se pot insera unul sau mai multe momente cuprinzînd activități specifice de pregătire pentru apărarea patriei. Aceasta implică o cunoaștere perfectă a traseului de către conducător și o atenționare a participanților printr-o punere în temă privind momentele respective și rezolvarea lor. Iată cîteva exemplificări tipice, ele putînd fi realizate în diferite variante în funcție de pregătirea participanților, de lungimea și specificul traseului, precum și de imaginația conducătorului :

— deplasarea se face după o schiță simplă, cu ajutorul busolei, avînd marcat punctul terminus al acțiunii, alegerea drumului rămînînd la latitudinea participanților ;

— deplasarea se face după o schiță simplă, itinerariul fiind marcat diferit pentru fiecare grupă, ele fuzionînd în același punct și la o oră stabilită în prealabil ;

— deplasarea se face cu avangardă și legături permanente prin semnalizări, agenți de legătură sau mijloace moderne de transmisie realizate în cercurile de radio ;

— deplasarea se face în marș (poate fi cu cîntec) sau cu timp impus de parcurgere a anumitor distanțe sau porțiuni de traseu ;

— deplasarea se face pe grupe, cu sarcina de a întocmi schița drumului parcurs, notînd cele mai reprezentative repere ;

— deplasarea se face pe grupe, cu cercetarea terenului și descoperirea unor elemente din timp ascunse (becuri ce emit semnale luminoase, sonerii, stații de emisie a undelor sonore (toate confecționate în cercurile tehnice), machete. Instalarea acestor elemente poate fi făcută de membrii cercului respectiv, care iau parte la joc, dar în mod pasiv. De asemenea, pot fi căutate și colectate anumite obiecte din natură specificate de conducător ;

— deplasarea se face între anumite puncte de pe traseu folosind pentru mascare acoperirile din teren ;

— deplasarea se face prin anumite puncte unde există obstacole naturale care trebuie escaladate pentru continuarea drumeției.

În situația cînd deplasarea se face pe grupe, pot avea loc și întreceri între participanți, luîndu-se în considerare timpul realizat, calitatea execuțiilor și angajarea tuturor membrilor la acțiune.

Expediția pionierească este o drumeție de una sau mai multe zile cu înnoptare în locuri improvizate, cu autogospodărire și diversificarea sarcinilor în echipaj. Expediția trebuie să aibă ca scop principal cercetarea unei zone necunoscute într-unul sau mai multe domenii de activitate, ceea ce dă un plus de romantism și inedit.

Ca elemente de pregătire a pionierilor pentru apărarea patriei ce vor fi inserate pe fondul expediției, se pot menționa : deplasarea pe jos sub formă de marș cu întreg echipamentul necesar, înoptarea în corturi sau colibe cu străji și plantoane, folosirea parolelor, a mesajelor codificate, pregătirea hranei în fiecare zi, servirea mesei în condiții improvizate, studierea și completarea hărții zonei respective, ținerea legăturii permanente între membrii echipajului prin toate mijloacele posibile (semnalizări, radio, telefon), colectarea de obiecte, executarea de filme și fotografii, înregistrări etc.

În cadrul acestor acțiuni complexe trebuie cuprinse și celelalte cercuri, cooperarea cu acestea fiind imperios necesară pentru atingerea scopului propus : pregătirea multilaterală a pionierilor pentru apărarea patriei.

Concluzii

Integrarea acestor activități specifice în anumite forme de turism a fost experimentată în tabăra de orientare turistică Cheia 1972, fiind apreciată de toți pionierii și cadrele didactice.

Acest mod de rezolvare vine să soluționeze problema supraîncărcării pionierilor ce pot apărea prin cuprinderea independentă în programe a tuturor genurilor de activități specifice.

Angrenează întreaga masă de pionieri indiferent de preferințe : cei cu înclinații spre studiu vor face și efort fizic, iar adepții sportului și mișcării vor trebui să contribuie la cercetarea științifică.

Acțiunea de integrare a activităților de pregătire pentru apărarea patriei în forme de turism pionieresc, pornită de la nivelul cercurilor de turism din cadrul caselor de pionieri ca centre metodice, va putea fi preluată cu rapiditate și generalizată în toate unitățile și detașamentele de pionieri din localitatea respectivă.

CONCURSURILE DE ORIENTARE TURISTICĂ, ACTIVITĂȚI ÎNDRĂGITE DE PIONIERI ȘI ȘCOLARI

Prof. DUMITRU MIHĂILĂ
Casa pionierilor Iași

Concursurile de orientare turistică reprezintă forme competiționale de practicare a turismului, constînd în parcurgerea unui traseu dinainte stabilit, pe un teren variat, urmărindu-se atingerea unor puncte marcate pe hartă și în teren, într-un timp cît mai scurt, folosindu-se cunoștințele teoretice și deprinderile practice anterioare precum și diferite mijloace și instrumente.

Prin concursurile de orientare turistică se urmărește antrenarea masei de pionieri și școlari la practicarea organizată a exercițiilor fizice și a sportului în mijlocul naturii, în vederea călirii lor fizice, a consolidării cunoștințelor și deprinderilor de orientare, a dezvoltării unor trăsături de caracter ca spiritul de echipă și întrajutorare.

Jocurile și concursurile de orientare turistică familiarizează pe pionieri și școlari cu natura, făcîndu-i s-o îndrăgească și s-o ocrotească.

Concursurile de orientare turistică au un puternic caracter tehnico-aplicativ aducîndu-și contribuția la pregătirea pionierilor și școlarilor pentru apărarea patriei, pentru viață. Ele dau posibilitatea pionierilor și școlarilor care îndrăgesc orientarea turistică să se afirme pe linie sportiv-competițională, să participe la concursuri județene, interjudețene, republicane și chiar internaționale.

Hotărîrea Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român privind dezvoltarea educației fizice și

sportului arată că trebuie acordată o atenție deosebită dezvoltării turismului. Concursurile de orientare turistică se organizează în funcție de particularitățile de vîrstă ale copiilor putînd începe sub formă de joc chiar din cl. a II-a, deseori avînd teme militare și probe aplicative. Dacă ele sînt bine organizate de la început, dacă la aceste activități sînt invitați un număr mare de copii, cu timpul sînt îndrăgite de toți pionierii și școlarii. Cred că nu există tabără școlară, școală sau unitate de pionieri în care să nu se fi desfășurat un concurs de orientare și în urma căruia copiii să nu se fi întors cu impresii plăcute, cu aprecieri pozitive, cu dorința de a mai participa și la alte concursuri.

Convingerea că jocurile și concursurile de orientare turistică sînt activități preferate de pionieri și școlari și, bineînțeles, de tineri și chiar vîrstnici, mi-am format-o ca participant la diferite concursuri, la toate nivelele, în calitate de concurent iar mai tîrziu de organizator-instructor și antrenor, dar mai ales ca profesor conducător la cercul de orientare turistică la Casa pionierilor Iași.

Jocurile și concursurile de orientare turistică sînt îndrăgite de pionieri și școlari datorită faptului că ele se desfășoară în natură, că sînt dinamice, le solicită inteligența și calitățile fizice, se adresează dorinței lor de afirmare, de a lega noi prietenii, de a cunoaște frumusețile și bogățiile patriei.

Elevii sînt conștienți că în viață, în toate activitățile turistice și uneori în situații neprevăzute, vor avea nevoie de cunoștințele de orientare.

Cercul de orientare turistică de la Casa pionierilor Iași și-a adus contribuția la îmbogățirea cunoștințelor de orientare turistică a foarte multor elevi din municipiul Iași, nu numai prin activitățile din cadrul cercului, dar și în concursuri și prin desele instruiri cu echipele reprezentative ale școlilor înainte de concursurile municipale. (În urma acestor instruiri și rezultatele au fost mai bune).

Activiștii cercului de orientare turistică (de la Casa pionierilor Iași) cunosc foarte bine împrejurimile Iașului, pădurile de la Breazu, Ciric și Repedea.

În drumețiile, excursiile și expedițiile organizate de școli sau de Casa pionierilor elevii au apelat deseori la cunoștințele căpătate în activitatea de cerc sau în jocurile și concursurile de orientare turistică. Se observă că orientarea turistică a cîștigat foarte mulți adepți de toate vîrstele. Numeroase locuri fruntașe obținute, numărul mare de participanți, secții renumite la cluburile Nicolina, Voința, Universitatea, Penicilina din Iași și Casa pionierilor sînt grăitoare în acest sens.

Rezultatele obținute în ultimul an și cadrul natural foarte bun probabil că au determinat Federația Română de Turism-Alpinism din cadrul Consiliului Național pentru Educație Fizică și Sport să organizeze între 31.08—8.09 1973 la Iași concursul republican de orientare turistică pentru toate categoriile de vîrstă (copii, juniori, seniori) și Cupa României. Expozițiile de grafică și fotomontaje prezentate în repetate rînduri exprimă evoluția numerică a copiilor activiști ai cercului de orientare turistică de la Casa pionierilor Iași, creșterea numărului de concursuri organizate de cerc, a numărului de concursuri la care s-a participat, rezultatele din ce în mai bune obținute, precum și aspecte din pregătirea pentru concursuri și din concursuri.

Cercul de orientare turistică de la Casa pionierilor Iași va cuceri noi adepți, va organiza și participa la un număr tot mai mare de concursuri la toate nivelele și-și va aduce contribuția la familiarizarea tuturor copiilor din municipiul Iași cu acțiunile de orientare turistică, angrenînd toate detașamentele și unitățile la concursuri, contribuind la educarea patriotică de pregătire pentru apărarea patriei a pionierilor și școlarilor din municipiul Iași.

UNELE COORDONATE ALE ACTIVITĂȚII SPORTIV-TURISTICE ÎN CASELE PIONIERILOR

Lector FLORIAN MORARU
Cercet. științific EUGENIA ENĂCHESCU
Consiliul Național al Organizației Pionierilor

În activitatea bogată și complexă pe care casele pionierilor o desfășoară în întreaga țară, jocurile, excursiile, sporturile ocupă un loc important, satisfăcînd dorința de mișcare și întrecere a copiilor și contribuind activ la îndeplinirea sarcinilor instructiv-educative ale acestor instituții extrașcolare. Existența unor animatori competenți și pasionați, condițiile materiale asigurate, adeziunea copiilor la acțiunile inițiate au determinat consolidarea unor cercuri, formații și activități deosebit de interesante care confirmă locul și rolul caselor pionierilor în ansamblul activităților pionierești.

Deși, în general, rezultatele sînt bune în cadrul celor peste 600 de cercuri cu profil sportiv-turistic existente în case, nu întotdeauna se realizează o judicioasă relație cu unitățile de pionieri sau cu celelalte unități sportive școlare din localitate, unele activități sînt încă neinteresante, neatractive, mulți pionieri negăsind rezolvarea dorinței de practicare a sportului în cadrul acestor cercuri. De aceea, se impune o mai precisă conturare a locului acestor activități și a scopului urmărit, ca astfel să se poată realiza pe deplin indicațiile Plenarei C.C. al P.C.R. cu privire la faptul că „educația fizică, sportul, mișca-

rea în aer liber vor trebui să devină, în mai mare măsură, factor de o deosebită importanță pentru menținerea sănătății, pentru educarea voinței și a caracterului, pentru dezvoltarea multilaterală a tinerei generații" [1].

Principalele coordonate ale activității sportiv-turistice ce se desfășoară în casele pionierilor, în funcție de cerințele puse de partid în fața factorilor care se ocupă de educarea tinerei generații, trebuie să contribuie la stimularea continuă a mișcării sportive de masă, prin :

— respectarea principiilor generale ale activității pionierești (principiul democrației pionierești, îmbinarea conducerii pedagogice cu autoconducerea pionierească, principiul liberei opțiuni, al atractivității etc. ;

— încadrarea activității sportiv-turistice în specificul activității desfășurate la casele pionierilor, ca instituții extrașcolare care desfășoară o intensă muncă politico-educativă în vederea formării și educării tinerei generații.

În acest context, se conturează următoarele coordonate :

1. *Continua stimulare și antrenare a pionierilor în activități sportive și turistice de masă.*

Sportul de masă este una din cele trei forme de manifestare a fenomenului de practicare a exercițiilor fizice (alături de educația fizică și sportul de performanță) și are ca particularitate faptul că se desfășoară în timpul liber în scopul recreării, asigurării nevoii de divertisment, de refacere a forțelor psihice, de călire fizică și morală.

Este cunoscut faptul că pionierii își manifestă frecvent preferințele pentru activități sportive și turistice, fenomen justificat prin nevoia de mișcare, destindere, consum de energie și prin dorința de asociere cu copiii de aceeași vîrstă, în jocuri, competiții, întreceri. Principalele forme de activitate în casele pionierilor sînt cercurile, ansamblurile, formațiile care au un caracter permanent și o componență constantă. În domeniul sportiv-turistic însă, există posibilități de desfășurare a unor activități de masă, nu numai pentru pionierii membri ai

[1] Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din iunie 1973 cu privire la dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului.

cercurilor, ci și pentru alți pionieri din localitate. Acestea se pot concretiza fie în acțiuni spontane pe terenurile special amenajate, fie în mod organizat, în cadrul unor acțiuni inițiate de casă (cursuri), întreceri între unități, concursuri de orientare turistică sau în centrele de inițiere și practicare a unor sporturi de sezon (înot, ski, patinaj).

Terenurile pentru jocurile sportive (handbal, fotbal, baschet), patinoarul, bazinul de înot, terenul de tenis, poligonul de tir, pista aplicativă, pista pentru săniuș sau ski (amenajări care nu întotdeauna este necesar să se afle în imediata apropiere a casei pionierilor) își asigură funcționalitatea în măsura în care sînt deschise tuturor copiilor din localitate, astfel încît aceștia să poată găsi permanent activități interesante și plăcute. Într-un asemenea cadru se poate asigura pionierilor și un cîmp larg de manifestare a fanteziei și inițiativei în formele și metodele folosite, organizatorii urmărind cultivarea noului, a soluțiilor originale de desfășurare a activităților sportiv-turistice. Bineînțeles că acestea nu se dezvoltă de la sine, ci presupun eforturi de pregătire atît din partea animatorilor, cît și a copiilor.

2. *Finalizarea și inițierea copiilor în diferite ramuri din domeniul sportiv și turistic în cadrul activităților desfășurate sub forma cercurilor sportive sau turistice.*

Acestea trebuie să vizeze, în principal, aprofundarea cunoștințelor în ramura sportivă pentru care au optat copiii, însușirea deprinderilor necesare practicării sportului respectiv, dezvoltarea calităților motrice, intelectuale, volitive în vederea atingerii unui grad cît mai înalt de măiestrie sportivă.

Domeniul sportiv-turistic imprimă activităților din aceste cercuri unele particularități în organizarea și desfășurarea lor. Astfel, în casele pionierilor își pot desfășura activitatea următoarele tipuri de cercuri :

— *cercuri la ramuri sportive care se practică mai puțin în școală, pe care copilul nu are posibilitatea să le practice în alte condiții* și care sînt de importanță deosebită în PREGĂTIREA COPIILOR ÎN DOMENIUL AFIRMĂRII PE PLAN INTERNAȚIONAL a țării noastre :

sporturile nautice, judo, scrimă, tenis de masă și de cîmp, ciclism, tir ;

— *cercuri cu caracter interdisciplinar* cum sînt cercurile tehnico-sportive, cercul de turism, care îmbină cunoștințe teoretice — de geografie, biologie, folclor, istorie — cu formarea unor deprinderi organizatorice și deprinderi aplicative ;

— *cercuri complexe* — care să contribuie la informarea și pregătirea copiilor pentru apărarea patriei (topografie, cartografie, transmisiuni, criptografie etc.).

În ce privește *desfășurarea* activităților în cercurile pe ramuri sportive și turistice, considerăm că, spre deosebire de alte domenii (tehnică, artă), acestea trebuie să fie caracterizate de o mare *mobilitate*. Această caracteristică se poate concretiza prin :

— *durata optimă* pentru familiarizarea și inițierea copiilor în sportul respectiv, asigurîndu-se un echilibru între faza de învățare și faza de aplicare, de practicare efectivă. Uneori, prelungirea excesivă a fazei de învățare pe perioada unui an școlar este nejustificată din punct de vedere al participării afective a copiilor. De aceea, considerăm că la unele cercuri cu profil sportiv-turistic s-ar putea crea posibilitatea ca înscrierile și participarea copiilor la cerc să se efectueze și în etape, nu numai la începutul anului școlar ;

— *sezonul propice* practicării unor sporturi (sporturi de iarnă, de vară, activități de interior, activități de vacanțe) astfel încît același cadru didactic sau același pionier să treacă prin mai multe profile în perioada unui an ;

— *accesul permanent* și al altor copii la activitatea unor cercuri, chiar dacă nu sînt înscriși într-o anumită perioadă. Inexistența acestei soluții limitează sfera de acțiune a principiului liberei opțiuni a pionierilor, principiu care acționează astfel numai la începutul anului școlar.

Susținînd accesul permanent al copiilor, în funcție de preferințele lor, prezentăm cîteva situații întîlnite în practică :

Uneori unii pionieri sau un grup de pionieri au nevoie, într-o anumită împrejurare, de unele cunoștințe sau de-

prinderi într-o anumită ramură de sport sau activitate (cu prilejul unui concurs, înainte de plecarea într-o expediție nautică sau cicloturistică, într-o tabără) ; este firesc și util ca la Casa pionierilor să poată găsi rezolvarea acestor dorințe și interese.

Unii pionieri sînt deja inițiați pe linie sportivă, la cluburi sau chiar la Casa pionierilor în anii precedenți. Fără intenția de a practica sportul pentru performanță sau neavînd această posibilitate în localitate, la un moment dat, activitatea permanentă în cerc nu-i mai satisface, ei confruntîndu-se mereu cu aceiași colegi. De aceea, pionierii trebuie să aibă posibilitatea de a participa oricînd doresc la activitatea cercului. Considerăm că, în condițiile activității sportive, fluctuația care ar apare nu ar împiedica activitatea curentă a cercului, dimpotrivă prezența unor asemenea pionieri inițiați ar contribui la dezvoltarea activității cercului respectiv.

3. În preocupările Caselor pionierilor, *depistarea și cultivarea aptitudinilor pentru domeniul sportiv sau pentru o anumită ramură de sport este deosebit de importantă* și se realizează fără a contraveni cerinței de stimulare și antrenare a tuturor copiilor în activități sportive și turistice de masă.

Încurajarea unor copii care se detașează din rîndul masei largi de pionieri trebuie avută în vedere din cel puțin *două considerente și anume :*

— *necesitatea recrutării unor copii* cu aptitudini deosebite pentru o anumită ramură sportivă în vederea orientării lor spre sportul de performanță (în unitățile sportive specializate) ;

— *dezvoltarea unor aptitudini* care, cultivate în activitatea sportivă, se răsfrîng cu efecte pozitive și în alte domenii de activitate a copilului, în pregătirea lui generală pentru muncă și viață (îndemînare, promptitudine, viteză de reacție, rezistență generală) și, alături de acestea, trăsături de voință și caracter (stăpînire de sine, capacitate de a elabora decizii, atitudinea adecvată în fața succesului și eșecului).

Problema esențială ce se ridică sub acest aspect este evitarea pregătirii intensive a unui număr limitat de copii în detrimentul activității sportive cu masa de pio-

nieri. Numărul copiilor sau echipelor care primesc pregătire specială trebuie să fie cît mai cuprinzător. Cît mai mulți copii trebuie antrenați în acțiuni sportive care să-i facă să trăiască bucuria întrecerii sportive, să cultive la fiecare copil o permanentă dorință de autodepășire, de însușire corectă a deprinderilor necesare și să contribuie la formarea treptată a interesului pentru domeniul sportiv, pentru practicarea permanentă a exercițiilor fizice, a turismului.

— *Pe linia concurării relațiilor dintre casa pionierilor și celelalte unități sportive* pentru copii, specializate (cluburi, asociații, școli sportive), considerăm că este necesar, în primul rînd, să se coordoneze în mod logic dezvoltarea sporturilor prin grija consiliilor Organizației pionierilor și a consiliilor pentru educație fizică și sport. Pionierii cu aptitudini deosebite și interes pentru sport, care fac parte din cercurile casei, trebuie să aibă posibilitatea de a participa la competițiile organizate de aceste instituții, iar cei mai buni dintre ei să fie recrutați în secțiile de performanță din localitate, unde li se pot asigura condițiile necesare de pregătire.

4. O coordonată importantă rezultată din funcția casei pionierilor ca centru de loisir este aceea de realizare a unui *cadru de petrecere plăcută, utilă, a timpului liber, în special în perioada vacanțelor*. Casa pionierilor trebuie să asigure copiilor un punct de atracție permanentă unde aceștia să-și poată satisface nevoia de petrecere a timpului liber, în acest cadru activitățile sportive și turistice ocupînd un loc preponderent. Jocurile sportive, drumețiile, amenajările turistice (sate de vacanță) trebuie să fie deschise tuturor copiilor din localitate, atît în perioada anului școlar, cît și, mai ales, în perioadele de vacanță. În acest sens, casa pionierilor, ca centru de organizare a vacanței, poate iniția diferite întreceri și competiții sportive sau poate organiza centre de învățare și practicare a înotului, schiului, patinajului.

Apropierea Casei pionierilor de instituțiile culturale și sportive din localitate ar îmbogăți mult programul activității pe plan local și ar permite recrutarea cu mai mult succes a unor animatori.

5. *Integrarea activității sportiv-turistice în ansamblul activității din Casa pionierilor* este o coordonată care se impune prin următoarele :

— *Organizarea unor acțiuni cu caracter complex* pe care Casa pionierilor le pregătește și le desfășoară cu diferite prilejuri și evenimente (Ziua pionierilor, sărbători naționale etc.). Parăzile, carnavalurile, serbările cîmpenești, concursurile, conțin bogate activități și demonstrații sportive. În aceste situații, activitatea sportivă își lărgește sfera de cuprindere a copiilor, care nu trebuie să fie numai cei înscriși la cercuri sportive. Defilarea, crosurile, probele aplicative, trebuie să fie însușite de orice pionier, sportiv sau nesportiv, și pot fi realizate atît cu pionierii din cercurile cu profil sportiv, cît și din cercuri cu alte profile (cultural, tehnic etc.).

— *includerea elementelor de mișcare fizică, sport și turism* în acțiuni tehnico-științifice, cultural-artistice, social-utile, în scopul îmbinării efortului cu destinderea, a concentrării fizice și psihice cu relaxarea, a caracterului social-util cu divertismentul ;

— *colaborarea cercurilor sportive sau turistice cu celelalte cercuri* în vederea realizării unor activități de autogospodărire, de realizare a unor obiecte (ecusoane, instalații, plasă, unelte, alcătuirea unor schițe, hărți), precum și de organizare a unor acțiuni complexe cum ar fi : expediții tematice, cu toți membrii casei pionierilor, jocuri pionierești aplicative, la care concură 3, 4 cercuri cu profile diferite, concursuri sanitare etc.

În general, integrarea acestor activități în programul educativ al Casei pionierilor vizează și intensificarea pregătirii copiilor pentru apărarea patriei.

6. *Influența metodică a activităților* sportiv-turistice organizate de către unitățile și detașamentele de pionieri din localitate. Prin pregătirea unor pionieri ghizi turistici, căpitani de echipă, arbitri și instructori sportiv-voluntari, casa pionierilor poate sprijini o mai bună organizare a acestor activități în școală. Cunoașterea și studierea unor experiențe interesante apărute în unele unități sau detașamente ar contribui la generalizarea acestora în întreg teritoriul.

STRUCTURA ECHIP AJELOR „CUTEZĂTORII"

Mediul din care provine echipajul	Numărul echipajelor analizate	felul echipajelor după compoziție pe sexe			După colectivul din care provin		Compoziția numerică pe sexe a echipajelor						Compoziția calitativă a echipajelor după situația la învățătură		Total membri în echipaje
		numai din băieți	numai din fete	mixte	aceeași clasă	clase diferite	echipaje băieți	echipaje fete	echipaje mixte				cu medii anuale între 8—10	cu medii anuale între 5—7	
					cifre abs.	cifre abs.			băieți	fete	total B	total F			
SAT	53	3	6	44	15	38	30	60	247	192	277	252	522 (79,8%)	107 (20,2%)	529
ORAȘ	74	7	4	63	23	51	70	41	343	275	428	316	649 (87,2%)	105 (12,8%)	744
TOTAL GENERAL	127	10	10	107	38	89	100	101	590	467	705	568	1061 (83,4%)	212 (16,6%)	1273

SITUAȚIA

conducătorilor de echipaje „Expedițiile Cutezătorii"

Specialitatea	MEDIUL						total general
	rural		urban		total		
	B	F	B	F	B	F	
Biologie	4	3	7	5	11	8	19
Bio-geografie	2	—	3	—	5	—	5
Geografie	6	1	12	5	18	6	24
Istorie-geografie	3	1	3	—	6	1	7
Istorie	4	—	3	3	7	3	10
Inginer mecanic	—	—	1	—	1	—	1
Învățători	9	3	3	1	12	4	16
Limba română	4	5	3	2	7	7	14
Română-franceză	—	—	—	1	—	1	1
Franceză	—	—	1	—	1	—	1
Pedagogie	—	—	1	—	1	—	1
Matematică	3	—	4	1	7	1	8
Matematică-fizică	—	—	1	—	1	—	1
Fizică	—	—	—	1	—	1	1
Fizică-chimie	1	—	—	—	1	—	1
Educație fizică	4	—	3	3	7	3	10
Muzică	—	—	—	1	—	1	1
Desen	—	—	2	2	2	2	4
Maiștri	—	—	2	—	2	—	2
TOTAL GENERAL	40	13	49	25	89	38	127

Prin activitățile sportiv-turistice inițiate de către casele pionierilor, se poate contribui la o mai bună pregătire a activelor pionierești, la instruirea unor pionieri, membri ai comandamentelor, care au responsabilități pe linie sportivă, turistică și de pregătire pentru apărarea patriei.

Datorită experienței dobîndite și a relațiilor cu ceilalți factori educaționali, casa pionierilor poate asigura un sistem eficient de recrutare, pregătire și folosire a animatorilor sportiv-turistici, din rîndul sportivilor fruntași, ai părinților ori uteciștilor sau studenților.

*

Considerăm că axarea activității sportiv-turistice în casa pionierilor pe aceste coordonate ar contribui la ridicarea eficienței educative a acestora și, totodată, ar răspunde mai precis cerințelor puse de partid privind formarea unei generații multilateral-dezvoltate, călită fizic și moral, pregătită cît mai bine pentru muncă și viață.

IV

CONDUCERE, EVALUARE, PREORIENTARE. RELAȚIA ȘCOALĂ – FAMILIE – ORGANIZAȚIE

ȘTIINȚA ȘI ARTA DE A CONDUCE ACTIVITATEA GRUPULUI PIONIERESC

Dr. EMILIAN DIMITRIU
Șef de sector
Institutul de Științe Pedagogice

Pe bună dreptate se spune că în activitatea la lecții, ca și în munca pionierească, profesorul este variabila independentă, întruchiparea nemijlocită a procesului educațional, omul cu care se compară și față de care se aliniază copiii. Aceasta atestă rolul conducător pe care îl deține profesorul și care trebuie înțeles în lumina teoriilor contemporane asupra menagement-ului, adecvate la specificul acțiunii educaționale. În cele ce urmează vom marca cîteva aspecte esențiale ale exercitării rolului conducător de către profesor, pornind de la convingerea — mereu confirmată de fapte — că pionieria servește și din acest punct de vedere ca exemplu pentru munca la lecții și în afara lor.

Fiecare profesor face asupra copiilor anumite supoziții, care sînt în funcție de concepția pe care o are asupra ființei umane, de propria experiență și de înțelegerea structurii și a menirii muncii instructiv-educative. Aceste supoziții se pot înscrie în două mari categorii : 1. control extern formal (birocratism) și 2. omul social complex. Potrivit celei de-a doua, în organizarea și conducerea activității trebuie să se țină seama de trebuințele copiilor, de specificul lor afectiv, în vederea obținerii acceptării și a satisfacerii identității, să fie raționalizat nu numai efortul ci și relațiile sociale din grup. Copilul să fie cuprins conștient în relațiile cu colegii și cu profe-

sorul și să aibă posibilitatea de a le folosi pentru realizarea scopurilor personale și ale colectivității, între cele două categorii de scopuri fiind promovată unitatea.

Dacă conducerea prin dependență absolută corespunde supoziției birocratice, conducerea liberală și cea democratică se alinează supoziției „omul social complex". Vom zăbovi asupra conducerii democratice, dar înainte de aceasta să lămurim cîteva lucruri. Conducerea este o problemă de valoare, nu de mecanism. Autoritatea profesorului nu-i același lucru cu pura sa putere : ultima se poate impune împotriva voinței copilului, prima înseamnă voința copilului de a se supune fiindcă consimte, avînd convingerea că nu este strivit, ci obține satisfacția progresului propriei ființe, mișcîndu-se sigur pe calea conduitei creatoare și eficiente. Contractul psihologic dintre copil și pionierie se întemeiază pe principiile raționale care reglementează „ceea ce dorește" copilul și societatea de la pionierie și „ceea ce primește" copilul și societatea de la organizația creată în vederea educării comuniste. Stilul democratic de conducere al activității este cel mai eficient, deoarece stimulează cooperarea, favorizează folosirea procedeelor euristice, ridică performanța, cultivă încrederea reciprocă, solidaritatea și responsabilitatea, generează schimburi pozitive în atitudinile și personalitatea elevilor. Stilul autoritar-autocratic primește ca răspuns din partea elevilor agresivitatea sau apatia. De obicei, o organizare „informală" se stabilește sub „structura formală" impusă și o subminează. Incapabil să stimuleze o adaptare permanentă în sînul grupului, pentru a adecva conduitele și rolurile specifice structurii la relațiile spontane ce provin din organizarea informală, profesorul blochează structura luînd măsuri de cenzură pentru a rezista manifestărilor informale. Blocajul provoacă „efecte neașteptate" (Gouldner), „disfuncții" (Merton), „cercuri vicioase" (Crozier).

Care sînt caracteristicile și funcțiile profesorului care își concepe un stil de conducere democratic și îl practică nedezmințit ? Ce trebuie să știe el despre autoritatea pe care este chemat să o exercite ?

În primul rînd că este :

1. Șeful instituțional numit în funcție de structura învățămîntului pentru a îndeplini sarcini de dirijare ;

2. Persoana centrală și preferată asupra căreia este concentrată atenția elevilor, cu care elevii doresc să semene, să se asocieze pentru a întreprinde o activitate în comun, deoarece o stimează pentru ceea ce *este* (personificarea unor valori), ceea ce *știe* (competență), ceea ce și cum *face* (strategia) ;

3. Persoana cea mai influentă asupra :

— fiecărui elev (unitatea dintre autoritatea intențională, autoritatea de succes și autoritatea eficientă, adică profesorul își propune și reușește să schimbe și să îmbogățească comportarea elevului în lumina unor obiective pe care elevul le conștientizează și aderă la ele) ;

— a organizării (profesorul exercită influență asupra „montării" activităților destinate să ducă la atingerea obiectivelor, propune procedeele de lucru și centralizează rețeaua de comunicare corespunzătoare) ;

— a sintalității, adică asupra activității globale a grupului, a performanțelor cognitive și afective-evaluatoare.

Categoriile de comportament datorită cărora profesorul exercită influență optimală, corespunzătoare „sinergiei eficace" (energia desfășurată de grup este folosită pe de o parte, pentru a atinge scopul pe care grupul și l-a asumat) și „sinergiei menținerii grupului" (iar pe de altă parte, pentru a menține coeziunea grupului, întărind motivația) sînt :

— considerația pentru elevi (îi tratează pe toți la fel, este amical, găsește timp pentru a ține seama de solicitările lor) ;

— inițiativa de structurare (descrie scopul, precizează sarcinile ce revin fiecărui elev și modul de articulare a lor, indică dependența realizării scopului comun de performanța fiecăruia, prezintă informația și indică utilitatea ei, o ierarhizează după importanță, oferă explicații suplimentare, motivînd ordinele și deciziile sale, controlează performanțele fiecărui elev, rectifică erorile și conduce discuțiile privitoare la eficacitate) ;

— sensibilitatea (este dispus să accepte o schimbare în modalitatea de a acționa, nu înjosește pe cei care comit

greșeli, nu face din elevi informatorii săi personali, este sensibil la tot ceea ce se întîmplă în colectiv, mai ales la conflictele ce se pot ivi).

Încheiem această comunicare cu un comentariu care vizează în mod expres nu atît știința de a conduce, cît omenia cuprinsă de actul conducerii.

Copiii care participă la munca pionierească constituie grupuri psihologice în măsura în care interacționează unul cu altul, sînt conștienți unul de altul și se percep ca făcînd parte dintr-un grup. Instaurarea unui sistem de interacțiune pozitivă (care desemnează modelele recurente de interstimulare și de răspuns între elevii din grup și între grup și alte grupe, ducînd la dezvoltarea unei structuri participative, a coeziunii, a normelor acceptate, a motivelor care dirijează comportamentele elevilor către realizarea scopurilor instruirii și educării, a sintalității) este posibilă numai atunci cînd profesorul, prin întregul său fel de a fi, de a se raporta la copii, de a întreține comunicarea cu ei, favorizează satisfacerea nevoilor lor fundamentale de realizare, afiliere, autonomie, contra-acțiune, cooperare și servicii, defensivitate, evitarea eșecului, rușinii, ridicolului, ajutorare, ordine, înțelegere, etc. (A. H. Murray).

Orice conduită — ne atrage atenția A. de Peretti — constă în a corela și a stăpîni două sisteme energetice : sistemul comportamentelor (adică operațiile prin care individul acționează asupra lumii externe, suferă sau impune constrîngeri — constituind ordinul energiilor puternice) și sistemul caracterizărilor (care aici desemnează semnificațiile atribuite de indivizi semnalelor schimbate între ei, adică ordinul energiilor slabe). Primului nivel îi corespund relațiile provocate de jocul constrîngerilor și al rezistențelor. Celui de al doilea nivel — oscilațiile afective prin care indivizii se situează și se orientează unii față de alții. Distincția dintre energiile puternice și cele slabe duce la opunerea puterii față de influență, autoritate și competență, noțiuni care de obicei se confundă. Economia generală a conduitelor care permite moderarea și regularizarea acestor două sisteme energetice nu este posibilă decît prin referință la interacțiunea pozitivă din grup, care — datorită profesorului, motivat el însuși și

capabil să motiveze și să antreneze în acțiune pe copii — elimină ambiguitățile, face să dispară disonanțele *conflictuale* dintre eu și alții, aducînd colinearitatea acțională. Aceasta din urmă nu înseamnă abolirea diferențierilor dintre copii, ci semnifică centrarea lor pe aceleași obiective și înțelesuri fundamentale, instaurarea stării de „anexitate pozitivă" de care depinde mobilizarea efortului în vederea realizării obiectivelor, depășirea fazei individuale de acțiune și trecerea la acțiunea de grup, concertată.

Profesorul să nu uite vreodată că temeiurile profunde ale conștiinței umane sînt raționale, realiste și socializate. El trebuie să aibă încredere în copil, să vadă lumea și cu ochii lui (înțelegere empatică), să-și apropie „cadrele de referință" ale acestuia prin diverse căi de comunicare, să-l accepte în vederea sprijinirii sale, să-i descopere tendințele pozitiv orientate. Acțiunea educațională nu are șanse de reușită dacă la profesor și la copil (la cel din urmă datorită celui dintîi) nu există congruență, adică acord între experiență, conștiință și comunicare. Persoana congruentă — spune C. Rogers — își exprimă gîndirea sa adevărată, care coincide exact cu sentimentele sale cele mai profunde. Cînd profesorul și copiii acționează congruent și cu înțelegere empatică, relațiile interpersonale se stabilesc la nivel normal, comunicarea decurge fără mecanisme de apărare, iar educarea provoacă într-adevăr schimbări în atitudinile și personalitatea elevului.

Simptomul cel mai evident al eșecului conducerii acțiunii de către profesor este frustrarea copilului. Sînt multe cauze ale frustrării, dar cea mai importantă vine de la profesorul care nu facilitează interacțiunea, nu centrează grupul de copii pe scop, nu-l ajută să înțeleagă scopul și mijloacele de a-l atinge, nu-l motivează, este prea restrictiv, lezează autonomia grupului, manifestă control aversiv. Frustrarea este situația care contrariază succesul dorit. Ea se naște atunci cînd copilul nu reușește să ajungă scopul sau cînd efortul său în acest sens este blocat. De fiecare dată cînd există frustrare apare și tentativă de reducere a ei. Pentru a scăpa de frustrare sau pentru a se adapta la ea, copilul poate reacționa prin

pasivitate ori să se retragă fizic sau psihologic sau și una și alta, de asemenea, poate regresa și reveni la tipuri de comportament mai puțin mature, ori să persevereze în atingerea obiectivelor primare, intensificîndu-și eforturile; poate cere ajutor sau poate deveni ostil și să atace direct ceea ce crede a fi cauza frustrării, ori să schimbe, să nege și să respingă sarcina, sau să piardă orice echilibru etc. Ostilitatea activă față de profesor se manifestă nu numai prin reacții diferite, ci și prin puternica aprobare pe care grupul o dă unor indivizi care exprimă reprosul sau indignarea față de atitudinea respinsă de grup. Asemenea indivizi liberează frustrările grupului. Profesorul crede, de obicei, că ei reprezintă „elevi-problemă", nu-și dă seama că sursa dificultăților rezidă în grupul nemulțumit.

Profesorul trebuie să nu uite că are datoria să se preocupe de perfecționarea stilului de conducere a acțiunii pionierești, de instalare a unui climat caracterizat prin ordine, prietenie, spirit democratic, întrajutorare — virtuți supreme ale vieții în societatea socialistă.

PROFESORUL CA MODEL

Lector dr. ADRIAN NECULAU
Universitatea „Al. I. Cuza" Iași

Literatura de specialitate consemnează trei tipuri de comportamente pe care practica instructiv-educativă le-a relevat, trei categorii de profesori. Se vorbește, astfel, despre *profesorul orientat spre programă* (mediatorul de cunoștințe), despre *profesorul orientat spre metodă* (organizator al muncii, deci) și despre *profesorul aplecat asupra elevilor* (psihologul !). În ultimul timp se vorbește intens și despre o a patra funcție, izvorînd din practica educațională : *funcția de membru al colectivității* școlare și al microgrupului ce-l constituie clasa școlară, funcția de membru al cetății, de cetățean. Cu alte cuvinte, lămurirea rolului și statutului socio-profesional al profesorului va trebui să înceapă prin lămurirea locului ce-l ocupă profesorul între „ceilalți" elevi, colegi, în colectivitatea socială.

Exercitarea funcțiilor enumerate mai sus însă nu asigură întotdeauna succesul. Oricare din „tipurile" de profesor de mai sus poate să înregistreze, în munca sa, izbînzi sau eșecuri, în cazul fiecăruia din tipuri putem înregistra o varietate de exemplare situată între doi poli : profesorul bun și profesorul slab.

În încercarea de conturare a profilului „profesorului bun" ne vom lovi și de cîteva paradoxuri : a) un profesor poate fi bun fără a servi însă ca model nici unuia din elevii săi ; b) el își inspiră elevii nereușind totuși să-i influențeze ; c) îi poate influența fără a-i inspira ; d) le poate fi model nefiind totuși un profesor eficient. În toate aceste cazuri înzestrarea, competența și influența

nu merg în mod necesar mînă-n mînă. Cum poate deveni „model" pentru elevii săi un profesor posedînd numai una din aceste calităţi ? Ce categorii de profesori devin model ?

Cea mai mare parte a profesorilor noştri sînt profesori „buni" — buni în sensul că sînt conştiincioşi şi devotaţi, că sînt lucizi şi mobili, că cel mai adesea reuşesc să-şi lămurească elevii. Aceştia învaţă de la ei mult, dar nu sînt influenţaţi în existenţa lor — ca indivizi şi ca membri ai colectivităţii. Tipul acesta de profesor este cel mai numeros.

O altă categorie sînt acei profesori care-şi incită şi încîntă elevii şi care în mod spectaculos sînt înapţi să-i înveţe ceva pe elevi. Sînt marii entuziaşti, exuberanţi, scăpărători, atît de uşor transportaţi de fluxul exploziv al gîndirii lor încît elevii — chiar şi cei străluciţi — stau în faţa lor muţi de uimire şi în cele din urmă înrobiţi. Inconstanţi şi distraţi, aceşti profesori — chiar dacă mari personalităţi — lasă în urma lor o explozie, dar niciodată o înţelegere sistematică a disciplinei.

Întrebarea este : pot furniza aceste categorii de profesori „modele" pentru elevii lor ? Bineînţeles că da ! Profesorii se străduiesc, chiar, să-şi impună personalitatea, să ofere tipul lor de comportament drept model. În funcţie de aceste „oferte", propunem trei tipuri de profesori, trei modele :

1) *Narcisistul.* Este acela care menţine mereu trează atenţia auditorului asupra sa prin farmecul său accentuat, prin talentul său. Cînd aceste calităţi sînt remarcabile, întîlnim profesorul cu „har", marcat prin putere intelectuală şi percepţie neobişnuită, prin energie şi vivacitate a personalităţii, prin profundă concentrare asupra muncii sale. Impresia pe care ne-o fac aceşti profesori este puternică, dar cel mai adesea efemeră ; ei ne mişcă, dar farmecul nu supravieţuieşte momentului. Elevii îi admiră, ar vrea să facă ceva asemănător, dar cînd ocazia trece, se reîntorc neschimbaţi la cotidianul lor. În unele cazuri narcisismul este atît de evident („Priviţi la mine !", „Admiraţi-mă !" — pare profesorul să spună) încît elevii îl depistează. Ei simt susceptibilitatea

şi neliniştea profesorului, teama lui de a nu fi receptat aşa cum doreşte el, ca pe ceva care încearcă să le ştirbească libertatea de alegere. În aceste cazuri ei răspund prin agresivitate.

2) *Agentul autorităţii* — Acest profesor nu îşi atribuie puteri prin înzestrarea sa personală, ci prin slujba sa, prin autoritatea cu care este investit. Dacă narcisistul se simte valoros prin el însuşi, „agentul" îşi extrage valoarea din identitatea cu funcţia sa. Elevul este încurajat să-şi modeleze activitatea după cea a profesorului, să-i urmeze stilul de gîndire şi stilul de muncă. În cele din urmă se ajunge la un grad, mai mic sau mai mare, de dependenţă a elevului faţă de profesor. Elevul gîndeşte în maniera profesorului, se integrează într-un grup care gîndeşte la fel, se identifică cu scopurile şi miza pe care profesorul o inspiră grupului de elevi. Acest tip de participare îi reduce elevului ambiguitatea intelectuală şi morală, îl transformă într-un cadru disciplinat şi devotat. Iar pentru profesori — pentru acest tip de profesori — contează mai puţin faptul că elevul îşi sacrifică o parte din capacitatea sa de dezvoltare personală, că-şi pierde flexibilitatea şi puterea de inovaţie pe care a avut-o. Dominaţia sa ca agent al autorităţii nu provoacă distorsiuni grave sau reacţii izbitoare, ci aliniere !

3) *Altruistul.* Acel profesor care nu este concentrat nici asupra sa, nici asupra disciplinei, ci asupra elevului, îşi menţine pe locul doi realizările şi personalitatea sa. El lucrează pentru a ajuta elevul să găsească ce este mai bun şi mai esenţial în el, păstrînd totodată o atitudine de distanţă între el şi elevi. Dacă detaşarea aceasta e falsă, trecătoare sau mecanică, atunci va distruge ceea ce este bun în elev, în loc să-l ajute. Modelul altruist de predare presupune o mare perspicacitate, o mare sensibilitate — blîndeţe alternată cu asprime, încurajare cu critică. Într-un cuvînt, o renunţare la ambiţii personale pentru a se pune în serviciul elevului. Şi acest lucru nu-i uşor. Nu-i deloc uşor, pentru un profesor tînăr, să renunţe la „predarea cu har", strălucitoare şi plină de satisfacţii pentru o poziţie mai în umbră a cărei rezultate se vor vădi mai tîrziu.

Nici unul din modelele de mai sus nu sînt „negative" sau „pozitive", de adoptat sau respins în exclusivitate. Fiecare profesor oferă modelul care crede că i se potrivește mai bine, care-i oferă satisfacții și reușite mai mari. Și oricare dintre modele poate prezenta părți bune sau rele. Grav este numai atunci cînd profesorul poate servi de model negativ sau antimodel. În acest caz elevul folosește pe profesor drept principiu călăuzitor de care trebuie să se îndepărteze cît mai mult și cît mai repede cu putință.

Elevul trebuie să-și mențină ideea despre perfecțiunea profesorului, numai în acest caz poate fi modelat de către personalitatea acestuia. Cînd, din experiență, descoperă că „modelul" său l-a trădat, elevul reacționează violent, nediferențiat. Lipsa calităților de integritate, cinste, sensibilitate etică sau curaj sînt „greșeli" pe care elevii nu le iartă, nu le tolerează. Nu vom putea determina pe elevi să disocieze greșeala morală de calitățile intelectuale, în scopul unei analize lucide. Dimensiunea morală, pentru elevi, este covîrșitoare în evaluarea profesorului și de această evaluare depinde ca profesorul să joace rol de model sau antimodel.

RELAȚIILE INTERPERSONALE ȘI GENEZA INTERCUNOAȘTERII ÎN MICROGRUPUL PIONIERESC DIN TABĂRĂ

Prof. OLGA RUSU
Consiliul județean Iași al Organizației pionierilor

Studiul longitudinal al raporturilor și al cunoașterii interpersonale presupune abordarea unor probleme de dinamică evolutivă la nivelul microgrupului privind : structurarea și funcționarea relațiilor interpersonale, geneza intercunoașterii, elaborarea structurilor formale și informale de comunicare, interacțiunea dintre relația și percepția interpersonală în procesul elaborării cunoașterii interpersonale și al genezei poziției atitudinale și relaționale a individului în grup etc.

În lucrarea de față ne vom ocupa de următoarele probleme : structurarea relațiilor interpersonale de natură preferențială în microgrupurile de pionieri, evoluția ponderii factorilor ce condiționează alegerile și procesul elaborării cunoașterii interpersonale.

Pentru a surprinde unele aspecte ale acestor fenomene am efectuat o cercetare în tabăra de pionieri cu profil grănicerese de la Bivolari, în județul Iași, în perioada 1—12 iulie 1973. Cercetarea a cuprins întregul efectiv de pionieri din tabără (40 de pionieri), deci Unitatea de pionieri „Prietenii grănicerilor" cu cele două detașamente : „Cercetașii" și „Rîndunica". Pionierii ce constituiau unitatea erau proveniți din cele 10 comune ale județului Iași din zona de frontieră și cîțiva din municipiul Iași, care, înainte de sosirea în tabără, nu se cunoșteau

decît cîte doi venind din aceeași școală sau comună, membri ai cercurilor „Prietenii grănicerilor" din școlile lor ; unitatea avea două detașamente cu pionieri între 9—13 ani, existînd un echilibru între numărul fetelor și al băieților.

Am folosit ca mijloace de investigare :

1. testul sociometric
2. testul percepției sociometrice
3. un chestionar cu privire la motivele alegerii, toate aplicate în două momente succesive (3 iulie, 11 iulie a.c.) pe toată durata activității taberei. Am mai folosit observația și discuțiile cu pionierii.

Cu ajutorul testului sociometric aplicat la numai trei zile după sosirea în tabără a pionierilor și constituirea detașamentelor de pionieri am surprins un prim moment, cel interacțional preferențial spontan, caracterizat printr-o centrare socioafectivă a alegerilor interpersonale, o comunicare preferențială mutuală, ponderea hotărîtoare în alegere avînd-o factorii preferențiali biofizici (înfățișarea).

Alegerea este condiționată de factorii următori, arătînd și ponderea lor :

a) factori preferențiali biofizici : 87% („Îmi place de ea, e drăguță, e simpatică" etc.)

— b) factori formali : 8% („A fost aleasă comandanta unității")

— c) factori comportamentali : 6% („Știe să se comporte cu pionierii").

Rezultatele brute ale percepțiilor sociometrice cît și ale alegerilor și respingerilor au fost trecut în fișele psihosociometrice și au fost calculați o serie de indici în formă brută și valorică (indicii expansiunii afective pozitive, al expansiunii afective negative, indicele integrării sociale). Pentru calculul valoric s-au acordat două puncte pentru prima alegere și un punct pentru a doua. Prin aplicarea testului sociometric la trei zile după venirea în tabără și alegerile la unitate, din psihosociometrie rezultă că au apărut trei centre preferențiale : 15, 16, 17, că există un număr scăzut de respingeri, iar alegerile reciproce sînt inexistente.

În al doilea moment al testării, surprins cu o zi înainte de terminarea seriei în tabără, deci în cea de-a 11-a

zi de convietuire, se observă un stadiu evoluat de structurare a relațiilor interpersonale.

Ponderea factorilor care determină alegerea se prezintă astfel :

— a) factori preferențiali biofizici : 57%
— b) factori formali : 10%
— c) factori comportamentali : 10%
— d) factori de reputație : 10%
— e) factori generați de tipul de activitate : 3% („Este în aceeași echipă cu mine").

Psihosociograma corespunzătoare acestui stadiu demonstrează că centrul preferențial 17 care coincide cu comandanta unității este și lider de tip formal, dar și preferențial (nonformal). Se mai observă că în afara celor trei centre preferențiale, respectiv : 15, 16, 17 care apăruseră în prima sociogramă, a mai apărut unul : 4. Se constată că s-au stabilizat relațiile interpersonale exprimate anterior, există un înalt grad de conștientizare a alegerilor interpersonale ca urmare a elaborării unei intercunoașteri adecvate ; relațiile interpersonale au devenit mai fundamentate și mai stabile.

În afara celor trei lideri, comandanta de unitate și cei doi comandanți de detașament, a mai apărut al patrulea, lider preferențial, nonformal.

Evoluția ponderii factorilor ce determină alegerea interpersonală în cele două momente relevă conștientizarea grupului, la nivel de opinie ; primul moment se caracterizează prin existența a trei serii de factori, pentru ca al doilea să cunoască o creștere a acestora, la cinci. Aceasta demonstrează că nivelele factorilor sînt rezultatul integrării progresive a unor serii diferențiate de factori, un decalaj factorial la primul moment al testării, pentru ca ulterior să se constate o descreștere a ponderii primei serii de factori și creșterea ponderii celorlalte serii de factori.

Din cele constatate, intercunoașterea presupune două faze importante :

1. etapa socioperceptivă, caracterizată de prezența factorilor preferențiali biofizici (înfățișare) și
2. etapa a doua — etapa sociognostică propriu-zisă, caracterizată de evoluția ponderii celorlalte serii de fac-

tori ; ea se caracterizează prin pătrunderea percepției sociale la nivelele personalității. În această a doua etapă a crescut gradul de conștientizare a alegerilor și mai cu seamă a criteriilor de alegere.

Interacțiunea dintre membrii grupului determină „redimensionarea seturilor atitudinale datorită depășirii planului cunoașterii socioperceptive și creșterii ponderii intercunoașterii de nivel sociognostic". Apar noi poziții relaționale, strategii atitudinale.

În alegerea liderilor are loc un transfer al ponderii factorilor de la nivelul alegerii de suprafață, nejustificată, la nivelul alegerii mijlocite, de profunzime, justificată printr-un înalt grad de conștientizare a alegerilor.

Cunoașterea reciprocă este cea care determină geneza poziției atitudinale și relaționale a pionierilor din tabără.

Cei trei centri preferențiali ce coincid cu comandamentul unității din tabără, cît și cel de-al patrulea, apărut în cea de-a doua psihosociogramă, întrunesc calitățile intelectuale (operativitate, perspicacitate), însușirile de temperament (sociabilitate, comunicativitate, blîndețe, curaj, îndrăzneală), manifestările de inițiativă și spirit de orientare în diferite situații. Din discuțiile cu comandanții instructori de la școlile de unde vin pionierii se constată că acești lideri sînt elevi buni la învățătură, disciplinați, se bucură de autoritate în rîndul colegilor, au un puternic simț al responsabilității.

Din cele arătate putem conchide :

— În taberele pionierești județene cu profil, relațiile interpersonale se realizează prin comunicare afectivă :

— Propunem ca alegerea liderilor să se facă cel puțin după trei zile de la sosirea în tabără, moment în care între pionierii veniți în tabără din colțuri diferite ale județului a avut loc comunicarea preferențială, mutuală, alegerea fiind condiționată în afară de factorii preferențiali biofizici (care predomină) și de alții, comportamentali și formali, care pot permite ca în comandamentul unității să fie promovați unii dintre cei mai buni. În perioada celor trei zile pînă la alegeri să se dea posibilitate pionierilor de a desfășura activități care să-i de-

I. M. Zlate : „Psihologia socială a grupurilor școlare".

partajeze pe cei care întrunesc cele mai multe calități necesare conducătorului. (Psihosociograma a doua ne-a arătat însă că după 11 zile de conviețuire în comun a mai apărut un lider, nonformal, evidențiat de pionieri după ce se desfășuraseră majoritatea activităților propuse, moment în care exista un înalt grad de conștientizare a alegerilor interpersonale.

— Pentru a facilita alegerile pionierești în tabere încă de la începutul activității din tabără nu împărtășim opinia că ar fi mai bine să meargă în aceeași serie pionieri din aceeași școală sau comună.

Asta ar însemna continuarea activității pionierești la nivelul școlii, antrenînd în organizarea activităților tot pe acei care au mai fost în comandamente, neexistînd posibilitatea legării și cimentării prieteniilor între copiii din județe, școli și naționalități diferite, lipsindu-i pe pionieri de posibilitatea unui schimb util de experiență.

SCARA PENTRU EVALUAREA RANDAMENTULUI COPIILOR ÎN CADRUL CERCURILOR TEHNICE

Asist. univ. DUMITRU OZUNU
I.C.P.P.D. Filiala Cluj-Napoca

Prof. RADU GEOMOLEANU
Casa pionierilor Cluj-Napoca

Aprecierea activității copiilor constituie un moment important și în munca instructiv-educativă ce se desfășoară în cadrul diferitelor cercuri de la Casa pionierilor. Acordarea de note sau diferite calificative reprezintă pentru copii o valorizare a activității pe care au desfășurat-o la cerc. Totodată aprecierile au și o funcție educativă, stimulatoare și reglatoare a conduitei ulterioare a copilului în raport cu cerințele și realitățile cercului. Pentru cadrul didactic care conduce activitatea unui cerc, aprecierea rezultatelor copiilor contribuie la realizarea sistemului de „aferentație inversă" sau „feed-back", care îi oferă date necesare restructurării activității sale în vederea unei sporiri calitative a muncii pe care o desfășoară.

Pornind de la constatarea unor dificultăți practice întîmpinate de comandanți în evaluarea randamentului copiilor la diferitele cercuri, în special cercurile tehnice, și de la cercetarea unor scări de evaluare existente pentru alte domenii de activitate, am elaborat o scară de apreciere a randamentului în cercurile tehnice pe care o vom prezenta în paginile ce urmează.

Scările de evaluare constituie modalități operative și eficiente de caracterizare a unui subiect în raport cu anumiți parametri stabiliți în prealabil, parametri ce

reflectă esența unui anumit tip de activitate a anumitor conduite sau tendințe ale personalității. Evaluarea se realizează prin raportarea individului la grupul din care face parte, stabilindu-se o anumită poziție a subiectului în raport cu valorile ierarhizate din grupul apartenent. Cu ajutorul scărilor de evaluare anumite fenomene particulare se pot cuantifica, pretîndu-se unei analize cantitative și apoi unei interpretări calitative. Metoda evaluării implică raportarea individului la general, asigurînd semnificarea particularului prin corelarea cu notele specifice ale criteriului.

Datorită construcției relativ simple și a caracterului standardizat, scările de evaluare dau impresia unui mijloc ușor de mînuit de către orice persoană, fără o pregătire psiho-pedagogică prealabilă. Nu trebuie să ne lăsăm înșelați de aparențe, deoarece simplitatea unui instrument nu presupune cu obligativitate și facilitatea în manevrare. Simplitatea acestor scări este rezultatul unei îndelungi și minuțioase activități de elaborare și experimentare prin care sînt eliminate succesiv toate elementele nesemnificative și de balast, urmărindu-se găsirea unor căi cît mai directe spre esențial. Scările de evaluare sînt mînuite ușor doar de către specialiști și dau rezultate bune doar în mîna acestora. Considerăm că un conducător de cerc tehnic, prin pregătirea sa universitară (în cele mai multe cazuri) și în urma unui instructaj special, poate utiliza cu succes astfel de scări în vederea evaluării randamentului copiilor din cercul său.

Scara de evaluare pe care am întocmit-o este construită pe 5 trepte și conține 15 itemuri care variază : cunoștințele tehnice, priceperile și deprinderile de muncă, interesul pentru tehnică, dexteritatea manuală, rezistența la oboseală și condiții dificile de lucru, disciplina și altele (vezi anexa nr. 1).

Cele 15 itemuri constituie 15 aspecte pe baza cărora putem caracteriza copilul, iar punctajul acordat pentru fiecare răspuns ales, totalizat, ne dă o cotă care ne ajută la transformarea cantitativă a diferitelor aprecieri calitative. Cota globală, prin raportarea la etalonul grupului din care face parte subiectul, poate fi interpretată cali-

tativ, reflectînd randamentul copilului în activitatea din cadrul cercului.

Aprecierea subiectului se face prin sublinierea unui răspuns din cinci posibile la fiecare item. Plasarea răspunsurilor alese pe treptele scării reflectă părerea pe care o are despre subiect cel care face aprecierea. În unele cazuri, majoritatea răspunsurilor pot fi comasate pe treptele superioare, subiectul fiind bine apreciat. În alte cazuri, cele mai multe răspunsuri pot fi grupate pe treptele inferioare, subiectului atribuindu-i-se calificative slabe. În cele mai multe cazuri răspunsurile oscilează între cele două limite, continuîndu-se totuși un anumit mod sau tendință.

Punctajul se acordă în funcție de treapta pe care se situează răspunsurile alese. Pentru treapta I se acordă 5 puncte, pentru treapta a II-a se acordă patru puncte ș.a.m.d. pînă la treapta a V-a pentru care se acordă un punct. Totalizînd punctajul acordat pentru cele 15 itemuri se obține o cotă ce poate varia între 15—75 puncte.

Dacă centralizăm într-un tabel punctajul obținut la fiecare item, de către fiecare copil din cadrul unei grupe, obținem un tablou sinoptic care ne permite efectuarea unor comparații între membrii grupului și relevarea eventualelor aspecte deficitare.

Scara noastră, pentru a putea fi utilizată, a fost supusă unui studiu statistic prin care s-a urmărit validarea ei, în urma aplicării la un nr. de 68 copii ce frecventează cercul de automatică de la Casa pionierilor din Cluj-Napoca.

Corelînd cota globală a scării cu media notelor acordate de conducătorul cercului, am obținut un coeficient de validitate de 0,76, ceea ce ne îndreptățește să credem că scara prezintă o validitate acceptabilă și prin urmare poate fi utilizată.

Conducătorul cercului de automatică, în vederea validării scării, a acordat note în funcție de cunoștințele tehnice ale copiilor, priceperilor și deprinderilor lor de muncă în urma unor verificări efectuate de cca 5 ori trimestrial. De asemenea, s-a acordat o notă și pentru lucrarea finală în fiecare trimestru.

Fidelitatea scării este și ea destul de bună, coeficienții de fidelitate fiind de 0,79 prin repetare la un an și 0,86 prin înjumătățire.

Pentru a putea stabili gradul în care fiecare item contribuie la evaluarea randamentului copiilor a fost necesară calcularea corelațiilor dintre fiecare item din primele 14 cu ultimul item care califică global randamentul. De asemenea, a trebuit să vedem în ce măsură itemurile corelează între ele, deci în ce măsură se leagă între ele diferitele aspecte prin care dorim să apreciem randamentul copiilor în cadrul cercurilor tehnice. În acest scop am întocmit o matrice a intercorelațiilor dintre itemurile scării, matrice ce ne ajută atît la stabilirea legăturii dintre itemuri cît și la calcularea coeficientului de corelație multiplu (R) care ne dă valoarea diagnostică a scării.

Matricea intercorelațiilor obținute în urma aplicării scării la 68 copii de la Casa pionierilor din Cluj-Napoca

Itemul	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	—														
2	71	—													
3	69	72	—												
4	72	66	64	—											
5	61	57	73	69	—										
6	67	31	23	58	49	—									
7	31	19	20	12	19	14	—								
8	40	13	16	24	13	14	68	—							
9	63	42	47	71	73	29	14	10	—						
10	42	39	32	21	40	27	13	11	36	—					
11	21	65	65	23	37	11	22	16	21	10	—				
12	18	20	13	14	21	21	34	12	22	17	19	—			
13	34	28	42	39	40	36	10	13	31	40	20	55	—		
14	58	61	49	66	78	58	38	30	50	41	44	31	38	—	
15	66	68	71	69	79	61	33	31	69	40	31	17	40	72	—

Analizînd intercorelațiile obținute constatăm că majoritatea itemurilor corelează destul de bine cu randamentul, deci ajută celelalte itemuri, deci caracterizează

conduita copiilor în activitățile tehnice și prin urmare le putem menține în scară.

Calculînd coeficientul de corelație multiplu (R) care reprezintă rădăcina pătrată din suma produselor dintre coeficienții de validitate și coeficienții de regresiune pentru fiecare item, am obținut cifra de 0,85 care ne îndreptățește să credem că scara noastră prezintă o valoare diagnostică bună și deci poate fi utilizată în evaluarea randamentului copiilor.

PREMISE OFERITE DE ACTIVITATEA CERCURILOR DE PIONIERI ȘI ELEVI ÎN PREORIENTAREA ȘCOLARĂ ȘI PROFESIONALĂ

Asist. univ. MIHAI MIRCESCU
Consiliul Național al Organizației Pionierilor

Dezvoltarea socială, profundele transformări revoluționare ale edificării socialismului ridică noi cerințe în formarea și pregătirea cadrelor, noi și importante sarcini în legarea învățămîntului de practică, de viață, în orientarea tinerei generații spre profesiuni și activități impuse de tehnica modernă, răspunzînd înaltelor comandamente sociale.

Intensificarea preocupărilor de orientare a școlarilor și pionierilor spre știință și tehnică, pentru lucrări cu caracter aplicativ, de pregătire pentru viață, se concretizează și prin instituirea pregătirii tehnico-productive a elevilor, prin înființarea atelierelor școlare, chemate să apropie școala de viață, învățătura de munca productivă, să angajeze tineretul în activitatea edificării societății socialiste pe măsura forțelor și capacităților sale. Corelată cu pregătirea tehnico-productivă a elevilor, cu activitatea atelierelor școlare, activitatea extrașcolară concură la realizarea deziderateloreducative pe linia unei orientări școlare și profesionale.

Amintim de la început cîteva direcții majore ale muncii educative cu pionierii și ale contribuției acesteia la politica generală de pregătire a cadrelor :

— pregătirea pentru viață și activitatea socială, pentru muncă și prin muncă, ca imperativ major ;

— legarea pregătirii (în cadrul cercurilor) și determinarea profilurilor acestora de cerințele dezvoltării social-economice, de valorificare a condițiilor locale și de integrare în acestea ;

— formarea și consolidarea unui nucleu persistent de priceperi și deprinderi aplicative necesare vieții ;

— educarea unei atitudini înaintate, de prețuire a muncii și a respectului față de creatorii de bunuri materiale și spirituale, formarea trăsăturilor moral-cetățenești prin muncă și pentru viața socială ;

— dezvoltarea capacității creatoare și a dorinței de participare activă la edificarea societății socialiste, de înflorire a patriei noastre, larga participare la acțiunile social-utile ;

— dezvoltarea gîndirii și atitudinii economice, a spiritului practic constructiv și eficient ;

— conștientizarea sensurilor civice, politice și patriotice a îndatoririlor, a muncii în general.

În acest proces, dintre formele de activitate extrașcolară care contribuie la dezvoltarea interesului pentru știință și tehnică, pentru activitatea practică, un rol de seamă îl joacă cercurile de pionieri și elevi. Prin profilul cercurilor, prin activitățile diversificate, prin noul tip al relației conducător de cerc-elevi, prin caracterul participării voluntare, prin însuși scopul și rolul lor, cercurile de elevi și pionieri oferă un minunat cadru de preorientare școlară și profesională.

Cîteva premise care asigură această funcționalitate în direcția amintită se cuvin a fi evidențiate :

a) Cadrul social-cultural și tehnic determină îmbogățirea experienței timpurii și, ca reflex, se înregistrează modificări în structura și dezvoltarea motivației. „Curiozitatea este aproape un prototip de motiv intrinsec“ [1]. Se constată o curiozitate deosebită din primele clase către activitatea de cerc. Îndrumarea acesteia și trecerea de la forma sa pasivă, interogativă, către cea activă, operatorie, este premisa structurării unor interese. Apar tot mai frecvent membri ai unor cercuri de profil tehnic, chiar din primele clase, ceea ce ilustrează o dorință și o orientare nemotivată inițial, dar care poate constitui o bună bază pentru orientarea stabilă, către activitatea respectivă. De aceea, opinăm pentru lărgirea sferei de cuprindere în cercuri chiar la cele cu conținut tehnic-aplicativ, de la vîrstele mici ale pionieriei.

[1] J. Bruner, „Pentru o teorie a instruirii“, Ed. didactică și pedagogică, București, 1970, p. 134.

b) Necesitatea și realitatea accelerării procesului de calificare și precalificare determină o preorientare generală nu numai sub aspectul opțiunilor și aspirațiilor canalizate și stabilizate cu perspectivă de realizare în fapt, ci și al unor deprinderi și achiziții care să ofere posibilitatea unei rapide integrări profesionale nu pe linia unei profesionalizări timpurii, ci a unei pregătiri pentru muncă și viață. Activitatea de cerc oferă cadrul structurării unor asemenea achiziții utile vieții.

c) Tendința generală a dezvoltării pe baza celor mai moderne tehnologii a determinat și diversificarea tipurilor de cercuri și a activităților aplicative în general, răspunzînd astfel unei cerințe sociale de pregătire a tineretului pentru viață, pentru viitor.

d) Cadrul social-cultural și tehnic determină și modificări în structurarea motivației, cu necesitatea unei bogate experiențe proprii, timpurii, ca premisă a unei eficiente integrări.

e) Interdisciplinitatea în cadrul activităților pionierești oferă un cadru și bineînțeles premisa unei reale formări, a cultivării unui nucleu de priceperi și deprinderi necesare vieții, transferabile în activitatea viitoare, ca posibilități curente de adaptare.

f) Stabilirea profilurilor cercurilor și raportul direct cu viața industrial-economică. Există o justă orientare în stabilirea profilurilor cercurilor, în funcție de condițiile economice, de profilul industrial al orașului, județului, asigurîndu-se astfel nu numai o înaltă valorificare a condițiilor locale, a posibilităților materiale sporite, ci și o judicioasă direcționare profesională, ca element al unui proces complex și de perspectivă în acțiunea de pregătire și încadrare în producție.

Patronarea cercurilor de pionieri și elevi de către întreprinderi și instituții, cu angajarea materială, dar și de cadre, în acest dialog între generații, ca și experiența înființării de cercuri tehnico-aplicative uzinale, chiar în mijlocul muncitorilor, maiștrilor și inginerilor, în acest contact nemijlocit cu munca în producție, concretizează fericit cooperarea factorilor educativi în problema vitală a pregătirii cadrelor, conlucrarea școală-uzină.

În unele cercuri se realizează o adevărată prespecializare, obținîndu-se rezultate remarcabile, finalizate prin scurtarea perioadei în ridicarea calificării la locul de muncă în viitoarea profesie, pe baza realizării unor deprinderi și abilități din acest cadru — cercul. Evident, participarea la astfel de cercuri nu are drept scop o profesionalizare timpurie, ci formarea unor priceperi și deprinderi, a unui fond aperceptiv pentru o viitoare și posibilă cultură tehnică de specialitate, trezirea unor interese care pot conduce mai tîrziu la o orientare profesională și la obținerea unei calificări superioare. Nu mai puțin important este rolul acestui contact direct cu producția în structurarea unor modele de comportare, întruchipate în figuri de muncitori specialiști, ca și în cultivarea unei atitudini înaintate față de muncă. Vizitele făcute cu membrii cercului de carturi la diferite întreprinderi cu specific auto-moto stîrnesc un viu interes în rîndurile pionierilor, o parte din ei chiar manifestîndu-și dorința de a deveni oameni care să-și desăvîrșească cunoștințele în această ramură tehnică (inginer mecanic, maistru mecanic, muncitor turnător etc.).

Există, în acest context, și o colaborare cu centrele și grupurile școlare, cu școlile profesionale și tehnice, în cadrul unora din cercuri activînd uteciștii din aceste școli. De remarcat că ar fi utilă o lărgire a acestei cooperări, dat fiind faptul că uneori aceste relații se reduc la contacte sporadice determinate de circumstanțe, de situații de campanie.

g) O altă premisă oferită de cercurile de pionieri și elevi în orientarea școlară și profesională o constituie și însuși conținutul diversificat al activității de cerc. În cadrul cercurilor de elevi și pionieri, care cunosc o dezvoltare nu pe linia unei diversificări în adevărate procese tehnologice, sînt posibilități multiple de a răspunde înclinațiilor, unor dorințe și interese diferite, tocmai prin profilul variat al cercurilor și, în structura lor, prin diversificarea secțiilor.

Sînt specializări în cadrul cercurilor chiar pe profile industriale, ceea ce apropie și mai mult copilul de înțelegerea adevăratului proces de producție, de această disciplină a muncii prin cooperare. Trecerea copiilor prin aceste etape, prin secții diferite, duce la cunoașterea întregului în complexitatea sa, creează posibilitatea înțelegerii aportului personal în cadrul procesului tehnologic diversificat, conduce la autoevaluare, la autodeterminare și la alegerea liberă a unui domeniu sau altuia.

Înțelegerea rolului cercului în antrenarea diversificată a copiilor conform particularităților individuale, înclinațiilor și dorințelor, oferă garanția unei participări active, unei atractivități către cerc și, prin proiectare spre viitor, către o profesie.

Participarea membrilor cercurilor la concursuri de creație tehnică, de micromodele, „Minitehnicus" etc., oferă prilejul unor evidențieri, crează satisfacții date de aprecierea pozitivă, răspunde trebuinței preadolescentului de afirmare în și prin activitatea de cerc.

Viziunea conducătorilor cercurilor de pionieri și elevi asupra menirii cercului în orientarea profesională conduce la desfășurarea unui ansamblu de activități vizînd punerea bazei unei culturi tehnice, formarea unor deprinderi practice și abilități tehnice, cît și interese și preocupări stabilizate.

Procesul depistării, trezirii și stabilizării unor interese este destul de complex și implică un cadru larg de acțiune educativă. Activitatea de cerc, prin natura sa (tipul de relație conducător-elev, voluntariatul participării, caracterul noncoercitiv, scopul și menirea acțiunii etc.) oferă prilejul unei bune desfășurări pe linia întreținerii unor interese și lărgirii lor, ca și canalizarea spre o preocupare stabilă. Înscrierea la cercuri este precedată de o preorientare, dacă se poate uza și aici de acest termen,

în sensul cunoașterii tuturor profilelor, secțiilor, cercurilor, conținutului și rezultatelor activității de cerc, a performanțelor prin : demonstrații practice, concursuri, mijloace de agitație vizuală etc. Cu toate acestea, se poate constata o instabilitate, fluctuații într-o primă perioadă, justificate de altfel prin specificul vîrstei — preadolescentul fiind într-o veșnică căutare de autodefinire. Sînt foarte buni conducători de cercuri cei care cultivă legătura cu practica, pornind de la atragerea către activitatea din cerc prin acel „captatio benevolentia", recte printr-o activitate de deschidere cu finalizare imediată și spectaculoasă, la îndemîna proaspeților membri ai cercului (de exemplu, „Să fotografiem cu o cutie de conserve", „Să construim un aparat de recepție radio, jucîndu-ne" etc.). Treptat, pornindu-se de la joc, de la curiozități, de la rezultate imediate, apropiate, sînt proiectate perspectivele mai îndepărtate, dar cu rezonanțe sancționale mai mari și mai puternice. Această perspectivă poate fi și sursa viitoarei profesii, dacă este cultivată gradat, dacă se respectă un raport proporțional direct între perspectivă și rezultat, fiecare succes înscriindu-se ca un criteriu de evaluare proprie, de autoimpulsionare.

În cadrul unei anchete realizate privind activitatea în cercuri la vîrsta preadolescenței s-au conturat cîteva motive ale participării la activitatea cercului : interes, curiozitate, concretizare practică a unor principii teoretice, influența colegilor, părinților, preocuparea pentru profesie, divertisment. Deși întrebarea nu viza în mod direct un răspuns legat de viitoarea profesie („Ce cerc frecventezi și ce te-a determinat să activezi la acest cerc ?"), totuși multe răspunsuri sînt justificări pentru aderența la cerc, printr-o dorință de perspectivă — alegerea profesiei. „Mă atrag activitățile de cerc deoarece îmi îmbogățesc bagajul de cunoștințe din domeniul tehnicii, folositoare mai departe în școală și în activitatea de fiecare zi. Pe mine personal, aceste activități mă atrag deoarece vreau să devin „inginer electronist" ; „La cercul de fizică mi-am completat cunoștințele din domeniul radiotehnicii, căpătate în particular, folosindu-mi la viitoarea

mea profesiune". (F. B., Școala generală nr. 131, clasa a VIII-a, București) ; „Frecventez cercul foto. Ceea ce m-a determinat este în primul rînd atracția pentru această artă și în al doilea rînd tatăl meu, care este fotograf la Academia R. S. România, Secția arheologie" (A. F., Școala gen. nr. 131, clasa a VIII-a, București).

Sînt, de asemenea, cazuri și de copii-problemă, care vin la cerc găsindu-și o preocupare și, prin extensie, treptat, își reevaluează atitudinea față de învățătură, avînd acum un resort moral care le dirijează activitatea. Deseori, participarea la cerc este condiționată de situația la învățătură ; alteori, se caută declanșarea intereselor de cunoaștere mai largi.

O problemă importantă este informarea asupra profesorilor, popularizarea acestora, a școlilor profesionale și a specificului lor. Existența, în cadrul cabinetelor și colțurilor de informare politico-metodică, a documentațiilor necesare cuprinzînd nomenclatoare de meserii și specialități, reviste ale învățămîntului profesional și tehnic, monografii profesionale, grafice și organigrame cu școli și profesii, ca și alte materiale de acest gen, ajută la informarea profesională a elevilor. Pe această linie, vizitele în întreprinderi și contactele cu muncitorii conferă un cadru adecvat de cunoaștere și informare vie asupra aspectelor profesionale chiar la fața locului. A intrat în practica unor unități școlare ca în ultimele clase, mai cu seamă, să fie făcute astfel de vizite cu scop precizat, de orientare școlară și profesională : „În fiecare an vizităm cu clasele a VII-a și a VIII-a, cu băieții, Uzina mecanică Plopeni, deoarece majoritatea elevilor merg aici, iar cu fetele — Uzina textilă Păulești" (T. M., județul Prahova [1]).

Ansamblul acestor premise conferă activității cercului potențialități deosebite pe planul educativ în orientarea școlară și profesională. Studiile întreprinse asupra orientării școlare și profesionale, a rolului dirigintelui, al psi-

[1] Extras din Chestionarul final al seriei a V-a, 1972, comandanți instructori de unități.

hologului școlar și al cabinetelor de orientare școlară și profesională se cuvin a fi corelate cu studierea activităților concrete din cercuri și ateliere, a rolului conducătorilor de cerc în procesul formativ de cultivare a unei atitudini de interes, de apropiere, de orientare către diverse domenii de activitate. Utilizarea tuturor factorilor educativi, a unui ansamblu de căi și mijloace, realizarea unui front comun în pregătirea și formarea cadrelor constituie un deziderat educativ fundamental al societății noastre.

DESPRE EFICIENȚA EDUCATIV- RECUPERATORIE A CERCURILOR ERGOTERAPICE DIN ȘCOALA AJUTĂTOARE

Prof. STAN PRICOP
Școala ajutătoare — Iași

Activitatea fizio-psihologică a copiilor cu deficiențe mintale ușoare este caracterizată de starea de pasivitate, de ritmul mai încetinit al percepțiilor, de cîmpul perceptiv îngustat și caracterul lor nediferențiat. Aceste deficiențe se reflectă și în elaborarea reprezentărilor care au de regulă un cerc restrîns ori deplasat, sărăcie de detalii și denaturarea raporturilor dintre imaginea obiectelor și dimensiunile lor. Se adaugă acestora — generate de slaba organizare a contextului — sărăcia analizei ; slaba diferențiere ; generalizări și abstractizări anevoios dezvoltate ș.a.

Pentru ameliorarea situației urmărim mereu găsirea mijloacelor care să poată contribui la diminuarea acestor incoveniente. Unul dintre aceste mijloace îl constituie activitățile practice, aplicative, întrucît oferă largi posibilități de angajare a elementelor compensatorii datorită caracterului lor antrenant, facultativ, multilateral.

Prezența fenomenului compensator în astfel de situații asigură succesul corectării și al recuperării și, în cele din urmă, pregătirea elevilor pentru procesul muncii.

Constatările ce urmează se referă la unele rezultate obținute în cercurile tehnico-productive care au funcționat în anul școlar 1972—1973, cu participarea a 107 elevi din clasele mari. Am folosit ca metode de lucru observarea directă, ancheta pedagogică și discuții cu îndrumătorii cercurilor.

Experienţa acumulată ne-a convins că activitatea desfăşurată în cercurile ergoterapice se asociază cu succes luptei biologice, dusă de organism împotriva deficienţei şi face cuplu eficient cu activităţile educaţionale întreprinse în scop recuperator.

Privite sub aspect informativ şi educativ, activităţile în cercuri ajută la diversificarea şi adîncirea cunoştinţelor, la formarea unor deprinderi noi de muncă, a unei atitudini socialiste faţă de munca fizică, la creşterea spiritului de observaţie şi orientare profesională spre activităţi tehnice.

În contactul de durată cu obiecte şi unelte diferite se dezvoltă spiritul de observaţie exersat pe aspecte tehnice.

Odată cu aceasta evoluează pozitiv — chiar şi la dimensiuni restrînse — dezvoltarea percepţiei şi memoriei spaţiale, a imaginaţiei tehnice, a gîndirii şi dibăciei manuale în rezolvarea diferitelor probleme. Observarea atentă şi repetată duce la emiterea spontană a unor judecăţi tehnico-practice. Ca urmare, alături de eficienţa în dezvoltarea spiritului de observaţie, subliniem la acelaşi nivel alt aspect, cel al contribuţiei la dezvoltarea gîndirii tehnice şi practice. În formarea gîndirii tehnice putem distinge aspecte care ne conving că în conţinut acestea duc la realizarea corespunzătoare a unor idei ştiinţifice.

Pe tot parcursul acestui proces, planul analizei mintale este permanent dublat de planul analizei concrete materializată în cadrul procesului tehnologic. Ambele aspecte devin, în condiţiile muncii în cercuri, activizatori ai surselor compensatorii.

Odată realizată, gîndirea tehnică îşi schimbă progresiv dimensiunile deschizînd pentru elevul debil mintal — la scara posibilităţilor sale — perspectiva de corectitudine în muncă, orientarea spre real, corelaţii cu percepţia relaţiilor spaţiale a formelor şi mărimilor şi angajează intens activitatea analizatorilor ducînd astfel la un efort unitar al întregii fiinţe în procesul muncii.

La acest efort şcoala ajută constructiv prin conţinutul disciplinelor care au tangenţă cu cercurile ergoterapice şi mai ales prin lucrările practice în ateliere pe lîngă care funcţionează cercul de sculptură şi pirogravură, de

cusături naţionale şi decorative, cercul micilor gospodine, de artă decorativă ş.a.

Activitatea în cercurile ergoterapice se include în principiul educării şi corectării prin activitate care stă la baza terapiei prin muncă şi se integrează uşor în viaţa copilului sub aspecte multiple ca divertisment, activitate independentă, ca prilej de acumulare de cunoştinţe noi sau de reactualizare a unora dintre cunoştinţele dobîndite

Activitatea în cercurile ergoterapice ajută pe elevii debili mintali să capete încredere în posibilităţile lor, să-şi dezvolte spiritul de responsabilitate, să poată fi recuperaţi.

Deosebit de important în această acţiune este rolul îndrumătorului de cerc. Intervenind cu tact atunci cînd elevul nu poate să învingă prin forţe proprii dificultăţile generate de eficienţa sa, reuşeşte să le trezească interesul, deschizînd drumul unei acceptări voluntare interioare a problemelor ce se pun, evitînd astfel intervenţia negativismului sau a pasivităţii caracteristice la această categorie de elevi.

VIAȚA GRĂDINIȚEI DE COPII ÎN PERSPECTIVA VIITOAREI ACTIVITĂȚI PIONIEREȘTI

Educ. ELENA CRĂIESCU
IAȘI

Cum educația nu se realizează numai în școală, ci și în diferite forme de activitate extrașcolară — așa cum este organizația de pionieri a cărei influență asupra școlarilor este tot atît de puternică și de modelatoare ca și cea din procesul de învățămînt, am putea spune că viața grădinițelor de copii are un rol important nu numai în pregătirea copilului pentru școală, ci și în perspectiva activității pionierești.

Dacă la grădiniță forma de bază este „jocul", să nu uităm că și la pionieri tot „jocul" rezolvă foarte multe probleme de educație fizică, morală, ca și intelectuală.

În organizația de pionieri și în mod special în învățămîntul preșcolar, pentru realizarea multor activități sau acțiuni se face apel tot la afectivitatea copilului și îndeosebi la sfera ludică a acestuia. De aici se conturează necesitatea ca procesul de pregătire al școlarilor pentru intrarea în Organizația de pionieri, activitate sistematică și planificată, să înceapă — după părerea noastră — chiar în grădinițele de copii. Și aceasta pe două căi distincte : una legată de însăși *programa* învățămîntului preșcolar și alta de inițiativa liberă legată de *viața* grădiniței de copii.

Pentru a ilustra cele relatate mai sus amintim doar cîteva aspecte din activitățile preșcolare care coincid, în formă sau chiar în conținut, cu unele activități pionierești și care pun bazele unor deprinderi utile vieții școlare și pionierești. Există posibilitatea ca, prin utili-

zarea modalităților curente ale activității programate în grădiniță, să realizăm pregătirea copiilor mici pentru viitoarea activitate de pionier. Este vorba de formarea unor obișnuințe ce ar putea constitui o bază utilă pentru întărirea legăturii dintre grădiniță, școală și organizația de pionieri.

Întrucît învățămîntul preșcolar urmărește dezvoltarea multilaterală a copilului de 3—6 ani, implicit se va ocupa de dezvoltarea sa fizică, întărindu-i sănătatea, dezvoltîndu-i corpul și formîndu-i o ținută corectă. Astfel, prin exercițiile zilnice de înviorare și programele de gimnastică li se formează copiilor deprinderi motrice de bază : mers, alergare, cățărare, echilibru și săritură. Prin practicarea deprinderilor igienice zilnice în aer liber realizăm călirea organismului copiilor cu aer, soare și apă. Prin jocurile de mișcare cu subiect, educăm procesele de excitabilitate și inhibiție, trăsături pozitive de caracter și voință : cinste, curaj, independență, inițiativă, perseverență, disciplină, acțiune în colectiv, iar prin dansurile populare educăm simțul ritmic, artistic și dragostea pentru folclorul nostru. Printr-o muncă perseverentă și sistematică în cadrul lecțiilor și a cercurilor de balet, gimnastică ritmică și dansuri populare, obținem vigoarea necesară inițierii de programe artistice cu temă. Aceste deprinderi formate în grădiniță deschid cale liberă elevilor pionieri de mai tîrziu către cercurile de volei, atletism, ski sau patinaj din casa pionierilor. Un alt aspect al activității din grădiniță îl constituie educația prin muncă, cerință care, așa cum arată cercetătorii de specialitate, influențează în mod favorabil potențialul de activitate al copilului, dezvoltînd și întărind sistemul său nervos. Dintre formele de muncă practicate în grădiniță amintim autoservirea, care le formează copiilor deprinderi de satisfacere a diferitelor trebuințe ca : îmbrăcarea, servitul mesei, deprinderi igienice și de comportare civilizată. De asemenea, serviciul săptămînal al micilor colective la vestiar, la curățenie, la mobilier, la materiale formează deprinderea de a păstra sau a face ordine la locul de muncă. Munca pe parcela de flori și legume organizată pe

echipe de copii dezvoltă spiritul de echipă, rapiditatea în mișcări, ajutor reciproc și respectarea cerințelor colectivului, determinînd satisfacția rezultatelor muncii în colectiv. Munca pentru fărîmițatul bulgărilor, semănatul, plivitul și stropitul straturilor cultivă la copii dragostea de natură, trezindu-le interesul pentru cunoașterea tainelor ei. În felul acesta copiii grădiniței așteaptă cu nerăbdare și bucurie sporită viitoarea lor muncă în cercul pionieresc „Prietenii naturii" unde vor continua întărirea și lărgirea deprinderilor practice productive.

Educația muncii și dezvoltarea simțului artistic își găsesc o îmbinare fericită în activitățile variate de concepție, modelaj, desen etc., din plastilină, lut sau cocă, copiii modelează în miniatură ghivece pentru flori, coșuri pentru hîrtie, unelte pentru grădină, veselă pentru bucătăria păpușii, animale sau păsări, ornamentîndu-le cu diferite artificii din plastic colorat. Desenul decorativ exercită o atracție deosebită pentru copiii din grădinițe.

Cu ajutorul materialului „pionierul constructor", folosind procedee tehnice deosebite, sub îndrumarea educatoarei, copiii realizează jucării, mobilier, mașini, vapoare, cărucioare, trenuri, macarale etc., simțind o deosebită plăcere și satisfacție să le folosească în jocurile lor. Prin aceste jocuri se realizează în primul rînd deprinderea copiilor cu manipularea unor unelte ale tehnicii, ca : șurub, piuliță, bare, colțar, roți, osii, cheie, șurubelnițe etc., denumirea și folosirea lor potrivit obiectului propus, sesizarea unor însușiri ; formă, dimensiune, culoare, utilitate. Efortul intelectual îmbinat cu cel fizic dezvoltă trăsături morale ca : prietenia, ajutorul reciproc, stăpînirea de sine, răbdarea și perseverența. Dar satisfacția este mai mare cînd stocul cu obiecte construite este gata pentru a fi prezentat cumpărătorilor cînd devine „magazin de desfacere". Astfel, jocurile de construcție constituie o treaptă premergătoare activității în cercurile organizației pionierilor (cercurile de microautomobile, aeromodele, rachetomodele, navomodele etc.).

Am amintit toate aceste forme de activitate deoarece în fiecare din ele găsim acel element comun al muncii productive care îmbinat cu simțul artistic și cu spiritul de afirmare propriu copilului îl pregătesc pentru activi-

tățile din casele de pionieri : țesut, cusături, sculptură ceramică, artă plastică.

Un loc aparte în activitatea grădiniței îl ocupă cultivarea dragostei de patrie. Reușita constă în a se porni de la elementele de reprezentare concretă pe care le posedă copilul preșcolar. Mărind din ce în ce sfera de cunoaștere : familia, grădinița, orașul, natura, realitățile sociale, etc. ; trecînd apoi la mulțimea de orașe, sate, munți și ape, concretizăm noțiunea de patrie, deoarece impresiile și reprezentările copilului preșcolar despre patrie oglindesc numai acele realități cu care vine zilnic în contact. Se trece apoi la cunoașterea conducătorului țării și a steagului tricolor, la familiarizarea copilului cu sărbătorile naționale, a căror semnificație este greu de înțeles pentru ei, dar care totuși și-a rezervat un anumit loc în reprezentările copiilor prin diferite inițiative cum ar fi : împodobirea sălilor în chip festiv, confecționarea albumelor cu imagini, angajarea copiilor într-o muncă mai susținută cu diferite lucrări manuale în vederea realizării unei expoziții cu conținut adecvat. Din cele arătate rezultă următoarele :

— pentru realizarea apropierii între preșcolari și elevii pionieri în scopul trezirii și dezvoltării interesului și dragostei pentru activitatea pionierească de mai tîrziu, de primă necesitate este să concure cei trei factori de bază : grădinița, școala și organizația de pionieri.

— întocmirea unui plan comun pe un an de zile care să prevadă vizite reciproce între pionieri și preșcolari, plimbări și excursii în comun pentru a se împrieteni, acțiuni pionierești la care să participe și preșcolarii, acțiuni comune cu program artistic, vizite la casa pionierilor, pentru ca preșcolarii să cunoască activitatea pionierilor în cadrul cercurilor pionierești, participarea lor la acțiunea festivă cu ocazia primirii elevilor în Organizația de pionieri și mici surprize reciproce cu obiecte confecționate de ei.

La sfîrșitul fiecărui an școlar ar fi nimerit să se fixeze o „săptămînă a pionierilor", în cadrul căreia să poată fi întreprinse o serie de acțiuni comune — preșcolarii și pionierii de cl. a IV-a. Cu aceasta s-ar realiza două

obiective importante : apropierea în mod degajat a preșcolarilor de viața pionierească și cunoașterea copiilor, viitori școlari, de către învățătoarea care-i va lua în primire din cl. I.

În general pregătirea copiilor pentru pionierat încă din grădinițele de copii poate deveni o realitate, numai dacă sîntem convinși de acest lucru, dacă se stabilește o colaborare perfectă între educatori, învățători și comandanți de pionieri.

MEDIUL FAMILIAL ÎN PERSPECTIVA SOCIOLOGICA ȘI IMPLICAȚIILE LUI PEDAGOGICE

Prof. dr. CORNELIA DIMITRIU
Universitatea „Al. I. Cuza" Iași

Abordăm subiectul de față stăpînîți de convingerea că interesul organizației de pionieri pentru problematica familiei nu este cu nimic mai prejos de interesul pentru problemele școlii.

I. Este mai presus de orice îndoială că redimensionarea instituției familiale trebuie privită ca rezultat al dezvoltării capitalismului ; faptul a fost bine înțeles de întemeietorii socialismului științific și tocmai acestei înțelegeri profunde îi datorăm noi tezele fundamentale cuprinse în *Manifestul partidului comunist* și în *Originea familiei, a proprietății private și a statului*, teze de care nu poate face abstracție nici un studiu modern asupra sociologiei familiei. Proiectînd înspre viitor lumina principiilor stabilite de Marx și Engels în prima operă și de Engels în cea de a doua operă, trăgînd concluziile necesare, se putea prevedea chiar cu un secol în urmă că dezvoltarea capitalismului va obliga puterea politică să considere familia și sub alt aspect decît acela juridic și patrimonial, va obliga pe antropologi, pe sociologi și pedagogi să aprofundeze structura, funcțiile și semnificațiile familiei, să clarifice rolul său în viața societății.

Astfel, se ajunge ca în 1948, exact după o sută de ani de la apariția *Manifestului partidului comunist*, în cadrul Organizației Națiunilor Unite să se redacteze Declarația universală a drepturilor omului, primul document internațional de largă aplicare în care principiile

privitoare la protecția familiei și copilului sînt concretizate în dispoziții precise [1].

În 1947 se constituise, la Paris, Uniunea Internațională a Organizațiilor Familiale (U.I.O.F.), care va dobîndi ulterior rol de organ consultativ al Organizației Națiunilor Unite, al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (U.N.E.S.C.O.) și al Fondului Națiunilor Unite pentru Copii.

După încheierea celui de al doilea război mondial, în unele state din afara sistemului socialist, a apărut tendința de a introduce o reglementare mai largă cu caracter social-umanitar a ansamblului de probleme pe care le ridică existența familiei în sine și în viața societății. Aceste probleme încep să pătrundă deci în cadrul de măsuri legiferate, ca în Franța, unde s-a elaborat deja un Cod al familiei, sau în alte țări, unde tendința de a lărgi perspectiva dincolo de limitele îngust patrimoniale se vădește prin măsuri parțiale, încă destul de timide. Ideea cîștigă teren și în rîndul țărilor cu nivel mai scăzut de dezvoltare, iar ca exemplu ar putea fi citat Egiptul, unde președintele statului a trasat partidului de guvernămînt ca „sarcină principală, organizarea familiei" [2].

În țara noastră, bazele dreptului familial sînt stabilite prin art. 83 din Constituție și dezvoltate în Codul familiei din 1 februarie 1954. Pe scurt, principiile care fundamentează statutul familiei reglementat prin legislația în vigoare sînt următoarele :

— ocrotirea familiei de către stat ;

— întemeierea familiei pe căsătoria liber consimțită de soți ;

— deplina egalitate de drepturi dintre soț și soție ;

— ocrotirea intereselor copilului minor ;

— întrajutorarea tovărășească a membrilor familiei.

Preocuparea de a adapta cadrul legislativ la stadiul actual de evoluție a societății noastre socialiste, experiența dobîndită în aplicarea Codului din 1954 a determinat conducerea de partid și de stat să inițieze elaborarea unui nou Cod al familiei.

Aceasta arată că preocuparea fundamentală la elaborarea proiectului a fost aceea de a adopta unele soluții care să dea Codului un caracter de durată, să contribuie la consolidarea familiei, la perfecționarea relațiilor dintre soți, dintre părinți și copii, dintre toți membrii familiei și la asigurarea celor mai bune condiții pentru creșterea și educarea copiilor.

Atenția s-a îndreptat în primul rînd asupra căsătoriei, subliniindu-se că, prin încheierea acesteia, bărbatul și femeia întemeiază o comunitate de trai liber consimțită, clădită pe afecțiune, prietenie, încredere și bună înțelegere. În acest sens, s-au prevăzut măsuri să asigure căsniciei caracterul de hotărîre bine chibzuită.

Căsătoria presupune traiul împreună al soților și comunitatea de interese. Ținînd seama de aceasta, s-a prevăzut că soții își datorează unul altuia fidelitate, sprijin moral și material, că ei sînt obligați să locuiască împreună, hotărînd de acord asupra locuinței comune și asupra tuturor problemelor care privesc căsnicia. De asemenea, pentru perfecționarea regimului comunității de bunuri, s-a stabilit caracterul de bun comun al cîștigurilor din muncă. Prestația oricărui dintre soți, depusă în gospodăria casnică și pentru creșterea copiilor, este considerată ca o contribuție la agonisirea și păstrarea avutului comun. Totodată s-a prevăzut principiul că, pînă la dovada contrarie, soții sînt socotiți a fi contribuit în mod egal la realizarea avutului comun.

În vederea asigurării depline a protecției copiilor, proiectul precizează caracterul drepturilor părintești, subliniind că părinții exercită drepturile lor în interesul copiilor, indisolubil legate de interesele societății noastre socialiste. Creșterea copiilor constituie pentru părinți nu numai o îndatorire față de copil, dar totodată și o nobilă sarcină cetățenească. Conform proiectului, părinții au obligația de a crește copiii minori în așa fel încît să le asigure sănătatea, dezvoltarea fizică și educarea, învățătura și pregătirea profesională potrivit cu însușirile

[1] A. Bolintineanu și M. Malița : Carta O.N.U., document al epocii noastre. Buc., Editura politică, 1970, p. 266—267.

[2] Éric Rouleau : Égypte : la fin d'une epoque. În : Le Monde, Paris, nr. 8309 (1 oct. 1971), pag. 5.

pe care le au și în conformitate cu țelurile statutului socialist, spre a-i face folositori societății. Obligația de a asigura întreținerea subzistă și după ce copiii devin majori, dacă sînt în continuarea studiilor.

Prin exemplul vieții părinților, prin educația socialistă pe care aceștia o dau copiilor, familia trebuie să fie cea dintîi școală în care tînăra generație învață, o dată cu primele reguli de conduită în societate, să fie devotată patriei, să aibă o atitudine justă față de muncă, să contribuie activ la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

Pentru minorii lipsiți de ocrotire părintească și pentru cei care prezintă deficiențe fizice sau psihice care necesită o îngrijire specială ce nu poate fi asigurată în familie, proiectul prevede plasamentul familial și încredințarea minorilor deficienți unor instituții de ocrotire.

Dat fiind rolul social al înfierii, de a crea copilului un cămin în care el să fie crescut ca și un copil firesc al celor ce l-au înfiat, s-a dat o deosebită atenție adopțiunii cu efecte depline, adică acelor forme de adopțiune în care familia înfietorilor se substituie familiei firești.

Am expus pe larg această sinteză nu numai pentru că în ea găsim principiile care stau la baza întocmirii noului cod al familiei, principii care rămîn valide oricare ar fi amendamentele aduse proiectului de către forul parlamentar, dar totodată pentru că ea ne înfățișează și semnificațiile esențiale care definesc existența familiei în societatea socialistă și semnificațiile esențiale ale răspunderilor educative ce revin familiei.

Indiferent de perspectiva din care am considerat-o, familia îndeplinește un rol complex, exprimat printr-o serie de funcții de bază cu caracter biologic, juridic, economic, cultural și educativ.

Prima funcție, care constă în procrearea, protecția și creșterea copiilor are ca finalitate perpetuarea speciei umane, condiție indispensabilă de existență a societății.

În cadrul social, familia este generatoare de raporturi juridice, printre care în primul rînd raporturile de rudenie și raporturile patrimoniale. Raporturile de rudenie sînt consfințite legal prin așa-zisele acte de stare civilă, care sancționează căsătoria, nașterea, adopțiunea, divorțul etc. Raporturile patrimoniale au la bază existența anumitor bunuri materiale aparținînd unui membru al familiei, cum ar fi cele ce constituie proprietatea mobilă sau imobilă, bunuri care pot fi transmise prin acte de succesiune, donație ș.a. Dar caracterul patrimonial îl au și anumite drepturi ca pensiile de întreținere pentru copii, pentru soțul lipsit de posibilitatea de a-și cîștiga existența ș.a.m.d.

Funcția economică este dependentă de regimul politic. „În orînduirile bazate pe proprietatea privată asupra mijloacelor de producție, toate aspectele vieții de familie sînt subordonate intereselor legate de proprietatea privată și influențată de acestea.

În orînduirea socialistă, familia mai păstrează o oarecare funcție economică. Aceasta își găsește expresia în ducerea în comun a gospodăriei casnice și în comunitatea de bunuri a soților, corespunzătoare naturii relațiilor dintre soți bazate pe prietenie, afecțiune și încredere reciprocă, precum și în ajutorul acordat membrilor familiei.

Firește că, în orînduirea socialistă, cea mai înaltă manifestare a funcției economice a familiei constă în întreținerea copiilor și a membrilor care, din cauza unor eventuale deficiențe fizice sau psihice, nu se pot integra în procesul de producție“ [3].

Cu funcția culturală ieșim din sfera trebuințelor materiale directe. În sensul cel mai larg, cultura ar putea fi definită ca mod de viață al unei societăți organizat pe anumite valori stabilite. „Comportamentul membrilor unei societăți și formele majorității obiectelor pe care ei le folosesc, scrie R. Linton, sînt în mare măsură stereotipizate și pot fi descrise ca modele culturale. Cînd spunem că personalitatea în formare a individului este modelată de cultură, avem în vedere de fapt modelarea

[3] Tudor R. Popescu și M. Pascu : Căsătoria, familia și dreptul. Buc., Edit. științifică, 1963, pag. 32—33.

ei de către experiența care derivă din contactul individual cu asemenea stereotipii“ [4].

Constatarea prezintă o importanță deosebită, pentru că a vorbi de modelarea personalității prin cultură înseamnă a vorbi de educarea personalității în vederea integrării ei sociale. Sub acest aspect, putem admite că funcția culturalizatoare este în fapt baza procesului de educație familială. R. Linton subliniază că în ciuda numărului infinit de variații minore care pot fi constatate la diferiți indivizi și chiar la același individ în momente diferite, se poate observa că majoritatea persoanelor dintr-o societate reacționează aproximativ în același fel la o solicitare dată. Modelul cultural se formează tocmai prin acest consens în comportament și în opinii. Ca fenomen obiectiv, cultura înseamnă certitudine, consecvență, stabilitate și posibilitatea de a conta pe situații previzibile, care sînt condiții prealabile oricărei vieți sociale organizate [5].

Familia constituie, prin urmare, un rezervor de modele pe care le oferă copiilor, înlesnind înserarea lor în cultura societății. Recunoscînd familiei calitatea de prim rezervor de modele, K. Mannheim subliniază importanța pe care o prezintă și cercul de prieteni ai copilului, tovarășii de joacă, un grup primar care de fapt gravitează, în cazul copiilor de vîrsta considerată aici, în jurul grupului familial. Arătînd că grupul familial și, aproape în aceeași măsură, grupul de copii oferă prima experiență de omogenizare socială și de comportament social, Mannheim numește o serie de modele elementare, pe care, firește, le vom interpreta deocamdată numai prin prisma semnificației lor culturale și nu educative.

Printre primele modele el citează atașamentul față de obiectele care ne aparțin și refuzul de a le împărți cu alții, în cadrul comportamentului ludic, citează atitudinea de colaborare în opoziție cu manifestările de agresivitate. „Atitudinile primare de simpatie, scrie în continuare Mannheim, de afecțiune, resentimentul, ambiția, vanitatea, atitudinea de adorare a eroului, sentimentul justiției sociale sau sentimentul de a avea sau a nu avea dreptate în general, sentimentul de bunăvoință îndatoritoare, de echitate, de cinste, de respect al opiniei publice, de teamă de ridicol, își implîntă rădăcinile în experiența noastră infantilă și se găsesc, sub forme diverse, în orice societate, nu pentru că sînt necesarmente moștenite, ci fiindcă în orice societate există grupe primare, mai ales grupul familial, iar în grupele primare calitățile enumerate mai înainte se dezvoltă spontan, fără ele nefiind posibilă nici o formă de conviețuire senină și prietenoasă a indivizilor“ [6].

Deși, după cum am văzut, funcția culturală a familiei stă la baza procesului de educare a copiilor, ea nu trebuie confundată cu funcția educativă. Spre deosebire de aceasta, funcția culturală nu apelează la tehnici specifice și nu își propune o finalitate universal validă, ci obiective care variază de la societate la societate, nu tinde să formeze sau să perfecționeze trăsăturile personalității, ci se limitează la a determina însușirea oarecum pasivă a unor modele ; în fond, ea ușurează adaptarea subiectului la o ambianță dată, stimulînd mimetismul acestuia și folosind aproape exclusiv modele obiective, însă nu urmărește să potențeze facultățile lui pentru a-l ajuta să dea rezolvări optimale, din punct de vedere social dar și individual, problemelor pe care le ridică viața comunitară. Procesul de însușire a modelelor culturale interesează totuși în egală măsură și individul care, printr-o bună adaptare, își asigură condiții de viață mai avantajoase și societatea ale cărei funcții, structură și stabilitate sînt strîns dependente de calitatea și eficacitatea însușirii modelelor sau, mai precis, de contribuția pe care, grație bunei însușiri a acestor modele, fiecare generație este în stare să o aducă la perpetuarea ei.

[4] Ralph Linton : Fundamentul cultural al personalităților. Buc., Ed. științifică, 1968, pag. 164.

[5] Ibid., pag. 61.

[6] Karl Mannheim, W. A. C. Stewart : An Introduction to the Sociology of Education London, 1965, p. 195.

Funcția educativă presupune, prin urmare, o acțiune dirijată și are astfel un vădit caracter intențional. Ea operează prin exprimări esențial active.

Ca și funcția culturală, are ca finalitate integrarea eficientă a individului în societate, dar acest lucru nu se realizează, cum am văzut, prin însușirea cvasimecanică a unor modele, ci prin formarea după un anumit ideal de personalitate. Ea nu se mărginește să tindă la asigurarea unui sistem de tehnici în relațiile dintre individ și societate care să dea acesteia din urmă minimul de stabilitate necesar pentru conservarea ei, ci urmărește crearea de individualități multilateral dezvoltate, care să aducă o contribuție maximă la transformarea, la progresul societății. Societățile, spune R. Linton, trebuie să existe și să funcționeze într-o lume care se schimbă neîncetat. Incomparabila ușurință cu care specia noastră se adaptează la condiții schimbătoare și elaborează răspunsuri tot mai eficiente pentru a satisface condiții constante se întemeiază pe componentele individualității care supraviețuiește în fiecare din noi după ce societatea și cultura au făcut tot ceea ce erau în stare să facă. Ca simplă unitate a organismului social, individul perpetuează statu-quoul. Ca individ, însă, el contribuie la modificarea acestui statu-quo atunci cînd se face simțită această nevoie [7].

Conceptul de formare și perfecționare a personalității introduce în discuție, cu rol de primă însemnătate, factorii pedagogici și psihologici esențiali în orice problemă de educație.

Datorită faptului că educația operează cel mai frecvent cu modele culturale, distincția dintre funcția culturală și funcția educativă a familiei nu apare întotdeauna cu suficientă claritate. Se nasc astfel confuzii, mai ales în conștiința părinților, de pe urma cărora educația nu are decît de pierdut, întrucît, dacă există în adevăr modele culturale a căror însușire presupune intervenția unor eforturi educative, nu este mai puțin adevărat că există și modele culturale pe care intenția educativă le exclude

[7] Ralph Linton : Fundamentul cultural al personalității. Op. cit., pag. 63.

cu deliberare. Trebuie să reținem principiul de fond că nu orice model cultural poate deveni obiectiv pentru educație.

Am arătat că obiectivul indirect al acțiunii educative este formarea personalității. Acest obiectiv familia îl împărtășește împreună cu școala. În fapt, sarcinile școlii și sarcinile familiei, atît în materie de educație cît și în materie de instrucție, se împletesc și se sprijină reciproc. În principiu, situația creează un avantaj pentru familie, avantaj care deocamdată rămîne ca stare potențială, și anume ca posibilitate încă insuficient exploatată de a aplica în pedagogia familială o parte din tehnicile și metodele aplicate, experimentate sau investigate în cîmpul pedagogiei școlare.

Alături de esențiala determinare pedagogică a funcției educative familiale trebuie așezată determinarea psihologică. Relațiile dintre pedagogie și psihologie sînt uneori mai pașnice, alteori mai încordate, dar faptul principal rămîne acela că ambele sînt indispensabile în procesul de instrucție ca și în procesul de educație. Rodul înțelegerii sau neînțelegerii dintre cele două discipline se numește, după știința tuturor, psihologie pedagogică iar teama fiecăruia din ele de a nu fi subordonată celeilalte nu împiedică pedagogia de a exploata pe larg și, trebuie să adăugăm, cu mare profit, cuceririle psihologiei. Este legea necesității. Oamenilor școlii le este bine cunoscută. Părinții sînt însă mai puțin informați și această lacună dăunează educației familiale. Școala folosește din plin luminile pedagogiei, ale psihologiei în genere și în special ale psihologiei copilului, ramuri de existența cărora majoritatea părinților nu a luat nici măcar cunoștință. Părinții ar trebui totuși să le cunoască, fie și sumar, așa cum ar trebui să cunoască și aspectele psihologiei relaționale, fiindcă familia, rămînînd o microunitate socială, își întemeiază existența pe funcții și acte de relație. Părinții ar trebui, în sfîrșit, să cunoască psihologia pură și simplă, fiindcă familia, spre deosebire de celelalte grupuri sociale, deși supusă și ea unor norme juridice, economice și morale, deși condiționată esențial de factori naturali și biologici, păstrează caracterul ab-

solut original de a fi cimentată în primul rînd de afectivitate, care este un dat pur psihologic.

În adevăr, ignorînd sentimentul de dragoste care leagă pe membrii familiei — bătrîni, tineri și copii, ființe de sex masculin și ființe de sex feminin, ființe cu structuri afective, intelectuale și temperamentale uneori complet opuse, ființe cu mentalități diferite, aflate în stadii de dezvoltare diferite — constelația familială nu poate fi just interpretată. Solidaritatea care leagă pe membrii familiei, devotamentul reciproc, actele de abnegație, de sacrificiu, mai ales săvîrșite de părinți, rămîn inexplicabile dacă omitem premisa esențială a iubirii dezinteresate. Iubirea este măreția, dar adesea, cum vom vedea, și păcatul constelației familiale, căci nu puține la număr sînt deformările introduse în personalitatea membrilor ei tocmai prin această poartă aurită.

Pe temeiul celor spuse vom încerca să desprindem acum cîteva din trăsăturile care caracterizează funcția educativă a familiei.

1. Funcția educativă are un caracter esențial intențional.

2. Ea își propune să dezvolte multilateral personalitatea copilului în vederea unei optime integrări sociale a acestuia.

3. În urmărirea finalității sale normale, ea se exercită asupra trebuințelor de socializare și individualizare ale copilului, trebuințe pe care le perfecționează prin justa lor încadrare în corpul de norme morale adoptate de societatea respectivă ; ea tinde să dezvolte în copil atitudini și comportamente adecvate acestor norme ; ea tinde în aceeași măsură la dezvoltarea componentelor intelectuală și afectivă a personalității copilului.

4. Caracterul intențional al funcției educative implică folosirea unor tehnici și metode stabilite pe baza datelor pe care le oferă antropologia, sociologia, psihologia, pediatria etc., date integrate într-o ramură a pedagogiei care ar putea fi definită ca familială.

Vorbind despre funcțiile familiei am arătat că scopul indirect al educației este formarea și perfecționarea personalității. Acest obiectiv se înfăptuiește, am văzut, prin însușirea pasivă de modele culturale, dar mai ales printr-o acțiune deliberată, deci conștient dirijată. Faptul că individul nu poate fi înțeles în afară de societate impune de la sine ideea că scopul elementar al educației nu constă în crearea capacității de a realiza performanțe individuale, ci de a realiza o cît mai izbutită integrare socială. Dacă, așa cum se întîmplă uneori, această integrare se realizează la nivel de performanță, atît societatea cît și individul nu au decît de cîștigat. Nu susținem nici pe departe ideea că familia ar trebui să abdice de la preocuparea de a crea personalități de nivel superior, că ar trebui să transfere deci altor structuri sarcina perfecționării personalității. Familia poate să-și propună obiective care duc la înnobilarea personalității, și mai ales care tind să împiedice degradarea ei.

Realitatea arată că există un nivel mediu de înțelegere a ideii de educație, înțelegere împărtășită de marea majoritate a părinților, care nu poate fi în nici un caz desconsiderată, socotită ca inoperantă. Arată că nu păstrarea nivelului mediu reprezintă un pericol pentru societate, ci tocmai alunecarea sub acest nivel. Decît, a ne mulțumi să admitem mediocritatea, înseamnă nu numai a ne expune riscurilor, dar și a ignora rolul nobil al educației familiale și, în ultimă instanță, scopurile pe care și le propune edificarea societății comuniste. Acest nivel mediu nu satisface idealul de personalitate pe care îl promovează umanismul socialist.

Țara noastră trece astăzi prin prefaceri de o amploare excepțională. Procesul de industrializare programat și urmărit cu o neabătută vigoare de partid se desfășoară într-un ritm atît de accelerat, încît secretarul general al Partidului Comunist Român a putut arăta recent că ... „România se va număra în curînd printre națiunile avansate din toate punctele de vedere“ [8]. Nu

[8] Nicolae Ceaușescu : Cuvîntarea la mitingul consacrat deschiderii anului de învățămînt universitar : 1 octombire 1971. In : România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate. Buc., Edit. politică, 1972, vol. 6, pag. 504.

este o simplă presupunere, ci o previziune întemeiată pe realități existente și pe perspective riguros planificate.

Procesul de expansiune industrială produce însă schimbări profunde în economie, tehnică, cultură etc., cu repercusiuni vădite asupra structurii și funcțiilor familiei. Societatea veche, preindustrială, a cunoscut un tip de familie numit de unii sociologi patriarhală și care presupunea coabitarea a trei sau chiar patru generații de rude directe și colaterale (bunici, părinți, copii, unii din ei căsătoriți și avînd la rîndul lor copii). Această familie, autosuficientă, organizată după un sistem intern de diviziune a muncii și avînd un șef autoritar în bărbatul activ cel mai în vîrstă, nu mai poate fi întîlnită încă de pe acum la noi, nici măcar la țară, întrucît baza ei economică, proprietatea mijloacelor de producție, a dispărut. Familia tradițională s-a fragmentat, iar în locul său a apărut un alt tip de familie, tipul denumit conjugal sau nuclear, fiindcă este redus la structura minimă, părinți și copii. Acest tip de familie tinde către o generalizare rapidă. La țară, răspîndirea ei a fost favorizată și de cooperativizare, care, în esență, fiind o formă de industrializare a agriculturii, produce aceleași transformări ca și industrializarea propriu-zisă, a fost favorizată de construcția în proporții masive a locuințelor proprietate personală, de electrificare, de asistența pe care statul socialist o acordă bătrînilor și persoanelor inapte de muncă etc. La oraș, pe lîngă industrializarea propriu-zisă, un agent puternic de fragmentare l-a constituit, pe lîngă factorii economici, construirea de apartamente în blocuri. Este interesant de observat cum construcția de locuințe, care în fond este o consecință a bunăstării generale, deși întemeiată la țară pe situații și determinări cu totul diferite de cele din mediul urban, a adus, în contextul industrializării, la aceeași consecință a nuclearizării familiei. Asemenea fenomene sînt cunoscute de sociologi.

R. Rambaud arată că urbanizarea nu mai opune astăzi orașul și satul ca două realități, ci ca proiectare

ecologic diferită a unei singure societăți în continuă înnoire de sine. Ea este o mișcare culturală generalizată [9].

În această ordine de idei amintim că unul din obiectivele explicite ale politicii Partidului Comunist Român este și ștergerea diferențelor dintre sat și oraș, proces care se dezvoltă, negreșit, în sensul urbanizării și nu al ruralizării. Am atras atenția asupra acestui fapt pentru a învedera că urbanizarea are și la noi implicații foarte largi. Ea nu se manifestă numai prin modificările introduse în structura familiei rurale, ci încorporează toate aspectele de viață, impunîndu-se ca „mișcare culturală generalizată" în sensul de care vorbește P. Rambaud. Precizăm că, înțeleasă astfel, urbanizarea presupune esențial modificarea stilului de viață și nu transplantarea întregii populații rurale în mediul urban. Asemenea migrație în masă care duce la gigantizarea orașelor nu este recomandabilă sub nici un aspect. Am insistat asupra problemei urbanizării pentru că ea are strînse contingențe cu educația și, din această cauză, va mai fi întîlnită în cursul discuției noastre. Subliniem, deocamdată, înțelepciunea dovedită și cu această ocazie de conducerea statului nostru, care în politica sa pornește de la principiul unei largi dispersări a capacităților industriale, dispersare care, urmînd și obiective ecologice, pune o frînă puternică tendințelor de supraaglomerare demografică.

Ritmul de înaintare accelerată impus prin rigoarea planurilor cincinale și care, ca atare, solicită în grad maximal capacitatea de adaptare și afectează decalajul inițial dintre modul de viață rural și cel urban și chiar dintre modul de viață tradițional și cel actual au determinat, în societatea noastră, apariția unui adevărat proces de aculturație [10]. În esență, aculturația ar putea fi

[9] Placide Rambaud : Societate rurală și urbanizare. În : Sociologia franceză contemporană. Buc., Edit. politică, 1971, pag. 512.

[10] Aculturație : proces social integrativ care constă în inițierea unor indivizi sau grupuri în cultura altui grup social. (Dizionario Garzani della lingua italiana, Milano, Garzanti Editore, 1965).

interpretată ca un sindrom de criză psihică. Este limpede că asemenea stare de criză există astăzi la noi, ca fază de tranziție spre forme de organizare culturală superioare. Cu toată finalitatea sa profund pozitivă, urbanizarea, ca manifestare a fenomenului de aculturație, se exprimă prin asemenea simptome de criză în diverse sectoare și mai ales în sectorul familiei și al educației familiale. Situația este confirmată și de sociologi. A. Cazacu subliniază că „urbanizarea nu este doar un proces de creștere în orașe, de extindere a acestora într-un *spațiu social* preexistent și predestinat lor, ci ca un proces a cărui producere comportă puternice restructurări în viața socială în genere, mutații în poziția individului în societate, în sistemele de valori, în modul de viață etc. [11].

La noi, o bună parte din populație și-a schimbat localitatea de domiciliu, trecînd dintr-un mediu rural într-un mediu urban cu care nu s-a acomodat deocamdată satisfăcător, o bună parte din populație și-a schimbat în aceeași localitate domiciliul, instalîndu-se în locuințe cu grad mai înaintat de confort care presupune, în afară de alte condiții, și îndemînarea de a manipula accesorii și instalații tehnice, îndemînare asimilată uneori cu greutate. Convietuirea în blocurile de locuințe impune norme și concepții ale relațiilor de vecinătate pe care locatarii noi nu și le însușesc decît cu timpul în profunzime [12].

Sociologii pun acest fenomen pe seama faptului că în aceste centre individualitatea tinde să se piardă în anonimat, relațiile sociale se diluează, se depersonalizează, mulțimea de solicitări extrafamiliale trezește dorința de dezangajare, de izolare. „Populația lumii noastre, constată J. S. Bruner, devine din ce în ce mai urbană iar pentru

[11] Aculin Cazacu : Momentul profesional în integrarea urbană a muncitorilor industriali. În : Activitatea cultural-educativă a sindicatelor — la nivelul cerințelor actuale. Buc., Edit. Politică, 1970.

[12] Paul Chombart de Lauwe ș.a. : Viața socială în locuințe. În Sociologia franceză contemporană, op. cit. p. 539—547.

viața urbană e caracteristic un anumit anonimat protector“ [13].

În mod paradoxal, însingurarea familiei nu duce totuși la întărirea sentimentului de solidaritate familială, nu ameliorează climatul psihic familial, ci tocmai dimpotrivă.

Analizînd această situație complexă, Talcott Parsons consideră ca hotărîtor faptul că în familia nucleară nici locuința și organizarea ei, nici izvorul de venituri nu au legătură cu familiile de origine ale soților. Familia conjugală trăiește într-o locuință separată de acele ale familiilor perechi de soți și este economic independentă de aceste familii. În cele mai frecvente cazuri, consecințele separării sînt considerabile. Familia se limitează a fi un simplu centru de consum, dar consumul presupune existența unor venituri substanțiale, ceea ce silește pe ambii soți la o muncă remunerată extradomestică. Acest fapt este în realitate un izvor de dificultăți ce se vădesc mai ales în executarea sarcinii de creștere și educare a copiilor [14].

Sub influența acestor factori convergenți și grație dezvoltării posibilităților de specializare și diviziune socială a muncii, familia a putut transfera o parte din sarcinile sale protectoare și educative unor agenți extrafamiliali. Apar astfel forme de asistență instituționalizate cum sînt creșele și grădinițele, internatele și căminele, institutele pentru handicapați și cele de reeducare, dispensarele și clinicile pediatrice, cabinetele de consultație și altele. Pentru copiii fără familie s-au înființat orfelinate. O formare profesională a creat specialiști cum sînt supraveghetorii de copii, educatorii, asistenții sociali etc.

În orînduirea noastră socialistă această asistență este puternic organizată, este încadrată cu personal de strictă calificare. Grija față de copil, față de mamă, de familie

[13] Jerome S. Bruner : Pentru o teorie a instruirii. Buc., Edit. didactică și pedagogică, 1970, pag. 185.

[14] Talcott Parsons : The Social Structure of the Family. În : R. N. Anshen : The Family ; its Functin and Destiny. New York, Harper, 1949. (Trad. italiană : La famiglia, la sua funzione e il suo destino. Milano, Bompiani, 1955, pag. 243—244).

nu apare, în țările care au trecut la edificarea bazelor comunismului, ca fenomen ocazional destinat să corecteze neajunsuri izvorîte din contradicții antagoniste, ci este o aplicare a principiilor umanismului socialist. În aceste țări, un rol educativ eminent îl joacă și organizațiile de copii și tineret.

Mutațiile profunde intervenite în structura și funcțiile familiei la care ne-am referit în paginile precedente, expansiunea școlară și prelungirea școlarității, dezvoltarea mijloacelor de transport și a mijloacelor de comunicare de masă, creșterea nivelului de cultură și sporul corelativ înregistrat în conștiința publică, inegalitățile în repartiția venitului social care în așa-zisa societate de consum, caracteristică pentru faza actuală a capitalismului, sînt scoase brutal în evidență, ca și alte motive pe care nu le putem invoca aici au determinat dezvoltarea în măsură neînchipuită, la tineri, a sentimentului de responsabilitate socială. Încă de la vîrsta adolescenței mijlocii, numeroși tineri se consideră apți de a desfășura o activitate politică angajată și firește că nu li se poate contesta această aspirație atunci cînd se generalizează tendința că dreptul la vot să se acorde o dată cu împlinirea vîrstei de 18 ani și cînd tot la aceeași vîrstă apare și obligația de a efectua stagiul de pregătire militară.

Nu ne vom opri deocamdată asupra exagerărilor, atitudinilor anarhice, nihiliste sau pur și simplu romantice care au denaturat în largă măsură imaginea pe care cetățeanul neprevenit din țările capitaliste și-a putut-o face despre mișcările revendicative ale tineretului din țările respective și nici asupra acelor tineri la care spiritul de contestare se epuizează în atitudini imorale sau antisociale, în bizarerii vestimentare, în pieptănătura efeminată adoptată de băieți, în alte exagerări de acest fel.

În principiu, orice confruntare dintre generații se exprimă natural prin două procese aparent contradictorii: respingere și colaborare. Aceste două procese formează în realitate o unitate dialectică ce se materializează în perpetuarea societății. Pornind de la una din ideile dezvoltate de Marx și Engels în *Ideologia germană* [15], N. Bellu scrie : „În esența sa, relația dintre generații se realizează printr-o raportare critică reciprocă, inerentă procesului istoric pe care îl jalonează, iar ceea ce rezultă, de fiecare dată, este o înaintare în planul condițiilor de existență, un progres, care nu constituie, la rîndul său, decît treapta sau nivelul de la care urmează să se angajeze, evident critic, o nouă generație. Încît și indiferent de recunoștința pe care vîrsta tînără este dispusă să o arate generației căreia îi continuă nemijlocit pasul, ea își vădește și realizează o personalitate proprie abia în momentul în care descoperă că — împrejurările în care îi revine să continue activitatea generației precedente fiind schimbate — propria ei activitate va fi eficientă, se va fi adecvat la condițiile schimbate, numai în măsura în care se va fi ridicat la o privire lucidă asupra vechiului curs, intrat în obicei dar între timp depășit, și își va fi elaborat, cutezînd să înfrunte inerția obiceiului, liniamentele corespunzătoare noilor posibilități. Inutil să se nege evidenta insensibilitate afectivă a acestei dialectici, mobilurile practice și sociale își dovedesc întotdeauna natura lor prioritară. Faptul obiectiv că fiecare generație nouă continuă în împrejurări complet schimbate activitatea moștenită pune întreaga problemă în termenii ei reali, și anume în lumina opoziției ireconciliabile dintre nou și vechi, dintre mobilitate și rutină, dintre abordare critică și apologie [16].

Am reprodus în întregime paragraful fiindcă el prezintă foarte explicit schema obiectivă după care se articulează generațiile în succesiunea lor. N. Bellu privește fenomenul dintr-o perspectivă pur istorică și socială care, realmente, se poate dispensa de interpretarea psihologică. Această interpretare devine totuși necesară atunci cînd, părăsind planul pur mecanic al fenomenului, luăm în examen forțe care îl determină. Însuși N. Bellu vorbește

[15] K. Marx și Fr. Engels : Ideologia germană (capit. „Feuerbach" paragraful „Despre producerea conștiinței"). În : Marx și Engels : Opere, Buc., Edit. Politică, 1962, vol. 3, pag. 46.

[16] N. Bellu : Tineretul și idealul moral. Buc., Edit. Acad. R.S.R., 1969, pag. 24.

mai departe despre „năzuința pasionată a tineretului spre acțiune“ [17].

În realitate, această năzuință este la rîndul său mobilizată de elanuri generoase, de capacitatea tineretului de a se devota unor înalte idealuri umanitare. În țara noastră, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, generația tînără „participă activ la viața societății, la muncă, susține și înfăptuiește cu succes politica partidului“ [18].

Nu este o manifestare de spirit paternalist sau tutelar a susține totuși că, deși participînd activ la viața societății, tineretul, la noi ca pretutindeni, nu dispune și nici nu poate dispune de experiența, calmul, sobrietatea, puterea de a cumpăni bine deciziile, iar aceasta obligă generațiile adulte să fie atente la direcția în care sînt îndrumate energia și elanurile manifestate. În *Propunerile de măsuri pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii,* tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia necesitatea de a acționa, „pentru promovarea în rîndurile întregului tineret a concepției despre lume și viață a clasei muncitoare, pentru cultivarea tradițiilor revoluționare ale clasei muncitoare și ale partidului comunist, pentru educarea socialistă, patriotică, prin muncă, a tinerei generații“ [18].

Formarea unor concepții sănătoase despre lume și despre viață se poate realiza prin combaterea infiltrărilor negative, dar cea mai sigură cale de a ajunge la concepții sănătoase este aceea de a forma personalități în care s-au așezat de la început baze rezistente la orice fel de infiltrare negativă. Aici apare rolul de prim plan pe care îl joacă familia și educația familială.

Nu e nimic original în ceea ce afirmăm. Orice pedagogie familială este însuflețită de aceeași finalitate a formării personalității. Ceea ce nu înseamnă că educația

[17] Ibid., p. 27.

[18] Nicolae Ceaușescu : interviu acordat ziaristului italian Enzo Bettiza de la ziarul „Corriere della Sera“. În „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate“. Buc., Edit. politică, 1972, vol. 6, pag. 591.

are pretutindeni același conținut. O societate burgheză promovează concepțiile și modul de viață burghez, orînduirea socialistă apără și promovează țelurile înalte ale umanismului socialist. Educația burgheză are un vădit caracter individualist, integrarea socială și calitatea acestei integrări fiind subordonată ideii de perfecționare a persoanei în sine și pentru sine. Educația comunistă năzuiește la formarea unui om nou, în conștiința căruia diferența dintre planul individual și planul social tinde să se estompeze. Devotamentul față de patrie și popor, atitudinea înaintată față de muncă și proprietatea socialistă, spiritul colectiv de întrajutorare tovărășească, simțul de răspundere față de îndatoririle obștești, cinstea, corectitudinea și principialitatea sînt puse pe același plan și chiar mai presus de idealul fericirii personale. Omul nou nu poate fi fericit dacă aspirațiile sale se îndepărtează de spiritul moralei socialiste.

Într-o orînduire ca a noastră, familia trăiește în spiritul principiilor nobile ale umanismului socialist și ale moralei socialiste și este chemată să făurească personalități apte nu numai să aplice aceste principii, dar să le și încadreze într-un proces de perfecționare continuă.

DESPRE CASELE PIONIERILOR ȘI EVOLUȚIA LOR ÎN ȚARA NOASTRĂ

Conf. dr. MIRCEA ȘTEFAN
Consiliul Național al Organizației Pionierilor

Mișcarea pionierească s-a născut și a crescut ca parte a mișcării revoluționare din țara noastră, călăuzită fiind, cu grijă părintească, de către partidul comuniștilor, ea a contribuit la creșterea tinerei generații în spiritul idealurilor nobile ale socialismului.

În istoria patriei un loc de cinste l-au ocupat casele pionierilor. Ar fi greu să înțelegem evoluția mișcării pionierești dacă n-am ține seama de activitatea efervescentă din aceste locașuri ale jocului și fanteziei, ale talentului și hărniciei.

Și copiii din alte vremuri năzuiau spre o activitate în cercuri și cluburi, în echipe și formații. Cu mult înaintea apariției mișcării pionierești s-au făcut încercări în acest sens, în ciuda opresiunii și a lipsei de mijloace materiale.

Elevii socialiști de la sfîrșitul veacului trecut, luminați de ideologia partidului politic al clasei muncitoare, se strîngeau în ascuns pentru a dezbate probleme științifice și literare, pentru a-și prezenta propriile lor creații. Din astfel de cercuri socialiste au făcut parte, ca elevi, Garabet Ibrăileanu, Raicu Ionescu-Rion, Nicolae Iorga, Ștefan Petică, Dimitrie Anghel, Grigore Antipa, Jean Bart, Emil Racoviță, mai tîrziu Tudor Arghezi, N. D. Cocea, Gala Galaction și mulți alții, viitori exponenți de frunte ai culturii românești.

Cercurile ucenicilor, dezvoltate sub aceeași conducere muncitorească, organizau, în modestele lor sedii, coruri și șezători, înjghebau mici echipe de teatru, stimulau manifestarea talentelor.

Primele grupuri de pionieri au fost create de Partidul Comunist Român în perioada interbelică, în condițiile unei crunte înfruntări sociale. Sarcina de a le îndruma a fost încredințată de partid Uniunii Tineretului Comunist, Ajutorului Muncitoresc Român și altor organizații revoluționare. Rolul de „case ale pionierilor" în acele vremuri grele le-au jucat căminele Ajutorului Muncitoresc Român organizate la București în cartierele Ferentari, Tei ș.a., la Cluj, Timișoara și în alte colțuri ale țării. Aici copiii proletarilor au învățat poezii și cîntece revoluționare, au pregătit spectacole pentru muncitori, au venit în contact cu neînfricații revoluționari, au fost pregătiți pentru a participa la marile bătălii de clasă.

După victoria Insurecției Armate conduse de partid, care ne-a adus eliberarea de sub jugul fascist, grupurile de pionieri au ieșit din întunericul ilegalității. În anii 1945—1946 s-a înființat organizația „Pionierii României", creată de partid pentru a-i educa pe cei mici în spiritul dragostei de patrie, al democrației, al respectului față de muncă, al prieteniei între toți copiii, indiferent de naționalitate.

În cele mai multe orașe și centre muncitorești s-au deschis cluburi ale pionierilor. Astfel, la 20 aprilie 1945, după cum anunță ziarul Clopotul, la Botoșani a fost deschisă o casă a pionierilor. O alta, cu numeroase cercuri s-a organizat la Timișoara, la fostul club Regata, iar altele la Cluj și în cartiere bucureștene. Cea mai importantă a fost instalată la Casa Tei din București. Un apel al Organizației „Pionierii României" invită pe pionieri să vină la cluburi împreună cu prietenii lor, care să fie atrași astfel în organizație. Cluburile aveau secții muzicale, coregrafice, de artă plastică, sportive și practice (traforaj, aeromodelism). Presa vremii semnala întrecerile dintre cluburile pionierești ; de exemplu în „Tinerețea" din 19 august 1945 citim că „pionierii Clubului 15 au cîștigat ștafeta pionierilor". La sfîrșitul anului 1954

s-a organizat un concurs de datini, coruri și jocuri populare, cu participarea a numeroase cluburi pionierești. La Iași, la 10 iunie 1945 a avut loc o mare manifestare pionierească la care cei 2 000 participanți s-au angajat să facă tot ce este cu putință pentru a-i ajuta pe copiii năpăstuiți de urgia războiului. În folosul acestora ei au prezentat, la 23 iunie 1945, un festival artistic în sala Teatrului Național din Iași.

Am prezentat pînă aici cîteva momente premergătoare apariției caselor pionierilor de astăzi. Apariția acestor instituții, răspîndirea și cuprinderea lor într-un sistem unitar, au fost posibile abia după ce a luat ființă, în 1949, Organizația revoluționară de masă a copiilor, Organizația Pionierilor. În anul 1950, cu prilejul Zilei internaționale a copilului, a avut loc inaugurarea Palatului pionierilor din București.

În lunile și anii care au urmat au apărut una după alta zeci de case ale pionierilor ca o rețea de puncte luminoase pe harta patriei. Viața pionierească a început să palpite în sutele de cercuri, formații și echipe din aceste instituții de mare valoare educativă.

După ce Congresul al IX-lea al Partidului a proclamat victoria socialismului în țara noastră, s-au luat măsuri pentru ridicarea activității pionierești la nivelul noilor cerințe. Hotărîrea Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din aprilie 1966 a precizat sarcinile caselor pionierilor de *centre de îndrumare metodică*. Drept urmare, ele au început să participe activ la organizarea schimburilor de experiență, a instruirii conducătorilor de cercuri și formații și a altor cadre care muncesc cu pionierii, au elaborat scrisori metodice, au sprijinit institutele pedagogice și școlile pedagogice în pregătirea viitorilor profesori și învățători. Activitatea de cerc a devenit obiectul cercetărilor științifice. În același timp, Hotărîrea din 1966 s-a răsfrînt asupra conținutului și metodelor muncii educative din casele pionierilor. Activitatea a devenit mai atrăgătoare și a fost mai strîns legată de viață. Au apărut noi tipuri de cercuri ; au pornit la drum cinecluburile, fanfarele pionierești, cercurile de carturi, cluburile de educație estetică etc. Au prins viață expedițiile pionierești și taberele caselor pio-

nierilor. S-a întărit legătura cu școlile ale căror cercuri au fost sprijinite de cadrele didactice ale caselor pionierilor.

Angajarea poporului nostru pe drumul făuririi societății socialiste multilateral-dezvoltate a impus și activității pionierești noi exigențe calitative. Cerințele noii etape istorice și-au găsit un puternic ecou la cea de-a II-a Conferință Națională a Organizației Pionierilor, ale cărei hotărîri călăuzesc munca noastră astăzi.

Un suflu proaspăt a pătruns și în casele pionierilor. Să încercăm să desprindem cîteva din trăsăturile actualei etape de dezvoltare a acestor așezăminte pionierești.

În primul rînd, ele au căpătat o mai fermă finalitate politico-educativă. Întregul conținut al activității lor este subordonat țelurilor educației comuniste. Sînt din ce în ce mai frecvente întîlnirile organizate în cadrul lor cu exponenți ai vieții noastre social-politice. Multe cercuri și cluburi au devenit centre de propagandă ateist-științifică. Nenumărate manifestări cultural-artistice și sportive exprimă dragostea pentru partid, dorința de a se pregăti pentru apărarea patriei socialiste.

În al doilea rînd casele pionierilor s-au angajat mai hotărît în direcția pregătirii copiilor pentru muncă, pentru îmbogățirea cunoștințelor dobîndite în procesul de învățămînt, pentru formarea unor deprinderi practice corespunzătoare procesului tehnic contemporan. Au apărut numeroase cercuri la un nivel tehnic ridicat care cultivă atitudinea de cercetare și experimentare.

Totodată s-a extins, în mai multe sensuri și direcții, aria influenței caselor pionierilor. A crescut numărul lor, unele fiind înființate chiar în mediul rural. De la tradiționala săptămînă a porților deschise s-a trecut la o deschidere permanentă popularizîndu-se interesul maselor de pionieri și școlari în jurul expozițiilor, concursurilor, spectacolelor sau demonstrațiilor tehnico-aplicative organizate. Concursurile de minifotbal, tenis de masă, sănius, turism etc., antrenează mulți copii din cartiere și duc la gruparea liberă a acestora în echipe. În blocurile din mai multe localități au apărut cluburi care prelungesc la domiciliul copiilor activitățile artistice, tehnice, sportive, din cercurile caselor de pionieri. Trebuie subliniat că influența caselor pionierilor iradiază și în mediul rural, contribuind la procesul apropierii condițiilor de trai de la sate și cele de la orașe.

Specific este faptul că s-au intensificat legăturile caselor pionierilor cu factorii economico-sociali și culturali din județ, ceea ce asigură condiții materiale și politico-educative superioare.

Funcția metodică s-a îmbunătățit prin crearea cabinetelor politico-metodice și prin participarea caselor pionierilor la pregătirea activului pionieresc. Procesul autoconducerii, care se dezvoltă în întreaga mișcare pionierească, a făcut pași înainte și în casele pionierilor, în viața cercurilor, formațiilor, anasamblurilor.

Iată numai cîteva din manifestările noului în activitatea de astăzi a caselor pionierilor.

Fiecare casă a pionierilor și-a avut drumul ei specific și poate că ar fi de folos ca, în anul aniversării organizației noastre, membrii lor să reconstituie acest drum. Căci aici, ca în oricare alt domeniu, tradițiile pozitive trebuie cunoscute și asimilate pentru a putea fi continuate și depășite, în efortul nostru permanent de perfecționare.

CUPRINS

Introducere la „Acțiune și educație", de dr. Ion Străchinaru 3

I. **Acțiuni creative și semnificația creativității** 25

GH. FLEANCU și GHEORGHIȚA FLEANCU — Manifestarea creativității de grup în activitatea pionierească 27
ION TĂMAȘ — Cercul de sculptură în sprijinul dezvoltării capacităților creatoare ale pionierilor 35
ARETA FRUNZĂ — Evaluări educativ-corective în cadrul cercului de artă decorativă 39
DAN BORCIA — Școala, familia și teatrul — ABC estetic 45
ION FICA — Cunoașterea artei populare, a folclorului, sursă de educație patriotică pentru pionieri și școlari . . 51
SILVESTRU PATIȚA — Creația plastică a pionierilor, oglindă a personalității lor 59
TUDOR ȚOPA — Considerații asupra raportului vorbire-lectură cu voce tare în educația literară a elevilor . . 67
STELUȚA IANCU — Problematizarea și dezvoltarea gîndirii creatoare a pionierilor 75
VALERIU BENȚA — Corespondența elevilor în limbi străine — act de creație 79
IACOB IRIMIA — Metode și procedee de educare a creativității în cercurile tehnico-aplicative pionierești . . 83
ION STRĂCHINARU — Implicații psihopedagogice ale creativității 91

II. **Investigație științifică, expediție, muncă productivă** 101

MARCEL TANASACHI — Dezideratul științific al expediției pionierești 103
ULPIA MARIA LEU — Cercetarea biologică la vîrsta pionieriei 109
IOANA POPESCU TUȚĂ — Familiarizarea pionierilor și școlarilor cu munca de investigare, cercetare în domeniul agrobiologiei 113
ELENA SCURTU — Cîteva mijloace de cunoaștere și cercetare a mediului ambiant sub aspectul protejării mediului și îmbunătățirii lui calitative 119

GRIGORE BERNIC — Protecția naturii, obiectiv educațional în munca cu pionierii 123
VASILE TUTOVEANU — Pledoarie pentru stabilirea unor relații noi între școlar și extrașcolar 131
MIRCEA STĂNCULESCU — Valorificarea educativă a expedițiilor pionierești 139
ROMEO POENARU — Expediția pionierească — formă superioară a activității turistice 145
GHEORGHE PLEȘCA — Pregătirea meteorologică a echipajelor care participă la expedițiile „Cutezătorii" . 151
MARIA DAMASCHIN — Angajarea pionierilor de vîrstă mică la activitățile cercului „Prietenii naturii" . . 159
ȘTEFAN GYULAY — Contribuția cercurilor tehnico-științifice la cultivarea interesului și dragostei față de muncă la elevi 165
GHEORGHE POPOVICI — Modalități de formare a bazei tehnico-materiale a cercurilor tehnico-științifice din cadrul caselor de pionieri 171
STELIAN CHIRIAC — Dinamica activităților aplicative din casa pionierilor în raport cu dezvoltarea economiei industriale 175
ION IORDACHE și SILVIA COSTESCU — Casele pionierilor — școala educației copiilor prin muncă și pentru muncă 183
ION GRIGORAȘ — Dimensiunile axiologice ale muncii pentru pionier 191
NICOLAE BUCUR — Unele considerații privind succesele expedițiilor „Cutezătorii" în perspectiva dezvoltării lor prin prisma structurii și conținutului echipajelor 195

III. **Joc, sport, drumeție, turism** 203

DAN MATEI — Jocul de minifotbal — joc al pionierilor și școlarilor 205
CONSTANTIN STRĂCHINARU — Drumeția pionierească în formarea deprinderii de practicare a turismului 211
MIHAI CALCAN — Integrarea organică a unor activități de pregătire pentru apărarea patriei în diferite forme de turism pionieresc 219
DUMITRU MIHĂILĂ — Concursurile de orientare turistică, activități îndrăgite de pionieri și școlari . . . 225
FLORIN MORARU și EUGENIA ENĂCHESCU — Unele coordonate ale activității sportiv-turistice în casele pionierilor 229

IV. **Conducere, evaluare, preorientare** 239

EMILIAN DIMITRIU — Știința și arta de a conduce activitatea grupului pionieresc 241
ADRIAN NECULAU — Profesorul ca model 247

OLGA RUSU — Relațiile interpersonale și geneza intercunoașterii în microgrupul pionieresc din tabără . . 251
DUMITRU OZUNU și RADU GEOMOLEANU — Scara pentru evaluarea randamentului copiilor în cadrul cercurilor tehnice 257
MIHAI MIRCESCU — Premise oferite de activitatea cercurilor de pionieri și elevi în preorientarea școlară și profesională 263
STAN PRICOP — Despre eficiența educativ-recuperatorie a cercurilor ergo-terapice din școala ajutătoare . . 271
ELENA CRĂIESCU — Viața grădiniței de copii în perspectiva viitoarei activități pionierești 275
CORNELIA DIMITRIU — Mediul familial în perspectiva sociologică și implicațiile lui pedagogice . . . 281
MIRCEA ȘTEFAN — Despre casele de pionieri și evoluția lor în țara noastră 301
Cuprins 307